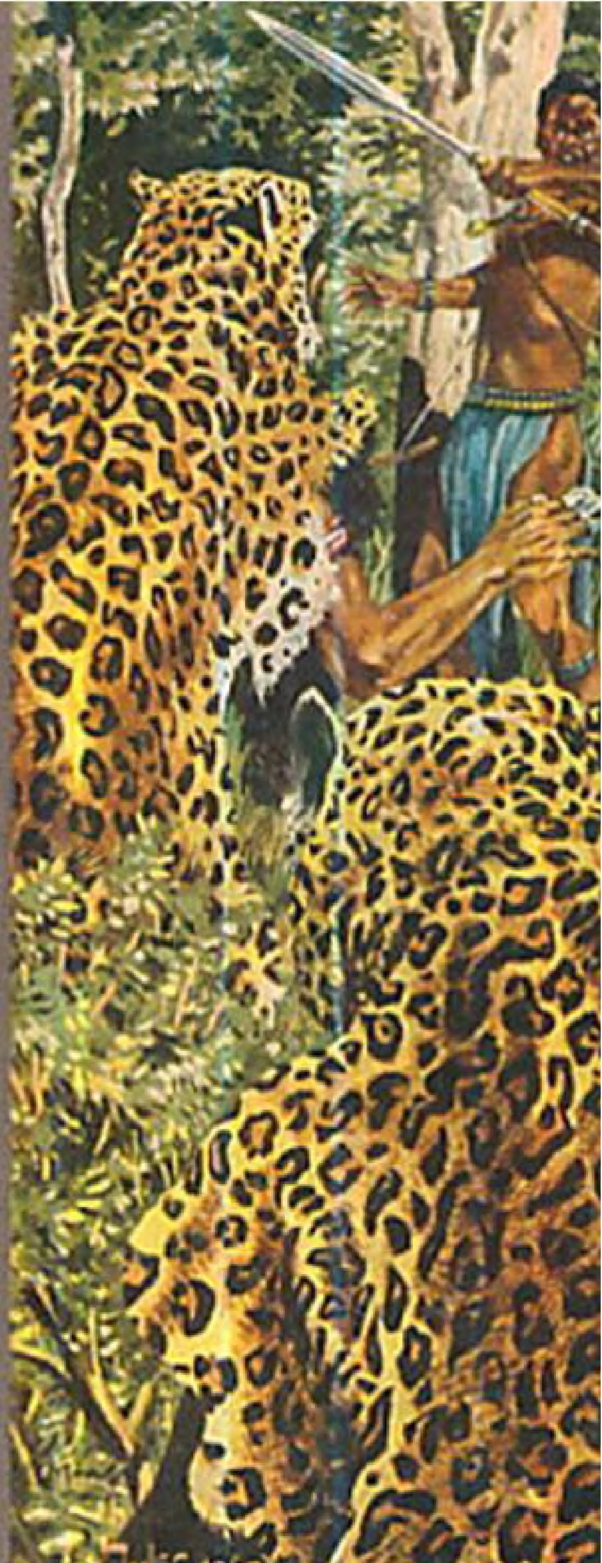
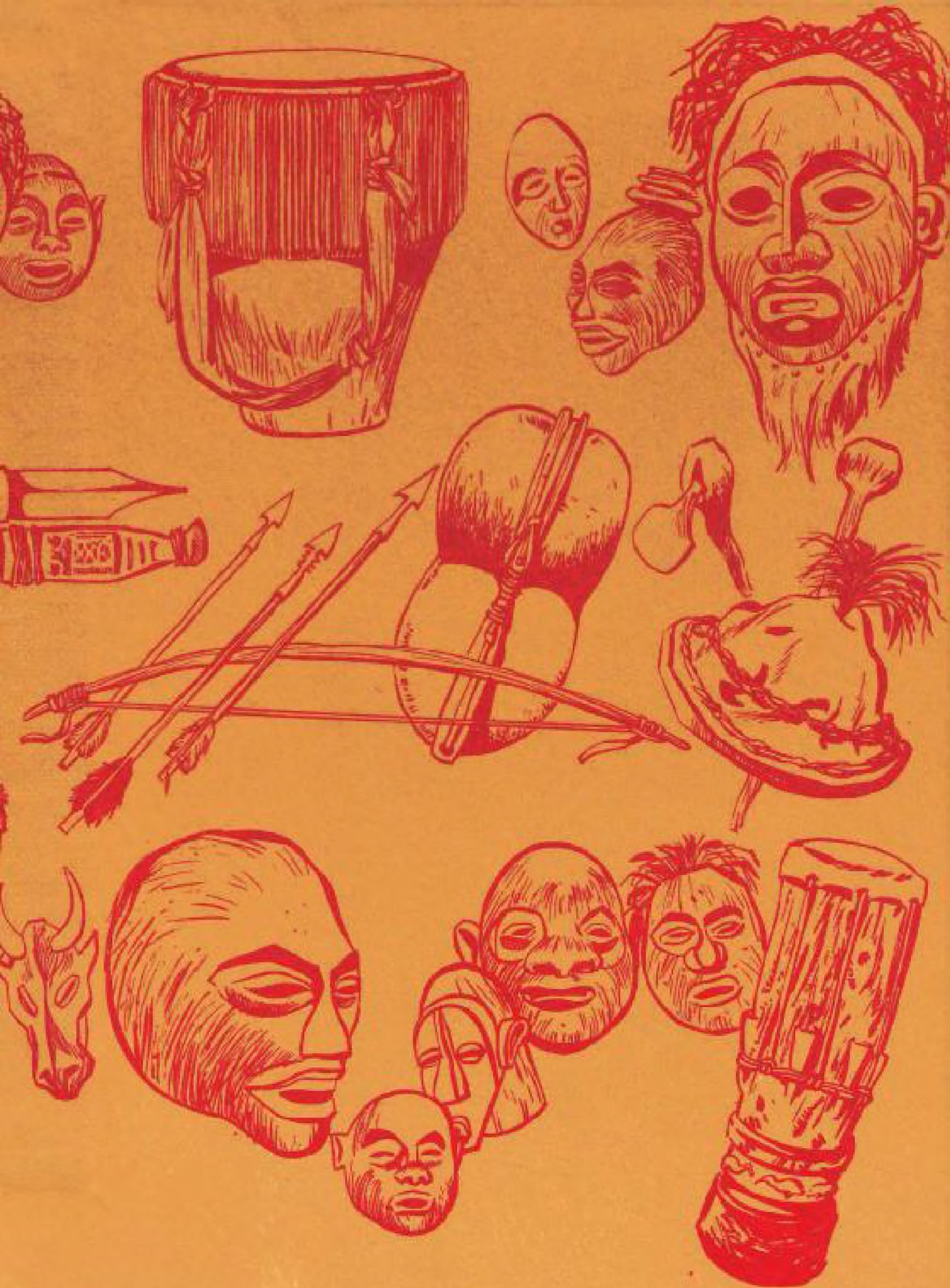
Tarzan

i ljudi leopardi

EDGAR RICE BURROUGHS

Naslov originala
TARZAN AND THE LEOPARD MEN

S engleskog prevela
NADA ŠOLJAN

Urednik
ĐURO ŠNAJDER

Oprema i ilustracije
JULIO RADILOVIĆ

EDGAR RICE BURROUGHS

TARZAN

I LJUDI LEOPARDI

Drugo izdanje

EPOHA
ZAGREB, 1964

oluja

Djevojka se nelagodno prevrnula na poljskom ležaju. Dvostruki šatorski krov, koji se nadimao na sve jačem vjetru, bučno joj je klopotao iznad glave. Šatorska užeta su škripala i sve se snažnije napinjala privezana uz kolčiće. Nepričvršćena ulazna krila šatora bijesno su udarala. Ali usred tog pakla, koji je sve više rastao, spavačica se nije ni napola probudila. Dan je bio vrlo naporan. Dugi, monotoni marš kroz džunglu, koja se isparavala od vrućine, potpuno ju je iscrpio, kao i mnogi dugotrajni i naporni marševi što ih je prešla prethodnih dana na strašnom beskrajnom putu, sve otkad je napustila posljednju stanicu na željezničkoj pruzi, u onoj nejasnoj prošlosti koja joj se sada činila samo tupom vječnošću patnje.

Možda je sada bila fizički manje iscrpljena nego prije budući da se postepeno privikavala na teškoće, ali napor živaca, koji su od nje zahtijevali posljednjih nekoliko dana, iscrpili su joj energiju, naročito zbog toga, jer je sve više postajala svjesna neposluha urođenika, koji su joj bili jedina pratnja na tom na brzu ruku skupljenom i loše planiranom safariju.

Mlada, krhke građe, nepriviknuta na dugotrajni fizički napor, ne radeći u životu ništa teže nego što je igranje golfa, nekoliko setova tenisa ili jutarnja šetnja u sedlu dobro dresiranog ždrijepca, upustila se u ovu ludu avanturu a da nije imala ni malo pojma o teškoćama i o opasnostima u koje će zapasti. Gotovo od prvog dana uvjerena da se njena izdržljivost neće moći mjeriti s teškim naporima kojima će biti izložena, i premda ju je razum podsticao da se vrati prije nego bude prekasno, ona je ipak uporno, možda čak tvrdoglavo nastavljala sve dublje i

dublje u crnu džunglu praktički već izgubivši svaku nadu da će se ikada više iz nje izvući. Iako je fizički bila slaba za takvu avanturu, nijedan se vitez okruglog stola ne bi mogao pohvaliti čvršćom voljom.

Koliko mora da je bio važan zadatak koji ju je nagonio da napreduje sve dalje! Kakva ju je nužda otjerala s puta luksuza i lagodnog života u prastaru prašumu i u život pun opasnosti, umora, nevolje, na koji nije bila navikla? Kakav nesavladivi podstrek je nijekao njeno pravo samoodržanja sada, kad se uvjerila, da ima izgleda da sve to preživi samo ako se vrati natrag? Zašto je došla ovamo? Ne da lovi; ubijala je samo onda kada joj je to nalagala potreba za hranom. Nije došla ni da fotografira divlje životinje duboke Afrike jer nije posjedovala kamere. Nije došla ni u svrhu naučnih istraživanja. Ako je ikada imala bilo kakvih naučnih pretenzija one su bile usmjerene uglavnom na polje kozmetike, ali čak i to je izblijedilo i nestalo pod žestokim ekvatorskim suncem i pred gle- daocima koji su se sastojali isključivo od zapadnoafričkih Crnaca. Prema tome, zagonetka ostaje nerješiva i neshvat- ljiva, kao što je neprodoran bio i ravni pogled njenih hrabrih sivih očiju.

Prašuma se savijala pod teškom rukom vjetra. Tamni su se oblaci navukli na nebo. Glasovi su džungle utihnuli. Čak ni najveća među divljim zvijerima nije se usuđivala da moćne snage prirode upozori na svoje prisustvo. Samo bi iznenadni bljeskovi logorske vatre, koja je bila zapaljena da otjera životinje, pod udarcima vjetra obasjavali logor u grčevitim bljescima koji su ocrtavali groteskne sjene prozaičnog pribora safarija, što je ležao po zemlji, i u tom svjetlu plesao čudesni ples.

Jedan jedini osamljen i pospan askar odupirući se leđima o sve jači vjetar nepažljivo je i bezbrižno stajao na straži. Cijeli je logor spavao osim toga stražara. Ali još je netko bio budan: krupni pognuti urođenik koji se tiho prikradao šatoru djevojke.

U tom trenutku bijesni nalet oluje sručio se na prigušenu džunglu. Munja je bljesnula. Grom je zagrmio, dugo vremena odjekivao, a onda opet zagrmio. Kiša je pala. Isprva u velikim kapljama, a zatim u čvrstim ponjavama koje je nosio vjetar obavijajući vodom cijeli logor.

Čak ni san potpunog iscrpljenja nije mogao izdržati takav juriš prirode. Djevojka se probudila. U živim i gotovo nepreki-

dnim bljeskovima munje vidjela je kako neki čovjek ulazi u šator. Smjesta ga je prepoznala. Krupna, pognuta figura Golata, predvodnika, lako se prepoznavala i teško ga je bilo zamijeniti s nekim drugim. Djevojka se podigla na lakat.

— Da li se nešto dogodilo, Golato? — upitala je. — Što hoćeš?

— Tebe, Kali Bwana — odgovorio je čovjek promuklo.

I tako je napokon došlo do toga. Već se dva dana toga bojala, a njeno je strahovanje potvrđivao promijenjeni odnos ljudi prema njoj. Promjene su se odražavale u slabo prikrivenom preziru svih članova grupe prema njenim zapovijedima, u sve većoj familijarnosti njihova govora i postupka. Ovo je već bila primijetila i u očima ovog čovjeka.

Iz opasača što se nalazio kraj njenog poljskog ležaja izvukla je revolver.

— Izlazi odavde — rekla je — ili ću te ubiti.

Umjesto odgovora čovjek je skočio na nju. Ona je opalila.

Krećući se od zapada prema istoku, oluja je zahvatila veliki pojas džungle. Za sobom je ostavljala trag pokidanih i presavijenih grana, tu i tamo po koje stablo iščupano s korijenjem. Oluja je produžila dalje ostavljajući daleko iza sebe djevojčin logor.

U mraku je neki čovjek čučao u skrovištu, u velikom stablu, zaštićen od otvorenog udarca vjetra čvorastim deblom. U pregibu jedne od njegovih ruku nešto se privijalo blizu njegove gole kože tražeći toplinu. On bi se povremeno obratio toj životinjici, i milovao bi je svojom slobodnom rukom. Njegov blagi i nježni odnos pokazivao je da se tu možda radi o djetetu, ali nije bilo tako. Bio je to mali, preplašeni majmunčić. Rodivši se u svijetu nastanjenom velikim divljim stvorenjima, koja imaju posebnu sklonost prema nježnom majmunskom mesu, majmunčić je već vrlo rano razvio, možda čak naslijedio, osjećaj manje vrijednosti, koji je sve njegove postupke sveo na seriju bjegova i vrisaka pred opasnostima bilo stvarnim bilo zamišljenim.

Golato, predvodnik safarija, pokušao je da napadne Kali Bwanu. Međutim ona je izvukla revolver I opalila, bez obzira kako će na taj gest reagirati ostali članovi pratnje. No Golato je bio samo ranjen u ruku...

Njegova mu je spretnost katkada davala izgled neoprezne hrabrosti u prisustvu neprijatelja, posebno onih od kojih ga je iskustvo naučilo da može lagano pobjeći, ali licem u lice s Uskom, vjetrom, Arom, munjom, i Pandom, gromom, od kojih nitko ne može pobjeći, on bi zapao u krajnje i drhtavo beznađe. Čak ni zaklonište moćnih ruku njegova gospodara, iz čijeg je sigurnog zagrljaja često bacao uvrede u lice Nume, lava, nije mu moglo dati više nego tek prolazni osjećaj pouzdanja.

On se stiskao i jecao na svaki novi nalet vjetra, svaki blijesak munje, svaki zaglušni udarac groma. Iznenada se bijes oluje podigao do najvišeg vrhunca svoje titanske snage i čuo se zvuk praskanja prastarog stabla, jednog od najstarijih patrijarha džungle, ispod kojega su potražili sklonište ovo dvoje. Krećući se poput mačke, skočivši iz svog čučećeg položaja, čovjek se bacio u stranu upravo u trenutku kad se veliko stablo sručilo na zemlju, povlačeći sa sobom pola tuceta svojih susjeda. Skočivši, čovjek je odbacio majmuna od sebe, daleko izvan dohvata krošnje paloga kralja stabala. On sam bio je manje sretan. Jedna grana, koja se daleko pružala, udarila ga je po glavi, i dok je padao, pribila ga uz tlo.

Cvileći, mali je majmun čučao u agoniji užasa, dok se tornado, kada se činilo da je počinio najgore što je mogao, povlačio prema istoku i novim područjima. Uskoro, osjećajući prestanak oluje, sa strahom je pošao u potragu za svojim gospodarem žalostivo ga dozivajući s vremena na vrijeme. Bilo je mračno. Nije mogao vidjeti dalje od vrha svog osjetljivog i nježnog nosa. Njegov gospodar nije odgovarao i to je malog majmuna ispunjalo crnim slutnjama, ali uskoro ga je primijetio ispod oborenog stabla, kako leži tih i bez života.

Nyamwegi je bio srce društvene zabave u malom selu Kibbu, pokrivenom slamom, kamo je stigao iz svog vlastitog sela, Tumbai, da prosi jednu crnu ljepoticu. Njegovoj taštini je laskalo što je njegova prošnja očigledno dobro napredovala, a isto tako i utisak što su ga njegove duhovitosti i njegova ličnost ostavili na društvo mladića, ispred kojih je izvodio svoje predstave hvalisajući se, i on je potpuno zaboravio da vrijeme prolazi, dok ga iznenadno spuštanje ekvatorske noći nije

upozorilo da je već odavno prekoračio vrijeme koje mu dopuštaju obziri prema ličnoj sigurnosti.

Nekoliko milja mračne i prijeteće prašume dijelilo je sela Kibbu i Tumbai. Na tom razmaku prijetile su mnoge opasnosti, od kojih za Nyamwegijev pojam najnestvarnije nisu bile i najmanje, budući da su se tu ubrajale duše poginulih neprijatelja i bezbrojni demoni koji upravljaju sudbinom ljudskog života, obično sa zlim namjerama.

On bi bio radije ostao cijelu noć u selu Kibbu, što je njegova ljubljena i predložila, ali postojao je razlog, zbog kojeg to nije mogao učiniti, razlog koji je svojom snagom nadilazio čak i nježna nagovaranja dragane, pa čak i užase noći u džungli. Bio je to tabu, što mu ga je odredio vrač Tumbaija zbog nekog neznatnog prijestupa, za kojeg je vrač saznao. Vrač je posebno odredio tu zabranu baš onda, kad je otkrio da bi Nyamwegi svakako htio da provede mnogo noći u selu Kibbu. Jer tabua se može čovjek osloboditi za stanovitu cijenu, činjenica koja je nesumnjivo više utjecala na postavljanje tabua nego grijeh koji se tabuom kažnjava; ali, naravno, crkva mora živjeti — u Africi kao i svugdje drugdje. Tragedija je bila u tome da Nyamwegi nije mogao platiti tu cijenu, a to se zaista i pokazalo tragedijom za jadnog Nyamwegija.

Bešumno koračajući mladi je ratnik slijedio poznatu stazu prema Tumbaiju. Pripravno je nosio svoje koplje i štit, dok mu se o boku ljuljao teški nož, ali od kakve su koristi sva ta oružja protiv noćnih demona? Mnogo je korisniji amulet, što mu visi o vratu, a koji je on često doticao prstima mrmljajući molitve svojem *muzimu,* zaštitničkom duhu pretka, po kojem je nazvan.

On se pitao, da li je djevojka kojoj udvara vrijedna ovolikog straha, i zaključio da nije.

Selo Kibbu ležalo je samo milju iza Nyamwegija, kad ga je uhvatila oluja. Isprva ga je želja da stigne što prije u svoje selo i strah od noći gonio da nastavi hodati unatoč udarcima vjetra, ali je napokon ipak prisiljen da potraži kakvo sklonište. Smjestio se pod nekim divovskim stablom, gdje je ostao sve dok najveće bjesnilo elemenata nije popustilo, i nastavio zatim dalje, premda su munje još uvijek obasjavale prašumu. I tako je oluja bila uzrokom njegove nesreće, jer gdje bi inače prošao neprimijećen

u tami, munja je otkrivala njegovo prisustvo neprijateljima, koji su ga mogli uvrebati na stazi.

Nyamwegi je upravo sam sebi čestitao da je prevalio pola puta kad ga je bez ikakva upozorenja nešto odostrag zgrabilo. Osjetio je kako mu se oštre kandže zabijaju u meso. S vriskom bola i užasa okrenuo se, da bi se iščupao iz pandži stvora, koji ga je zgrabio, stvora strašnog i šutljivog, koji nije od sebe davao ni zvuka. Na trenutak je uspio da se oslobodi stiska na svojim ramenima, i kad se okrenuo segnuvši za nožem, munja je bijesnula otkrivajući njegovim užasnutim očima grozno ljudsko lice, iznad kojeg se podiže glava leoparda.

Nyamwegi je slijepo zamahnuo nožem u mrak, kad je utrnulo svjetlo munje, ali ga je istovremeno nešto ponovo zgrabilo odostrag oštrim pandžama, koje su mu se zarile u grudi i trbuh, a onaj stvor ga je s leđa obuhvatio dlakavim rukama. Opet je munja živo ocrtala tragičnu scenu. Nyamwegi nije mogao da vidi stvora, koji ga je obuhvatio odostrag, ali je ugledao trojicu drugih koji mu prijete sprijeda i s boka, i on je ostavio svaku nadu, kad je prepoznao napadače po njihovim kožama i maskama leoparda, kao članove tajnoga reda ljudi-leoparda, kojega su se svi u džungli bojali.

Tako je umro Nyamwegi iz plemena Utenga.

lovac

Svjetlo zore plesalo je među krošnjama stabala iznad travom pokrivenih koliba u selu Tumbai, kada je poglavičin sin Orando ustao s grubog ležaja od slame i stupio na seosku ulicu da bi prinio žrtvu *muzimu,* duhu davno umrlog pretka, po kojem je dobio ime, da se nakon te žrtve uputi u lov. Na ispruženom dlanu držao je žrtvu, koja se sastojala od pregršti sitno samljevena brašna. Orando je stajao kao kip od ebanovine okrenuvši lice prema nebesima.

— Imenjače moj, pođimo danas zajedno u lov — govorio je kao čovjek koji se obraća poznatom ali vrlo poštovanom prijatelju. — Dovedi mi životinje blizu i čuvaj me od svih opasnosti. Daj mi danas mesa, o lovče.

Staza, kojom je Orando krenuo kada se uputio u lov, vodila je nekoliko milja u istom pravcu, kojim se išlo u selo Kibbu. Bila je to stara i poznata staza, ali oluja prethodne noći nanijela joj je na mnogim mjestima toliko štete da ju je mjestimično bilo teško prepoznati, a mjestimično je bila neprohodna. Nekoliko su ga puta oborena stabla natjerala da ih zaobilazi kroz gusto šikarje, koje s obje strane okružuje stazu. U jednoj takvoj prilici njegovu je pažnju privukao pogled na ljudsku nogu, koja viri ispod lišća jednog iz korijena iščupanog stabla.

Orando je stao kao ukopan, a zatim se malo povukao. U lišću, gdje je čovjek ležao, nešto se kretalo. Ratnik je pripremio svoje lako lovačko koplje, ali istovremeno je bio spreman da smjesta pobjegne. Prepoznao je da smeđe meso, koje vidi. pripada nekom bijelcu, a Orando, sin poglavice Lobonga, nije poznavao nijednog bijelog čovjeka koji bi mu bio prijatelj. Opet

se lišće pomaklo i glava jednog malešnog majmuna provirila je kroz isprepleteno zelenilo.

Kad su njegove preplašene oči otkrile čovjeka, malo je stvorenje ispustilo prestrašeni vrisak i nestalo pod lišćem oborenog stabla, da bi se trenutak kasnije pojavilo na suprotnoj strani, gdje se uspelo uz krošnju jednog gigantskog stabla koje se uspješnije odrvalo naletima oluje. Ovdje, visoko iznad zemlje, misleći da je siguran, mali se majmun postavio na granu što se ljuljala, i počeo prosipati gnjevne psovke i grdnje na Oranda.

Ali lovac mu nije posvećivao pažnje. On danas nije pošao u lov na male majmune, a ovog časa njegovo je zanimanje bilo usredotočeno na znak tragedije, koju pokazuje ta osamljena, suncem opaljena noga. Oprezno se prikradajući, Orando se sagnuo da pogleda ispod velike hrpe grana i lišća, koja je skrivala ostatak tijela od njegova pogleda, da bi zadovoljio svoju radoznalost. Vidio je divovskog bijelog čovjeka, potpuno golog, osim pregače od leopardova krzna koju je nosio oko bedara. Čovjek je bio pribijen uz tlo granom oborena stabla. S lica okrenutog prema njemu promatrala su ga dva siva oka — čovjek nije bio mrtav.

Orando nije vidio mnogo bijelaca, a oni koje je vidio nosili su čudnu i upadljivu odjeću. Nosili su oružje koje je bljuvalo dim, vatru i kovinu. Ali ovaj je bio odjeven kao što bi bio svaki drugi crni ratnik, a kraj njega se nije vidjelo ni jedno od onih oružja, kojih se Orando bojao i koje je mrzio.

Ali ipak stranac je bio bijelac, i prema tome neprijatelj. Postojala je mogućnost da se izvuče iz ove nevolje, i da, ako to učini, postane prijetnja za selo Tumbai. Stoga je samo jedna stvar bila prirodna, da je učini ratnik i sin poglavice. Orando je stegao strijelu na svoj luk. Ubiti ovog čovjeka za njega nije značilo ništa više nego što bi bilo ubiti onog malog majmuna.

— Obiđi s druge strane — rekao je stranac — s tog položaja tvoja me strijela ne može pogoditi u srce.

Orando je oborio vrh strijele i iznenađeno pogledao govornika. Nije bio toliko iznenađen prirodom njegove zapovijedi, koliko činjenicom da ju je izgovorio dijalektom Orandova vlastita naroda.

— Ne trebaš me se bojati — nastavio je čovjek primjećujući Orandovo oklijevanje — čvrsto sam pribijen ovom granom i ne mogu ti ništa.

Kakav li je to čovjek? Zar se on ne boji smrti? Većina bi ljudi zaklinjala da im se pokloni život. Možda ovaj baš traži smrt.

— Jesi li jako ozlijeđen? — upitao je Orando.

— Mislim da nisam. Ne osjećam boli.

— Zašto onda želiš umrijeti?

— Ne želim umrijeti.

— Ali ti si mi rekao da dođem s druge strane i da te pogodim u srce. Zašto si mi to rekao ako ne želiš umrijeti?

— Znam da me namjeravaš ubiti. Tražio sam to od tebe, da budem siguran da će me tvoja prva strijela pogoditi u srce. Zašto da nepotrebno trpim bol?

— Zar se ne bojiš umrijeti?

— Ne znam što time hoćeš reći.

— Zar ne znaš što je strah?

— Znam tu riječ, ali kakve to ima veze sa smrću? Sve umire. Kad bi mi ti rekao da moram vječno živjeti, onda bih možda osjetio strah.

— Kako to da govoriš jezik Utenga? — upitao je Orando.

Čovjek je zatresao glavom.

— Ne znam.

— Tko si ti? — Orandova zbunjenost se postepeno sve više miješala sa strahopoštovanjem.

— Ne znam — odgovorio je stranac.

— Iz koje zemlje dolaziš?

Opet je čovjek stresao glavom.

— Ne znam.

— Što ćeš učiniti ako te oslobodim?

— I ako me ne ubiješ? — zapitao je bijelac.

— Da, ako te ne ubijem.

Čovjek je slegnuo ramenima.

— Što ću učiniti? Krenut ću u lov na hranu, jer sam gladan. Tada ću potražiti gdje da legnem i da se naspavam.

— I nećeš me ubiti?

— Zašto bih te ubio? Ako ti ne pokušavaš da ubiješ mene, zašto bih ja ubijao tebe.

Ratnik se probio kroz isprepletene grane oborenog stabla, i pristupio pribijenom bijelcu, gdje je otkrio, da jedna jedina grana, koja pritiskuje strančevo tijelo, sprečava zarobljenika da svoje ruke, opremljene divovskim mišićima, dovede u takav položaj da bi ih mogao spretno iskoristiti za svoje oslobođenje. Pokazalo se da je Orandu razmjerno sasvim lako podići granu nekoliko centimetara, koliko je bilo potrebno da stranac iskobelja ispod nje svoje tijelo, i trenutak kasnije dva su muškarca stajala jedan prema drugome, pokraj oborenog stabla, dok je mali majmun blebetao i pravio grimase iz zakloništa visoke krošnje iznad njihovih glava.

Orando je na čas posumnjao u mudrost svog nepromišljenog čina. Nije mogao sam sebi nikako objasniti što ga je natjeralo da tako milosrdno postupa prema strancu, ali ipak se činilo, da ga nešto podstiče u uvjerenju, da je unatoč svojim sumnjama pametno postupio. Ipak, držao je koplje u pripravnosti i opreznim okom promatrao bijelog diva ispred sebe.

Ispod stabla, pod kojim je bio zarobljen, čovjek je izvukao svoje oružje, luk i koplje. Preko jednog ramena objesio je tobolac sa strijelama, a s drugoga mu je visilo uže od trave, savijeno u kolut. Nož mu je visio u koricama na boku. Nakon što je prikupio svoje vlasništvo, obratio se Orandu.

— A sada, u lov — složio se Orando.

— Gdje?

— Ja znam gdje se svinje ujutro hrane, i gdje legnu kada počne dnevna vrućina — rekao je Orando.

Dok su oni razgovarali, Orando je promatrao stranca. Primijetio je njegove oštre i jasne crte lica, veličanstveno tijelo. Gipko se mišićje talasalo pod kožom što je sunce opalilo do te mjere, da joj je boja bila gotovo kao i njegove kože. Orando je bio impresioniran spretnošću i brzinom, povezanom s velikom snagom, koje je vidio u tom mišićju. Griva crne kose uokvirivala je djelimično lice surove muškaračke ljepote, s kojeg su dva čvrsta siva oka neustrašivo promatrala svijet. Na lijevoj sljepoočici nalazila mu se svježa ozljeda — ostatak olujnog bjesnila — iz koje je krv tekla i osušila se u čovjekovoj kosi i na njegovu obrazu. Kada je čovjek šutio njegove obrve bi se zamišljeno skupile, a u očima bi mu se pojavio zbunjeni izraz, U tim časovima činio se Orandu kao čovjek koji se pokušava sjetiti

nečega što je zaboravio, ali što bi to moglo biti, o tome bijelac nije govorio.

Orando je krenuo naprijed duž staze, koja je još uvijek išla u pravcu sela Kibbu. Iza njega je koračao stranac tako tiho da se urođenik povremeno osvrtao kako bi se uvjerio da ga bijelac nije ostavio. Tik iznad njih mali se majmun bacao po stablima brbljajući i drečeći.

Ali Orandova veselost bila je kratkotrajna, kad je čuo kako Tarzan i mali majmun vode pravi razgovor.

Uskoro je Orando čuo još jedan glas, tik iza sebe, glas koji je zvučao kao da drugi majmun govori nešto dubljim tonovima od onih kojima se glasao majmunčić iznad njega. Okrenuo je glavu da vidi gdje je taj drugi majmun, koji se javlja tako blizu njega. Na svoje zaprepaštenje vidio je da se zvukovi glasaju iz grla čovjeka koji hoda iza njega. Orando se glasno nasmijao. Nikada prije u životu nije vidio čovjeka koji bi mogao tako savršeno oponašati brbljanje majmuna. Zaista, bio je to uvježbani zabavljač.

Ali Orandova veselost bila je kratkotrajna. Zamrla mu je na ustima, kad je primijetio kako mali majmun vješto skače s jedne niske grane na bijelčevo rame, i kad je čuo kako ova dvojica brbljaju jedan s drugim očigledno vodeći pravi razgovor.

Kakav je to čovjek, koji ne poznaje straha, koji govori jezikom majmuna, koji ne zna ni gdje se nalazi, a ni odakle dolazi? Ta pitanja, na koja nije mogao odgovoriti, navodila su ga na naredno pitanje, kojemu također nije znao odgovora, i koje je u Orandu izazvalo nelagodnost i strah. Da li je uopće ovo stvorenje smrtan čovjek?

Svijet, u kojem se Orando rodio, bio je napučen mnogim stvorovima, od kojih su najvažniji i najstrašniji bili oni koje nijedan živi čovjek nije vidio, ali koji su najmoćnije utjecali na sve vidljivo. U tom svijetu bilo je toliko mnogo demona, da ih čovjek nije mogao ni prebrojati, a duše mrtvaca su često bile pod vlašću demona, kojih su namjere izvršavale, a te su namjere najčešće bile zle. Ti demoni, a katkada i duše mrtvih, opsjedale bi povremeno tijelo kakvog živog stvorenja, upravljale njegovim mislima, postupcima i riječima. Pa eto, baš u rijeci što je tekla kraj sela Tumbai stanovao je jedan demon kojem su stanovnici sela već mnogo godina žrtvovali hranu. Demon se pojavljivao u liku krokodila, ali time nije nikoga zavarao, a najmanje starog vrača koji je odmah prepoznao tko se javlja u tom obliku, nakon što je poglavica zaprijetio krokodilu smrću, a vrač ga pokušao otjerati svojim čarolijama i preplašiti amuletima da spasi stanovnike sela iz njegovih proždrljivih čeljusti. Orandu dakle nije bilo teško da stvori određene sumnje o stvorenju, koje se bešumno kretalo iza njegovih leđa.

Osjećaj nelagodnosti obuzeo je poglavičina sina. Taj strah je bio ponešto umanjen znanjem da je prema tome stvorenju

postupio prijateljski i da je možda time zaslužio njegovu naklonost. Kako je sretno bilo to, što je promijenio svoju prvu odluku, da probode toga stvora strijelom. Bilo bi to kobno — ne za to stvorenje, već za Oranda. Sada je bilo posve jasno, zašto se stranac nije bojao smrti, znajući da ne može umrijeti, budući da je demon. Crnom lovcu se sve to polako razjašnjavalo, ali nije znao treba li ga to radovati ili plašiti. Biti u društvu demona možda je odlika, ali može imati i svojih neugodnih strana. Čovjek nikada ne može znati što demon smjera, premda je razmjerno sigurno, da to nije ništa dobro.

Orandova daljnja razmišljanja grubo je prekinuo prizor što se pojavio pred njegovim užasnutim pogledom na jednom zavoju staze. Pred njegovim očiina ležalo je mrtvo i unakaženo tijelo crnog ratnika. Lovcu nije trebalo da dvaput pogleda da bi u okrenutom licu prepoznao crte svog prijatelja i druga, Nyamwegija. Ali kako je ovaj umro?

Stranac je pristupio i stao uz Oranda, dok mu je mali majmun čučao na ramenu. On se sagnuo i ispitao tijelo Nyamwegija, okrećući lešinu potrbuške i otkrivajući okrutne tragove čeličnih pandži.

— Ljudi-leopardi — primijetio je kratko i ravnodušno, kao što bi čovjek izgovorio najobičniju svakodnevnu stvar.

Ali u Orandu su previrali osjećaji. Čim je ugledao tijelo svoga prijatelja, smjesta je pomislio na ljude-leoparde, premda se sam jedva usuđivao da prizna vlastitu misao, toliko je straha izazvala u njemu ta slika. U njegovom mozgu bila je duboko usađena bojazan pred tim tajnim udruženjem, kojeg se plašila cijela džungla. Neobični kanibalski rituali, koje to društvo vrši, činili su se dvostruko strašnijim zato što se moglo samo nagađati kakvi su jer nijedan čovjek — koji ne pripada tom tajnom redu — nije prisustvovao tim obredima i ostao živ.

Orando je primijetio karakteristične ozljede na lešini, s koje su izvjesni dijelovi bili otkinuti za kanibalističke orgije, u kojima služe kao obredno meso. Orando je to vidio i zadrhtao, ali premda se tresao u njegovom srcu bilo je više bijesa nego straha. Nyamwegi mu je bio prijatelj. Od djetinjstva do zrelosti zajedno su rasli. Orandova duša vapila je za osvetom protiv neprijatelja koji su počinili ovaj jezivi zločin, ali što može jedan jedini čovjek da učini protiv mnogih? Mreža tragova nogu u

mekoj zemlji oko lešine pokazivala je da je Nyamwegija savladao brojčano nadmoćni neprijatelj.

Stranac — oslanjajući se o svoje koplje — šutljivo je promatrao ratnika, primjećujući znakove bola i gnjeva koji su se odražavali u pokretima lica.

— Jesi li ga poznavao? — upitao je.

— Bio mi je prijatelj.

Stranac nije na to odgovorio, već se okrenuo i pošao stazom, koja je išla prema jugu. Orando je oklijevao. Možda ga demon napušta. Doduše to bi u izvjesnom smislu bilo olakšanje, ali on na kraju krajeva i nije bio loš demon, a osim toga nešto je u njemu bilo što je Oranda nadahnjivalo samouvjerenjem i osjećajem sigurnosti. Osim toga laskalo mu je što može da prijateljuje s demonom, i očekivao je da će se možda moći napraviti važnim pokazujući ga u selu. Orando je krenuo za njim.

— Kamo ideš? — viknuo je za pojavom bijelog diva, koji je odlazio.

— Da kaznim one koji su ubili tvog prijatelja.

— Ali njih ima mnogo — protestirao je Orando. — Oni će nas ubiti.

— Ima ih četiri — odgovorio je stranac. — Ja ću ih ubiti.

— Kako znaš da ih ima samo četiri? — upitao je Crnac.

Čovjek je pokazao trag pod svojim nogama.

— Jedan je star i šepav — rekao je — drugi je visok i mršav; preostala dvojica su mladi ratnici. Oni koračaju vrlo lako, premda je jedan od njih krupan čovjek.

— Jesi li ih vidio?

— Vidio sam njihov trag, a to je dovoljno.

Oranda se to snažno dojmilo. Pred njim se nalazio tragač prvog reda, ali možda on posjeduje nešto više od ljudske vje-štine. Ta je pomisao uzbudila Oranda. Ali ako je i probudila u njemu malo straha, nije više oklijevao. On je odlučio, i sada više neće natrag.

— Vidjet ćemo barem kamo idu — rekao je. — Možemo ih slijediti do njihova sela, a kasnije se možemo vratiti u Tumbai, gdje živi moj otac, poglavica. On će poslati glasnike kroz cijelu zemlju Utenga, a ratni će bubnjevi zagrmjeti dozivajući sve

ratnike Utenga. Tada ćemo krenuti u rat na stanovnike sela ljudi-leoparda, da bismo mogli osvetiti Nyamwegija.

Stranac je samo nešto promrmljao i otkasao dalje. Katkada Orando, kojeg su njegovi drugovi smatrali vrlo dobrim tragačem, ne bi vidio nikakva traga, ali bijeli demon ni časka nije zastajao, nijednom oklijevao. Ratnik se divio, i čuđenje mu je sve više raslo, isto tako i njegovo strahopoštovanje. Sada je imao dovoljno vremena na raspolaganju da razmisli, i što je više mislio sve je više vjerovao, da ga to ne vodi smrtni čovjek kroz džunglu prema selu ljudi-leoparda. Ako je to zaista demon, onda je to vrlo neobičan demon, jer nijedna riječ niti znak nisu pokazivali da ima kakve zle namjere. U tom trenutku, podstaknut takvim razmišljanjima, Orando je nadošao na novu i blistavu misao, što mu je sinula u mozgu poput sjajne munje, koja se iznenada probije kroz tamu. Budući da ovo biće nije smrtno mora da je neki zaštitnički duh, možda duh upravo onog pokojnog pretka po kojem je Orando dobio ime — njegov *muzimo.*

Odmah je sav strah iščezao iz ratnika. S njim je bio prijatelj i zaštitnik. S njim je bio upravo onaj imenjak, čiju je pomoć prizivao prije nego je krenuo u lov, i kojega je umilostivio žrtvujući mu pregršt brašna. Iznenada je Orando požalio što žrtva nije bila veća. Malo hrane na dlanu činilo se sasvim nedovoljnim da utaži glad snažnog stvorenja koje je neumorno kasalo pred njim, ali ga je tješilo to da *muzimo* možda treba manje hrane nego kakav smrtnik. Činilo se to sasvim razložnim, budući da je *muzimo* samo duh. Ali Orando se jasno sjećao da je stvorenje, prije nego što ga je oslobodio ispod grane oborena stabla, izrazilo želju da pođe u lov na hranu, budući da je gladno. Ah, šta se može, možda ima još mnogo stvari o *muzimu,* koje Orando ne zna, pa zašto onda da razbija glavu oko sitnica? Bilo mu je dovoljno što zna, da to mora da je njegov *muzimo.* Pitao se da li možda i mali majmun, koji čuči na *muzimovu* ramenu nije također duh. Možda je to Nyamwegijev duh. Zar njih dvojica nisu isto tako prijatelji, kao što su on i Nyamwegi bili cijelog svog života? Ta se misao svidjela Orandu i od toga časa o malom majmunu je mislio kao o Nyamwegiju. Tada mu je palo na pamet, da iskuša svoju teoriju o bijelom divu.

— Muzimo — viknuo je.

Stranac je okrenuo glavu i pogledao ga.

— Zašto si pozvao *muzima?* — upitao je.

— Zvao sam tebe, Muzimo, — odgovorio je Orando.

— Mene zoveš tako?

— Da.

— Što hoćeš?

Tako se Orando uvjerio da nije pogriješio. Kako je on sretan čovjek! Kako će mu njegovi drugovi zavidjeti!

— Zašto si me zvao? — ponovio je bijelac.

— Misliš li da smo se već približili ljudima-leopardima, Muzimo? — zapitao je Orando, budući da se nije sjetio kakvog boljeg pitanja.

— Mi ih pomalo stižemo, ali vjetar puše krivim smjerom. Ne volim da progonim žrtvu, dok mi vjetar puše u leđa, jer tada Uska može poletjeti naprijed i obavijestiti one koje gonim, da sam na njihovu tragu.

— Što možemo učiniti? — upitao je Orando. — Vjetar se neće promijeniti radi mene, ali mu možda ti možeš narediti da puše u drugom pravcu.

— Ne — odgovorio je drugi — ali ja mogu prevariti Usku, vjetar. Ja to često i činim. Kada lovim uz vjetar, onda mogu sa sigurnošću ostati na tlu jer onda Uska može nositi vijesti o meni samo onima koji su iza mojih leđa, a za koje me nije nimalo briga, a kada lovim niz vjetar, onda putujem kroz drveće, i Uska nosi moj miris iznad glave mog plijena. A katkada opet, pođem brže i obiđem žrtvu, a tada Uska dođe do mojih nozdrva i kaže mi gdje se ona nalazi. Hajde.

Stranac se lagano bacio na nisku granu jednog velikog stabla.

— Čekaj — viknuo je Orando. — Ja ne mogu putovati kroz stabla.

— Onda hodaj po zemlji. Ja ću poći naprijed kroz stabla i pronaći ljude-leoparde.

Orando nije mislio da je taj plan baš najpametniji, ali bijelac je nestao u lisnatim krošnjama, s malim majmunom, koji se čvrsto priljubio uz svoje mjesto na ramenu.

— Ovo je posljednji put — pomislio je Orando — što vidim svoga *muzima.* Kad budem o tome pričao u selu, nitko mi neće vjerovati. Svi će reći da je Orando veliki lažljivac.

Pred njim se jasno vidljiv pružao trag ljudi-leoparda. Bilo ga je lako slijediti, ali kakva to ima smisla, kad se jedan čovjek ne može nadati da išta postigne protiv četvorice, osim svoje vlastite smrti? A ipak Orando nije ni pomislio da se vrati. Možda se ovako sam i nije mogao osvetiti Nyamwegijevim ubojicama, ali ih je barem mogao slijediti sve do njihova sela, a kasnije povesti ratnike poglavice Lobonga, njegova oca, u rat protiv njih.

Ratnik se neumorno kretao ritmičkim kasom, koji je gutao milju za miljom, tvrdoglavom upornošću, a monotoniju njegova putovanja ublažavalo je jedino razmišljanje o događajima toga jutra. Misao na njegova *muzima* zaokupljala mu je duh toliko, da ni na što drugo nije mogao misliti. Takva pustolovina bila je bez usporedbe u cjelokupnom Orandovom iskustvu, i on je uživao razmišljajući o svakoj sitnici u vezi s njom. Sjećao se, s takvim ponosom kao da je to njegovo lično vlasništvo, vještine i snage onog drugog sebe iz svijeta duhova. Svaka gesta i svaki izraz toga stvora neizbrisivo se urezao u njegovo sjećanje, ali ono što je na njega ostavljalo najdublji dojam bio je onaj neki neodredivi čudni izraz u čelično sivim očima, neka opsjednutost čežnjom, da se u stalnom naporu prisjeti nečega što je zaboravljeno.

Čega se to njegov *muzimo* pokušava sjetiti? Možda nekih pojedinosti njegova zemaljskog postojanja. Možda pokušava da opet prizove u pamćenje reakcije mesa na svjetovne podsticaje. Bez sumnje mu je žao što živi u svijetu duhova, i želi da se opet vrati u pravi život — da živi, da se bori, da voli.

U pratnji takvih misli, njegove su noge uporno prelazile milju za miljom. Takve su misli istiskivale iz njegova duha sve druge stvari, za koje se trebalo malo više brinuti. On na primjer nije primijetio kako je trag njegovih neprijatelja postao svjež. U lokvicama koje su ostale nakon kiše prethodne noći i koje su bile zamućene prolaskpm nogu blato se još uvijek nije staložilo, kad je Orando kraj njih prolazio. Mjestimično se zemlja na rubovima otisaka stopa još uvijek runila u udubine, ali sve te stvari Orando je propustio da primijeti, premda su ga općenito smatrali vrlo dobrim tragačem. Nije dobro, da čovjek usredotoči sav svoj duh na jednu jedinu misao, osim ako nema mnogo pokretljiviji mozak nego što je Orandov. U divljoj džungli čovjek može sanjati trenutak predugo.

Tada je Orando iznenada naišao na malu prirodnu čistinu, i ne primijetivši neznatno kretanje u obližnjoj šikari džungle. Da je to vidio, vjerojatno bi napredovao opreznije, i svakako bi ga njegova sposobnost traganja kroz džunglu uputila o čemu se tu radi, makar i ne može vidjeti četiri para pohlepnih, zlokobnih očiju, koje su ga promatrale iz skrovišta u zelenilu. Ali kada je dospio do središta čistine, Vidio je odjednom sve ono što je prije trebao predvidjeti, kad su se s divljim krikovima četiri grozno maskirana ratnika bacila iz šikare i skočila prema njemu.

Nikada prije nije Orando, sin Lobonogov, vidio nijednog člana strašnog udruženja ljudi-leoparda, kojega su se svi u džungli bojali, ali kad je njegov pogled pao na tu četvoricu, u njegovom mozgu nije bilo nimalo sumnje tko su i što su oni. A oni su u tome trenutku na njega navalili.

mrtvaci koji govore

Kad je djevojka opalila, Golato je kriknuo od boli, okrenuo se i jurnuo iz šatora držeći se lijevom rukom za lakat desne. Tada je Kali Bwana ustala i obukla se, opasujući oko bokova pojas s municijom, futrolom i revolverom. Te noći nije moglo više biti ni govora o spavanju, jer iako je Golato možda najopasniji, bilo je isto tako i drugih kojih se mora bojati jednako kao i njega.

Ona je upalila fenjer i sjedeći na logorskoj preklopnoj stolici, oslonivši pušku o koljena, pripremila se da provede ostatak noći na budnoj straži. Ali ako je očekivala daljnje napastovanje, bila je ovaj put prijatno razočarana. Noć je trajala beskrajno, i uskoro je nemoćna da savlada prirodne potrebe, djevojka zadrijemala na stolici.

Kad se probudila sunce je već jedan sat stajalo na nebu. Oluja je prošla ostavljajući za sobom samo blato i mokro šatorsko platno, po čemu se vidjelo da je prošla preko logora. Djevojka je stupila do ulaznog krila šatora i pozvala svog služnika da joj spremi kupku i doručak. Vidjela je kako nosači pripremaju teret. Vidjela je Golata, ruke grubo zamotane i ovješene u primitivnom prevjesu. Vidjela je svog služnika i ponovo ga pozvala, ovaj puta odlučnije, ali on se pravio kao da ne čuje njezin poziv i nastavio je zavezivanjem tereta. Ona mu je pristupila, dok su joj oči blistale od gnjeva.

— Imba, čuo si da te zovem — rekla je ona, — Zašto mi nisi pripremio kupku i doručak?

Momak, čovjek srednjih godina i mrzovoljna izraza, namrštio se i oborio glavu. Golato, osoran i žestok, podigao je pogled. Svi drugi članovi safarija prestali su s radom da ovo

promatraju, a među svima njima nije bilo ni jednog prijateljskog oka.

— Odgovori, Imba, — zapovjedila je djevojka. — Zašto nisi poslušao što sam zapovjedila?

— Golato je predvodnik — rekao je čovjek mrzovoljno.

— On zapovijeda. Imba sluša Golata.

— Imba mora da sluša mene — viknula je Kali Bwana.

— Golato nije više predvodnik.

Ona je izvukla revolver iz futrole i uperila ga na Imbu.

— Spremi mi kupku. Prošle je noći bilo mračno. Nisam dobro vidjela, pa sam pogodila Golata samo u ruku. Jutros ću pucati tačnije. Hajde, miči se.

Imba je uputio nemoćni pogled u pravcu Golata, ali mu bivši predvodnik nije pružio nimalo ohrabrenja. Pred njima je bila nova Kali Bwana, koja je postavljala nove uvjete i kojima se Golatov polaki mozak još uvijek nije prilagodio. Imba se preko volje maknuo prema šatoru gospodarice. Drugi su urođenici mrmljali između sebe tihim glasovima.

Kali Bwana otkrila je samu sebe, ali je bilo prekasno. Sjeme nezadovoljstva i pobune već je duboko zasijano. To sjeme je već počelo klijati, pa iako je mogla izvojevati kratkotrajnu pobjedu, sve je to ipak moralo svršiti jedino porazom. Barem je imala to zadovoljstvo, da vidi kako joj Imba priprema kupku, a malo kasnije i doručak, ali dok je jela, vidjela je kako njeni nosači uzimaju terete, spremajući se na odlazak, premda nisu skinuli njen vlastiti šator, i premda nije zapovjedila da se krene na marš.

— Što sve to znači? — upitala je ona prilazeći brzo okupljenim ljudima. Nije se obratila Golatu, već jednom drugom Crncu, koji mu je bio desna ruka i kojeg je namjeravala da umjesto njega imenuje predvodnikom.

— Vraćamo se — odgovorio je čovjek.

— Ne možete se vratiti i ostaviti me samu — rekla je ona tvrdoglavo.

— Možete poći s nama — rekao je urođenik. Ali je odmah zatim dodao. — Ali morat ćete se brinuti sama za sebe.

— Pa ne možete tako nešto da učinite — viknula je djevojka očajna. — Mi smo se pogodili da me pratite kamo god idem. Skinite terete i čekajte dok ja ne naredim pokret.

Budući da su ljudi oklijevali, izvukla je revolver. U tom trenutku umiješao se Golato. Približio joj se vodeći askare, koji su držali puške na gotovs.

— Začepi, ženo — zarežao je — i vrati se u svoj šator. Mi se vraćamo u svoj rodni kraj. Da si bila dobra prema Golatu, sve ovo se ne bi dogodilo. Ali nisi bila dobra i ovo ti je kazna. Ako budeš pokušala da nas zaustaviš, ovi će te ljudi ubiti. Možeš poći s nama, ali više nikome ne zapovijedaš. Golato je sada gazda.

— Ja neću poći s vama; a ako me napustite, znate kako će vas kazniti, kad se vratim do željezničke postaje i kad budem o tome izvijestila vlasti.

— Nećeš se nikada vratiti — odgovorio je Golato mrzovoljno. Tada se obratio nosačima, koji su čekali, i zapovjedio im da krenu.

Očajna srca, djevojka je gledala, kako četa izlazi iz logora, u redu po jedan, i nestaje u prašumi. Mogla je poći s njima, ali ponos je, umiješao svoje prste, dok je stvarala odluku da to ne učini. Isto tako, razum ju je upozoravao, da neće biti u nimalo boljem položaju s tom mrzovoljnom pobunjeničkom bandom, koju predvodi čovjek koji za njenu ličnu sigurnost predstavlja istu takvu prijetnju kao i bilo koja zvijer u Africi. S druge strane, i dalje ju je podsticala upornost što ju je i do sada gonila na njenu beznadnu misiju, iako ju je zdravi razum uvjeravao da je potpuno uzaludna. Možda, to nije bilo ništa drugo nego obična tvrdoglavost, ali što god to bilo, čvrsto ju je tjeralo na ono što je smatrala svojom dužnošću, premda ta dužnost vodi — ona je to dobro znala — u gotovo sigurnu smrt.

Umorno se okrenula prema svom šatoru i jednom jedinom sanduku zalihe, što su joj ga oni ostavili, da od toga živi. Što da učini? Nije mogla dalje, a nije htjela natrag. Ostala joj je samo jedna jedina alternativa. Mora ostati ovdje, ulogoriti se za stalno, kako može i umije, i čekati spasilačku ekipu, koja će možda, iako malo vjerojatno, doći nakon dugih, dugih mjeseci.

Znala je da se njeni pratioci na safariju ne mogu vratiti u civilizaciju bez nje a da ne izazovu komentare i istragu, a kad se otpočne istraga, barem jedan između svih tih glupih nosača reći će istinu. Tek tada će se organizirati spasilačka ekipa, osim ako ih Golato ne bude uvjerio svojim lažljivim jezikom, da je ona već

odavno mrtva. Postojala je ipak kakva-takva nada i ona je odlučila, da se u nju pouzda. Ako slučajno uspije da se održi na životu za vrijeme tog dugog čekanja, možda će se moći na kraju i spasiti.

Pregledavajući zalihe, koje su joj ljudi ostavili, otkrila je da ih ima dovoljno, da se održi na životu cijeli mjesec dana, pod uvjetom da ih upotrebljava s najvećom štednjom. Ako bude bilo dovoljno divljači, i ako je bude uspješno lovila, taj se mjesec može beskrajno produžiti. Ali smrt od gladi nije bila jedina prijetnja koje se bojala, a niti najveća opasnost. Svuda oko nje vrebali su mesožderi, protiv kojih nije imala gotovo nikakve obrane. Mogli su je isto tako otkriti neprijateljski raspoloženi urođenici. Morala je stalno misliti i na opasnost — a toga se najviše bojala — da će je oboriti jedna od smrtonosnih prašumskih groznica.

Pokušala je da na to ne misli, i da bi se nečim zabavila, počela je pospremati logor dovlačeći sve pokvarljive stvari u šator, i naposljetku je počela da gradi grubu *bomu,* da joj posluži kao zaštita protiv životinja. Rad ju je umarao i morala se često odmarati. Za vrijeme tih predaha pisala je svoj dnevnik, u kojemu nije bilježila ništa od onih bojazni koje su je obuzimale jer se te bojazni nije usuđivala priznati ni samoj sebi. Umjesto toga, ona se ograničila samo na to da ispriča događaje ovih nekoliko dana, od kada je posljednji put pisala.

Tako je ubijala vrijeme, dok je sudbina već pokretala svoje kotače, koji će je uskoro uvući u položaj mnogo strašniji od svega što je mogla i da zamisli.

Kad su se četvorica ljudi, odjeveni u kože leoparda, koje označavaju pripadnost njihovom udruženju, bacila na Oranda, u duhu poglavičina sina sinula je vizija unakažene lešine njegova umorena prijatelja. U toj slici u duhu vidio je svoju vlastitu sudbinu, ali nije ni okom trepnuo. Bio je ratnik, koji ima da izvrši svoju dužnost. To su bile ubojice njegovog druga, neprijatelji njegova naroda. Bio je uvjeren da će umrijeti, ali pripremio se da prije toga osveti Nyamwegija. Neprijatelj treba da osjeti silinu gnjeva pravog ratnika plemena Utenga.

Četiri čovjeka-leoparda već su gotovo dostigli Oranda, kada je on bacio koplje. Međutim ostala trojica su mu se sve više približavala pripremajući se za smrtonosni juriš, oponašajući leoparde.

Četiri maskirana čovjeka već su ga gotovo dostigla, kad je on bacio koplje. Jedan od neprijatelja pao je s vriskom proboden oštrim vrškom Utengina oružja. Sretna okolnost za Oranda bila je u tome, da su pravila ljudi-leoparda propisivala upotrebu njihovih umjetnih čeličnih pandži, koje su im služile kao oružje, umjesto kopalja i strijela. Na drugo oružje su se oslanjali samo u krajnjim slučajevima, ili kad bi se sukobljavali s nadmoćnijim neprijateljem. Meso za njihove strašne obrede mora umrijeti pod pandžama leoparda, ili je posve beskorisno za religiozne svrhe. Razbješnjeni svojim fanatizmom oni su se izlagali smrti, da bi došli do trofeja, do kojih im je bilo toliko stalo. Tome je Orando dugovao neznatnu priliku, da se odupre svojim protivnicima. Ali u najbolju ruku, odgoda smrti mogla je biti tek kratka.

Ostala trojica su mu se sve više približavala pripremajući se za smrtonosni juriš, oponašajući zvijeri koje su predstavljali, i tišina je zavladala u čitavoj džungli, kao da je sama priroda zadržala dah očekujući odvijanje ove divlje tragedije. Iznenada je tišinu razbio vrisak majmuna s jednoga stabla, koje se nadvijalo nad čistinu. Iza Oranda čuo se neki zvuk. Vidio je kako su dvojica protivnika, koji su se nalazili pred njim, iznenađeno pogledali nešto iza njegovih leđa. Čuo je krik, koji je skrenuo njegovu pažnju iza leđa, i ono što je ugledao izazvalo je u njemu iznenadno veselje. Neočekivano je bio spašen od smrti. U rukama njegova *muzima,* treći od preostalih Ljudi-leoparda nemoćno se borio protiv propasti.

Tada se Orando okrenuo, da se suprotstavi preostalim neprijateljima. Iza njega se začulo režanje divlje zvijeri, od kojeg mu se naježila kosa na glavi. Kakva se to nova snaga iznenada umiješala u ovaj strašni prizor? Nije mogao pogoditi, a nije se usuđivao da na čas pogleda iza leđa. Morao je usredotočiti svu svoju pažnju na grozna stvorenja koja su mu se prikradala, otvorivši svoje zakrivljene čelične pandže da ga zgrabe.

Iako ovoliko dugo traje da se ispriča taj događaj, on se zbio u svega nekoliko sekundi stvarnog vremena. Orando je čuo krik isprepleten režanjem. Ljudi-leopardi jurnuli su prema njemu. Jedna pojava proletjela je kraj njega iz pozadine i s divljim režanjem skočila na prvog čovjeka-leoparda. Bio je to Orandov *muzimo.* Ratnikovo srce je gotovo prestalo kucati, kad je shvatio da ti zvjerski zvukovi dolaze iz grla njegova imenjaka. Ali ako je

to iznenadilo Oranda, potpuno je obeshrabrilo četvrtog neprijatelja, koji ga je bio napao, i taj se čovjek okrenuo i pojurio prema džungli, prepuštajući sudbini jedinog preostalog člana svoje družine.

Orando je mogao sada da priskoči upomoć svome *muzimu,* koji se uhvatio u koštac sa većim od dvojice mlađih ljudi--leoparda, ali je u istom času shvatio da njegovom *muzmiu* ne treba pomoći. U čeličnom zahvatu jedne ruke držao je dvije šake čovjeka-leoparda, oboružane kandžama, dok je slobodnom rukom stezao protivnikovo grlo. Polako ali neminovno kao sudbina, davio je čovjeka koji se koprcao polako izdišući. Postepeno su napori žrtve bivali sve slabiji, dok napokon s grčevitim drhtanjem njegovo tijelo nije omlohavilo. *Muzimo* ga je odbacio u stranu. Časak je stajao, gledajući ga sa zbunjenim izrazom na licu, a tada je očigledno instinktivno, pristupio polako žrtvi i stao na nju nogom. Reakcija je bila trenutačna i neobična. Sumnja i oklijevanje naglo su nestali iz plemenitih crta diva i zamijenio ih je izraz divljeg oduševljenja, kad je podigao svoje lice prema nebu, i zaurlao poklič toliko strašan, da je Orando osjetio kako mu drhte koljena.

Utenga je čuo taj krik i prije, duboko u srcu džungle, i on ga je prepoznao. Bio je to pobjednički krik velikih majmuna. Ali zašto njegov *muzimo* viče poklič zvijeri? To je zbunjivalo Oranda isto onoliko koliko i utjelovljenje duha njegovog pretka. U dubini duše on nikada nije posumnjao u postojanje *muzima.* Svaki čovjek ima svog *muzima,* a svi su ljudi svojim *muzimima* pripisivali stanovite odlike, ali sve su te odlike bile ljudske. Nikada u svom životu Orando nije čuo, da *muzimi* reže kao lav, ili vrište kao veliki majmuni kad ubiju svoj plijen. To ga je uznemirivalo i zbunjivalo. Da nije možda njegov *muzimo* istovremeno i *muzimo* nekog mrtvog lava i nekog pokojnog majmuna? A ako je tako, zar ne bi bilo moguće da on, kad ga opsjedne duh lava ili majmuna, umjesto duha Orandova pretka, ne postane za Oranda opasnost umjesto blagoslova? Orando je sumnjičavo promatrao svoga druga, s olakšanjem primjećujući kako se divljački izraz njegova lica postepeno pretvara u mirno dostojanstvo, kakvo je obično lebdjelo na tim crtama. Vidio je da se mali majmun koji je za vrijeme bitke utekao u stabla vraća na

muzimovo rame, i smatrajući to tačnim mjerilom Muzimova raspoloženja, približio mu se sa stanovitim oklijevanjem.

— Muzimo — usudio se da kaže plašljivo — stigao si na vrijeme i spasio Orandov život. On pripada tebi.

Bijelac je šutio. Činilo se da razmišlja o toj izjavi. Čudan, napola zbunjen izraz, vratio se u njegove oči.

— Sada se sjećam — rekao je nakon kratkog vremena. — Ti si spasio moj život. Bilo je to vrlo davno.

— Bilo je to jutros, Muzimo.

Bijelac je zatresao glavom i prešao dlanom preko čela.

— Jutros — ponovio je zamišljeno. — Da, a mi smo namjeravali da pođemo u lov. Ja sam gladan. Pođimo u lov.

— Zar nećemo poći za onim koji je pobjegao? — upitao je Orando. — Namjeravali smo da pronađemo trag ljudi-leoparda sve do njihova sela, tako da moj otac, poglavica, može povesti Utenge u rat protiv njih.

— Govorimo prvo s mrtvacima — rekao je Muzimo. — Vidjet ćemo što će nam oni reći.

— Ti znaš govoriti s mrtvima? — Orandov glas je od te pomisli zadrhtao.

— Mrtvi ne govore riječima — objasnio je Muzimo, — ali ipak mogu mnogo toga ispričati. Sad ćemo vidjeti. Evo ovaj — nastavio je, nakon što je ukratko pregledao lešinu čovjeka, što ga je posljednjeg ubio — veći od one dvojice mlađih. Tamo leži visoki mršavi čovjek, a onamo, s tvojim kopljem kroz srce, nalazi se onaj koji je šepao, starac s kraćom nogom. Ova nam trojica, dakle, govore da je pobjegao manji od dvojice mladića.

Sada je mnogo pažljivije ispitao svaku lešinu pregledavajući njihovo oružje i ukrase, istresajući sadržaj njihovih vrećica na tlo. Pažljivo ih je razgledao obraćajući najviše pažnje na amulete mrtvih ljudi. U velikoj torbi koju je nosio šepavi starac našao je dijelove ljudskoga tijela.

— Nema sumnje da su upravo ovo ubojice Nyamwegija — rekao je Orando — jer to su oni isti dijelovi koji su otkinuti s njegova tijela.

— U to i nije bilo sumnje — samouvjereno je rekao Muzimo. — Mrtvaci mi to nisu morali ni reći.

— A što su ti rekli, Muzimo?

— Njihovi isturpijani zubi rekli su mi, da su ljudožderi, njihovi amuleti i sadržaj vrećica ispričali su mi da njihovo selo leži na obalama velike rijeke. Oni su ribari, a boje se Gimle, krokodila, više nego ičeg drugog. Udice u njihovim vrećicama kazuju mi prvo, a njihovi amuleti drugo. Po njihovim ukrasima i oružju, po tetoviranju na čelu i bradama, znam kojem plemenu pripadaju i znam kraj gdje to pleme stanuje. Ja ne trebam da slijedim mladog ratnika, njegovi su mi prijatelji rekli kamo ide. A sada možemo u lov. Kasnije možemo poći do sela ljudi-leoparda.

— Zaštitio si me od opasnosti, upravo kao što sam danas molio, prije nego sam krenuo iz sela — primijetio je Orando — a sada, ako mi dovedeš blizu životinje i dadeš mi meso sve će moje molitve biti ispunjene.

— Životinje idu kamo one hoće — odgovorio je Muzimo. — Ja ih ne mogu dovesti k tebi, ali mogu dovesti tebe do njih, i kada budeš blizu, možda ih mogu preplašiti da pođu prema tebi. Hajdemo.

On se okrenuo i pošao natrag istim putem, kojim su slijedili ljude-leoparde, uputivši se laganim kasom, dok je Orando išao za njim, gledajući široka leđa svog Muzima i Nyamwegijev duh, koji mu čuči na jednom ramenu. I tako su šutke putovali pola sata, kad se Muzimo zaustavio.

— Sada idi naprijed polako i oprezno, — uputio ga je. — Miris antilope pojačao se u mojim nozdrvama. Ja ću poći naprijed kroz stabla, da mu dođem s druge strane. Kad osjeti moj miris krenut će prema tebi. Budi spreman.

Muzimo još nije pravo to ni rekao, a već je nestao u krošnji ostavljajući Oranda ispunjenog čuđenjem i divljenjem, s kojim se povezivao posebni ponos, što on posjeduje svog *muzima,* čime se nijedan živi čovjek ne može pohvaliti. Nadao se da će lov brzo svršiti, da se može vratiti u selo Tumbai, i pokazati se zadivljenim očima i zavidnim pogledima svojih drugova, kad pred njima bude prošetao, kao da mu do toga nije ni stalo, svoj novi posjed. Bilo je prilično zgodno, naravno, biti poglavičin sin, kao što je zgodno biti poglavica ili vrač, ali posjedovati *muzima,* kojeg se može vidjeti, s kojim se može razgovarati i ići u lov, ah, to je bilo nešto što nadilazi pojam svakog smrtnika.

Iznenada je te hvalisave Orandove misli prekinuo neznatni šum neke životinje, koja se približavala stazom iz suprotnog

pravca. Šum je bio jedva čujan, ali za uši prašumskog lovca bio je dovoljan. Običan čovjek ga ne bi mogao niti čuti, ili ako bi ga i čuo, ne bi znao što znači, ali Orandu je donio poruku, koja je njegovim ušima bila jasna, kao što je poruka na tiskanoj stranici jasna našemu oku. Zvuk mu je govorio da mu se približava životinja, koja ima kopita, i koja je u velikoj žurbi, premda još uvijek ne u bijegu. Jedan zavoj staze skrivao ga je od pogleda životinje što se približavala. Orando je čvršće zgrabio koplje, i stupio iza jednoga debla koje ga je djelimično skrivalo od pogleda životinje što mu dolazi ususret. Tamo je stajao nepomičan kao brončani kip znajući da su pokret i miris dva najuočljivija znaka za životinje nižega reda. Vjetar se kretao od nevidljive životinje prema čovjeku isključujući mogućnost da njegov miris dospije do nozdrva žrtve, i dok god se Orando ne makne, životinja će bez straha prilaziti sve dok ne bude dovoljno blizu da ga namiriše, a to će biti, Orando je znao, dovoljno blizu da može baciti koplje.

Trenutak kasnije na vidiku se pojavila jedna od najrеđih afričkih životinja, okapi. Orando nikad prije u životu nije vidio okapija, jer oni žive mnogo zapadnije od zemlje Watenga. Primijetio je već crtež, vrlo nalik na žirafu, na butinama i prednjim nogama, ali kratki ga je vrat prevario, i on je još uvijek mislio da je to antilopa. Bio je vrlo uzbuđen jer se pred njim nalazi pravo meso i to u velikoj količini, jer je životinja bila veća nego obična krava. Krv je življe potekla lovčevim žilama, ali izvana je bio potpuno miran. Sada nije smio ništa pokvariti, svaki je pokret morao biti savršeno odmjeren — korak na stazu i istovremeno bacanje koplja, dva pokreta koja se moraju stopiti u jedan.

U tom trenutku okapi se okrenuo da se dane u bijeg. Orando se nije ni maknuo, a njegovo uho nije uhvatilo nikakav šum, koji bi preplašio životinju, ali nešto je ipak upozorilo žrtvu, samo djelić sekunde prerano. Orando je bio razočaran. Skočio je na stazu da baci koplje, u uzaludnoj nadi da će ipak možda oboriti svoj plijen, a kad je podigao ruku, vidio je pred sobom prizor, od kojeg je zaprepašteno zinuo.

Sa stabla iznad okapija, jedno se stvorenje bacilo na leđa ustrašene životinje. Bio je to Muzimo. Iz njegova grla začulo se duboko režanje. Orando je stajao kao začaran. Vidio je kako je

okapi pokleknuo i zateturao pod težinom divljeg čovjeka--zvijeri. Prije nego što se mogao oporaviti, čovjekova se ruka pružila i zgrabila ga za njušku. Zatim su čelične tetive iznenada zavrnule glavu životinje, tako da su vratni kralješci prsnuli. Čas kasnije oštar je nož presjekao žilu kucavicu, i dok je krv liptala iz lešine, Orando je opet čuo pobjednički poklič velikih majmuna. Jedva čujno, iz velike daljine, čuo se kao odgovor izazovni rik lava.

— Da jedemo — rekao je Muzimo, režući nožem obilne obroke s još drhtavog trupla svoje žrtve.

— Da, jedimo — složio se Orando.

Muzimo je zamrmljao bacajući komad mesa urođeniku. Zatim je čučnuo i počeo derati svoj obrok jakim bijelim zubima. Pečenje i kuhanje je za civilizirane ljude, a ne za ovog divljeg prašumskog boga, čiji običaji potječu iz stoljetnih davnina, još iz onih dana prije nego što su ljudi naučili vještinu pravljenja vatre.

Orando je oklijevao. On bi radije jeo kuhano meso, ali se bojao da se ne osramoti u prisustvu svog Muzima. Neko je vrijeme oklijevao, a onda se približio Muzimu, s namjerom da čučne kraj njega i da jede. Šumski je bog podigao oči, zubiju zakopanih u meso, s kojega je upravo trgao veliki komad. Naglo, krvožedno svjetlo zablistalo mu je u očima. Tiho režanje izvilo se kao upozorenje iz grla. Orando je već vidio lavove, kad ih netko smeta nad njihovim plijenom. Usporedba je bila potpuno tačna. Ratnik se povukao i čučnuo je u maloj udaljenosti. I tako su ova dvojica svršila svoj ručak u šutnji, koju je tek pokatkad prekinulo tiho režanje bijelca.

sobito vrač

Dva su bijela čovjeka sjedila pred iskrpanim, vremenom otrcanim šatorom. Sjedili su na tlu jer nisu imali stolica. Njihova je odjeća bila, ako je to moguće, još iskrpanija i otrcanija nego šator. Pet urođenika čučalo je oko vatre, nešto dalje od njih. Jedan urođenik pripremao je hranu za bijelce na maloj vatri pokraj šatora.

— E, meni je ovoga navrh glave — primijetio je stariji.

— Zašto onda ne pustiš sve k vragu — pitao je drugi, mlađi čovjek od dvadeset i jednu ili dvadeset dvije godine.

Njegov je drug slegnuo ramenima.

— A kamo da idem? Ako se vratim u Ameriku, što mogu tamo da budem osim kakva prljava skitnica. Ovdje barem imam zadovoljstvo, da imam poslugu, iako, vrag ih odnio, vrlo dobro znam da me ne poštuju. Osjećam se višim, kada me služe. A tamo bih ja morao služiti nekome drugome. Ali ti, nije mi uopće jasno, zašto se ti motaš po ovoj odvratnoj zemlji kojoj je i vrag rekao laku noć, gdje se patiš s gamadi i groznicom. Ti si mlad. Cijeli tvoj život je pred tobom, cijeli svijet ti stoji na raspolaganju da zgrabiš što ti treba.

— Vraga — viknuo je mlađi čovjek. — Govoriš kao da ti je sto godina. Nisi navršio još ni trideset. Sjećaš se da si mi rekao koliko si star, onda kada smo se udruživali.

— Trideset godina je mnogo — primijetio je drugi. — Čovjek se mora početi probijati mnogo prije tridesete. Pa ja poznajem ljude, koji su zaradili para, i nešto postigli, i povukli se iz života prije tridesete godine. Moj ćaća, na primjer, — on je naglo zašutio. Njegov prijatelj nije tražio da mu se dalje povjerava.

— Ma, ni ja ne bih bio ništa drugo nego skitnica, kad bih se vratio — primijetio je smijući se.

— Ne bi ti nigdje bio skitnica, Mali — prosvjedovao je njegov drug. Prasnuo je u nagli smijeh.

— Zašto se smiješ?

— Mislio sam, kako smo se upoznali. Od onda ima godinu dana. Ti si htio da mi se predstaviš kao kakav surovi momak iz gradskog podzemlja. Bio si prilično dobar glumac, dok si na to mislio.

Mali i Stari, dva lovca na slonove, i ne slute kakva ih sudbina očekuje...

Mali se nacerio.

— Bilo mi je to vraški naporno za živce — priznao je — ali čuj, Stari, ni tebi baš nije polazilo za rukom da nekome zamažeš oči. Kad bi te čovjek slušao, mogao bi misliti da si se rodio u džungli i da su te odgojili majmuni, ali ja sam te začas pročitao. Kažem ja sebi, Mali, taj je svršio univerzitet, i to ili Yale, ili Princeton, vjerojatnije Yale.

— Ali nisi postavljao suvišna pitanja. Zato si mi se i svidio.

— Ni ti nisi ništa pitao. Možda se zato i tako dobro slažemo. Ljude koji puno ispituju, treba nježno, ali čvrsto, prihvatiti za ruku, odvesti negdje iza staje i ustrijeliti. Onda bi se mnogo bolje živjelo na svijetu.

— Tako je, Mali. Ali ipak je prilično čudno kad se pravo uzme, da se dva momka druže ovako godinu dana, kao mi, a da jedan o drugom ne znaju ni koliko je crno pod noktom. Kao da jedan u drugoga nemaju nimalo povjerenja.

— Nije to zbog toga — rekao je Mali — ali ima nekih stvari o kojima čovjek naprosto ne može govoriti, ama baš nikome.

— Znam to — složio se Stari. — Te stvari, o kojima nijedan od nas ne želi da govori, vjerojatno bi objasnile zašto smo ovdje. U mom slučaju je bila žena, zato ih toliko mrzim.

— Štogod! — narugao se mlađi. — Kladim se, da ćeš pasti na prvu suknju koju budeš vidio. Kad bih se samo imao čime kladiti.

— Uskoro nećemo imati što da jedemo, a niti koga da nam to skuha, ako ubrzo ne budemo imali malo sreće — primijetio je drugi. — Čini se kao da su svi slonovi u Africi preselili u neki nepoznati kraj.

— Stari Bobolo se zakleo, da ćemo ih ovdje naći, ali ja mislim da je Bobolo lažac.

— I ja to mislim već dugo vremena — priznao je Stari.

Mali je zapalio cigaretu.

— On je samo htio da nas se riješi, ili, da stvari izrazimo tačnije, da se riješi tebe.

— Zašto mene?

— Nije mu se svidjelo što te je njegova kći gledala kao da te hoće pojesti. Ti, Stari, zbilja znaš kako treba sa ženama.

— Baš zato, što s njima ne znam, dospio sam ovamo, — uvjeravao ga je stariji čovjek.

— To ti samo tako kažeš.

— Mali, ja mislim da si ti lud za suknjama. Pa ti ni o čemu drugom ne misliš. Zaboravi ih neko vrijeme i bacimo se na posao. Kažem ti da moramo nešto učiniti, i vrag me odnio, ako to ne bi moralo biti čim brže. Ako ovi naši vjerni pratioci ne budu uskoro vidjeli malo bjelokosti, oni će nas uskoro napustiti. Oni isto tako dobro znaju kao i mi, da ako ne bude bjelokosti, neće biti ni plaće.

— Pa, što da učinimo, da stvorimo slonove?

— Da se potrudimo i da ih pronađemo, čovječe božji, u onim brdima *mora* da ima slonova, ali neće valjda sami dokaskati u logor da ih pobijemo. Urođenici nam ne žele pomoći, i tako moramo da ih sami pronađemo. Svaki od nas neka povede dva čovjeka i suhe hrane za nekoliko dana, a onda ćemo krenuti u suprotnim pravcima, pa ako jedan od nas ne nađe tragove slonova, ja sam zebra.

— Što misliš, koliko ćemo se dugo moći još baviti ovim poslom, a da nas ne uhvate? — upitao je Mali.

— Ja se time bavim već dvije godine, i još me nijednom nisu upecali — odgovorio je Stari — a osim toga, vjeruj mi, ja se i ne dam upecati. Jesi li ikad vidio njihov smrdljivi zatvor?

— Ne zatvaraju valjda i bijelce u taj zatvor, je li?

Izgledalo je, da se Mali zabrinuo.

— Mogu oni i to. Krađa slonovače ovdje je teži prestup nego da ubiješ čovjeka.

— Vjerojatno su u pravu — rekao je Mali. — Gadan je to posao.

— Ko da ja to ne znam? — Stari je žestoko pljunuo. — Ali čovjek mora živjeti, je li tako? Kad bi znao bolji način da zaradim za život, ne bih krao slonovaču. Nemoj misliti ni časa, da sam se ja zaljubio u taj posao, ili da se ponosim sam sobom. To ne. Naprosto pokušavam da zaboravim etičku stranu te stvari, kao što pokušavam zaboraviti, da sam ikada bio pristojan čovjek. Ja sam skitnica, kažem ti, prljava, propada skitnica. Ali čak i propalice vole život, premda samo bog zna zbog čega. Nikada nisam propustio priliku da se izložim kakvoj opasnosti, ali uvijek sam nekako uspio da ostanem živ. Da sam za nešto dobar, ih da je nekome stalo do toga da li ja otegnem papke ili ne, već bih davno krepao. Čini se, kao da sam vrag stražari nad

ljudima kao što sam ja, i zaštićuje ih, tako da pate što dulje u ovom životu, prije nego ih strpa u vječnu vatru paklenu, kad jednom crknu.

— Nemoj se hvalisati — savjetovao mu je Mali. — Ja sam isto tolika propalica kao i ti. Isto tako i ja moram od nečega da živim. Zaboravimo mi etiku, i hajde da nešto radimo.

— Krećemo sutra — složio se Stari.

Muzimo je šutke stajao prekriženih ruku usred gomile urođenika u selu Tumbai. Urođenici su uzbuđeno blebetali. Na Muzimovom ramenu čučao je Nyamwegijev duh. I on je isto tako brbljao. Možda je bilo sretno, što stanovnici Tambaija nisu mogli razumjeti što govori Nyamwegijev duh. On se nabacivao na njih najgorim prašumskim psovkama i uvredama, a u cijeloj džungli nije bilo takvoga majstora u psovanju. Osjećajući se sigurnim na Muzimovu ramenu, on ih je izazivao na borbu, i govorio im što će od njih učiniti, ako mu jednom dođu pod ruke. Izazivao ih je pojedinačno i sve zajedno. Nyamwegijevom duhu bilo je svejedno, hoće li doći jedan po jedan, ili svi najedanput, samo neka dođu.

Ako na stanovnike sela Nyamwegijev duh nije ostavljao nikakav dojam, drugačije je bilo s prisustvom Muzima, naročito nakon što su čuli Orandovu priču, makar ju je ispričao samo jednom. Kod sedmog ili osmog pričanja, njihovo je strahopoštovanje već bilo ogromno. Zbog toga su se držali na sigurnoj udaljenosti od ovog tajanstvenog stvorenja iz drugoga svijeta.

Među njima je ipak bio jedan skeptik. Bio je to seoski vrač, koji je nesumnjivo osjećao da njemu ne priliči da prizna preveliko povjerenje u čudo sto ga nije sam učinio. Štogod on osjećao, a bilo je vrlo vjerojatno, da je i on bio pun strahopoštovanja kao i drugi, skrivao je to pod maskom ravnodušnosti, budući da je uvijek i u svakoj prilici morao impresionirati laike svojom vlastitom važnošću.

Uzrujavala ga je pažnja, koju su svi posvećivali ovome strancu, tako da se on osjećao potisnutim u pozadinu. To ga je jako peklo. Stoga, da bi privukao pažnju na sebe, i da bi ponovo učvrstio svoj autoritet, hrabro je pristupio Muzimu.

Nyamwegijev duh je na to zakriještao i žurno se zaklonio iza leđa svoga gospodara. Pažnja stanovnika sela usredotočila se sada na vrača, što je on upravo i želio postići. Galama je prestala. Sve su se oči prikovale na njih dvojicu. To je bio trenutak, koji je vrač očekivao. On se nadmeno uspravio do pune visine. Kočoperno je hodao pred likom Orandova pretka. Tada ga je glasno oslovio.

— Ti kažeš da si Orandov *muzimo,* predak Lobongova sina, ali po čemu da znamo, da su tvoje riječi istinite? Ti kažeš da je mali majmun Nyamwegijev duh. Po čemu da ti to vjerujemo?

— Tko si ti, starče, da me ispituješ? — upitao je Muzimo.

— Ja sam Sobito, vrač.

— Ti kažeš da si Sobito, vrač, ali odakle da ja znam, da su tvoje riječi istinite?

— Svi ovdje znaju da sam ja Sobito, vrač.

Starac se sve više uzbuđivao. Otkrio je, da se iznenada morao povući u obranu, što nije namjeravao.

— Pitaj bilo koga — rekao je — svi me poznaju.

— Dobro onda — rekao je Muzimo — pitaj Oranda tko sam ja. On me jedini ovdje poznaje. Ja nisam rekao da sam ja njegov *muzimo,* ja nisam rekao da je mali majmun Nyamwegijev duh. Nisam rekao tko sam. Nisam rekao ništa. Meni je potpuno svejedno, što ćete vi misliti, tko sam, ali ako to vama nije svejedno, pitajte Oranda, — na što se okrenuo i odstupio ostavljajući Sobita, koji je osjećao, da je ispao smiješan u očima svojih suplemenika.

Fanatičan, sebičan i bezobziran, stari vrač je vladao u selu Tumbai. Godinama je tu vršio svoju volju, katkada za dobro a katkada za zlo svojih suplemenika. Čak ni Lobongo, poglavica, nije bio toliko moćan kao Sobito koji je računao s praznovjerjem i strahom svojih neukih sljedbenika, tako da se oni nisu usuđivali oduprijeti ni najsitnijim njegovim željama.

Tradicija i ljubav vezali su ih uz Lobonga, njihovog nasljednog poglavicu, ali ih je strah držao u vlasti Sobita, kojeg su mrzili. Duboko u srcu, bilo im je drago što je Orandov *muzimo* pokazao vraču zube, ali kada je vrač ušao među njih i počeo pogrdno govoriti o Muzimu, oni su ga slušali u mrzovoljnoj šutnji ne usuđujući se da kažu što o tome misle.

Nešto kasnije ratnici su se skupili pred Lobongovom kolibom da slušaju službenu verziju Orandove priče. Nije bilo važno, što su je već nekoliko puta čuli. Priča se mora do najmanjih sitnica ponovo ispričati pred savjetom poglavice i ratnika, i tako je još jednom Orando ispričao događaje, koje je toliko puta ponavljao, a da oni nisu gubili ništa od svoje zanimljivosti. Sve hrabrija i hrabrija postajala su djela Oranda, sve čudesnija i čudesnija djela Muzimova. I Orando je svoj govor završio obraćajući se poglavici i ratnicima molbom, da sakupe Utenge iz svih sela cijeloga plemena i da pođu osvetiti Nyamwegija. Rekao im je, da će ih Muzimo voditi na selo ljudi-leoparda.

Čuli su se uzvici odobravanja od mlađih ljudi, ali je većina starijih šutke sjedila. Uvijek je to tako, mlađi su ljudi za rat, stariji za mir. Lobongo je bio već starac. On se ponosio time što mu je sin tako ratoboran. Bio je to prirodni osjećaj oca, ali mudrost starosti govorila je protiv rata. Tako je i on šutio. Ali ne Sobito. Uz njegovo lično neraspoloženje prema Muzimu, i neki drugi obziri podsticali su ga da se suprotstavi namjeravanom ratnom pohodu, od kojih je neke — i to najjače — morao držati u tajnosti, i nije ih smio nekažnjeno otkriti. Mrgodeći se i gunđajući, skočio je na noge.

— Tko to ovdje tako glupo govori o ratu? — upitao je. — Mladići. Što mladići znaju o ratu? Oni misle samo na pobjede. Zaboravljaju na poraz. Zaboravljaju, da ako krenu u rat protiv jednoga sela, ratnici toga sela mogu jednoga dana doći i napasti nas. Što ćemo postići ratom protiv ljudi-leoparda? Tko zna gdje leži njihovo selo? Ono mora da je vrlo daleko. Zašto da naši ratnici idu tako daleko iz vlastite zemlje, da bi se borili protiv ljudi-leoparda? Zar zato što je Nyamwegi ubijen? Nyamwegija ste već osvetili. Ovaj govor o ratu je vrlo glup. Tko ga je pokrenuo? Možda onaj stranac među nama koji samo želi da nas dovede u neprilike.

Pogledao je Muzima.

— I tko zna zašto? Možda su ljudi-leopardi poslali jednog od svojih ljudi, da nas namame u rat protiv samih sebe. Tada će naše ratnike navući u zasjeda i poubijati. Eto to će se dogoditi. Ne govorite više te gluposti o ratu.

Kada je Sobito završio svoj govor i ponovo čučnuo na tlo, ustao je Orando. Uznemirilo ga je ono što je stari vrač izgovorio,

a osim toga bio je i bijesan. Bjesnio je zato što se Sobito usudio da posumnja u ispravnost Muzima. Ali je strah pred moćnim starcem zauzdavao njegov gnjev. Jer tko se usuđuje otvoreno se suprotstaviti čovjeku, koji je u savezu sa snagama tmine, čije neprijateljstvo može značiti nesreću i smrt? Ali Orando je bio hrabar ratnik i vjeran prijatelj, kao što i priliči onome, u čijim žilama teče krv nasljednog poglavištva, i tako nije mogao dopustiti da Sobitove podvale prođu, a da im se nitko ne suprotstavi.

— Sobito je govorio protiv rata — počeo je. — Starci uvijek govore protiv rata, što je dobro za starce. Orando je mladić, a ipak bi i on sam govorio protiv rata, kad bi to bio samo budalasti govor mladića, koji žele da se pokažu hrabrima u očima svojih žena. Ali sada imamo razloga za rat. Nyamwegi je ubijen. Bio je to hrabar ratnik. Bio je dobar prijatelj. Ne možemo reći da smo ga osvetili, samo zato što smo ubili trojicu od onih, koji su Nyamwegija umorili. Moramo krenuti u rat protiv poglavice, koji je poslao te ubojice u zemlju Watenga, jer će on inače misliti da su svi Utenge stare žene. On će misliti, da njegovi ljudi, kad se zažele mesa, mogu naprosto doći u zemlju Watenga, gdje će ga nekažnjeno naći.

Sobito je rekao, da su ljudi-leopardi možda poslali među nas stranca, da nas namami u zasjedu. Među nama ima samo jedan stranac — Muzimo. Ali Muzimo ne može biti prijatelj ljudi-leoparda. Svojim vlastitim očima Orando ga je vidio, kako je ubio dvojicu ljudi-leoparda, vidio je kako četvrti bježi svom snagom, kad je shvatio Muzimovu snagu. Da mu je Muzimo prijatelj, on ne bi bio pobjegao.

Ja sam Orando, sin Lobongov. Jednoga ću dana biti poglavica. Ja ne bih nikada poveo Lobongove ratnike u besmisleni rat. Ali idem da napadnem selo ljudi-leoparda, zato da saznaju da ratnici Utenga nisu stare žene. Muzimo ide sa mnom. Možda među vama ima nekoliko hrabrih ljudi, koji će nas pratiti. Ja sam svoje rekao.

Nekoliko mlađih ratnika skočilo je na noge i počelo udarati tabanima po zemlji u znak odobravanja. Podigli su svoje glasove izvikujući plemenske bojne poklike, skačući visoko u zrak, i mašući kopljima. Jedan je od njih plesao u krugu poskakujući i probadajući kopljem zrak.

— Ovako ću ubijati ljude-leoparde — vikao je.

Drugi je skakao u krug sijekući nožem.

— Izvadit ću srce iz poglavice ljudi-leoparda — pretvarao se kao da kida nešto zubima, držeći čvrsto nevidljivo srce u rukama — pojest ću srce poglavice ljudi-leoparda.

— Rat! Rat! — vikali su drugi, i tuce divljaka zaurlalo je i zaplesalo na suncu, dok je njihova koža blistala od znoja, a crte im se lica iskrivljavale u užasnim grimasama.

Podigao se Lobongo. Njegov duboki glas zagrmio je nad urlanjem plesača, i naredio im da ušute. Jedan po jedan prestali su urlati, pa su se skupili u gomilu iza Oranda.

— Nekoliko mladih ljudi htjelo bi u rat — izjavio je on — ali mi ne najavljujemo rat olako, samo zato što se nekoliko mladića želi tući. Ima vremena za rat i vremena za mir. Moramo saznati da li je ovo vrijeme za rat. Ako ne učinimo tako snaći će nas samo poraz i smrt na kraju ratne staze. Prije nego što pođemo u rat, moram se posavjetovati s duhovima naših mrtvih poglavica.

— Oni čekaju da s nama govore — viknuo je Sobito. — Neka zavlada šutnja, a ja ću govoriti s duhovima poglavica, koji su davno nestali.

Kad je on progovorio, nastalo je postepeno kretanje među urođenicima, koji su uskoro oblikovali krug, u sredinu kojega je čučnuo vrač. Iz jedne kožnate torbice izvukao je nekoliko predmeta, koje je prostro po tlu ispred sebe. Tada je naredio da mu donesu nešto suhih grana i svježeg lišća, i kada su mu to dali, zapalio je malu vatru. Sa svježim lišćem ju je djelimično prigušio, tako da je vatra davala vrlo mnogo dima. Saginjući se, prelomljen u pasu, vrač se oprezno kretao oko vatre opisujući mali krug, dok su se njegove oči usredotočile na tanki stup dima, koji se poput spirale dizao u mirni zrak pospanog poslijepodneva. U jednoj ruci Sobito je držao malu torbicu načinjenu od kože nekog glodavca, u drugoj ruci rep hijene, koji je s jedne strane bio omotan bakrenom žicom, što je služilo kao ručka.

Postepeno je stari vrač ubrzavao svoj korak, dok nije kružio oko vatre vrlo brzo, krupnim koracima i skokovima, ali njegove su oči bile neprestano priljubljene uz spiralni stup dima. Dok je plesao, govorio je nekim čudnim jezikom, kombinacijom

besmislenih slogova, isprepletenih povremenim kreštavim vriskovima koji su izazivali užas u opčaranom gledalištu.

Iznenada se zaustavio, i sagnuv se duboko, iz svoje torbice bacio je nešto praha na vatru, a zatim je jednim krajem repa hijene nacrtao nekoliko grubih geometrijskih figura u prašini ispred plemena. Ukočivši se, sklopio je oči i činilo se da napeto sluša, lica okrenuta prema nebu.

U šutnji punoj strahopoštovanja ratnici su se nagnuli naprijed čekajući. Bio je to napet trenutak, i ostavio je na njih dubok utisak. Sobito ga je produžavao što je više mogao. Napokon je otvorio oči i pogledom prešao svečano po krugu radoznalih lica oklijevajući neko vrijeme prije nego progovori.

— Oko nas ima mnogo duhova — rekao je. — Svi su oni protiv rata. Oni koji budu pošli u rat s ljudima-leopardima moraju umrijeti. Nitko se neće vratiti. Duhovi su bijesni na Oranda. Pravi *muzimo* Orandov je razgovarao sa mnom. I on je vrlo ljut na Oranda. Neka se Orando čuva. To je sve; mladići ne smiju ići u rat protiv ljudi-leoparda.

Ratnici koji su se okupili iza Oranda upitno su pogledali njega i Muzima. Na svim licima jasno se ocrtavala sumnja. Postepeno su se počeli micati stvarajući sve veći razmak između sebe i Oranda. Tada je poglavičin sin pogledao Muzima s pitanjem u očima.

— Ako je Sobito govorio istinu — rekao je — ti onda nisi moj *muzimo*.

Činilo se da te riječi sadržavaju izazov.

— Što Sobito o tome zna? — zapitao je Muzimo. — I ja bih mogao zapaliti vatru i mahati hijeninim repom. I ja znam crtati po prašini i bacati prah na vatru. A tada bih vam mogao reći, što god mi je volja, upravo kao što vam je Sobito rekao ono što hoće da povjerujete. Ali takve stvari ništa ne dokazuju. Jedini način da se sazna, da li će rat protiv ljudi-leoparda uspjeti, jest da se pošalje ratnike protiv njih. Sobito o tome ništa ne zna.

Vrač je drhtao od bijesa. Nikada se prije nijedan čovjek nije usudio da posumnja u njegove snage. Njegovi suplemenici su tako pokorno priznavali njegovu nepogrešivost, da je u nju gotovo i sam povjerovao. Staračkim naboranim prstom zaprijetio je Muzimu.

— Ti govoriš lažljivim jezikom — povikao je. — Ti si razbjesnio moga fetiša. Ništa te ne može spasiti. Ti si izgubljen. Umrijet ćeš — on je tu zastao, budući da se nova misao rodila u njegovom lukavom mozgu, pa je dodao: — Osim ako ne odeš i nikada se više ne vratiš.

Budući da sâm nije imao pojma tko je i što je, Muzimo je morao prihvatiti Orandove riječi, da je on duh jednog pretka poglavičinog sina, i budući da je to toliko puta o sebi čuo, on je to i sam prihvatio kao činjenicu. Nimalo se nije plašio Sobita, čovjeka, i kada mu je Sobito, vrač, zaprijetio, on se prisjetio da je *muzimo,* i da je prema tome besmrtan. Kako ga onda, zaključio je, može ubiti Sobitov fetiš? Ništa ne može ubiti duh.

— Neću otići — izjavio je. — Ja se ne bojim Sobita.

Urođenici su bili zaprepašteni. Nikada prije nisu čuli da netko izaziva Sobita i da mu se protivi i prkosi kao Muzimo. Očekivali su da to neoprezno stvorenje bude smrvljeno u prah i pepeo pred njihovim očima, ali dogodilo se nije ništa. Upitno su pogledali Sobita, a ta je lukava stara varalica, osjećajući ključni preokret u događajima i plašeći se za svoj prestiž, nadvladala fizički strah pred čudnim bijelim divom nadajući se da jednim jedinim smionim udarcem povrati i učvrsti svoje dostojanstvo.

Mašući hijeninim repom, skočio je prema Muzimu.

— Umri — vrisnuo je. — Ništa te sada ne može spasiti. Prije nego se mjesec podigne po treći put, bit ćeš mrtav. Moj je fetiš svoje rekao.

Stalno je mahao hijeninim repom pred Muzimovim licem.

Bijeli je čovjek stajao, prekriživši ruke, s porugljivim smješkom na ustima.

— Ja sam *muzimo* — rekao je — ja sam duh Orandova pretka. Sobito je samo čovjek, a njegov fetiš nije ništa drugo nego hijenin rep.

Kad je prestao govoriti, njegova se ruka ispružila i zgrabila vračev fetiš, i istrgla mu ga.

— Ovako radi *muzimo* sa Sobitovim fetišem — viknuo je bacajući rep u vatru na zaprepaštenje zbunjenih urođenika.

Opsjednut nerazumnim fanatičkim gnjevom, Sobito je izgubio glavu i neoprezno skočio na Muzima, dok mu je u podignutoj ruci bljesnula oštrica noža. Na usnama mu je izbila pjena ludila. Njegovi žuti zubi bljesnuli su u iskešenoj grimasi.

Bio je pravo utjelovljenje mržnje i manijačkog bijesa. Ali iako je njegov napad bio brz i žestok, Muzimo nije bio nepripravan. Smeđa je ruka zgrabila zapešće vrača čeličnim zahvatom, a druga mu je ruka istrgla nož. Tada je Muzimo zgrabio vrača i podigao ga visoko iznad glave, kao da je Sobito nekakva bestjelesna stvar, bez ikakve težine.

Užas se jasno ocrtavao na licima zaprepaštenih gledalaca; idol se nalazio u pandžama *muzima*. Događaji su se razvili u pravcu, koji je bio izvan shvaćanja njihovih jednostavnih mozgova, i oni su bili naprosto omamljeni. Možda je za Muzima bilo naročito dobro, što Sobito nije bio nimalo omiljeni idol.

Muzimo je pogledao Oranda.

— Da ga ubijem? — upitao je kao uzgred.

Orando je bio zaprepašten i preplašen kao i njegovi drugovi. Cijeli svoj život neograničeno je vjerovao u natprirodne snage vračeva, i nije mogao to uvjerenje prevladati u jednom jedinom času. Ali ipak je još jedna snaga djelovala na poglavičina sina. On je bio ljudski tašt. Muzimo je bio njegov *muzimo* i budući da je bio tašt, nije mogao a da ne osjeti stanoviti opravdani ponos zbog neustrašivosti i vještine ove sjajne zagonetke, koju je tako oduševljeno prihvatio kao duh svoga mrtvoga pretka. Ali ipak, vrač je vrač. Njegove moći bile su svima dobro poznate. Prema tome nije bilo mudro pretjerano izazivati sudbinu. Orando je pritrčao.

— Ne — viknuo je. — Nemoj ga ubiti.

Na grani jednoga stabla mali je majmun plesao, vrištao i psovao.

— Ubij ga — kriještao je — ubij ga.

Mali je majmun bio vrlo krvožedan, iako je bio duh Nyamwegijev. Muzimo je bacio Sobita na zemlju, gdje je ovaj ostao ležati kao neugledna gomila.

— Ne vrijedj taj ništa — izjavio je. — Nijedan vrač ništa ne vrijedi. Ni njegov fetiš ne vrijedi ništa. Da vrijedi, zašto nije zaštitio Sobita? Sobito nema pojma o čemu je govorio. Ako među Utengama ima hrabrih ratnika, oni će poći s Orandom i Muzimom u rat protiv ljudi-leoparda.

Tihi povik, koji se sve više pojačavao, podigao se među mladim ratnicima, a u trenutnoj zbrci, Sobito je uspuzao na noge i potajno se izvukao nestavši u pravcu svoje kolibe. Kad se

našao na sigurnoj daljini od Muzima, zastao je i okrenuo se licem prema njemu.

— Ja idem — viknuo je izdaleka — da napravim snažnu medicinu. Bijeli čovjek koji se naziva Muzimom umrijet će noćas.

Bijeli je div zakoračio u pravcu Sobita, pa se vrač okrenuo i utekao. Videći slabljenje Sobitove moći, mladići su sada glasno govorili o ratu. Starci nisu više spominjali mir. Svi do jednoga bojali su se Sobita i mrzili ga. Sada, kad su vidjeli da je njegova moć slomljena svima je odlanulo. Sutra će ga se možda opet bojati, ali danas su bili slobodni od vračeve snage, po prvi put u svojim životima.

Lobongo, poglavica, nije htio da naredi plemenu da krene u rat, ali budući da su na njega djelovali zahtjevi Oranda i ostalih mladića, on je naposljetku dao odobrenje da se oblikuje mali odred za napad. Odmah su poslali glasnike u druga sela da traže dobrovoljce i pripremili su se za ples koji će se održati iste noći.

Budući da je Lobongo odbio da najavi opći rat protiv ljudi-leoparda nije bilo grmljavine ratnih bubnjeva, ali novosti brzo putuju po džungli, i noć se jedva spustila na selo Tumbai, kad su ratnici iz obližnjih sela počeli dolaziti u Tumbai, po jedan ili dvojica, da se pridruže dvadesetorici dobrovoljaca iz Lobongovog sela, koji su se isprsivali, udarali u grudi, i hvalisali pred zadivljenim očima crnih ljepotica što su spremale hranu i urođeničko pivo, koje će igrati važnu ulogu u noćnim svečanostima.

Iz Kibbua došlo je deset mladih ratnika, između kojih je bio i brat one djevojke, kojoj je Nyamwegi udvarao i neki Lupingu, od kojega je umoreni ratnik bio preoteo njeno srce. Što je Lupingu dragovoljno ponudio da izloži svoj život opasnosti zato da bi osvetio Nyamwegija, prošlo je nezapaženo, budući da su se misli o osveti već izgubile u strasti za slavom, i jadnoga su Nyamwegija gotovo svi zaboravili, osim samoga Oranda.

Mnogo se pričalo o ratu i hrabrim djelima koja će učiniti, ali u razgovorima je važnu ulogu igrala i nevolja vrača Sobita, koja je još svima bila svježa u sjećanju. Seoski brbljavci otkrili su da je to pikantna pričica, kojom mogu razveseliti ratnike iz drugih sela, a u tim pričama Muzimo je postao istaknuta figura, koja je

selu Tumbai dala više slave, nego što je to Sobito ikad mogao da učini. Ratnici, koji su posjetili selo, gledali su ga sa strahopoštovanjem i sa stanovitom strepnjom. Oni su bili navikli na duhove koje nitko nikada ne vidi. Zrak je pun takvih duhova. Ali bilo je nešto posve drugo kad čovjek vidi duha, koji stoji među njima.

Lupingu je bio naročito smeten. On je nedavno kupio od Sobita ljubavne čari. Sada se pitao, da nije možda uzaludno bacio cijelo malo blago, kojim ga je platio. Odlučio je da potraži vrača i da se raspita. Možda u onome, što je ovdje čuo, nema mnogo istine. Postojao je još jedan razlog, zbog kojeg je želio da se posavjetuje sa Sobitom, razlog od mnogo veće važnosti nego što su ljubavne čari.

Čim je uspio neopaženo da izmakne, Lupingu se povukao iz gomile, koja je vrvjela na seoskoj ulici, i prikrao se Sobitovoj kolibi. Ovdje je vidio staroga vrača, kako čuči na podu okružen čarima i fetišima. Mala je vatra plamtjela ispod jednoga lonca, prikladno osvjetljavajući njegove mračne crte lica, koje su bile iskrivljene tako groznim mrštenjem, da se Lupingu gotovo okrenuo i pobjegao prije nego je starac podigao oči i prepoznao ga.

Dugo je vremena Lupingu sjedio u kolibi vrača. Razgovarali su šapatom približivši glave. Kad je Lupingu otišao, odnio je sa sobom amulet tako čudesne snage, da ga nijedan neprijatelj nije mogao povrijediti, a u svojoj glavi odnio je plan, koji je u njemu izazivao oduševljenje i strah.

neopisivi neotesanac

Dugi dani samoće. Duge noći užasa. Beznadnost i uzaludno žaljenje, koje ju je peklo, kao prava fizička bol. Samo je hrabro srce sprečavalo djevojku da ne poludi onoga časa kad su je pratioci napustili. Činilo se da je odonda prošla čitava vječnost; dani su bili stoljeća.

Danas je bila u lovu. Jedan je mali vepar pao pred njenom puškom. Na zvuk pucnja, koji je jedva čujno dopro do njegovih ušiju, jedan se bijelac naglo zaustavio mršteći se. Njegova su tri pratioca uzbuđeno počela govoriti.

Djevojka je s velikim teškoćama očistila utrobu vepra, smanjujući na taj način njegovu težinu dovoljno, da bi ga mogla odvući u logor, ali ipak je to bio toliki napor, da je iscrpio njenu snagu i izdržljivost do krajnjih granica. Ali meso je ipak bilo previše dragocjeno, da bi ga se pustilo da propadne. Ona se borila satima, zastajući često da se odmori, dok nije iscrpljena klonula kraj svoga plijena pred ulazom u šator.

Kad je pomislila na dugotrajan i naporan rad, koji ju još uvijek očekuje, prije nego uspije meso spremiti za upotrebu, i to tako da se ne pokvari, hrabrost ju je ostavljala. Prije svega trebalo je meso rasjeći na komade. Sama ju je ta misao zgražala. Nikada prije nije vidjela kako se životinja siječe, dok nije krenula na ovaj nesretni safari. Čitavog svog života nije nijednom rezala komad sirova mesa. Njene su pripreme stoga bile sasvim neprikladne, ali nužda ne poznaje zapreka, i rađa snagu i domišljatost. Znala je da mora rasjeći vepra, meso isjeći u dugačke trake, i da te trake mora staviti da se suše. Čak i tako, meso neće trajati dugo, ali boljega načina nije znala.

Sa svojim ograničenim znanjem praktičnih stvari morala je da se baci u borbu za opstanak, kako je znala i umjela, onim sredstvima koja su joj bila pri ruci. Bila je slaba, neiskusna i preplašena, ali ipak, hrabro je srce kucalo ispod njene jednom moderne a sada isprljane i neugledne flanelske košulje. Nije gajila nimalo nade, a ipak nije htjela da se preda.

Umorno je počela da dere kožu s vepra, kad je njenu pažnju privuklo neko kretanje na rubu čistine, gdje je bio postavljen njen logor. Okrenuvši se ugledala je četiri čovjeka koji su šutke stajali promatrajući je. Jedan je od njih bio bijelac. Tri ostala su bili urođenici. Kad je skočila na noge, nada se u njoj probudila tako snažno, da se gotovo zaljuljala, kao da se njome opila, ali smjesta je ponovo uspostavila vlast nad sobom promatrajući ovu četvoricu, koji su joj se približavali, predvođeni bijelim čovjekom, a tada, kada ih je mogla iz bližega promotriti, nada je opet počela da se gasi. Nikada u životu nije vidjela bijelca koji je izgledao tako neugledno. Njegova prljava odjeća sastojala se od krpa i zakrpa, lice mu je bilo neobrijano, šešir mu je bio neopisiva ruina, koja se mogla smatrati šeširom samo po činjenici što se nalazila na glavi, lice mu je bilo mrko i odbojno. Oči su mu sumnjičavo pregledavale njen logor, a kad se zaustavio nekoliko koraka ispred nje, mršteći se, na ustima mu nije bilo pozdrava.

— Tko ste vi? — upitao je. — Što radite ovdje?

Njegov ton i riječi izazvali su u njoj neprijateljstvo. Nikada prije nije je bijelac oslovio tako nekavalirski. U ponosnoj i smionoj djevojci reakcija je bila neizbježiva. Istakla je bradu i hladno ga pogledala. Prezirni je smiješak zakrivio njenu kratku gornju usnu, oči su joj s visoka ocijenile čovjeka od istrošenih čizama do otrcane krpetine, što mu je pokrivala raščupanu kosu. Da su njegov govor i pristup bili drukčiji, možda bi se njega i uplašila, ali ovoga časa bila je previše bijesna da bi se bojala.

— Ne znam što se to vas tiče — rekla je i okrenula mu leđa.

Smrknutost čovjekova lica postala je još dublja, i bijesne su riječi skočile na njegov jezik, ali on se savladao šutke je promatrajući. I da već nije vidio njeno lice, on bi pogodio po obliku njenih nadmenih malih leđa, da je mlada. A budući da joj je vidio lice, znao je da je lijepa. Bila je prljava, bilo joj je vruće i

znojila se, sva se umrljala krvlju, ali je i pored toga bila lijepa. On se nije usuđivao ni da zamisli, kako mora da je lijepa kada se odjene i uredi kako treba. Primijetio je njene plavosive oči i duge trepavice. Već one same dale bi svakom licu ljepotu. Sada je procjenjivao njenu kosu, koja je bila pričvršćena u labavoj pundži na zatiljku. Kosa je imala onu posebnu osobinu plave kose, koja se danas opisuje kao platinasta.

Već dvije godine Stari nije vidio bijele žene. Da je ova, koju je ovdje sreo, bila stara i naborana, da je imala zečje zube ili bila zrikava, možda bi je promatrao s više dobre volje i pristojnije bi joj se obratio. Ali u onom času, kad ju je pogledao, njena mu je ljepota dozvala u sjećanje sav jad i muku, koju je proživio zbog jedne druge lijepe djevojke, i probudila u njemu mržnju na žene koju je već dvije duge godine gajio i njegovao.

Nekoliko trenutaka stajao je šutke i bilo mu je drago da je tako postupio, jer mu je to omogućilo da priguši bijesne, ogorčene riječi koje bi možda inače izgovorio. Ne zato, što bi mu se sada žene više sviđale, nego zato što je shvaćao i divio se hrabrosti njenog odgovora.

— Možda me se to ništa ne tiče — rekao je zatim — ali možda će me se morati ticati. Prilično je neobično vidjeti bijelu ženu samu u ovom kraju. Vi ste sami?

U njegovu pitanju osjetio se prizvuk zabrinutosti.

— Bila sam sama — odvratila je ona — i bilo bi mi drago kad bi tako i ostalo.

— Hoćete li reći da nemate niti nosača, a niti bijelih pratilaca?

— Tako je.

Kako mu je okrenula leđa, nije mogla da vidi izraz olakšanja, što je preletio njegovim licem, kad je začuo njeno priznanje. Da ga je vidjela, možda bi se više zabrinula za svoju sigurnost, premda njegovo olakšanje nije imalo mnogo veze s njenom sudbinom. Njegova zabrinutost oko prisutnosti bijelaca bila je jednostavno posljedica njegovog zanimanja, budući da je bio lovokradica.

— I nemate nikakvog transportnog sredstva? — upitao je.

— Nikakvog.

— Vi sigurno niste sami zašli ovako duboko u unutrašnjost. Što se dogodilo s ostalim članovima vašega društva?

Okrenuvši se ugledala je četiri čovjeka koji su šutke stajali promatrajući je. Jedan je od njih bio bijelac. Oči su mu sumnjičavo pregledavale njen logor a s njenih usana nije silazio pozdrav.

— Napustili su me.

— A vaši bijeli pratioci, što je s njima?

— Nisam ih imala.

Ona mu se sada okrenula licem, ali stav joj je još uvijek bio neprijateljski.

— Pošli ste u unutrašnjost bez pratnje bijelaca? — u njegovom glasu bilo je nevjerice.

— Jesam.

— Kad su vas vaši ljudi napustili?

— Prije tri dana.

— Što namjeravate učiniti? Ne možete ovdje ostati sami, a nije mi jasno kako biste ikamo pošli bez nosača.

— Ovdje boravim već tri dana sama. Mogu tako i dalje sve dok...

— Sve dok što?

— Ne znam.

— Slušajte — zapitao je on — koga vi vraga ovdje uopće radite?

Činilo se, da je nagla nada bljesnula u njenim očima.

— Tražim jednog čovjeka — rekla je. — Možda ste čuli za njega, možda čak znate gdje je.

Njen glas zadrhtao je od očekivanja.

— Kako se zove? — upitao je Stari.

— Jerry Jerome — pogledala je s puno nade u njegovo lice.

On je zatresao glavom.

— Nikad nisam čuo za njega.

Nada je zamrla u njenim očima zamućenim naviranjem suza. Stari je vidio kako su joj se oči ovlažile i to ga je nerviralo. Zašto žene uvijek moraju da plaču? On je zatvorio svoje srce pred slabošću samilosti i oštro je upitao:

— Što vi to radite s ovim mesom? — upitao je. — Ili mislite da radite?

Njene su se oči iznenađeno raširile. Sad u njima nije bilo suza, već sjaj ljutine.

— Vi ste nemogući. Bilo bi mi drago kad biste napustili moj logor i ostavili me na miru.

— Ne pada mi na pamet ništa slično — odgovorio je. Tada se obratio svojim pratiocima na urođeničkom dijalektu, na što su ova trojica prišla i zgrabila veprovo truplo.

Djevojka je to gledala s ljutitim iznenađenjem. Prisjećala se golemog truda, što ga je uložila da truplo dovuče u logor. A sada su joj ga oduzimali. Ta pomisao ju je bjesnila. Izvukla je revolver iz futrole.

— Recite im da to puste — viknula je — ili ću pucati. Vepar je moj.

— Oni će ga samo isjeći na komade, umjesto vas — objasnio je Stari. — To ste i htjeli, je li tako? Ili ste ga možda namjeravali uokviriti?

Njegov ju je sarkazam zapekao, ali je uvidjela da je krivo protumačila njegove namjere.

— Pa zašto mi to niste rekli? — upitala je. — Namjeravala sam da meso sušim na dimu. Neće mi biti lako da stalno nabavljam hranu.

— Nećete ni morati — rekao joj je on — mi ćemo se za to pobrinuti.

— Što hoćete time reći?

— Hoću reći, da čim ovdje dovršim svoj posao, poći ćete natrag sa mnom u moj logor. Nije moja krivnja, što ste dospjeli ovamo, i vi ćete mi biti vraška smetnja, kao sve druge žene, meni potpuno nepotrebna, ali u ovoj džungli ne bih mogao ostaviti samog ni kakvog bijelog štakora, da ne govorimo o bijeloj ženi.

— A što onda, ako meni nije do toga da pođem s vama? — upitala je s visoka.

— Baš je mene briga, šta vi o tome mislite — odsjekao je on — vi idete sa mnom. Da imate malo mozga, bili biste mi zahvalni. Previše bi bilo očekivati da imate srca. Vi ste kao sve druge žene, sebična, bezobzirna, nezahvalna.

— Još nešto? — upitala je.

— Da. Hladna, proračunata, tvrda.

— Vi baš nemate osobito lijepo mišljenje o ženama, je li tako?

— Primjećujete vrlo dobro.

— I onda, što namjeravate da učinite sa mnom, kad stignemo u vaš logor? — upitala je.

— Ako budemo mogli nekako skucati za vas novi safari, dat ću vas izvesti iz Afrike što brže budem mogao — odgovorio je.

— Ali ja ne želim da odem iz Afrike. Nemate nikakvog prava da mi zapovijedate. Došla sam ovamo s određenom namjerom, i neću otići, dok tu namjeru ne ostvarim.

— Ako ste ovamo došli da nađete tog momka Jeroma, moja je dužnost prema njemu kao prema muškarcu, da vas odavde otjeram prije nego ga uspijete naći.

Ona ga je hladno promatrala nekoliko trenutaka, prije nego je odgovorila. Nikad prije nije vidjela ovakvog čovjeka. Ovako iskrena mržnja bila je neprirodna. Zaključila je da je on vjerojatno duhom poremećen, i budući da je čula da se luđake mora udobrovoljavati, da ne bi postali nasilni, odlučila je da promijeni svoj odnos prema njemu.

— Možda ste u pravu — rekla je. — Poći ću s vama.

— Tako je bolje — rekao je on. — Sad kad smo se oko toga dogovorili, još nam neke stvari moraju biti jasne. Krenut ćemo natrag u moj logor, čim budem ovdje svršio sa svojim poslom. To će možda biti sutra ili prekosutra. Vi ćete ići s nama. Jedan od mojih momaka će se brinuti oko vas, kuhat će vam i sve druge stvari. Ali ne želim da me smetaju kojekakve žene. Vi mene pustite na miru, pa ću pustiti i ja vas. Ja ne želim s vama čak ni razgovarati.

— To je obostrano najugodnije — uvjerila ga je ona, ne bez izvjesne žaoke u glasu. Budući da je bila žena, i otkad se sebe sjećala bila je predmetom muškog obožavanja, ovakav govor, čak iz ustiju neopisivog neotesanca, u čiji je zdrav razum sumnjala, nije mogla a da ne osjeti kao stanovitu povredu.

— Još jedna stvar — dodao je on. — Moj logor je u zemlji poglavice Bobola. Ako bi se meni išta dogodilo, naredite momcima da vas odvedu tamo. Moj će se partner pobrinuti za vas. Vi mu samo recite da sam ja obećao da ću vas dovesti natrag do obale.

On ju je tada ostavio i zaposlio se jednostavnim pripremama svog skromnog logora, dozivajući jednog od ljudi, koji je derao vepra, da mu postavi mali šator i pripremi večeru, jer je poslijepodne već poodmaklo. Drugome od momaka zapalo je da poslužuje djevojku.

Te večeri promatrala ga je iz svog šatora, kako se pružio kraj vatre pušeći lulu. Promatrala ga je prezrivo, izdaleka, uvjerena da je to najneugodnija osoba što ju je upoznala u svom životu, a

ipak je bila prisiljena priznati da joj njegova prisutnost daje osjećaj sigurnosti, kakvu nije uživala sve otkako je zašla u unutrašnjost Afrike. Zaključila je da je čak i ludi bijelac bolji nego nikakav. Ali da li je lud? Činilo se da je potpuno normalan i zdrav u svim drugim stvarima, osim u svojem natmurenom odnosu prema njoj. Možda je to samo loše odgojeni grubijan, koji gaji neku zamišljenu mržnju prema ženama. Bilo kako bilo, njoj je bio zagonetan, a nerješive zagonetke obično zapošljuju ženske misli. I tako, bez obzira na prezir prema njemu, misli su joj se stalno motale oko njega potiskujući u pozadinu sve drugo, dok naposljetku nije uspjela zaspati.

Izvan svake sumnje ona bi se iznenadila, da je znala da su muškarčeve misli bile isto tako zauzete njome, misli koje su s neobičnom upornošću ustrajale u njegovu mozgu unatoč svim naporima da ih se otrese. On ju je vidio u dimu svoje lule, nesumnjivo lijepu, lijepu bez usporedbe. Vidio je duge trepavice, što su zasjenjivale dubine plavosivih očiju, nježno zakrivljene usne, primamljivi sjaj valovite plave kose, savršenost djevojačke figure.

— Vrag ga odnio — promrmljao je Stari. — Koga sam boga morao naletjeti baš na nju?

Narednog je jutra rano otišao iz logora vodeći sa sobom dva momka. Treći je ostao u logoru, naoružan starom puškom, da štiti djevojku i da je poslužuje. Ona je već ustala, kad je on odlazio, ali on nije ni pogledao u njenom smjeru izlazeći iz logora, premda ga je ona kradom gledala kako ide, hraneći svoj prezir konačnom zlobnom ocjenom njegovih krpa i otrcanih zakrpa.

— Neopisivi neotesanac! — prošaptala je otrovno dajući djelimično oduška nakupljenoj mržnji prema tom čovjeku.

Pred Starim je bio dug i težak dan. Nije našao ni traga slonovima, niti je došao u dodir s kakvim urođenikom, od kojega bi mogao dobiti kakva obavještenja o tome, gdje se nalazi veliko stado slonova, koje se nadao, po glasovima što su o tome kružili naći u ovom predjelu.

Ne samo da je dan bio pun fizičkih teškoća, nego su ga uz to mučile još i duhovne neprilike. Bio je jako razočaran, što nije našao slonovaču, koja mu je toliko potrebna, ali to je bilo još najmanje od svega što ga je grizlo. Opsjedale su ga misli na

djevojku. Cijeloga dana pokušavao je da se oslobodi sjećanja na to ljupko lice, i na konture njenog savršenog tijela, ali one su ga neprestano i uporno opsjedale. Isprva su te crte probudile druga sjećanja, bolne uspomene na jednu drugu djevojku. Ali postepeno je vizija te druge djevojke izblijedila, dok se na kraju nisu samo plavosive oči i plava kosa djevojke u osamljenom logoru uporno navraćale u njegov duh.

Kad je okrenuo da se vrati u logor na kraju svoje neplodne potrage za tragovima slonova, nova ga je odluka ispunila uznemirujućim mislima i podsticala ga da u povratku žuri što više može. Već dvije godine nije vidio nijedne bijele žene, a sada mu je sudbina bacila na put ovo dražesno stvorenje. Što su žene ikada učinile za njega?

— Upropastile su me — govorio je sam sebi — uništile su moj život. A ova bi djevojka bila izgubljena da mene nema. Ona mi nešto duguje. Sve mi žene duguju nešto, zbog onoga što mi je ona jedna učinila. Ova će djevojka da plati taj dug.

Nešto kasnije nastavio je:

— Ala je lijepa. A pripada meni. Ja sam je pronašao, i ona će mi pripadati, dok mi ne dodija. Onda ću je odbaciti onako kao što sam i sam bio odbačen. Baš me zanima, kako će joj se to dopasti. Zaboga, kakve usne ima! Noćas će biti moja. Bit će moja, htjela ona to ili ne. To je i pravedno. I meni mora nešto na ovom svijetu da pripadne. Svijet mi duguje malo sreće, i bogami, ja ću je imati.

Veliko se sunce spuštalo već prema zapadu, kad je čovjek došao na dohvat čistine. Djevojčin je šator prvi pozdravio njegove oči. Prljavo je šatorsko krilo budilo u njemu misao na intimnost i izazivalo ga. Ta, ono je štiti i brani, ono skriva najličnije tajne njenog privlačivog šarma. Kao svi neživi predmeti, koji su usko povezani s nekom osobom, šator je odražavao nešto od ličnosti same djevojke. Puki pogled na njega, duboko je uzbudio čovjeka. Njegova strast, pojačana satima očekivanja, navrla mu je u glavu kao vino. Ubrzao je korak u želji, da djevojku čim prije zagrli.

Tada je ugledao nešto, što leži tik kraj njenog šatora, i što ga je naglo ispunilo hladnim strahom. Podstaknut u nagli trk, koji su slijedila dva njegova pratioca, zastao je kraj odvratnog prizora što je prikovao njegovu užasnutu pažnju, i pretvorio

vrući val žudnje u ledenu tjeskobu. Bilo je to mrtvo i strašno unakaženo tijelo urođenika, kojega je ostavio da čuva djevojku. Okrutne pandže razderale su meso dubokim ranama, koje je možda mogla zadati kakva velika zvijer, ali daljnje unakaženje trupa bilo je očigledno djelo ljudskih ruku.

Saginjući se iznad tijela svoga druga, dva su Crnca mrmljala bijesno na svom jeziku. A tada se jedan od njih okrenuo Starome.

— Bwana, to su ljudi-leopardi — rekao je.

Bijelac se sa strahom približio djevojčinu šatoru plašeći se što će naći unutra, plašeći se još više da ne nađe ništa. Kad je odmakao šatorsko krilo i bacio pogled u šator najcrnije slutnje su se ostvarile. Djevojke nije bilo. Isprva je osjetio poriv da je glasno doziva, kao da se nalazi negdje blizu u šumi, ali upravo kad je namjeravao da to učini, naglo je shvatio, da on čak ne zna ni njena imena, i u kratkoj stanci, koju je izazvala ta spoznaja, ujedno je spoznao uzaludnost onoga, što je upravo namjeravao učiniti. Ako još uvijek živi, ona je sigurno već daleko u pandžama đavola koji su ubili njenog slugu.

Iznenadni val gnjeva obuzeo je bijelog čovjeka, a njegova se vruća žudnja za djevojkom pretvorila u gotovo luđački bijes prema njenim otimačima. On je zaboravio, da joj je on sam kanio učiniti nešto na žao. Možda je taj bijes bio izazvan vlastitim neostvarenim nadama, ali on je vjerovao da misli samo na djevojčinu bespomoćnost i na grozotu njenoga položaja. Misli o spasu i osveti ispunjale su mu duh, tako da je potpuno zaboravio na umor dugog i napornog dana.

Bilo je već kasno poslije podne, ali on je odlučio da odmah krene u potjeru. Na njegovu zapovijed dva su Crnca žurno zakopala svoga mrtvog druga, složila dva svežnja s onim zalihama i logorskim potrepštinama, koje dezerteri nisu odnijeli sa sobom, i sat prije zalaska sunca krenuli su za svojim bijesnim gospodarom još svježim tragom ljudi-leoparda.

izdajica

Ratnici Watenga nisu se odazvali s velikim oduševljenjem na poziv što su ga donijeli Orandovi glasnici da krenu u rat. Ima razlike između rata i rata. Rat usmjeren protiv strašnog tajnog udruženja ljudi-leoparda činilo se, da nije naročito popularan. Zato je bilo mnogo važnih razloga. Prije svega, i samo ime ljudi-leoparda, bilo je dovoljno da probudi strah u grudima najhrabrijih ratnika, budući, da su metodi ljudi-leoparda bili osobito grozni. Osim toga svima je bila poznata činjenica, da to tajno udruženje vrbuje svoje članove iz mnogih plemena, i lako se moglo dogoditi da im suplemenici i prijatelji budu članovi, što je značilo da bi se svaki aktivni neprijatelj udruženja mogao izložiti tome, da ga obilježe za smrt. I to za kakvu smrt!

Ne treba se onda ništa čuditi, kad je iz tisuća potencijalnih ratnika, Orando sakupio jedva jednu stotinu, koji su čekali poziv na oružje narednog jutra, nakon proslave i ratničkog plesa u selu. Čak i u toj stotini bilo ih je nekoliko, čiji je ratoborni duh preko noći doživio preobrazbu. Možda je to uglavnom bila posljedica prevelikih količina piva. Nije ugodno krenuti u rat s glavoboljom.

Orando se kretao između ratnika, koji su čučali oko brojnih vatri, gdje se kuhala hrana. Jutros nije bilo toliko razgovora i ljudi su se mnogo manje smijali. Jučerašnje hvalisanje se ušutkalo. Danas se rat činio ozbiljnim poslom, a ipak, kad im se želuci napune toplom hranom oni će odmah krenuti s glasnim povicima, smijehom i pjesmom.

Orando se raspitivao:

— Gdje je Muzimo? — pitao je svakoga, ali nitko nije vidio Muzima. On i Nyamwegijev duh naprosto su nestali. To se činilo

kao zao znak. Netko je spomenuo, da je Sobito možda bio u pravu; Muzimo je možda u savezu s ljudima-leopardima. To je izazvalo pitanje, gdje se nalazi Sobito. Ni njega nitko nije vidio, što je bilo čudno, jer je Sobito bio ranoranilac i nije bio čovjek koji se ne bi nalazio u blizini dok kipe lonci s hranom. Jedan je starac pošao do njegove kplibe i pitao jednu od vračevih žena. Ali Sobita nije bilo. Nestao je. Kad su saznali tu činjenicu, ljudi su prestali razgovarati. Prisjetili su se neprijateljstva između Muzima i Sobita, kao i Sobitove prijetnje da će Muzimo prije jutra umrijeti. Bilo je onih, koji su nagađali da je možda Sobito mrtav, dok su se drugi prisjećali činjenice, da u njegovom nestanku nema ništa neobično. On je i prije nestajao. Zapravo, nije bilo neobično da on tajanstveno nestane iz sela po nekoliko dana uzastopce. Nakon povratka, poslije takvih dugih odsustava, mračno bi nagovještavao, da je bio na savjetovanju s duhovima i demonima iz drugoga svijeta od kojih je dobijao svoju natprirodnu moć.

Lupingu iz sela Kibbu izrazio je mišljenje da ne bi smjeli krenuti u ratni pohod, kad su znakovi tako loši. On se tiho kretao među ratnicima tražeći pristalice za svoj prijedlog, da se četa raspadne, i da se svi vrate svojim selima, ali Orando ih je postidio i odgovorio od dezertiranja. Starci i žene će im se smijati, rekao im je. Previše su govorili o ratu, previše su se hvalisali. Zauvijek će izgubiti obraz i čast, ako sada ne krenu u rat.

— Ali tko će nas voditi do sela ljudi-leoparda, kad te je ostavio tvoj Muzimo? — upitao je Lupingu.

— Ne vjerujem da me je ostavio — tvrdio je Orando uporno. — Nesumnjivo je i on pošao na savjetovanje s duhovima. On će se vratiti i vodit će nas.

Kao da odgovara na njegovu tvrdnju, koja je ujedno bila i molba, divovska je figura lagano skočila s grana obližnjeg drveta i uputila se prema njemu. Bio je to Muzimo. Preko jednog od svojih širokih ramena prebacio je truplo srndaća. Na srndaću je sjedio Nyamwegijev duh vrišteći kreštavo da bi privukao pažnju na svoju vještinu.

— Mi smo moćni lovci — viknuo je. — Pogledajte što smo ubili.

Nitko ga osim Muzima nije razumio, ali to je Nyamwegijevu duhu bilo svejedno jer nije znao da ga ne razumiju. Mislio je da ostavlja vrlo lijep dojam, iako se ponosio samim sobom.

— Gdje si bio, Muzimo? — upitao je Orando. — Neki pričaju već da te je Sobito ubio.

Muzimo je slegnuo ramenima.

— Riječi ne ubijaju. Sobito je pun riječi.

— Jesi li ti ubio Sobita? — upitao je starac.

— Nisam vidio Sobita sve otkako je Kudu, sunce, zašlo u svoj log prošle noći — odgovorio je Muzimo.

— Nestao je iz sela — objasnio je Orando. — Mislilo se da je možda...

— Bio sam ulovu. Vaša hrana ništa ne valja. Vi je kvarite vatrom, — Muzimo je čučnuo u podnožju jednog stabla, odsjekao meso od svog plijena i režeći ga pojeo. Ratnici su ga gledali zaprepašteno ne približavajući mu se.

Kad je dovršio jelo, podigao se i protegao svoje krupno tijelo a taj ih je pokret podsjećao na lava.

— Muzimo je spreman — najavio je. — Ako su Utenge spremni, onda možemo krenuti.

Orando je prikupio svoje ratnike. Odabrao je zapovjednike četa i dao potrebne naredbe kako će se marširati. Sve je to zahtijevalo vremena, budući da se ni jedna stvar nije mogla odlučiti bez općeg prepiranja, u kojem su svi sudjelovali, bez obzira da li ih se ta stvar ticala ili ne.

Muzimo je šutke stajao po strani. Čudio se kakvi su to ljudi. Pitao se, o sebi samom, tko je i što je. Fizički su on i oni vrlo slični, ali osim razlike u boji, među njima je bilo i drugih različitosti od kojih je neke mogao vidjeti, a neke samo osjetiti. Nyamwegijev duh je isto tako bio nalik njima, a nalik i njemu, a opet postojala je i tu ogromna razlika. Muzimo je namrštio čelo, potpuno zbunjen. Nejasno bi se gotovo prisjetio neke letimične uspomene, koja mu se činila ključem ove zagonetke, ali neprestano mu je izbjegavala. Mutno je osjećao da i on ima nekakvu prošlost, ali nikako nije mogao da je se sjeti. Sjećao se samo stvari koje je vidio i iskustava što ih je proživio od kada ga je Orando oslobodio ispod velikog stabla koje je na njega palo. Razmišljao je o važnoj činjenici, što je svaki put kad bi ugledao kakvu naizgled posve novu stvar, odmah prepoznao što je i

kakvo joj je ime: — čovjeka, okapija, srndaća, svakovrsne životinje i ptice, koje bi mu došle na dohvat oka, njegovih osjetljivih nozdrva ili ušiju. Isto tako bez imalo teškoća rješavao je sve što bi život u džungli od njega zahtijevao.

Mnogo je razmišljao o tom predmetu (toliko mnogo da bi ga s vremena na vrijeme napor neprekidne misli potpuno izmorio), i došao je do zaključka da je negdje i nekada prije morao doživjeti mnogo stvari. Ispitivao je Oranda kao slučajno, uzgred, o njegovoj prošlosti, i saznao da se mladić može prisjetiti u jasnim pojedinostima svih događaja u životu, od kojih su neki bili u njegovom vrlo ranom djetinjstvu. Muzimo se mogao sjetiti samo nekoliko nedavno prošlih dana. Na kraju je zaključio da stanje njegova mozga, mora biti potpuno prirodna stvar za duhove, i budući da je toliko različito od stanja običnih ljudi, on je u tome nalazio nepobitan dokaz da pripada svijetu sablasti. S osjećajem otuđenja promatrao je prepiranje i kolebanje ljudi prezrivo ih gledajući. Prekriženih ruku stajao je po strani, šutke, naizgled potpuno ravnodušan prema bučnoj svađi, kao da je to brbljanje i psovanje Nyamwegijeva duha koji mu je stajao na ramenu.

Ali napokon se bučna gomila uspjela stjerati u nešto, što je bilo nalik redu, i dok su ih slijedile žene i djeca, koja su se smijala i vrištala, krenuli su na marš prema opasnim pustolovinama. Ali ipak sve dok se žene i djeca nisu vratili, ljudi se nisu upustili u ozbiljno i odmjereno hodanje, makar im Lupingovi nagovještaji konačne nesreće nisu nikako dopuštali da zaborave ozbiljnost svoga pothvata.

Stupali su tri dana. Vodio ih je Orando, a Muzimo im pokazivao put. Raspoloženje ratnika bilo je odlično što su se više približavali svome cilju. Poruga je ušutkala Lupinga.

Činilo se da je sve u redu. Muzimo im je rekao da se selo ljudi-leoparda nalazi vrlo blizu, i da će narednoga jutra on sam poći naprijed u izvidnicu.

Kad je svanuo četvrti dan svi su jedva čekali ratni sukob, jer ih Orando ni časa nije prestajao podsticati na bijes i mržnju protiv Nyamwegijevih ubojica. Neprestano ih je uvjeravao u to, da se s njima nalazi Nyamwegijev duh da ih čuva i zaštićuje, a da je njegov vlastiti *muzimo* tu da im osigura pobjedu.

Međutim dok su čučali oko vatri na kojima su spremali doručak, netko je primijetio da je Lupingu nestao. Pažljiva

pretraga logora pokazala je da ga među njima nema, odmah su svi pretpostavili da ih je napustio od straha jer su se toliko približili neprijatelju. Njegovo kukavičko dezerterstvo probudilo je glasne osude i ogorčeni prezir. Još uvijek je to bio predmet bijesnih rasprava, kad su Muzimo i Nyamwegijev duh tiho kliznuli kroz krošnju stabala prema selu ljudi-leoparda.

Hodali su već tri dana pod vođstvom Oranda i Tarzana.
Tarzan ih je upozorio da budu oprezni jer je selo ljudi-leoparda blizu.

Užetom pletenim od trave, koje joj je bilo vezano oko vrata, djevojku su napola vodili, a napola vukli kroz džunglu. Snažan mladi urođenik, koji je hodao ispred nje, držao je slobodni kraj užeta. Ispred njega je jedan stariji čovjek vodio po putu, dok se iza nje nalazio drugi mladić. Sva su trojica bila odjevena u kože leoparda. Vješto postavljene glave leoparda tačno su pristajale iznad njihovih frizura. Zakrivljene čelične pandže produživale su im prste. Zubi su im bili oštro nabrušeni, a lica grozno obojena. Starac je bio najužasniji od sve trojice. On je bio vođa. Drugi su uslužno priskakali, kada bi on davao zapovijedi.

Djevojka nije mogla razumjeti gotovo ništa od onoga što su govorili. Nije imala ni pojma, kakva je sudbina očekuje. Sve do sada nisu joj učinili ništa na žao, ali nije se smjela nadati ničem drugom do li strašnom svršetku ove grozne pustolovine. Mladić, koji ju je vodio, bio je prema njoj povremeno grub, kad bi posrnula ili zakolebala, ali nikada nije bio stvarno nasilan. Međutim, i njihova je pojava bila dovoljna da joj u duhu probudi najcrnije slutnje, a neprestano se morala sjećati, na kako su užasan način izmesarili vjernoga Crnca, koji je bio ostao da je čuva.

Pomisao na Crnca podsjetila ju je ne bijelog čovjeka, koji mu je naredio da ostane i da je štiti. Bojala ga se i nije mu vjerovala. Željela je da ga se riješi. Ali sada je htjela da se vrati natrag u logor. Nije ga voljela više nego prije. Naprosto ga je smatrala manjom od dvije opasnosti. U svome sjećanju mislila je o njemu samo kao o grubijanu ružnog vladanja, kao o možda najneugodnijem neotesancu, kojeg je u životu poznavala. A ipak je u njemu bilo nešto što je budilo njenu radoznalost. Njegov način govora pokazivao je sve drugo samo ne neobrazovanost. Njegova odjeća i odnos prema njoj davao mu je mjesto na najnižoj stepenici društvene skale. U svojim mislima vrlo se mnogo njime bavila, ali on je svejedno ostajao nerješiva zagonetka.

Dva su se dana njeni pratioci kretali zamršenim stazama. Nisu prolazili kroz sela, nisu vidjeli ni jedno drugo ljudsko biće, koje bi tim putovima prolazilo. A tada su, pri kraju drugoga dana, iznenada stigli do velikog ograđenog sela pokraj rijeke. Teška kapija što je zatvarala ulaz bila je sklopljena, premda sunce još uvijek nije zašlo. Ali kada su se približili dovoljno da ih

prepoznaju, vrata su im otvorila put, nakon kratkog razgovora između starca i stražara što su se nalazili unutra kapije.

Uporište ljudi-leoparda nalazilo se u selu Gato Mgungua, poglavice jednog moćnog plemena, koje se sve više smanjivalo, dok se sada moglo pohvaliti samo ovim jednim jedinim selom. Ali Gato Mgungu bio je istovremeno poglavica ljudi-leoparda, a taj mu je položaj davao mračnu snagu i moć, koja je znatno nadilazila moć mnogog poglavice, čija su sela brojnija, a plemena mnogo moćnija. To je zahvaljivao ponajviše činjenici, da se tajno udruženje, poslovima kojega je upravljao, regrutiralo iz različitih plemena i sela, a zbog vjernosti, koju su zahtijevali strogi i nemilosrdni zakoni udruženja, Gato Mgungu je od članova udruženja tražio prije svega pripadnost i vjernost sebi, a tek onda vjernost njihovim vlastitim plemenima ili porodicama. I tako je u gotovo svakom selu u promjeru od gotovo stotinu milja, Gato Mgungu imao sljedbenike, koji su ga neprestano obavještavali o planovima i namjerama drugih poglavica, sljedbenika koji moraju ubiti čak i svoje vlastite srodnike, ako bi poglavica ljudi-leoparda tako odredio.

Samo u selu Gato Mgungua svi su stanovnici bili članovi tajnoga udruženja. U drugim su selima pripadnici udruženja bili nepoznati, ili se najviše moglo tek u nekoga posumnjati, da pripada članstvu udruženja, kojega su se svi bojali i mrzili ga. Da se za nekoga pouzdano ustanovi da je čovjek-leopard, za njega bi to u većini sela značilo iznenadnu i tajanstvenu smrt, jer su ljudi-leopardi bili toliko omraženi, da bi sin ubio vlastitog oca, kad bi saznao da je ovaj član te sekte, a toliko su ih se bojali, da ih se nijedan čovjek ne bi usudio napasti ili ubiti, osim potajno, da se bijes i strašna osveta udruženja ne bi sručila na njegovu glavu.

Na tajnim sastajalištima, duboko skrivenim u neprodornoj džungli, ljudi-leopardi iz udaljenih područja vršili su odvratne obrede, uvijek osim u onim prilikama, kada bi se sakupili u selu Gato Mgungua, pokraj kojega se nalazio njihov hram. Sada je upravo bio dan jednog takvog općeg sastanka, pa je selo bilo ispunjeno ratnicima i tek razmjerno malim brojem žena i djece, što je djevojka primijetila, dok su je kroz kapiju uvukli i vodili glavnom ulicom sela.

Ovdje bi se žene, grozne, prljave, zubate harpije, bacile na nju i rastrgale je u komadiće, da se njeni pratioci nisu umiješali udarajući oko sebe drščima svojih kopalja, i tjerajući ta ružna stvorenja, sve dok starčev povik nije nadglasao buku. Progovorio je bijesno, zapovjedničkim glasom. Žene su se odmah povukle bacajući bijesne, otrovne poglede prema zarobljenici, koja je u tim pogledima mogla pročitati, da joj se ne sprema ništa dobro, bude li pala u njihove ruke.

Čuvajući je pažljivo, njena su je tri pratioca provela kroz gomilu ratnika, koji su posvuda vrvjeli prema velikoj kolibi ispred koje je sjedio jedan stari, naborani Crnac ogromna trbuha. Bio je to Gato Mgungu, poglavica ljudi-leoparda. Kad su ovo četvoro pristupili, podigao je pogled i primijetivši bijelu djevojku, u njegovim se krvlju podlivenim očima što su obično tupo buljile između crvenih i natečenih kapaka pojavilo iznenadno zanimanje. Tada je prepoznao starca i obratio mu se.

— Jesi li mi donio poklon, Lulimi? — zapitao je.

— Lulimi je donio poklon — odgovorio je čovjek, — ali ne samo za Gato Mgungua.

— Što hoćeš time reći? — namrštio se poglavica.

— Donio sam poklon za cijeli klan i za boga-leoparda.

— Gato Mgungu ne dijeli svoje robove s drugima zarežao je poglavica.

— Nisam donio roba — odvratio je Lulimi. Očigledno je bilo, da se on baš jako ne boji Gato Mgungua. A zašto bi se i bojao, kad je on Lulimi bio visoko u svećeničkoj hijerarhiji klana ljudi-leoparda?

— A zašto si onda doveo tu bijelu ženu u moje selo?

Do tada se već skupio gusti polukrug radoznalih slušalaca, koji su iskrivljavali vratove da bi pogledali zatvorenicu, i naprezali uši da bi čuli što se događa između ova dva velika čovjeka njihova malog svijeta. Lulimi je zahvaljivao bogu za te slušaoce, jer nikada nije bio sretniji, nego kada se nalazio nasred pozornice, okružen lakovjernim i neukim slušačima. Lulimi je bio svećenik,

— Prije tri noći ležali smo u šumi daleko od sela Gato Mgungua, daleko od hrama boga-leoparda — govorio je on videći kako svi slušaoci ćule uši. Bila je mračna noć. Oko nas su kružili lavovi i leopardi. Mi smo zapalili ogromnu vatru, da

bismo ih otjerali. Na meni je bio red da čuvam stražu. Drugi su spavali. Iznenada sam vidio kako s druge strane vatre blistaju dva zelena oka. Oči su se žarile kao žive žeravice. Prišle su bliže, ja sam s bojao, ali nisam se mogao ni maknuti. Nisam mogao poviknuti. Jezik mi je zapeo u ustima. Nisam mogao otvoriti čeljusti. Te strašne oči dolazile su sve bliže i bliže, dok nisam s druge strane vatre vidio ogromnog leoparda, najvećeg leoparda što sam ga vidio u životu. Pomislio sam, da mi je došao kraj, i da ću tada umrijeti. Čekao sam da leopard skoči na mene, ali nije skočio. Umjesto toga, otvorio je ralje i progovorio.

Slušaoci su zinuli od zaprepaštenja na tu izjavu, dok je Lulimi zastao da pojača napetost.

— A što ti je rekao? — upitao je Gato Mgungu.

— Rekao mi je: Ja sam brat boga-leoparda. On me je poslao da nađem Lulimija, zato što on Lulimiju vjeruje. Lulimi je veliki čovjek. Vrlo je hrabar i mudar. Nitko ne zna toliko mnogo stvari kao Lulimi.

Gato Mgungu promatrao je sve to kao čovjek, kojemu je dosadno.

— Da li je bog-leopard poslao svoga brata tri dana marša daleko samo zato da ti to kaže?

— Rekao mi je i druge stvari, mnoge druge stvari. Neke od njih smijem ponoviti, ali o drugima ne smijem nikada u životu prozboriti ni riječi. Samo bog-leopard, njegov brat i Lulimi znaju te stvari.

— Kakve to ima veze s bijelom ženom? — upitao je Gato Mgungua.

— Doći ću i do toga — odvratio je Lulimi mrgodno. Nisu mu se svidjeli ovi prekidi. — Tada, kad je brat boga-leoparda pitao kako me služi zdravlje, i mnoge druge stvari, rekao mi je da sutradan moram poći do stanovitog mjesta, gdje ću naći bijelu ženu. Ona će biti sama u džungli, u pratnji samo jednog jedinog čovjeka. Zapovjedio mi je da ubijem Crnca, a da ženu dovedem u njegov hram, da bude velika svećenica našeg klana. Lulimi će to i učiniti. Noćas će Lulimi odvesti veliku svećenicu u naš hram. Ja sam svoje rekao.

Trenutak je vladala šutnja puna strahopoštovanja. Činilo se da Gato Mgungu nije zadovoljan, ali Lulimi je bio moćan svećenik, prema kojem su staleži i redovi imali mnogo povje-

renja, a svojom sablasnom pričom znatno je uvećao svoj prestiž. Gato Mgungu je bio dovoljno dobar poznavalac ljudi, da bi mu to odmah bilo jasno. Osim toga bio je to lukav stari političar, koji je uvijek jednim okom gledao u budućnost. Znao je da je Imigeg, veliki svećenik, vrlo star čovjek, koji neće još dugo živjeti i da će ga Lulimi, koji već godinama plete mrežu, da bi postigao taj cilj, nesumnjivo naslijediti.

Visoki svećenik, koji je prijateljski naklonjen Gato Mgungu, može vrlo mnogo učiniti, da uveća moć i autoritet poglavice, a usput rečeno i njegove prihode, dok bi svećenik, koji bi mu bio nenaklonjen, mogao ozbiljno zaprijetiti njegovu položaju, a i njegovim nasljednicima. I stoga je videći sve jasno kao na dlanu, Gato Mgungu iskoristio priliku da položi temelje budućeg prijateljstva i razumijevanja između sebe i svećenika, premda mu je bilo jasno da je Lulimi stara varalica i da je njegova priča obična izmišljotina.

Mnogi ratnici, budući da su osjetili u poglavičinom ranijem stavu stanovito neprijateljstvo prema Lulimiju, očigledno su čekali neki znak od svog vođe, kako da se dalje vladaju. Kako bude postupio Gato Mgungu, tako će i većina ratnika, ali kada dođe dan da se izabere nasljednik Imigega, svećenici će isključivo vršiti odabiranje, a Gato Mgungu je znao, da Lulimi ima dugotrajno pamćenje.

Sve su oči bile na poglavici, kad je pročistio svoje vladarsko grlo.

— Svi smo čuli Lulimijevu priču — rekao je. — Svi mi poznajemo Lulimija. U svom vlastitom selu on je veliki vrač. U hramu boga-leoparda nema većeg svećenika nakon Imigega. Nije nimalo čudno, što je brat boga-leoparda govorio Lulimiju. Gato Mgungu je samo ratnik. On ne razgovara s bogovima i demonima. Nije to za ratnike. Time se moraju baviti svećenici. Mi vjerujemo sve što nam je Lulimi rekao, ali odvedimo ipak bijelu ženu u hram. Bog-leopard i Imigeg znat će, da li je leopard iz džungle govorio Lulimiju istinite riječi ili nije. Da li je moj jezik mudro govorio, Lulimi?

— Jezik Gato Mgungua, poglavice, uvijek govori mudro odgovorio je svećenik, koji je bio oduševljen, što poglavičin odnos nije bio, kako se on plašio, neprijateljski. I tako se djevojčina sudbina odlučivala pohlepom pokvarenih političara,

svjetovnih i crkvenih, što je pokazivalo da su mu neprosvijetljeni stanovnici središnje Afrike u ponekom pogledu isto tako civilizirani, kao i mi.

Dok su se vršile pripreme, da se djevojku odvede u hram, jedan osamljeni ratnik, obliven znojem i bez daha približio se kapiji sela. Ovdje su ga zaustavili, ali kada im je pokazao tajni znak ljudi-leoparda pustili su ga unutra. Na kapiji je došlo do uzbuđenog brbljanja, ali na sva pitanja, pridošlica je odgovarao, da mora odmah govoriti s Gatom Mgunguom o stvari koja je vrlo važna i hitna, i uskoro su ga doveli pred poglavicu.

Kada je došao pred Gato Mgungua, on je opet pokazao tajni znak udruženja.

— Kakvu mi vijest nosiš? — upitao je poglavica.

— Nekoliko sati marša odavde, stotinu ratnika Utenga, koje predvodi Orando, sin poglavice Lobonga, čekaju i spremaju se da napadnu tvoje selo. Oni dolaze da osvete Nyamwegija iz sela Kibbu, kojega su ubili članovi našeg udruženja. Ako smjesta pošalješ ratnike da se postave u zasjedu kraj staze, oni mogu iznenaditi Utenge, i sve ih pobiti.

— Gdje se nalazi njihov logor?

Glasnik je do najsitnijih pojedinosti opisao smještaj logora, a kada je dovršio Gato Mgungu naredio je jednom doglavniku da sakupi tri stotine ratnika i da krene u pohod protiv napadača, a zatim se opet obratio glasniku.

— Noćas ćemo se gostiti našim neprijateljima — zarežao je — a ti ćeš sjediti kraj Gato Mgungua i dobit ćeš najbolje komade mesa.

— Ne smijem ostati — odgovorio je glasnik. — Moram se vratiti tamo odakle sam i došao, da se ne bi posumnjalo da sam ti ja donio tu vijest.

— Kako se zoveš? — upitao je Gato Mgungu.

— Ja sam Lupingu iz sela Kibbu, u zemlji Watenga, — odgovorio je glasnik.

zarobljenik

I ne sluteći značenje svega onoga što se događalo oko nje, djevojka je osjetila uzbuđenje i aktivnost, koja se u logoru probudila nakon pojave glasnika, i naslutila nešto od svega onoga, što je stvarni uzrok tim događajima. Vidjela je kako se ratnici žurno naoružavaju, a zatim ih je vidjela kako odlaze iz sela. U dubini duše nadala se da je neprijatelj protiv kojega su krenuli možda upravo spasilačka ekipa, koja nju traži. Razum ju je uvjeravao u protivno, ali nada se uvijek nerazumno hvata za svaku slamku.

Kada je grupa ratnika otišla, pažnja ostalih ponovo se usredotočila na djevojku. Lulimi je pokazivao svu svoju važnost. Slao je ljude i lijevo i desno. Dvadeset muškaraca, naoružanih kopljima i štitovima, koji su nosili vesla, stali su oko nje u pravilnim redovima, kao pratnja. Predvođeni Lulimijem, oni su promarširali kroz kapiju sela i uputili se prema rijeci. Ovdje su je smjestili u veliki čamac koji su u velikoj tišini gurnuli u vodu znajući da neprijatelj nije daleko i da ih može čuti. Nije bilo pjevanja i urlanja, čega bi pod običnim okolnostima i u sličnoj prilici sigurno bilo. U tišini su zabadali vesla u brzu struju, tiho su se spuštali niz maticu široke rijeke držeći se uz samu obalu na istoj onoj strani, na kojoj su spustili vozilo u vodu iz sela Gato Mgungua.

Jadna mala Kali Bwana! Skinuli su uže s njena vrata, i postupali su sada prema njoj sa stanovitim poštovanjem, čak s primjesama strahopočitanja, jer zar nije ona trebala da postane velika svećenica boga-leoparda? Ali o svemu tome ona ništa nije znala. Mogla je samo da se pita, potištena beznadnim položajem, dok je promatrala zelenilo na obali rijeke, koje je

hitro promicalo kraj nje; kamo je odvode? Kakva ju strašna sudbina čeka? Primijetila je šutnju i žurbu svojih pratilaca, prisjećala se uzbuđenja, koje je nastalo nakon glasnikova dolaska u selo, i žurnog pohoda ratničke grupe.

Sve te činjenice uskladile su se, i ona je zaključila da je njeni pratioci odvode, da je sakriju pred spasilačkom ekipom. Ali tko je mogao da organizira takvu ekspediciju. Tko je znao u kakvoj se nevolji nalazi? Samo onaj ogorčeni čovjek, odjeven u prnje i krpe. Ali što je on mogao učiniti za njen spas, čak da mu je do toga i stalo? Njoj je bilo potpuno jasno, da je to siromašan i nevrijedan skitnica. Sva se njegova snaga sastojala sada od dva pratioca urođenika. Njegov se logor, kako joj je rekao, nalazio nekoliko dana marša od mjesta gdje ju je pronašao. Odatle mu vjerojatno nije moglo stići pojačanje u kratko vrijeme, što je prošlo od njenog zarobljavanja, da je takvo pojačanje i postojalo, u što je ona sumnjala. Nije mogla ni zamisliti, da taj bijedni primjerak siromaštva može imati uopće kakva sredstva s pomoću kojih bi je spasio. I tako je bila prisiljena da napusti nadu u spas, koji bi mogao doći iz tog izvora ali ipak nade nije posve nestalo. U krajnjem slučaju, čovjek uvijek može očekivati čudo.

Milju ili dvije čamac je jurio niz rijeku, dok su vesla padala i dizala se pravilno poput sata, gotovo bešumno. Tada je iznenada brzina čamca popustila, a kljun mu se okrenuo prema obali. Djevojka je pred sobom vidjela ušće malog rukavca glavne matice, i ubrzo je kanu kliznuo u lijene vode pritoka.

Velika su se stabla nadvijala nad uski vijugavi rukavac, gusta je šikara pokrivala tlo između ogromnih debala, dok su se bršljani i drugi puzavci pripijali uz njihove mahovinaste grane, ili nepokretno visili u zraku, pružajući se gotovo do površine vode, a ni dašak vjetra nije ih pokretao. Prekrasni cvjetovi prekidali su gusto zelenilo živahnim bojama. Bio je to prizor pun ljepote, ali ipak je poput neke otrovne magle u toj atmosferi visio miris tajanstva i smrti. Djevojku je to podsjećalo na lice kakve zgodne žene, iza čije se lijepe maske krije zla i pokvarena duša. Osjećala je potištenost, koju je izražavala šutnja i miris truleži u teškome zraku.

Tik ispred njih ogromno klizavo tijelo šmugnulo je s jednog trulog debla u vodu koja se polako pomicala. Bio je to krokodil.

Dok je kanu tiho klizao kroz polutamu, djevojka je vidjela da rijeka naprosto vrvi od tih groznih životinja, čija je prisutnost služila tek da uveća moru koja ju je i onako teško pritiskivala.

Pokušavala je da oživi svoj pogruženi duh prisjećajući se slabe nade u spas, koju je još uvijek gajila, i za koju se hvatala sve otkad su je tako žurno odveli iz sela. Na vlastitu sreću nije znala kamo je odvode, a niti to da do tog mjesta jedini put vodi kroz ovaj rukavac rijeke, napučen krokodilima. Nijedna druga staza nije vodila kroz gusto isprepletenu džunglu do lukavo sakrivenog hrama boga-leoparda. Nijednim drugim putem, osim ovom mračnom rijekom, nije se moglo njemu pristupiti, a i ovaj put nije bio poznat nijednom ljudskom biću, koje ne bi bilo član udruženja ljudi-leoparda..

Kanu je nekoliko milja plovio uz struju, kada je na desnoj obali tik ispred njih, djevojka primijetila veliko travom pokriveno zdanje. Budući da je u posljednjih nekoliko mjeseci viđala samo obične urođeničke kolibe, nije navikla da vidi išta većeg, i ovako velika građevina ispunila ju je čuđenjem. Bila je gotovo dvjesta koraka duga, pedeset široka, a sigurno isto tako ne manje od pedeset visoka. Ležala je uporedo s rijekom, dok se glavni ulaz nalazio s ove strane, odakle su joj upravo prilazili. Široka se veranda pružala uz fasadu zgrade gledajući prema rijeci. Cijela je zgrada bila podignuta na stupovima, desetak stopa iznad zemlje. Bio je to hram boga-leoparda, i ona je, a da to nije znala, bila određena da u njemu bude velika svećenica.

Kad se kanu približio zgradi, nekoliko je ljudi izašlo iz unutrašnjosti hrama. Lulimi se podigao iz čamca, gdje je čučao, i doviknuo nekoliko riječi ljudima na trijemu hrama. Bile su to tajne lozinke udruženja, na koje je jedan od čuvara hrama odgovorio, na što je kanu pristao uz obalu.

Nekoliko je radoznalih svećenika okružilo Lulimija i djevojku, i starac ju je pratio uz stepenice hrama, koje su vodile prema velikom ulazu, gdje su se s obje strane nalazile od drveta istesane grozne maske. Zatim ju je uveo u polusvjetlo unutrašnjosti. Ovdje se našla u ogromnoj sobi, koja je umjesto stropa imala samo poprečne grede. Grozne su maske visile zajedno sa štitovima, kopljima, noževima i ljudskim lubanjama na podbočnim stupovima. Grubo istesani idoli stajali su uokolo po tlu.

Čamac je nekoliko milja plovio niz struju kada je na desnoj obali, tik ispred njih, djevojka primijetila veliko, travom pokriveno, zdanje. Bio je to gram boga-leoparda u kojem je ona trebala da bude velika sveštenica.

Mnogi od njih predstavljali su ljudsko tijelo s glavom životinje, premda je izradba bila toliko gruba, da djevojka nije mogla da razabere, kakvu životinju treba da predstavljaju. Možda leoparda, pomislila je.

Na suprotnoj strani sobe prema kojoj su se uputili primijetila je jedno podignuto postolje. To je zapravo bila velika platforma, popločana suhom glinom. Na njoj se, podignuta još metar više, nalazila manja platforma, oko pet koraka široka i dva put toliko duga, pokrivena životinjskim kožama. Jak stup, na kojem je postavljena ljudska lubanja, bio je smješten posred dužine manjeg postolja, tik uz njegov stražnji rub. Sve ove pojedinosti primjećivala je tek usput. Ako ostane živa, mislila je, svega će se ovoga uvijek jasno sjećati.

Kad ju je Lulimi poveo prema postolju, jedan se vrlo star čovjek pojavio iz otvora na zidu iza postolja i pristupio im. Njegovo je lice bilo posebno odvratno, a ružnoća mu je bila naglašena namrgođenim izrazom kojim ju je promatrao.

Kad je njegov starački pogled pao na Lulimija, oči su mu mutno bljesnule slabim svjetlom prepoznavanja.

— Jesi li to ti? — promrmljao je. — Ali zašto dovodiš ovu bijelu ženu? Tko je ona? Je li to žrtva?

— Slušaj, Imigeg — prošaptao je Lulimi — i dobro promisli. Sjećaš li se tvojeg proročanstva?

— Kakvog proročanstva? — upitao je svadljivo visoki svećenik. Bio je vrlo star, i njegovo ga je sjećanje katkada izdavalo, premda on nije volio da to prizna.

— Nekada davno rekao si da će jednoga dana bijela svećenica sjediti s tobom i s bogom-leopardom, ovdje na velikom prijestolju hrama. A sada će se tvoje proročanstvo ispuniti. Ovdje je bijela svećenica, koju je Lulimi doveo, baš kao što si ti prorokovao.

Imigeg se doduše nije sjećao, da je ikada tako nešto prorokovao i to iz jednostavnog razloga, što to nikada nije ni učinio, ali Lulimi je bio prepreden starac, koji je Imigega poznavao bolje, nego što je Imigeg poznavao sam sebe. Znao je da veliki svećenik sve brže i neminovnije gubi pamćenje, a znao je isto tako, da je na to vrlo osjetljiv, toliko osjetljiv, da se neće usuditi da porekne da je jednom dao takvo proročanstvo, kakvo mu je Lulimi pripisao.

Lulimiju je bijela svećenica bila potrebna zbog njegovih vlastitih razloga. Na kakav način će se tačno poslužiti njome na svoju korist, nije mu bilo još posve jasno, ali duhovni procesi svećenika često su van dohvata laičkih mozgova. Možda bi njegovi razlozi bili očigledni jednom holivudskom reklamnom agentu, ali kako bilo da bilo, metod, koji je upotrebio da bi osigurao prihvaćanje svoje svećenice, savršeno je uspio.

Imigeg je progutao bačeni mamac, a s njime i udicu. Naduo se od važnosti.

— Imigeg razgovara s demonima i duhovima — rekao je — oni mu kažu sve što hoće da zna. Kad budemo nabavili ljudskoga mesa za boga-leoparda i njegove svećenike, bijela žena bit će zaređena kao velika svećenica.

— Onda će to biti uskoro — izjavio je Lulimi.

— Odakle to znaš? — upitao je Imigeg.

— Pojavio mi se moj *muzimo* i rekao mi da će ratnici iz sela Gato Mgungua krenuti danas na ratni pohod, i vratiti se sa dovoljno hrane za sve nas.

— Dobro — povikao je brzo Imigeg — upravo sam to jučer prorokovao nižim svećenicima.

— Onda znači noćas — rekao je Lulimi. — A sada ćeš sigurno htjeti da pripremiš bijelu ženu.

Na taj prijedlog, Imigeg je pljesnuo rukama, i nekoliko je nižih svećenika pristupilo.

— Odvedite ženu — uputio je jednoga od njih — u odaje svećenica. Ona će biti velika svećenica. Naredite tamo da je za to pripreme. Kažite im isto tako, da ih Imigeg smatra odgovornim za njenu sigurnost.

Niži su svećenici odveli djevojku kroz otvor, koji se nalazio iza postolja, i ona se našla u hodniku, u kojem su se s jedne i s druge strane nalazila brojna vrata soba. Jedan ju je svećenik poveo do nekih vrata i gurajući je pred sobom, ušao s njom unutra. Bila je to velika soba, u kojoj se nalazilo desetak žena, gotovo posve golih, osim malih trouglastih pojaseva. Gotovo su sve bile vrlo mlade, ali među njima se nalazila jedna bezuba stara ženetina, i njoj se obratio svećenik.

Bijesni i odbojni pokreti žena prema bijeloj djevojci, prestali su onoga časa, kad je njen pratilac izgovorio prve riječi, nakon što su ušli u sobu.

— Ovo je nova velika svećenica boga-leoparda — najavio je. — Imigeg šalje zapovijedi, da je morate pripremiti za obred, koji će se održati večeras. Ako joj se dogodi kakvo zlo, vi ćete biti odgovorni, a svi vi znate kakav je Imigegov gnjev.

— Prepusti je meni — promrmljala je starica. — Ja sam služila u ovom hramu mnoga sunca i mnoge kiše, ali još uvijek nisam bačena za hranu bogu-leopardu.

— Previše si stara i žilava — narugala joj se jedna od mlađih žena.

— A ti nisi — odsjekla je stara ženetina. — To više moraš paziti da ne razbjesniš Imigega, ni Mumgu. Hajde — uputila je svećenika — bijela će žena biti potpuno sigurna kod stare Mumge.

Kad je čovjek napustio sobu, žene su se skupile oko djevojke. Mržnja je iskrivljavala crte njihova lica. Mlade su joj žene derale odjeću. Gurale su je i povlačile, neprestano uzbuđeno mrmljajući, ali je nisu ozlijedile, osim što su njihovi oštri i dugi nokti ostavili na njoj nekoliko ogrebotina.

Kali Bwana nije mogla da zna razlog, zbog kojeg su je ovamo doveli, a namjere ovih žena su joj isto tako bile tajanstvene. Njihovo, držanje nije slutilo na dobro, i ona je bila uvjerena da će je na kraju ubiti. Njihova pokvarena lica, oštro isturpijani, žuti zubi, bijesni glasovi i pogledi nisu u njenom duhu ostavljali mjesta za sumnju u ozbiljnost njena paložaja ili želje ovih harpija. Nije mogla da zna, da ih u tome sprečava snaga, koje se boje više od ičeg drugog na svijetu. Vidjela je samo u njihovom odnosu prijetnju, i osjećala surovi i brutalni postupak.

Zderali su njenu odjeću, komad po komad, dok nije stajala pred njima potpuno gola, a onda joj je priušten kratak odmor, budući da su se one počele međusobno boriti za komade njene odjeće. Po prvi put je imala priliku da razgleda svoju okolinu. Vidjela je da u ovoj sobi žene zajedno i spavaju i jedu. Slamnati prostirači bili su razastrti uz jednu stranu prostorije. Ispod rupe na stropu u jednome uglu nalazilo se glineno ognjište, s kojeg je nešto dima s vatre, koja je još uvijek tinjala, izlazilo kroz rupu, premda je najveći dio dima ostajao između greda visokog stropa, odakle se spuštao u prostoriju, ispunjajući je isparavanjima, koja su pekla oči. Nekoliko je lonaca stajalo pokraj ognjišta ili na njemu. Bilo je tu zemljanih ćupova i drvenih kutija, pletenih

košara i kožnatih torbica, koje su sve bile razbacane duž zidova, mnoge od njih pokraj prostirača za spavanje. S kuka zabijenih u zidove visio je cijeli niz ukrasa i nakita. Nizovi perli, ogrlica od ljudskih zubi ili od zubi leoparda narukvice od bakra i željeza, i od istih kovina nagležnjaci, zatim pernati ukrasi za glavu, grudni oklopi od kovine i kože i bezbrojni odjevni predmeti skrojeni od žutih, crnim pjegama posutih koža leoparda. Sve je u prostoriji govorilo o primitivnosti i divljini njenih stanovnika.

Kad je bitka za posljednji komad njene odjeće dovršila, žene su ponovo obratile pažnju djevojci. Stara Mumga prilično joj je dugo nešto govorila, ali Kali Bwana je samo zatresla glavom, pokazujući da ne razumije ništa od onoga što joj se govori. Zatim su žene, na naređenje starice, ponovo zgrabile djevojku, ni malo nježno. Bacile su je na jedan od prljavih prostirača za spavanje, privukli su zemljani ćup do prostirača, i dvije su je mlađe žene počele mazati nekim smrdljivim uljem, koje se sudeći po smradu, moglo sastojati uglavnom od užeglog maslaca. Grubim rukama utrljavali su joj to ulje u kožu, dok je cijelo tijelo nije zaboljelo. Polili su je zatim zelenom tekućinom što je zaudarala na trulo lišće a pekla poput vatre, i opet su je trljali sve dok i ta tekućina nije ishlapila.

Kad je to mučenje završilo, ostavljajući je toliko slabom da je osjećala mučninu, opet su je odjenuli. Tu ceremoniju pratili su brojni razgovori, i nekoliko puta starica bi poslala po koju ženu da se savjetuje sa Imigegom ili da donese odjeću iz drugih dijelova hrama. Na kraju se činilo da su zadovoljne svojim djelom, i Kali Bwana, koja je u svom prijašnjem životu nosila najsmiješnije kreacije najslavnijih pariških krojača, stajala je sada odjevena, kao što nikada u životu nije bila.

Prvo su oko njenog vitkog uskog stasa vezali pregaču, načinjenu od koža nerođene štenadi leoparda, a zatim joj preko jednog ramena prebacili prekrasnu kožu žive žute boje, ispjeganu gotovo sjajnim crnim mrljama. Ta je koža visila u elegantnim naborima gotovo do jednog koljena, dok je s druge strane bila nešto kraća. Uže od leopardovih repova skupljalo je i ovlaš vezivalo tu kožu oko njenih bokova. Oko grla bila joj je ogrlica ljudskih zubi, na rukama su joj bile teške narukvice, i ona je vidjela da su barem dvije od njih zlatne. Na sličan su joj način bili ukrašeni i gležnjevi, a zatim su joj vrat opteretili

drugim brojnim ogrlicama. Ukras u kosi sastojao joj se od dijadema od leopardove kože, u koji je bilo utaknuto različito perje i paperje ptica, koje joj je potpuno okruživalo glavu. Ali posljednji ukras, koji su joj stavili, izazvao je u njoj žmarce užasa. Duge, zakrivljene pandže od zlata bile su joj pričvršćene za prste na rukama podsjećajući je na okrutnu smrt urođenika, koji se tako hrabro i tako uzaludno borio da je zaštiti.

I tako su Kali Bwanu pripremili za grozni obred ljudi-leoparda, nakon kojeg će postati velika svećenica njihovog divljeg boga.

razotkrivena izdaja

Muzimo je putovao kroz prašumu. Bilo mu je drago što je sam, daleko od bučnih hvalisavih stvorenja koji su se nazivali ljudima. Istina, i Nyamwegijev duh se često hvalisao, ali mu Muzimo nikada nije obraćao pažnje. Katkada bi ga prekorio što se vlada toliko slično ljudima, i dok je prijekor ostajao u sjećanju Nyamwegijeva duha, on bi bio miran, ali pamćenje mu je bilo kratkotrajno. Samo kad bi neki ozbiljni i strogi izraz bljesnuo u Muzimovim očima, i kad bi on progovorio tihim glasom, napola nalik na režanje, Nyamwegijev duh bi zašutio na dulje vremena, ali to bi se dogodilo samo onda, kada je šutnja bila nužno potrebna.

Muzimo i Nyamwegijev duh otišli su rano ujutro iz logora Utenga, da bi ustanovili gdje je selo ljudi-leoparda, i da bi tamo uhodili, ali žurba i vrijeme nisu za Muzima ništa značili. Ono što je namjeravao učiniti, on će i učiniti, ali kad bude za to spreman. I tako je gotovo cijelo jutro prošlo prije nego je Muzimo ugledao selo.

Ratnici su već krenuli u potragu za neprijateljima plemena Watenga, i Muzimo ih nije vidio, zato što je od logora do sela došao zaobilaznim putem. I djevojka je već bila odvedena do hrama, premda i da je bila još uvijek tu, njena prisutnost ne bi značila ništa za duh Orandova pretka, kojega se sudbina bijelaca nije ticala ništa više nego sudbina crnih ljudi.

Selo što ga je promatrao iz skrovišta zelenila u obližnjem stablu razlikovalo se vrlo malo od mirnog urođeničkog sela Tumbai, osim što mu je ograda bila viša i jača. Na jednoj jedinoj ulici koja ga je presijecala bilo je malo ljudi i žena. Muškarci su se odmarali u sjeni stabala, a žene su bile zaposlene beskrajnim

prčkanjem, kojim se taj spol uvijek bavi olakšavajući posao brbljanjem i tračem.

Muzima nije mnogo zanimalo to što je pred sobom gledao, barem ne isprva. Očigledno nije bilo mnogo ratnika. Stotinu Utenga, ako budu mogli iznenada napasti selo, lako će na njegove stanovnike sručiti svoju osvetu. Primijetio je da je kapija čvrsta i visoka, da su vrata zatvorena, i da ratnici stražare, čučeći kraj njih u sjeni ograde. Pomislio je, da bi možda najbolje bilo zauzeti mjesto po noći, kad se nekoliko vještih ljudi može neprimijećeno popeti preko ograde i otvoriti vrata svojim drugovima. Napokon je odlučio da će on to sam učiniti, bez ičije pomoći. Za Muzima je jednostavno da uđe neprimijećen u selo.

Iznenada mu je pogled privukla jedna grupa ispred velike kolibe. Među njima je bio krupan čovjek, kojega je smjesta prepoznao kao poglavicu. Poglavica je razgovarao s nekoliko ratnika, ali nije on privukao njegovu pažnju. U oči mu je upao jedan ratnik. Muzimo ga je prepoznao, i njegove su se sive oči stisnule. Što Lupingu radi u selu ljudi-leoparda? Bilo je očigledno da nije zatvorenik, i jasno se moglo vidjeti da je razgovor s poglavicom u prijateljskom tonu.

Muzimo je čekao. Uskoro je ugledao, kako Lupingu ostavlja svoje društvo ispred poglavičine kolibe, i približava se kapiji. Vidio je kako ratnici na straži otvaraju kapiju, i kako Lupingu izlazi i nestaje u prašumu u pravcu logora Utenga. Muzimo je bio zbunjen. Što Lupingu namjerava učiniti? što je već učinio? Možda je pošao da uhodi ljude-leoparde i sada se s obavještenjima vraća Orandu.

Muzimo je tiho kliznuo iz krošnje, u kojoj se sakrivao, i bacajući se sa stabla na stablo, pošao je Lupingovim tragom, koji je, nesvjestan prisutnosti sudbine iznad svoje glave, živahno kaskao u pravcu logora svojih suplemenika koje je upravo izdao.

Uskoro iz velike udaljenosti, Muzimo je začuo zvukove, koje Lupingove uši nisu mogle da čuju. Zvukovi su ga obavijestili, da mnogo ljudi dolazi džunglom u njihovom pravcu. Malo kasnije je razabrao, da su to zvukovi što ih stvaraju ratnici na brzom maršu. Gotovo su stigli do Lupinga, prije nego ih je ovaj čuo. Ali kad ih je čuo, skrenuo je sa staze nekoliko koraka i sakrio se u grmlju.

Muzimo je čekao u krošnjama stabala. Nanjušio je miris ljudi, koji dolaze, i nije prepoznao niti jedan od mirisa. Bio je to miris ratnika, ali pomiješan s njima bio je miris svježe krvi. Neki su od njih ranjeni. Bili su, znači, u borbi.

Uskoro su se pojavili na vidiku i on je primijetio da to nisu Utenge, kao što su mu njegove nozdrve već i prije rekle. Pogodio je da su to ratnici iz sela ljudi-leoparda i da se sada u njega vraćaju. To je objašnjavalo mali broj ratnika, koje je vidio u selu. Gdje su bili? Da li su se upustili u bitku s Orandovim slabim snagama?

Prebrojao ih je, otprilike, dok su prolazili ispod njega. Bilo ih je gotovo tri stotine a Orando je imao samo stotinu ratnika. Ipak bio je uvjeren, da Orando nije doživio veliki poraz jer nije vidio zarobljenika, niti su nosili sa sobom kakve mrtve ratnike, pa čak ni svoje vlastite mrtvace, što bi sigurno učinili, da su ljudi-leopardi pobijedili u bitki.

Očigledno je, da ih je onaj, s kojim su se borili, a mora da je to bio Orando, odbio i odbranio se. Ali kako su prošli Utenge? Mora da su njihovi gubici veliki u borbi sa snagom, koja im je brojčano toliko nadmoćna. Ali sve su to bile samo pretpostavke. Uskoro će pronaći Utenge i saznati istinu. U međuvremenu mora držati Lupinga na oku jer se ovaj još uvijek skrivao pokraj staze.

Kad su ljudi-leopardi prošli, Lupingu je izašao iz svog skrovišta, i nastavio pravcem kojim je prije išao, dok su se iznad njegove glave i malo iza njega Muzimo i Nyamwegijev duh bacali s grane na granu.

Kad su napokon stigli do mjesta, gdje su se Utenge ulogorili, otkrili su samo mračne ostatke nedavne bitke. Utenge više nisu bili ovdje. Lupingu se ogledavao, sa zadovoljnim smiješkom na svom lukavom licu. Njegovi napori nisu bili uzaludni. Ljudi-leopardi barem su otjerali Utenge, čak i ako je, — što je on jasno vidio, kao i sam Muzimo — njihova pobjeda daleko od toga da bude odlučujuća.

Na trenutak je oklijevao premišljajući da li da slijedi svoje prijašnje drugove, ili da se vrati u selo i da uzme učešća u ceremonijama u hramu, kada se bude zaređivala bijela svećenica. Ali napokon je zaključio da će sigurnije biti da se pridruži Utengama, da njegovo dugo odsustvo ne bi izazvalo sum-

nje u njegovu vjernost. Nije znao, da odluka uopće ne stoji do njega, i da snaga mnogo veća od njegove vlastite, neprestano vreba iznad njega, kao da čita njegove vlastite misli, snaga koja bi spriječila svaki njegov pokušaj da se vrati u selo Mgungua i silom ga odvela do novog Orandovog logora.

Lupingu je kaskao jasnim tragom Utenga, koji su se povlačili. Išao je tako,nekoliko milja, kad ga je zaustavio stražar u kojemu je prepoznao brata djevojke, čiju je sklonost Nyamwegi ukrao od njega. Kada je straža vidjela da je to Lupingu propustila je izdajicu da prođe, ali trenutak kasnije kad je ušao u logor koplja su se nakostriješila, a potreseni i nemirni ratnici skočili su na oružje, čim su začuli povik straže.

Na tlu su stenjali ranjeni ljudi, a desetak mrtvih Utenga bilo je poredano uz jednu stranu logora, gdje je četa određena za pokop kopala plitki jarak, u kojeg će ih sahraniti.

Dok je Lupingu tražio Oranda, cijela kiša pitanja osula se na njega, a bijesni i sumnjičavi pogledi koji su ga pratili upozoravali su ga da njegovo objašnjenje mora biti vrlo uvjerljivo, ako želi da mu bude od koristi.

Orando ga je pozdravio namrgođenim pitanjem.

— Gdje si bio, Lupingu, dok smo se mi borili? — upitao je.

— I ja sam se borio — odgovorio je Lupingu glatko.

— Nisam te vidio — odvratio je Orando. — Nisi bio ovdje. Jutros te nije bilo u logoru. Gdje si bio? Pazi, da ti jezik ne govori laži.

— Moj jezik govori samo istinite riječi — ustvrdio je Lupingu. — Sinoć sam rekao sebi ovako. Orando ne voli Lupinga. Ima mnogih koji Lupinga ne vole. Oni ga ne vole, zato što im je savjetovao da ne krenu u rat protiv ljudi-leoparda. I on sada mora učiniti nešto, da pokaže kako je hrabar ratnik. Mora učiniti nešto, da ih spasi od ljudi-leoparda.

I tako sam izašao iz logora, još dok je bilo tamno, da potražim selo ljudi-leoparda, da ih mogu uhoditi i da donesem obavještenja Orandu. Ali nisam našao sela. Izgubio sam se, i dok sam ga tražio, odjednom sam se susreo s brojnim ratnicima. Nisam bježao. Stajao sam i borio sam se s njima, dok nisam ubio trojicu. Tada su mi došli iza leđa i uhvatili me. Zarobili su me, a ja sam uvidio, da se nalazim u šakama ljudi--leoparda.

Kasnije su se borili protiv vas. Nisam vidio bitku, budući da su me njihovi stražari držali daleko iza njihovih bojnih redova, ali nakon nekog vremena ljudi-leopardi su pobjegli, i meni je bilo jasno, da su Utenge pobijedili. U uzbuđenju koje je nastalo, ja sam im pobjegao i sakrio se. Kad su svi oni otišli, odmah sam se vratio ovamo.

Sin Lobonga, poglavice nije bio budala. Nije vjerovao Lupingovoj priči ali nije naslutio ni istinu. Najgore objašnjenje Lupingovog dezertiranja, po njegovom mišljenju, bilo je kukavičluk pred bitkom, što se spremala, ali to je bilo nešto, što se kažnjavalo prezirom drugova ratnika i izrugivanjem seoskih žena, kada se bude vratio u selo Kibbu.

Orando je slegnuo ramenima. Druge su i važnije stvari zaokupljale njegove misli.

— Ako želiš da stekneš slavu među ratnicima — savjetovao mu je — ostani i bori se s njima bok uz bok.

Tada se Orando okrenuo i otišao.

Iznenada, što je zaprepastilo i potreslo oslabljene živce Utengi, Muzimo i Nyamwegijev duh neočekivano su pali među njih s nadvijenih grana jednoga stabla. Još jednom su koplja nervozno zaplesala, a njihovi se vlasnici pripremili na borbu ili bijeg, onako kako prvi među njima bude pokazao primjerom, ali kada su vidjeli tko je, njihov se strah primirio, i možda su čak osjetili malo više samopouzdanja, jer je prisustvo dva prijateljska duha vratilo malo nade četi napola poraženih ratnika, punih straha da će se neprijatelj vratiti.

— Bili ste u borbi, — Muzimo je rekao Orandu. — Vidio sam ljude-leoparde kako bježe, ali tvoji se ljudi vladaju isto kao da su poraženi. To ne razumijem.

— Došli su u naš logor i bacili se na nas, kad smo bili nepripravni — objasnio je Orando. — Ubili su i ranili mnoge moje ljude u prvom jurišu, ali su Utenge bili hrabri. Oni su se suprotstavili ljudima-leopardirna i odbacili ih. Mnoge su ubili, mnoge ranili. Tada su ljudi-leopardi pobjegli jer smo se mi borili hrabrije nego oni.

Nismo ih progonili, jer su brojem znatno jači od nas. Nakon bitke, moji su se ljudi uplašili, da se oni mogu vratiti u još većem broju. Neće više da se bore. Oni kažu da smo pobijedili, i da je Nyamwegi sada potpuno osvećen. Žele da idu kući. I zato smo se

povukli u ovaj novi logor. Ovdje ćemo zakopati naše mrtve. Sutra ćemo učiniti, što bogovi budu odredili. Ne znam što.

Ali htio bih da znam, ipak, kako su ljudi-leopardi doznali da smo ovdje. Vikali su na nas, i rekli nam da ih je bog ljudi-leoparda poslao u naš logor da nabave mnogo mesa za veliku svečanost. Rekli su da će nas noćas sve pojesti. Upravo su te riječi preplašile Utenge i zbog njih oni hoće da idu kućama.

— Hoćeš li da znaš, tko je ljudima-leopardima rekao da dolazite i gdje vam je logor? — upitao je Muzimo.

Lupingove oči su iznenada pokazale strah. Povukao se prema džungli.

— Pazite Lupinga — uputio ih je Muzimo, — da opet ne bi pošao da uhodi ljude-leoparde.

Jedva što je Muzimo izrekao te riječi, a Lupingu je skočio, da utekne. Međutim, desetak je ratnika stalo na njegov put i uskoro su ga dovukli natrag, dok se on otimao i protestirao.

— Nije nikakav bog rekao ljudima-leopardima da Utenge dolaze — nastavio je Muzimo. — Ja sam bio u jednom stablu iznad njihova sela, i vidio onoga, koji im je to rekao, kako razgovara s poglavicom. Vladali su se vrlo prijateljski, kao da su obojica ljudi-leopardi. Pratio sam ga, kad je izašao iz sela. Vidio sam ga kako se sakriva, kada su kraj njega prolazili ratnici, koji su se povlačili. Slijedio sam ga sve do logora Utenga. Čuo sam kako je njegov jezik govorio Orandu laži. Ja sam Muzimo. Ja sam svoje rekao.

Smjesta se podigla surova graja ratnika, koji su tražili osvetu. Ljudi su se bacili na Lupinga i počeli ga udarati. Bili bi ga ubili na mjestu, da se Muzimo nije umiješao. Zgrabio je nesretnog čovjeka i zaštitio ga svojim velikim tijelom, dok se Nyamwegijev duh uzverao u granje stabala, i uzbuđeno vrištao, skakućući gore-dolje u pravom bijesnom ludilu, premda ni sam nije znao što se tu sve događa.

— Nemojte ga ubiti — zapovijedio je Muzimo. — Prepustite ga meni.

— Izdajica mora da umre — viknuo je jedan ratnik.

— Prepustite ga meni — ponovio je Muzimo.

— Prepustite ga Muzimu — zapovijedio je Orando, i napokon su ratnici mrmljajući odustali od pokušaja da dohvate jadnika u šake.

— Donesite konope — naredio je Muzimo — i zavežite mu ruke i noge.

Kad je učinjeno ono što je Muzimo naredio, ratnici su oblikovali polukrug ispred njega i Lupinga željno očekujući da prisustvuju zatvorenikovoj smrti jer su vjerovali da će ta smrt doći na neki natprirodni i posebno užasni način.

Vidjeli su kako je Muzimo podigao čovjeka na rame. Vidjeli su kako se zatrčao nekoliko koraka, skočio u zrak s lakoćom kao da ne nosi nikakav teret, uhvatio nisku granu i njome se bacio na gore, da nestane u lisnatim krošnjama, kao da se rastopio u sjenama sumraka koji se spuštao.

bog-leopard

Noć se približavala. Sunce, napola skriveno krošnjama prašumskih stabala, spuštalo se za zapadno obzorje. Posljednje zrake sunca obasjavale su blatnu vodu široke rijeke, pa je ova nalikovala na rastopljeno zlato. Odrpani bijelac pojavio se iz šumske staze na granici širokog polja manioke, s druge strane kojega se nalazilo ogradom okruženo selo, koje je bacalo duge sjene, što su se pružale sve do sjena džungle, gdje je on stajao sa svoja dva crna pratioca. Njemu na desno prašuma je zalazila u polje i dopirala sve do iza sela, gdje su se grane stabala nadvijale nad samu ogradu.

— Ne idite dalje, — nagovarao ga je jedan od urođenika.

— To je selo ljudi-leoparda.

— To je selo starog Gato Mgungua — odgovorio je Stari.

— S njim sam već nekada trgovao.

— Tada si došao s mnogo pratilaca i s puškama. A Gato Mgungu je onda još bio trgovac. Danas, dolaziš samo s dva pratioca, i danas ćeš vidjeti da je stari Gato Mgungu čovjek-leopard.

— Štogod — uskliknuo je bijelac. — Ne bi se taj usudio da išta učini nažao jednom bijelcu.

— Onda ih ti ne poznaješ — uporno će Crnac. — Oni bi ubili vlastitu majku, da dođu do mesa, kad u blizini nema nikoga da ih vidi.

— Svi znakovi koje smo vidjeli, pokazuju da su djevojku doveli ovamo — rekao je Stari. — Leopardi ili ne, ja idem u selo.

— Ja ne želim umrijeti — rekao je Crnac.

— Niti ja — složio se njegov drug.

— Onda me čekajte ovdje u šumi. Čekajte sve dok se sjena šume sutra ujutro ne odmakne od ograde. Ako se do onda ne vratim, pođite u logor gdje čeka mladi bwana i recite mu, da sam mrtav.

Urođenici su zatresli glavama.

— Ne idi. Bijela žena ti nije supruga, niti majka, niti sestra. Zašto da umreš zbog žene, koja ti nije ništa?

Stari je odmahnuo glavom.

— Vi to ne razumijete.

Pitao se da li i sam to razumije. Nejasno je shvaćao da snaga, koja ga tjera naprijed nije pod vlašću razuma. U njoj je bilo nešto urođeno, negdje duboko u njemu, što se prenosilo kroz bezbrojna pokoljenja njegove vrste. Bio je to osjećaj dužnosti. Ako ga je gonila još neka druga snaga i drugi motivi, nije ih bio svjestan. Možda i nije bilo ničeg drugog. Bilo je manjih poriva: jedan od njih bio je bijes, drugi, želja za osvetom. Ali dva dana traganja kroz džunglu ohladila su te želje, da više ne bi svoj život izložio opasnosti, da ih zadovolji. Ona manje očigledna, ali mnogo jača snaga tjerala ga je dalje.

— Možda ću se vratiti za nekoliko trenutaka — rekao je — ako ne, vidjet ćemo se sutra ujutro.

Rukovali su se na rastanku.

— Sretno, bwana.

— Neka te dobri duhovi čuvaju, bwana.

Samopouzdano je krenuo stazom što je vodila oko polja manioke prema vratima u ogradi. Urođeničke su oči motrile njegovo približavanje. Iza njegovih leđa, oči njegovih slugu ispunile su se suzama. Unutar ograde, jedan je ratnik potrčao u kolibu Gato Mgungua.

— Dolazi neki bijelac — izvijestio je. — Sam je.

— Pusti ga neka uđe i dovedi ga k meni — naredio je poglavica.

Kad je Stari prišao kapiji, jedno se krilo samo otvorilo. Vidio je kako ga nekoliko ratnika više ili manje ravnodušno promatra. Ništa u njihovom držanju nije pokazivalo neprijateljstvo, ali njihovi pozdravi nisu bili isto tako nimalo prijateljski. Njihovo je držanje bilo potpuno ravnodušno. Pokazao je znak mira, na koji se oni nisu ni obazreli, ali nije ga to uznemirivalo. Nije ga se

ticalo držanje ratnika već Gato Mgungua, poglavica. Kako se on bude držao, tako će se držati i svi drugi.

— Došao sam da posjetim svog prijatelja, Gato Mgungua, — izjavio je.

— On te očekuje — odgovorio je ratnik, koji je obavijestio poglavicu o njegovom dolasku. — Pođi sa mnom.

Stari je primijetio veliki broj ratnika u selu. Među njima je vidio ranjenike, i znao je da je bilo borbe. Nadao se, da su u borbi pobijedili. Ako je tako, Gato Mgungu bit će bolje raspoložen. Namrgođeni neprijazni pogledi stanovnika sela nisu mu izbjegli, dok je slijedio svog vodiča prema poglavičinoj kolibi. Općenito uzevši, atmosfera sela bila je daleko od toga, da bi u čovjeku budila neko pouzdanje, ali on je pošao već predaleko, da bi se mogao vratiti, čak i da je odlučio da to učini.

Gato Mgungu primio ga je s mrzovoljnim kimanjem glave. Sjedio je na tronošcu ispred svoje kolibe, okružen nekolicinom svojih najvažnijih ratnika. Na prijateljski pozdrav Staroga nije bilo odgovora, niti prijazne riječi, niti smiješka. Činilo se da položaj nije baš ružičast.

— Što radiš ovdje? — upitao je Gato Mgungu.

Smiješak se izgubio s lica bijelog čovjeka. Znao je da sada nije vrijeme za nježnost. Opasnost je visila u zraku. Osjećao ju je, a da nije znao razloga. Isto je tako znao da ga samo smioni nastup može spasiti iz tako ozbiljna položaja.

— Došao sam po bijelu djevojku — rekao je.

Gato Mgungu je zakolutao očima.

— Kakvu bijelu djevojku? — upitao je.

— Ne izbjegavaj odgovor pitanjima — viknuo je Stari. — Bijela djevojka je ovdje. Već dva dana slijedim one koji su je ukrali iz mog logora. Vrati je meni. Ja želim da se vratim svojim ljudima koji me čekaju u šumi.

— Nema nikakve bijele djevojke u mom selu — progunđao je Gato Mgungu, — niti mi bijelci išta mogu naređivati. Ja sam Gato Mgungu, poglavica. Ja zapovijedam.

— Slušat ćeš ti, što ti budem rekao, stari mangupe — zaprijetio je drugi — ili ću dovesti na tvoje selo ekspediciju, koja će te zbrisati s lica zemlje.

Gato Mgungu se porugljivo nasmijao.

— Znam ja tebe, bijelče. U tvom safariju ste vas dvojica i šest urođenika. Imate malo pušaka. Siromašni ste. Vi kradete slonovaču. Ne usuđujete se niti poći ondje gdje su bijelci koji drže vlast. Oni bi vas zatvorili u zatvor. Ti dolaziš s velikim riječima, ali velike riječi ne plaše Gato Mgungua, a sada si moj zarobljenik.

— Pa šta onda? — upitao je Stari. — Što ću ti ja? Šta možeš da učiniš sa mnom?

— Da te ubijem — odgovorio je Gato Mgungu.

Bijelac se nasmijao.

— Ne, nećeš me ubiti. Nećeš to učiniti, ako misliš malo na sebe. Vlada će spaliti tvoje selo i objesiti te, kad to otkrije.

— Neće me otkriti — odgovorio je poglavica. — Odvedite ga. Čuvajte ga da ne pobjegne.

Stari se brzo ogleda oko sebe prema zlokobnim, namrgođenim licima što su ga okruživala. U tom času prepoznao je poglavicu Bobola, s kojim je već dugo vremena bio u prijateljskim odnosima. Dva ratnika položila su mu teške ruke na ramena, da ga odvuku.

— Čekajte — viknuo je, odbacujući ih u stranu. — Pustite da govorim s Bobolom. On je valjda dovoljno pametan da spriječi ove gluposti.

— Odvedite ga — viknuo je Gato Mgungu.

Ratnici su ga ponovno zgrabili, i kako se Bobolo nije ni maknuo, da bi se za njega zauzeo, bijelac je krenuo sa svojim stražarima bez daljnjeg protivljenja. Nakon što su ga razoružali, odveli su ga u malu kolibu, koja je bila strahovito prljava, i vezavši ga čvrsto, ostavili su ga pod paskom jednog jedinog stražara, koji je čučnuo na zemlju pred niskim ulazom u kolibu. Zaboravili su da mu oduzmu džepni nož, koji mu se nalazio u džepu hlača.

Stari se nalazio u vrlo nezgodnom položaju. Veze su do krvi stezale njegova zapešća i gležnjeve. Zemljani pod kolibe bio je neravan i tvrd. Cijela je koliba vrvjela od kukaca koji su puzali i grizli. Koliba je bila zagušljiva od smrada. Osim tih fizičkih neudobnosti, činilo se, da nema nikakvih izgleda, da se spasi i čovjek je bio potišten. Počeo je sumnjati u to, da je njegov donkihotski pothvat bio jako mudar, i prekorio je sebe što nije poslušao savjet svoja dva pratioca.

Ali uskoro ga je pomisao na djevojku i na strašnu situaciju, u kojoj se ona nalazi ako još uvijek živi, uvjerila da nije mogao nikako postupiti drukčije, nego ovako, čak ako u tome i nije uspio. Živo se prisjetio njenoga lika, kako ga je posljednji puta vidio, prelazio je u duhu savršene crte njenog lica i tijela, i znao je da će se čak ako mu slučaj dopusti da pobjegne iz sela Gato Mgungua, uhvatiti u koštac s još većim nevoljama, da bi je spasio.

Duh mu je još uvijek bio zabavljen mislima na nju, kada je čuo kako netko razgovara sa stražarem i trenutak kasnije neki je čovjek ušao u kolibu. Već je pala noć i jedino svjetlo koje je gorilo u selu dolazilo je od vatri za kuhanje i nekoliko baklji, zabodenih u zemlju pred poglavičinom kolibom. Unutrašnjost njegova zatvora bila je u gotovo potpunoj tami. Nije mogao da vidi crte svog posjetioca. Upitao se, da to možda nije krvnik, koji je došao da izvrši smrtnu osudu, koju je poglavica izrekao, ali kod prvih riječi prepoznao je glas Bobola.

— Možda bih ti mogao pomoći, — rekao je posjetilac. — Ti bi htio da se izvućeš odavde?

— Pa naravno. Mora da je stari Mgungu poludio. Šta je staroj budali?

— On ne voli bijelce. Ja sam im prijatelj. Pomoći ću ti.

— Tako treba, Bobolo — rekao je Stari. — Dajem ti riječ, da ti neće biti žao.

— To se ne može učiniti zabadava — rekao je Bobolo.

— Kaži koliko tražiš.

— Ne tražim to ja, — požurio je Crnac da ga uvjeri. — To je zato što moram drugima platiti.

— Pa reci, koliko?

— Deset kljova slonovače.

Stari je zviznuo.

— Ne bi li ti htio i kakvu jahtu, s dodatkom jednog Rolls-Roycea?

— Da — složio se Bobolo, voljan da prihvati sve, znao on što je to ili ne znao.

— E, nećeš ih dobiti, a osim toga, deset kljova je zaista previše.

Bobolo je slegnuo ramenima.

— Ti sam najbolje znaš, bijelče, koliko ti vrijedi život.

Podigao se pokazujući namjeru da ode.

— Pričekaj — viknuo je Stari. — Znaš li koliko je dandanas teško doći do slonovače.

— Morao sam tražiti stotinu kljova, ali ti si mi prijatelj, pa sam tražio samo deset.

— Izvuci me odavde i ja ću ti donijeti kljove, kad ih nabavim. Možda će to potrajati neko vrijeme, ali ja ću ti ih donijeti.

Bobolo je zatresao glavom.

— Moram prvo dobiti kljove. Obavijesti svog bijelog prijatelja, da mi pošalje kljove, a ja ću te osloboditi.

— Kako da ga obavijestim? Moji ljudi nisu ovdje.

— Ja ću poslati glasnika.

— Dobro, stari lopove — pristao je bijelac. — Razveži mi ruke i ja ću mu napisati poruku.

— Ne ide to tako. Ja ne bih znao što piše na papiru koji govori. On bi mogao reći stvari, koje bi mogle za Bobola značiti neprilike.

— Tu si pogodio ko prstom — mislio je u sebi Stari, — kad bih mogao izvući notes i olovku iz džepa, poslao bi Malom takvu poruku, koja bi te začas strpala u zatvor, a prije bi Gato Mgungua odvela na vješala.

Ali naglas je rekao:

— Po čemu će znati da je poruka od mene?

— Pošalji po glasniku nešto, što on zna da je tvoje. Ti nosiš prsten, vidio sam ga danas.

— Odakle da znam, da ćeš poslati pravu poruku? — razmišljao je Stari. — Ti možeš tražiti i stotinu kljova.

— Ja sam tvoj prijatelj. Ja sam vrlo pošten. A osim toga, nema ti druge. Hoćeš li mi dati prsten?

— Dobro onda, uzmi ga.

Crnac je stupio iza Staroga i skinuo prsten s njegove ruke.

— Kada slonovača stigne, bit ćeš slobodan — rekao je saginjući se, a zatim izašao iz kolibe.

— Ništa ne vjerujem tom starom varalici — pomislio je bijelac, — ali davljenik se hvata za slamku.

Bobolo se nacerio, promatrajući prsten na svjetlu vatre.

— Bistar sam ja — mrmljao je samome sebi. — Imat ću i prsten i slonovaču.

On naravno nije imao moći da oslobodi Staroga, a nije imao ni namjere da to uopće pokuša. Bio je neobično zadovoljan samim sobom, kad se pridružio drugim poglavicama koji su sjedili na savjetovanju s Gatom Mgunguom.

Između drugih stvari raspravljali su o načinu, kako da postupe s bijelim zarobljenikom. Neki su željeli da ga se ubije i razdijeli u selu, da ne moraju dijeliti meso sa svećenicima i bogom-leopardom u hramu. Drugi su navaljivali da ga se mora smjesta odvesti velikom svećeniku, da bi se njegovo meso moglo koristiti u obredima, koji će pratiti zaređivanje nove bijele velike svećenice. Mnogi su pokazivali svoje govorničko umijeće, uglavnom bez ikakve veze s predmetom. Crni ili bijeli, govornici uvijek vole da čuju svoje glasove.

Gato Mgungu je upravo bio usred opisivanja herojskih djela, koje je učinio u bitkama, u kojima se borio prije dvadeset godina, kada ga je iznenada ušutkao prekid, koji je u svima izazvao užas. Čulo se šuštanje lišća u stablu što se nadvilo nad njegovu kolibu. Jedan teški predmet poletio je dolje prema središtu kruga, što su ga čučeći oblikovali učesnici savjeta i koji su sada svi kao jedan zaprepašteno skočili na noge. Izrazi iznenađenja, sujevjerja i užasa pokazivali su se na svakom licu. Bacili su preplašene poglede prema stablu, ali ništa se nije vidjelo gore u tamnim sjenama. Zatim su pogledali stvar, koja im je ležala do nogu. Bila je to lešina čovjeka, zavezanih ruku i nogu, vrata prerezana.

— To je Lupingu iz plemena Utenga — prošaptao je Gato Mgungu. — On me je obavijestio o dolasku Lobongova sina i njegovih ratnika.

— To je zao znak — prošaptao je jedan.

— Kaznili su izdajicu — rekao je drugi.

— Ali tko ga je mogao podići u stablo i baciti ga ovamo među nas? — upitao je Bobolo.

— On je govorio danas o nekome, tko tvrdi da je Orandov *muzimo* — objasnio je Gato Mgungu — o nekom ogromnom bijelcu, koji raspolaže mnogo većim čarima nego Sobito, vrač Tumbaija.

— Govorio je o još jednome — ubacio je jedan poglavica.

— Da, govorio je o još jednome, — nastavio je Gato Mgungu, — o duhu Nyamwegija iz sela Kibbu, kojega su ubila djeca boga-leoparda. Taj duh je uzeo lik malog majmuna.

— Možda je taj *muzimo* donio Lupinga ovamo — nagađao je Bobolo. — To je upozorenje. Odvedimo bijelca do velikog svećenika, da vidimo što će on odlučiti. Ako ga ubije, mi nećemo biti krivi.

— Tako govori mudar čovjek — rekao je jedan ratnik, koji je bio Bobolov dužnik.

— Već še spustio mrak — podsjetili su ga drugi — pa bi možda bilo bolje da čekamo do jutra.

— Odvest ćemo ga odmah — rekao je Gato Mgungu. — Ako je *muzimo* bijelac, i ako je bijesan zato što smo zarobili ovog bijelog čovjeka, on će se motati oko sela dok god budemo zarobljenika ovdje držali. Odvest ćemo ga u hram. Veliki svećenik i bog-leopard jači su od svakog *muzima.*

Skriven u krošnji stabla, Muzimo je promatrao urođenike, koji su se nalazili ispod njega u selu, ograđenom visokom ogradom. Nyamwegijev duh, kojemu je taj prizor dodijao i kojemu je već bilo dosta ovog noćnog lutanja, zaspao mu je na rukama. Muzimo je vidio kako se ratnici naoružavaju i staju u red pod zapovijedima svojih poglavica. Izvukli su bijelog zatvorenika iz kolibe u kojoj je bio, skinuli su mu veze s gležanja i pod stražom su ga proveli kroz kapiju, kroz koju su, sada ratnici izlazili na obalu rijeke. Ovdje su gurnuli u vodu cijelu malu flotu kanua (njih oko trideset; svaki s kapacitetom od oko deset ljudi) jer bilo je gotovo tristotine ratnika boga-leoparda u tom odredu, a samo ih je nekoliko ostalo u selu da čuvaju stražu. Veliki ratni čamci koji nose pedeset ljudi ostali su na obali, okrenuti dnom na gore.

Kad je posljednji kanu s teretom obojenih divljaka krenuo tamnom maticom rijeke, Muzimo i Nyamwegijev duh skočili su sa stabla, koje ih je do sada sakrivalo i slijedili čamce obalom. Odlična prohodna staza tekla je uporedo s rijekom, i Muzimo je kaskao po njoj, ne ispuštajući čamce izvan dohvata sluha.

Nyamwegijev duh, probuđen iz dubokog sna, videći da moraju slijediti Gomanganije koje ne može ni prebrojati preplašio se i uzbudio.

Kada je posljednji čamac s teretom divljaka krenuo maticom rijeke, Tarzan i mali majmun skočili su sa stable i slijedili čamce obalom. Dobro prohodna staza išla je uporedo s rijekom i Tarzan je kaskao ne ispuštajući čamce izvan dohvata ušiju.

— Vratimo se — molio je. — Zašto mi moramo da slijedimo ove Gomanganije, koji će nas ubiti ako nas uhvate, kad bismo mogli krasno spavati negdje daleko u kakvom lijepom velikom stablu?

— To su Orandovi neprijatelji — objasnio je Muzimo. — Mi ih slijedimo da saznamo kamo idu i što namjeravaju učiniti.

— Svejedno mi je kamo idu i što hoće da učine — zajecao je Nyamwegijev duh — ja sam pospan. Ako idemo dalje, uhvatit će nas Šita ili Sabor ili Numa, a ako nas ne budu oni, onda će nas Gomangani. Vratimo se.

— Ne — odgovorio je bijeli div. — Ja sam *muzimo*. Muzimo mora sve da zna. Stoga ja moram i noću i danju promatrati Orandove neprijatelje. Ako ne želiš poći sa mnom popni se na stablo i spavaj.

Nyamwegijev duh se bojao da krene s Muzimom, ali još se više bojao da ostane sam u ovoj nepoznatoj prašumi, i tako nije više o tome govorio, dok je Muzimo napredovao mračnom stazom uz tamnu tajanstvenu rijeku.

Prešli su oko dvije milje, kada je Muzimo primijetio po zvuku, da su čamci stali, i čas kasnije došao je na obalu malog rukavca koji se odvajao od glavne matice. Čamci su skretali u rukavac jedan za drugim. Promatrao ih je brojeći, dok posljednji nije ušao u lijenu struju i nestao u tami, što ju je stvaralo zelenilo koje se nadvija nad rijeku. Tada, budući da nije imao traga koji bi slijedio, popeo se u stabla slijedeći kanue po zvuku vesala, što su se ispod njega zabadala u vodu.

— Slučajno se dogodilo tako da je Stari bio u čamcu, kojim je zapovijedao Bobolo, i on je iskoristio tu priliku da upita poglavicu kamo ga vode i zašto, ali Bobolo ga je upozorio da šuti, šapćući mu da za sada nitko ne smije znati da su on i zatvorenik u prijateljskim odnosima.

— Ideš sada na mjesto, gdje ćeš biti sigurniji. Tvoji te neprijatelji neće moći naći — rekao je jedino to.

— A niti moji prijatelji — nabacio je Stari, ali Bobolo na to nije odgovorio.

Površina struje pod stablima, koja su sprečavala čak i slabašnom svjetlu oblačne noći da prodre kroz granje, zavila se u potpunu tamu. Stari nije mogao vidjeti ni čovjeka koji je sjedio do njega, ni vlastitu ruku, kad bi je stavio pred lice. Činilo mu se

pravim čudom, kako veslači voze čamac duž te uske vijugave rijeke, a ipak su se kretali uporno i bez smetnje prema odredištu. Pitao se, kakvo je to odredište. U cijelom njihovom postupku, činilo se da ima nešto tajanstveno i sablasno. I sama je rijeka bila tajanstvena. Neobična šutnja ratnika samo je naglašavala tajanstvenost položaja. Sve se povezivalo u njegovoj mašti u čudnu sliku, kao da četa mrtvih ljudi vesla uz rijeku smrti, tristotine Harona koji prate njegovu mrtvu dušu u pakao. Nije to bila ugodna misao, i pokušao je da je zaboravi, ali nije se mogao sjetiti ničeg ugodnijeg čime bi je zamijenio. Starome se činilo da njegova sudbina nikada nije bila u tako teškom položaju.

— Barem imam to zadovoljstvo govorio je samom sebi — da znam da stvari ne mogu postati gore nego što jesu.

Ali misao, koja se opetovano javljala u njegovom mozgu, najviše ga je zabrinjavala. Bila je to misao na djevojku i njenu sudbinu. Dok je bio zarobljenik u selu, nije vjerovao svojim čuvarima, da nje u selu nema, ali sada je naslućivao da zaista nije tamo. Uvidio je, da je njegov sud osnovan više na intuiciji nego na nekim razlozima, ali njegova ideja postala je tako jasna, da je graničila s uvjerenjem. Budući da je bio siguran, da su nju u selo doveli tek kratko vrijeme prije njegova dolaska, pokušao je da oblikuje neku razumnu pretpostavku, što su divljaci mogli s njom učiniti. Nije vjerovao da su je već ubili. Znajući vrlo dobro da su oni ljudožderi, bio je uvjeren, da će ubijanje djevojke, ako namjeravaju da je ubiju, rezervirati za kakvu sjajnu ceremoniju koju će popratiti plesom i orgijama. Nije bilo vremena za takvu svečanost, sve od kada je dovedena u selo, i stoga se činilo vjerojatnim, da su je prije njega poveli uz ovu tajanstvenu rijeku tame.

Nadao se da će ova posljednja pretpostavka biti tačna, ne samo zbog prilike, koja će mu se možda pružiti da je spasi od njene nevolje (naravno, pod uvjetom da to bude u njegovoj moći), već zato što će ga još jednom dovesti u njenu blizinu i što će je možda moći vidjeti ili čak dotaći. Njena odsutnost izazvala je u njemu još jaču želju za njom. I samo razmišljanje o njenim čarima budilo mu je grozničavu vrućinu u srcu, što je za njom čeznulo, udvostručavalo njegov bijes protiv divljaka koji su mu je oteli.

Duh mu je bio zabavljen tim složenim osjećajima, kada mu je pažnju privuklo neko svjetlo, koje se pojavilo ispred njih na desnoj obali struje. Isprva je vidio samo svjetlo, ali zatim je primijetio ljudske figure, nejasno osvijetljene zrakama svjetla, a iza njih obrise velike građevine. Broj se ljudskih likova naglo povećavao, a sinulo je još nekoliko svjetala. Vidio je, da su ljudi momčad onih čamaca koji su stigli prije njegova, a svjetla da su baklje koje donose ljudi iz zgrade. Zgradu je sada bolje vidio. Bila je to veliko dugo zdanje.

Ubrzo su i njegov kanu izvukli na obalu i izbacili ga do poda na kopno. Ovdje, među ratnicima koji su stigli iz sela, nalazili su se divljaci odjeveni u pravu odjeću ljudi-leoparda. Oni su izlazili iz zgrade noseći baklje. Nekolicina ih je imala na licu grozne maske. Bili su to svećenici boga-leoparda.

U svijesti bijelog čovjeka polako se budilo shvaćanje da je doveden do tajanstvenog hrama ljudi-leoparda, o kojemu je slušao više nego jednom preplašeno šaputanje i svakakve priče iz ustiju užasnutih urođenika. Smatrao ga je prije izmišljotinom, nego stvarnošću. Ali sada, dok su ga vukli kroz ulaz zgrade u njenu unutrašnjost, vidio je vlastitim očima da hram zaista postoji.

Osvijetljen mnogim bakljama prizor se neizbrisivo urezivao u sjećanje promatrača. Velika se soba gotovo ispunila ratnicima iz sela Gato Mgungua. Vrvjeli su oko nekoliko velikih gomila leopardovih koža, pod rukovodstvom zakrinkanih svećenika, koji su im izdavali te ceremonijalne kostime. Postepeno se slika mijenjala, što je više ratnika odijevalo krabulju svog divljeg reda, dok bijelac oko sebe nije vidio samo crno-žute kože zvijeri, zakrivljene, okrutne čelične pandže i grozno obojena crna lica, djelomično zakrivena uštavljenim leopardovim glavama, koje su služile kao neka vrsta šljema.

Drhtavo svjetlo baklji igralo je na izrezbarenim i obojenim idolima, odražavalo se od golih ljudskih lubanja, od šarenih štitova i iskešenih maski koje su visile na ogromnim stubovima, što su podupirali krov zgrade. Najviše svjetla nalazilo se oko podignutog postolja na suprotnom kraju prostorije, gdje je na manjoj platformi u pozadini postolja stajao veliki svećenik. Niže od njega okupila se grupa nižih svećenika, dok je o teški stup u njegovoj blizini bio lancem privezan veliki leopard, koji se

kostriješio i režao prema mnogobrojnim ljudima ispod sebe; divlji leopard iskešena lica, koji se u mašti bijelog čovjeka javljao kao utjelovljenje divljačkog životinjstva ovoga kulta, kojemu služi kao simbol.

Čovjekove su oči preletjele sobu tražeći djevojku, ali nije je mogao vidjeti. Zadrhtao je na pomisao, da je ona možda sakrivena negdje u ovom strašnom mjestu, i bio bi sve na svijetu dao da sazna gdje je, da su mu njegovi stražari pružili za to i najmanju priliku. Ako je ona ovdje, ni za nju nema nade, kao ni za njega. Otkad se uverio, da su ga doveli u hram ljudi-leoparda, da su mu dopustili da pogleda njihovo najsvetije mjesto i najvišeg svećenika, da se upozna s njihovim najtajnijim obredima, znao je da ga nijedna snaga na svijetu ne može spasiti, da su obećanja i nastojanje poglavice Bobola neiskrena i lažna, jer nitko drugi osim čovjeka-leoparda ne smije vidjeti sve ove stvari i ostati živ.

Gato Mgungu, Bobolo, i drugi poglavice zauzeli su mjesta ispred običnih ratnika u podnožju većega postolja. Gato Mgungu obratio se velikom svećeniku, i na svećenikovu zapovijed stražari su privukli Staroga bliže i stali s njim desno od postolja. Tri stotine pari zlokobnih očiju, ispunjenih mržnjom, zagledali su se u njega, a u očima se ocrtavalo divljaštvo i bijes«.

Veliki svećenik okrenuo se prema leopardu, koji je režao i frktao.

— Bože-leoparde — viknuo je visokim kreštavim glasom, — djeca boga-leoparda zarobila su neprijatelja tvoga naroda. Dovela su ga ovamo u veliki hram. Što želi bog-leopard?

Nastala je trenutačna šutnja za vrijeme koje su se sve oči uprle u velikog svećenika i leoparda. Zatim se dogodila sablasna stvar, od koje se naježila koža bijelom čovjeku, i kosa mu se podigla na glavi. Iz leopardove njuške, koja je iskešeno režala, čuo se ljudski govor. Bilo je to nevjerojatno, a ipak je to čuo vlastitim ušima.

— Neka umre, da se djeca boga-leoparda mogu nahraniti, — glas je bio tih i promukao i izmiješan sa životinjskim režanjem. — Ali prije izvedite novu veliku svećenicu hrama, da je moja djeca mogu vidjeti, svećenicu koju je Lulimi doveo iz daleke zemlje, na zapovijed moga brata.

Lulimi, koji je po visini svog svećeničkog ranga stajao tik do prijestolja velikog svećenika, očigledno se napuhao od ponosa. Bio je to veliki trenutak koji je očekivao. Sve su se oči okrenule prema njemu. On je načinio nekoliko koraka u divljačkom plesu, skočio visoko u zrak i zaurlao grozan krik, koji je odjekivao kroz visoke grede iznad njihovih glava. Laički pripadnici reda bili su pod dubokim dojmom. Neće tako lako zaboraviti Lulimija. Ali ubrzo je njihova pažnja napustila Lulimija i obratila se na vrata, što su se nalazila u pozadini postolja. Na vratima je stajala djevojka, koja je, s izuzetkom nekoliko, ukrasa, bila gotovo gola. Ona je stupila na postolje, a za njom je slijedilo jedanaest slično odjevenih svećenica. Tada je nastala stanka.

Stari se pitao, koja je od ovih nova velika svećenica. Među njima je bilo malo razlike, osim u stupnjevima starosti i ružnoće. Njihovi žuti zubi bili su isturpijani u oštre šiljke, stijenka između nozdrva bila je probijena, a u te rupe umetnuti su bili štapići od slonovače. Resice njihovih ušiju objesile su im se sve do ramena pod težinom teških ukrasa od bakra, željeza, mjedi i slonovače, a lica su im bila obojena sablasnom plavom i bijelom bojom.

Sada je ponovo progovorio bog-leopard.

— Dovedite veliku svećenicu — zapovjedio je, i sa tri stotine ratnika Stari je okrenuo svoj pogled prema tamnom otvoru u pozadini postolja. Jedan nejasno ocrtani oblik približavao se iz tame hodnika, dok nije zastao na vratima, gdje su ga osvijetlile baklje svojim nemirnim svjetlom.

Bijelac je prigušio krik zaprepaštenja i užasa. Bila je to djevojka koju je tražio.

dok su svećenici spavali

Kad je stara ženetina, koja je bila njen glavni čuvar, gurnula Kali Bwanu kroz vrata u pozadini postolja, ova se zaustavila sa zaprepaštenjem i užasom pred prizorom što su ga ugledale njene oči. Ravno ispred nje stajao je veliki svećenik, strašan u svom sablasnom kostimu i groznoj maski, a kraj njega veliki leopard, nemiran i nervozan, privezan velikim lancem. Iza njih vidjela je more divljačkih obojenih lica i iskešenih krabulja, koje su se, odjevene u leopardove kože, nejasno komešale u svjetlu baklji.

Atmosfera sobe bila je zagušljiva od odvratnog smrada mnogih tjelesa. Val mučnine zahvatio je djevojku; ona se lagano zaljuljala, i položila ruku preko očiju, da ne bi gledala taj užasni prizor.

Starica je iza nje nešto bijesno prošaputala i gurnula je naprijed. Trenutak kasnije Imigeg, veliki svećenik, zgrabio ju je za ruku i povukao do sredine manjeg, višeg postolja, u blizinu razbješnjelog leoparda. Zvijer je zarežala i skočila prema njoj, ali Imigeg je predvidio takav napad, i leoparda je iznenada u zraku zaustavio lanac, tik prije nego što će oštre pandže dotaći meko meso preplašene djevojke.

Stari se naježio, kada je vidio užasan položaj, u kojem se ona nalazi. Njegov bijes prema ovim ljudima, i prema vlastitoj nemoći, ostavio ga je drhtavog i slabog. Izluđivala ga je vlastita bespomoćnost, da joj pomogne, a pogled na nju udvostručavao je snagu njegove žudnje. Prisjetio se grubih i gorkih stvari, koje joj je rekao, i na to sjećanje postao je crven od stida. Tada su se oči djevojke, koja je gledala pojedinosti prizora, susrele s njegovima. Na trenutak ga je bezizražajno motrila, a onda ga

prepoznala. Na njenom licu ocrtalo se iznenađenje i nevjerovanje. Isprva nije ni shvatila, da je i on zarobljenik. Njegova prisutnost podsjetila ju je na grubijansko i nekavalirsko vladanje prema njoj, kad su se prvi puta sreli. U njemu je vidjela samo jednog neprijatelja više, ali činjenica da je on bijelac, ulila joj je malo samopouzdanja. Nije se činilo vjerojatnim, da bi čak i takav bijelac kao što je on, stajao tu dokono, i dopustio da Crnci zarobljuju i loše postupaju s jednom bijelom ženom. Ali polako joj je svitalo, da je i on zarobljenik poput nje, i premda je opet izgubila svaku nadu, ipak je ostao trag onog samopouzdanja, što ga je osjetila kad ga je vidjela.

Pitala se, kakva je čudna igra sudbine dovela i njega ovamo, da dijeli njenu nevolju. Nije mogla znati, čak ni sanjati da su njega zarobili, dok je nastojao da je spasi. Da je znala motive, koji su ga na to naveli, i neznatno pouzdanje, koje je u njoj izazvala njegova prisutnost, bilo bi nestalo. Ali nije ih znala. Shvaćala je samo, da se s njom nalazi čovjek, koji pripada istoj rasi, i zbog njegove prisutnosti osjećala se malo hrabrije.

Dok je Stari promatrao vitku, dražesnu pojavu i lijepo lice velike svećenice boga-leoparda, i druge su je oči promatrale i ocjenjivale. Među njima su bile i oči Bobola — divljačke, krvlju podlivene oči, pohlepne, grabežljive oči. Bobolo je požudno oblizao usta. Poglavica divljaka bio je gladan, ali ne za hranom.

Nastavljao se obred zaređenja. Imigeg je stajao u središtu pozornice. Neprestano je brbljao. Katkada bi se obratio kakvom nižem svećeniku ili svećenici, a katkada bogu-leopardu, a kada bi zvijer odgovorila, to bi uvijek izazvalo prigušeni usklik strahopoštovanja skupljenih ratnika premda su bijela djevojka i Stari bili manje zaprepašteni ili impresionirani, nakon svog prvog kratkog iznenađenja.

Bio je tu još jedan slušač, kojega je također zapanjio leopard koji govori, i koji je ipak, iako nikada prije nije čuo ništa o trbuhozborcima, prozreo prevaru svojim neobičnim sposobnostima. Smjestivši se na poprečnoj gredi krova, koja je stršila izvan vanjskog zida zgrade, gledao je kroz otvor ispred sebe barbarski prizor, koji se pod njim odigravao.

Bio je to Muzimo, a kraj njega drhteći pred tolikim leopardima, čučao je Nyamwegijev duh.

— Ja se bojim — rekao je. — Nkima se boji. Vratimo se u zemlju koja pripada Tarzanu. Tarzan je tamo kralj, ovdje ga nitko ne poznaje, i nije ništa bolji od kakvog Gomanganija.

— Ti uvijek govoriš o Nkimi i Tarzanu — prigovorio je Muzimo. — Nikada nisam za njih čuo. Ti si Nyamwegijev duh a ja sam Muzimo. Koliko ti puta moram te stvari ponavljati?

— Ti si Tarzan a ja sam Nkima — uporno je ponavljao mali majmun. — Ti si Tarmangani.

— Ja sam duh Orandova pretka — uporno će Tarzan, — zar nije Orando tako rekao?

— Ne znam — uzdahnuo je umorno Nyamwegijev duh — ne razumijem jezik Gomanganija. Ja samo znam da sam Nkima, a da se Tarzan promijenio. On nije više isti, sve od kad je stablo na njega palo. Ja samo znam, da me je strah. Htio bih da odemo odavde.

— Brzo ćemo otići — obećao je Muzimo. Napeto je promatrao prizor ispred sebe. Vidio je bijelog čovjeka i bijelu djevojku, i pogodio je, kakva ih sudbina očekuje, ali to nije u njemu probudilo samilosti, niti osjećaj kakve krvne obaveze i odgovornosti. On je bio duh Orandova pretka, pretka poglavičina sina, a sudbina dvoje neobičnih Tarmanganija nije njemu ništa značila. Ali uskoro su njegove oštre oči primijetile nešto što je u njemu izazvalo živo zanimanje. Ispod jedne od groznih svećeničkih krinki, pogled mu je pao na neke poznate crte lica. Nije se iznenadio, jer je tog svećenika napeto promatrao već neko vrijeme, budući da je njegovu pažnju privuklo nešto poznato u njegovu držanju i načinu kretanja. Sjena smiješka dotakla je Muzimove usne.

— Hajde — prošaptao je Nyamwegijevom duhu uspinjući se na krov hrama.

Sigurnih nogu poput mačke, trčao je po gredama, dok ga je mali majmun slijedio. Stigavši na pola zgrade, lagano je skočio s kosoga krova i bacio se u krošnju obližnjeg stabla, i kad je Nyamwegijev duh skočio za njim, njih su dvojica nestali u neprodornoj tami džungle.

U hramu su svećenice zapalile mnogobrojne vatre na velikom glinenom postolju, i na grubim tronošcima postavile lonce za kuhanje, dok su iz stražnje sobe niži svećenici donijeli mnoge komade mesa, zamotane u lišće banane. Ovo su meso

svećenice stavile u lonce za kuhanje, dok su se svećenici još jednom udaljili, da bi odmah zatim donijeli tikvice i vrčeve piva, koje je počelo kružiti od ruke do ruke između ratnika.

Kad su se ljudi ponapili, počeli su plesati. Iz početka polako, njihova su se tijela svijala iz bokova, podignutih laktova, koracali su oprezno podižući visoko noge. U rukama su držali koplja i štitove, prilično nespretno, zbog velikih zakrivljenih čeličnih pandži, pričvršćenih uz njihove prste. Ograničeni nedostatkom prostora, zbog velike gužve u sobi, svaki se ratnik vrtio na istome mjestu, zastajući samo da povuče nekoliko dugih gutljaja iz vrčeva piva, koje bi mu susjedi dodali. Tiho ritmičko pjevanje pratilo je ples, postajući sve jače i ubrzavajući ritam. Udarci su se ratničkih nogu u plesu ubrzavali, dok cijeli hram nije bio jedna nerazmrsiva masa divljaka, koji su urlajući bjesomučno skakali.

Na gornjem postolju bog-leopard, razbješnjen bukom, galamom i kretanjem oko sebe, a i mirisom mesa što se kuhalo u loncima, sve više je natezao svoj lanac, režeći i bijesno frkćući. Veliki svećenik, podstaknut sadržajem jednog pivskog vrča, plesao je luđački ispred razgnjevljenog mesoždera skačući gotovo nadohvat njegovih oštrih pandži, i odbacujući se žurno unatrag, kad bi razbješnjena zvijer zamahnula prema njemu. Bijela se djevojka povukla na udaljeni dio postolja, dok joj se u glavi sve motalo od ovog užasnog, paklenog nereda, koji ju je okruživao, napola besvjesnu od straha i tjeskobe. Vidjela je meso koje su stavili u lonce za kuhanje, ali tek je u magli naslutila prirodu toga mesa, dok jedna ljudska ruka nije ispala slučajno iz svežnja lišća, u kojem je bila umotana. Značenje tog odvratnog prizora užasnulo ju je i izazvalo u njoj mučninu.

Bijeli čovjek, koji je gledao cijeli taj prizor, često bi bacio pogled u njenom pravcu. Jednom je pokušao da joj nešto kaže, ali jedan od stražara udario ga je snažno po ustima, ušutkavajući ga. Kako je piće i ples natjerivalo divljake u sve veću i veću žestinu, njegova briga za djevojčinu sigurnost sve se više uvećavala. Vidio je da ih vjersko i alkoholno pijanstvo brzo lišava ono malo mozga i malo samosvladavanja, kojim ih je priroda i inače škrto nadarila, i on je zadrhtao pomislivši u kakve ih krajnosti to može odvesti, kad budu izbjegli stezi čak i svojih vlastitih vođa. A činjenica da su vođe, poglavice, svećenici

i svećenice, padali u isto tako duboko pijanstvo, kao i njihovi sljedbenici, samo je uvećavalo njegove bojazni.

I Bobolo je promatrao bijelu djevojku. U njegovom pijanom mozgu oblikovali su se divlji planovi. Primijetio je da se ona nalazi u opasnosti, a želio je da je spasi za sebe. Kako će mu doći u šake, to još uvijek nije bilo jasno njegovom zbrkanom mozgu, ali ipak ni u jednom času nije napuštao tu ideju. Tada su njegove oči pale na Staroga, i kroz pivske pare u njegovom se duhu počeo, lijeno razvijati jedan plan.

Bijeli čovjek je isto tako želio da spasi bijelu ženu. Bobolo se toga sjećao. Ako želi da je spasi, htjet će i da je štiti. Bijelac također želi pobjeći. On misli da mu je Bobolo prijatelj. Te su se premise polako oblikovale u smušenom mozgu. Do sada dobro. Bijeli čovjek će mu pomoći da otmu veliku svećenicu, ali to se ne može izvesti dok svi do jednoga ne budu previše pijani da bi mogli spriječiti ostvarenje plana ili se kasnije sjećati što se dogodilo. Morat će čekati da dođe pravi čas, ali u međuvremenu treba izvesti djevojku iz ove sobe i sakriti je u neku drugu prostoriju u hramu. Svećenice su se već počele slobodno miješati sa uzbuđenim, pijanim ratnicima, i uskoro će orgijanje biti u punom jeku. Nakon toga, možda je nitko više neće moći spasiti, čak ni sam veliki svećenik, koji je bio već pijan, kao i svi drugi.

Bobolo je pristupio Starome i obratio se njegovim stražarima.

— Hajde, pridružite se ostalima — naredio im je. — Ja ću čuvati zatvorenika.

Ljudi već napola pijani nisu trebali drugog naređenja. Riječ poglavice bila je dovoljna, oslobađala ih je sve odgovornosti. Za trenutak su nestali.

— Brzo — rekao je Bobolo, zgrabivši Staroga za ruku. — Pođi sa mnom.

Bijelac je ustuknuo.

— Kamo? — upitao je.

— Pomoći ću ti da pobjegneš — prošaptao je Bobolo.

— Ne bez bijele žene — uporno je odvraćao Stari.

Taj odgovor podudarao se tako savršeno sa Bobolovim planovima, da je on naprosto bio oduševljen.

— I to ću urediti, ali moram vas izvesti odavde u jednu od stražnjih soba u hramu. Tada ću se vratiti po nju. Ne mogu vas oboje istovremeno izvesti. To je vrlo opasno. Imigeg će me ubiti, ako me otkrije. Moraš postupati kako ti ja kažem.

— Odakle takvo naglo zanimanje za našu dobrobit? — upitao je bijelac sumnjičavo.

— Zato što ste ovdje oboje u opasnosti — odgovorio je Bobolo. — Svi su vrlo pijani, pa čak i veliki svećenik. Uskoro neće biti nikoga, tko bi vas mogao zaštititi, i bili biste izgubljeni. Ja sam vaš prijatelj. Dobro je za tebe, što ti je Bobolo prijatelj, i što nije pijan.

— Da nije pijan! — pomislio je Stari, dok je Bobolo teturao kraj njega prema vratima u pozadini sobe.

Bobolo ga je odveo u jednu sobu u udaljenom dijelu hrama.

— Pričekaj ovdje — rekao je — ja ću se vratiti i dovesti djevojku.

— Presijeci mi veze na rukama — zatražio je Bijelac, — one me stežu.

Bobolo je samo na trenutak oklijevao.

— Zašto ne — rekao je. — Ne moraš se truditi da bježiš, jer ja ću te sam odavde izvesti, a osim toga ti ne bi ni mogao sam pobjeći. Hram se nalazi na otoku, koji je okružen rijekom i močvarnom zemljom, punom krokodila. Odavde ne vodi nijedan put, osim rijeke. Obično ovdje nema ni kanua, da ne bi pobjegli svećenici i svećenice. I oni su zatvorenici, čekat ćeš, dok ja ne budem spreman da te odavde odvedem.

— Naravno da ću čekati. Hajde, požuri, dovedi bijelu ženu.

Bobolo se vratio u glavnu prostoriju hrama, ali ovoga puta stupio je u nju kroz vrata, što vode na gornje postolje. Ovdje je zastao, da bi razgledao položaj. Meso iz lonaca upravo se dijelilo među ratnike, ali vrčevi piva još su uvijek kružili od ruke do ruke. Veliki svećenik ležao je pijan do besvijesti na suprotnom kraju gornjeg postolja. Bog-leopard je čučao, režeći, zabavljen bedrom nekog čovjeka. Velika svećenica oslanjala se o zid pokraj vrata, na kojima se pojavio Bobolo. Poglavica joj je dotakao ruku. Iznenađeno, ona se osvrnula.

— Hajde — prošaptao je i prstom pokazao da ga slijedi.

Djevojka je shvatila samo pokret, ali vidjela je tog istog čovjeka, kako je čas prije odveo drugog bijelca zatvorenika i

smjesta je zaključila da po nekoj sretnoj igri sudbine ovaj čovjek možda ima prijateljske namjere. Očigledno u izrazu njegova lica nije bilo ništa neprijateljskog niti prijetećeg, dok je razgovarao s bijelcem. Zaključujući tako, pošla je za Bobolom u mračne odaje u pozadini hrama. Jako se bojala, a koliko je zbilja bila blizu smrti, znao je samo Bobolo. Uzbuđen njenom blizinom i podstaknut pićem na naglost, njemu je iznenada palo na pamet da je odmah povuče u jednu od tamnih soba, koje se nalaze s obje strane hodnika, kroz kojega ju je vodio, ali kad se okrenuo, da je zgrabi, jedan glas je progovorio tik do njegova uha.

— Došao si do nje lakše, nego što sam mislio — rekao je glas, a Bobolo se iznenađeno osvrnuo. Stari je nastavio: — Ja sam te slijedio, misleći da će ti možda biti potrebna pomoć.

Poglavica je bijesno progunđao, ali iznenađenje ga je povratilo k pameti. Njen vrisak ili buka natezanja mogle bi dovesti kakvog stražara hrama, da istraži što se dešava, a to bi za Bobola značilo smrt. Nije ništa odgovorio, već ih je poveo natrag u sobu, gdje je prije bio ostavio i Staroga.

— Pričekajte me ovdje — upozorio ih je. — Ako vas netko otkrije, nemojte reći da sam vas ja ovamo doveo. Budete li to rekli, neću vas moći spasiti. Kažite, da ste se preplašili, i da ste došli ovamo da se sakrijete.

Okrenuo se da ode.

— Pričekaj — rekao je Stari. — Što onda ako ne budemo mogli odvesti djevojku odavde. Što će se s njom dogoditi?

Bobolo je slegnuo ramenima.

— Nikada prije nismo imah bijelu svećenicu. Možda je određena za boga-leoparda, a možda za velikog svećenika. Tko to zna?

Tada ih je napustio.

— Možda za boga-leoparda, a možda za velikog svećenika — ponovila je Kali Bwana, kad joj je bijelac preveo njegove riječi. — Ah, kako je to strašno!

Djevojka je stajala vrlo blizu bijelcu. On je osjećao toplinu njenog gotovo golog tijela. On je zadrhtao, a kad je pokušao govoriti, glas mu je bio promukao od strasti. Htio je da je zagrli i privuče uza se. Htio je da pokrije njena meka topla usta poljupcima. Nije znao, što ga sprečava. Bili su sami u udaljenom dijelu hrama, a buka divljačkih orgija u glavnoj prostoriji zgrade

prikrila bi svaki povik, ako bi ona htjela da viče. Bila mu je prepuštena na milost i nemilost, a on je ipak nije ni dotakao.

— Možda ćemo uskoro moći da pobjegnemo — rekao je. Bobolo je obećao da će nas izvesti.

Vi ga poznajete i možete mu vjerovati? — upitala je.

— Poznajem ga nekoliko godina — odgovorio je, — ali mu ništa ne vjerujem. Ne vjerujem nijednom od njih. Bobolo traži da mu se za ovo plati. To je škrti stari lopov.

Bobolo je namjeravao da spasi djevojku iz hrama ljudi-leoparda – ali za sebe. Stari ga je upozorio da je otkrio njegove namjere.

— Što je cijena?
— Slonovača.
— Ali ja je nemam.
— Nemam ni ja — priznao je on — Ali ću je nabaviti.
— Ja ću vam platiti svoj dio — ponudila je ona. — Ja imam novaca kod mog zastupnika na željezničkoj postaji.

On se nasmijao.

— Prvo preskoči jamu, a onda kaži hop. Ako nam naravno to ikada uspije.
— To ne zvuči vrlo ohrabrujuće.
— U gadnoj smo gužvi — objasnio je. — Ne smijemo se suviše nadati. U ovome času naša jedina nada je Bobolo. On je čovjek-leopard, osim toga lopov i varalica, da ne govorimo o tome, da je pijan kao majka. Vrlo slaba nada, mora se priznati.

Bobolo vraćajući se nešto trezniji na orgije uvidio je iznenada, da ga je strah onoga što je učinio. Da bi podstakao svoju hrabrost, koja je nestajala, zgrabio je veliki vrč piva i ispraznio ga. Sadržaj vrča vrlo je čudesno djelovao na Bobola, jer su odmah zatim njegove oči pale na jednu pijanu svećenicu koja se previjala u kutu sobe pretvorivši se u njegovim očima u privlačnu huriju. Sat kasnije, Bobolo je čvrsto zaspao nasred poda.

Posljedice piva nestajale su gotovo isto tako brzo, kao što su se i pokazale u onima koji su ga pili, pa su se tako nakon nekoliko sati neki ratnici počeli pomicati. Bilo im je zlo i glave su ih boljele. Htjeli su još piva, ali kada su ga zatražili, saznali su da ga više nema, a da nema više ni hrane. Pojeli su cijelu zakusku, i iće i piće.

Gato Mgungu nikada nije imao tu prednost, da ga odgaja civilizacija (nikada nije stigao do Hollywooda), ali je znao što se pod sličnim okolnostima radi jer je nesumnjivo psihologija slavljenika jednaka u Africi kao i svugdje drugdje. Kad više nema što da se jede ili pije, vrijeme je da se ide kućama. Gato Mgungu prikupio je ostale poglavice i prenio im te svoje duboke filozofske zaključke. Svi su se složili, uključujući i Bobola. Mozak mu je bio pomalo zamagljen. Već je zaboravio mnoge događaje prošle noći, pa tako i svećenicu, koja je bila nalik na huriju. Znao je da je zaboravio i nešto vrlo važno, ali nije se

mogao prisjetiti što je to, pa je natjerao svoje ljude u kanue, kao što su činili i drugi poglavice i četovođe.

Uskoro se uputio niz rijeku u dugom nizu kanua, ispunjenih ratnicima i njihovom glavoboljom. U hramu je ostalo ležati nekoliko ratnika, koji su još uvijek bili previše pijani, da bi mogli hodati. Njima su ostavili jedan jedini kanu. Ti su ljudi ležali po podu hrama duboko spavajući. Među njima su bili niži svećenici i svećenice. Imigeg se skutrio u jednom uglu postolja u dubokom snu. Bog-leopard, napunjena trbuha, također je spavao.

Nestrpljivo čekajući u mračnoj sobi u pozadini hrama da se vrati Bobolo, Kali Bwana i Stari primijetili su sve veću tišinu u prednjim sobama zgrade, zatim su čuli pripreme za odlazak. Po zvuku su shvatili da se gotovo svi posjetnici hrama spremaju da odu. Čuli su tapkanje nogu, kad su ratnici izlazili iz zgrade, čuli su isto tako povike i zapovijedi na riječnoj obali, koje su im govorile da urođenici spuštaju u vodu svoje kanue. Nakon toga nastala je tišina.

— Bobolo bi već morao doći — primijetio je čovjek.

— Možda je otišao i napustio nas — nagađala je Kali Bwana.

Čekali su još neko vrijeme. Iz cijeloga hrama nije se čulo ni zvuka, a isto tako ni iz prašume oko njih. Grobna tišina vladala je nad svetištem boga-leoparda. Stari se nelagodno pomaknuo.

— Idem da malo izvidim — rekao je. — Možda je Bobolo zaista otišao, a ako jest, dobro bi bilo da to znamo.

Krenuo je prema izlazu.

— Neću dugo ostati — prošaptao je. — Ne bojte se.

Čekajući u tami, djevojka je razmišljala o čovjeku koji je upravo otišao. Činilo se da se promijenio od njihovog prvog sastanka. Činilo se da se više brine za njenu dobrobit, da je mnogo manje nabusit, i ni izdaleka onoliko surov. Ali ipak nije mogla zaboraviti grubijanštine, koje joj je govorio prilikom njihovog susreta. To mu nikako nije mogla zaboraviti, a u dubini duše još ga se uvijek napola bojala i nije mu vjerovala. Nije joj bilo drago, kad je pomislila da će mu u slučaju njihova bijega dugovati zahvalnost, i dok se njen duh bavio tim mislima, Stari se tiho prikradao tamnim hodnikom prema malim vratima koja su se otvarala na gornje postolje.

Kroz vrata dolazilo je vrlo slabo svjetlo, po kojemu je ravnao svoje korake, a kad je dospio do njih, pred sobom je vidio gotovo potpuno pustu sobu. Žeravica vatara za kuhanje bila je pokrivena bijelim pepelom, a samo je jedna jedina baklja preostala, dok su sve druge već dogorjele. Dimljivi plamen baklje gorio je ravno u mirnom zraku, i na njenom slabom svjetlu vidio je nekoliko spavača ispruženih po podu. U nejasnom svjetlu nije razabirao crte lica nijednoga od njih, pa nije mogao znati da li je Bobolo među njima. Jednim ispitujućim pogledom pregledao je cijelu unutrašnjost sobe i uvjerio se da u hramu nema ni jedne jedine osobe koja bi bila pri svijesti, a zatim se okrenuo i požurio k djevojci.

— Jeste li ga pronašli? — upitala je.

— Ne. Mislim da nije ovdje. Gotovo svi su otišli, osim nekolicine koji su previše pijani da se probude. Mislim da nam je to prilika za bijeg.

— Što hoćete time reći?

— Nema nikoga, da spriječi bijeg. Možda nema ni čamaca. Bobolo mi je rekao da se kanu nikada ne ostavlja ovdje, zbog straha da svećenici ili svećenice ne pobjegnu. Možda je lagao, ali lagao ili ne, mi moramo iskoristiti ovu priliku. Ako ostanemo ovdje, ni za vas ni za mene nema nade. Čak bi i krokodili postupili s vama ljubeznije od ovih đavola.

— Učinit ću štogod budete rekli — odgovorila je. — Ali ako sam vam na teret, ako moja prisutnost možda sprečava vaš bijeg, ne obazirite se na mene. Pođite dalje bez mene. Sjetite se da prema meni nemate nikakve obaveze, niti...

Oklijevala je i zašutjela.

— Niti što? — upitao je.

— Niti ja želim da imam obaveze prema vama. Nisam zaboravila stvari koje ste mi rekli kad ste došli u moj logor.

On je razmišljao nekoliko časaka prije nego će odgovoriti, a zatim se napravio, kao da nije čuo šta je rekla.

— Hajdemo — zapovijedio je odlučno. — Ne smijemo gubiti ni časka.

Prišao je prozoru na stražnjem zidu sobe i pogledao van. Bilo je vrlo mračno. Nije vidio gotovo ništa. Znao je da je zgrada uzdignuta na stupovima, i da skok na zemlju može biti opasan, ali je isto tako znao da se duž jedne strane zgrade pruža

veranda. Da li se ona nastavlja i s druge strane zgrade, gdje je smještena ova soba, to nije znao. Da izađu kroz glavnu sobu između svih onih divljaka bilo je skopčano s prevelikim rizikom. Jedina mogućnost bila je da nađu put do jedne od soba, koje gledaju na verandu, i u tom slučaju izašli bi iz zgrade na strani rijeke.

— Pokušat ćemo kroz drugu sobu — prošaptao je. — Dajte mi ruku, tako da se ne izgubimo.

Ona ga je uhvatila za ruku. Osjećao je, kako joj je ruka nježna i topla. Još se jednom luda plima njegove žudnje podigla u njemu, tako da se savladao samo s naporom, ali ni jednim jedinim znakom nije izdao svoju strast pred djevojkom. Tiho, na vršcima prstiju, krenuli su tamnim hodnikom, a čovjek je tapkao slobodnom rukom po zidovima, sve dok nije pronašao jedna vrata. Oprezno su ušli u sobu s druge strane vrata tražeći prozor.

A što ako je to odaja nekog stanovnika hrama, koji je već napustio orgije i legao u sobu da spava? Pomisao je izazvala hladan znoj na čovjekovom čelu, i u sebi se zakleo, da će bez oklijevanja ubiti svakoga stvora, koji bi mu stao na put spašavanja djevojke, ali na sreću soba je bila nenastanjena, i njih su dvoje bez smetnji stigli do prozora. Čovjek je prebacio nogu preko prozorskog praga, a trenutak kasnije Stajao je već na verandi, pomažući i djevojci da se izvuče kroz prozor.

Nalazili su se na prednjoj strani zgrade. Nije se usuđivao da se izloži opasnosti, pa da ode do stepeništa, koje je vodilo na zemlju od glavnog ulaza u hram.

— Morat ćemo se spustiti niz jedan od ovih stupova, na kojima zgrada leži — objasnio je. — Moguće je da se pred glavnim ulazom nalazi straža. Mislite li da će vam to poći za rukom?

— Naravno — odgovorila je ona.

— Ja ću poći prvi — rekao je — ako se okliznete, pokušat ću da vas zadržim.

— Neću se okliznuti, hajdemo.

Veranda nije imala ograde. On je legao i pipao ispod njenog ruba, dok nije pronašao početak stupa.

— Evo ga — prošaptao je i prebacio se preko ruba.

Kad su se Stari i djevojka spustili niz jedan od stupova hrama boga-leoparda pohitali sun a obalu rijeke ne bi li pronašli kakav čamac, dok su ljudi-leopardi premoreni od pića i pleas, još uvijek spavali u hramu.

Djevojka je pošla za njim. On se spustio nešto niže I upravljao je njenim nogama, dok se nisu uhvatile za stup, koji je zapravo bio deblo mladog stabla široko oko dva pedlja u promjeru. Bez smetnji stigli su do zemlje, i on ju je ponovo uhvatio za ruku i poveo na obalu rijeke. Dok su se kretali niz struju usporedo s hramom, on je tražio kanu, i kad su došli pred sam ulaz u zgradu, on je jedva uspio da savlada usklik olakšanja i oduševljenja, jer su iznenada naišli na kanu, izvučen dijelom trupa na obalu.

Šutke su se napregli da gurnu teški čamac u rijeku. Isprva se činilo da će njihovi napori biti bezuspješni, ali je kanu počeo blago klizati niz obalu i čim se oslobodio ljepljivog blata uz rub vode, to isto blato je poslužilo poput klizališta, niz koje je čamac lako kliznuo u vodu.

On joj je pomogao da se ukrca, gurnuo je kanu u lijenu struju matice i uskočio je za njom. Tada su krenuli niz struju plutajući polako prema velikoj rijeci.

bitka

Jedan sat nakon ponoći Muzimo i Nyamwegijev duh skočili su u logor usnulih Utenga. Nijedna ih straža nije vidjela kako dolaze, što doduše nije nimalo iznenadilo stražare, koji su znali da duhovi prolaze prašumom potpuno nevidljivi, kad god im se svidi.

Orando, koji je bio dobar vojnik, upravo je obišao stražarska mjesta i još je uvijek bio budan, kad ga je Muzimo pronašao.

— Kakve mi vijesti donosiš, Muzimo? — upitao je Lobongov sin. — Ima li kakvih vijesti o neprijatelju?

— Bili smo u njegovom selu — odgovorio je Muzimo — Nyamwegijev duh, Lupingu i ja.

— A gdje je Lupingu?

— Ostao je tamo, nakon što je odnio poruku Gato Mgunguu.

— Zar si izdajici dao slobodu? — uskliknuo je, Orando.

— Neće mu mnogo koristiti. Bio je mrtav kad je ušao u selo Gato Mgungua.

— Kako je onda mogao odnijeti poruku poglavici?

— Odnio je poruku užasa i straha koju ljudi-leopardi shvaćaju. Rekao im je da izdajice ne mogu proći nekažnjeno. Rekao im je da je Orandova moć velika.

— A što su učinili ljudi-leopardi?

— Potrčali su u svoj hram, da se savjetuju s velikim svećenikom i bogom-leopardom. Slijedili smo ih do tamo, ali oni nisu mnogo saznali od velikog svećenika, ni od boga-leoparda, jer su se svi napili piva. Svi osim boga-leoparda, a on ne može govoriti kada veliki svećenik ne govori. Došao sam da ti kažem, da je njihovo selo sada gotovo prazno, osim žena, djece i nekoliko ratnika. Sada je pravo vrijeme da ga se napadne, ili da se kraj njega postavi zasjeda i da se dočeka ratnike iz hrama. Njima će biti slabo, a ljudi se ne bore tako dobro, kada im je slabo.

— Sada je pravo vrijeme — složio se Orando pljesnuvši rukama da probudi one što oko njega spavaju.

— U hramu boga-leoparda vidio sam čovjeka, koga dobro poznaš, — primijetio je Muzimo, dok su pospani četovođe budili svoje ratnike. — On je svećenik boga-leoparda.

— Ne poznajem nijednog čovjeka-leoparda -— odgovorio je Orando.

— Poznavao si Lupinga, premda nisi znao da je čovjek-leopard — podsjetio ga Muzimo — a sad znaš i Sobita. Njega sam vidio iza krinke svećenika. On je čovjek-leopard.

Orando je nekoliko časaka šutio.

— Jesi li siguran? — upitao je.

— Jesam.

— To znači da je on, kad je odlazio da se savjetuje s duhovima i demonima i nestajao iz sela Tumbai mnogo dana, bio zapravo s ljudima-leopardima — rekao je Orando. — Sobito je izdajica. On će umrijeti.

— Da — složio se Muzimo — Sobito će umrijeti. Morali smo ga već odavno ubiti.

Duž vijugave prašumske staze, Muzimo je vodio Orandove ratnike prema selu Gato Mgungua. Išli su brzo, koliko im je to tama i uska staza dopuštala, i najzad su se zaustavili na rubu maniokina polja što je ležalo između prašume i sela. Nakon toga tiho su se prikrali prema rijeci, gdje je Muzimo ustanovio, da se ljudi-leopardi još nisu vratili iz hrama. Tu su čekali skrivajući se u grmlju što je raslo s obje strane pristajališta, a Muzimo je pošao na izviđanje niz rijeku.

Bio je samo kratko vrijeme odsutan, a onda se vratio s viješću, da je izbrojao dvadeset devet kanua, koji veslaju uz maticu prema selu.

— Iako je trideset kanua pošlo niz rijeku prema hramu, objasnio je Orandu — ovo mora da su ljudi-leopardi, koji se vraćaju.

Orando se tiho šuljao između svojih ratnika izdajući zapovijedi, podstičući ih na hrabrost. Čamci su se približavali. Čuli su sada kako se vesla zabadaju u vodu. Utenge su čekali, napeti i željni borbe. Prvi kanu je dotakao obalu i ratnici su iskočili na tlo. Prije nego što su izvukli svoj teški čamac na obalu, već je i drugi kanu pristao. Još uvijek su Utenge čekali znak njihova vođe. Sada su čamci pristajali jedan za drugim. Red ratnika pripremao se da krene prema seoskoj kapiji. Dvadeset čamaca je bilo izvučeno na obalu, kada je Orando dao znak, divljački borbeni poklič, koji su prihvatili njegovih dvadeset ratnika, urlajući svom snagom, dok su koplja i strijele poput kiše pale među redove ljudi-leoparda.

Napad Utenga brzo je razbio neurednu liniju neprijatelja. Ljudi-leopardi, potpuno iznenađeni, mislili su samo na bijeg. Oni koji su se našli uz obalu rijeke pokušali su gurnuti svoje čamce i pobjeći; oni koji još nisu pristali okrenuli su čamce niz rijeku. Ostatak je utekao prema selu, dok su ih tik za petama progonili Utenge. Pred zatvorenim vratima, koja su se branioci bojali otvoriti, borba je postala žestoka, dok je na rijeci to bilo tek nešto više od klanja, jer su Orandovi ratnici naprosto posjekli ljude-leoparde, koji su se trudili da uguraju čamce u vodu.

Kad je već bilo prekasno, oni ratnici koji su ostali u selu da ga čuvaju, otvorili su kapiju, s namjerom da izvrše protivnapad na Utenge. Ali već je i posljednji od njihovih drugova poginuo ili pobjegao, i kad su se vrata otvorila, Utenge su urlajući počeli kuljati u selo.

Pobjeda je bila potpuna. Ni živa duša nije ostala u utvrđenom selu Gato Mgungua, kad su krvlju poprskani Orandovi ratnici počeli bakljama potpaljivati slamom pokrivene kolibe.

Odozdo s rijeke ljudi-leopardi, koji su bježali, vidjeli su kako se svjetlo vatre diže iznad stabala na obali, vidjeli su odraze plamena na površini široke rijeke iza sebe, i shvatili su razmjere poraza, kojemu su podlegli. Gato Mgungu, čučeći na dnu svoga kanua, vidio je vatru gorućeg sela, i možda ugledao u njoj nestajanje svoje nemilosrdne i divlje moći. I Bobolo ju je vidio i čitajući u njoj možda istu stvar, znao je da se više ne mora bojati Gato Mgungua. Od cijele te bande ratnika na bijegu, Bobolo se osjećao najmanje potištenim.

Po svjetlu upaljenog sela Orando je pregledao svoje gubitke postrojavajući ljude i šaljući ih u potragu za mrtvima i ranjenima. S jednog stabla s druge strane polja manioka, mali je majmun vrištao i cvilio. Bio je to Nyamwegijev duh, koji je dozivao Muzima, ali Muzimo nije odgovarao. Orando ga je pronašao, kako među mrtvima i ranjenima leži kao kakav običan smrtnik, ispružen na leđima, podlegavši nekom udarcu po glavi.

Poglavičin sin se iznenadio i ražalostio. Njegovi suplemenici su bili zaprepašteni. Bili su uvjereni, da Muzimo pripada svijetu duhova, i da prema tome nije smrtan. Naglo su shvatili, da su pobijedili u bici bez njegove pomoći. Osjećali su se prevarenim. Ispunjeni krvožednošću, htjeli su da dadu oduška svom bijesu i nezadovoljstvu tako, da izbodu kopljima njegovo mrtvo tijelo, ali Orando ih je spriječio.

— Duhovi ne ostaju uvijek u istom obliku — podsjetio ih je. — Možda je ušao u neko drugo tijelo, ili nas nevidljiv promatra odozgo. Ako je tako, on će se osvetiti za svaku štetu, koja se nanese tijelu što ga je napustio.

U svjetlu njihova znanja o tim stvarima, Utengama se to učinilo mogućim. Odustali su od kasapljenja tijela, i promatrali su čovjeka s obnovljenim strahopoštovanjem.

— Osim toga — nastavio je Orando — čovjek ili duh, bio mi je vjeran, a oni koji su ga vidjeli kako se bori, znaju da se borio hrabro i dobro.

— Tako je — složio se jedan ratnik.

— Tarzane, Tarzane — vikao je Nyamwegijev duh iz stabla na rubu polja manioke. — Tarzan iz plemena majmuna, Nkima se boji.

Bijelac je veslao u ukradenom kanuu niz sporu maticu pritoka prema velikoj rijeci pouzdavajući se da će mu jaka struja pomoći i da će odnijeti njega i djevojku izvan opasnosti. Kali Bwana je šutke sjedila na dnu čamca. Zderala je divljački ukras s glave, i strašnu ogrlicu od ljudskih zubi s grla, ali zadržala je narukvice i nagležnjake, premda bi joj bilo teško objasniti zašto je to učinila. Možda zato što je bez obzira na sve nevolje i sve neprilike kroz koje je prošla još uvijek ostala žena, i to lijepa žena. To se ne zaboravlja lako.

Stari je bio sada gotovo siguran u uspjeh svog pothvata. Ljudi-leopardi koji su ispred njih krenuli niz struju mora da se vraćaju u svoje selo i nije bilo razloga očekivati da će se odmah vratiti. Kraj hrama nije više bilo čamaca i prema tome nitko nije mogao krenuti u potjeru za njima, jer kako ih je Bobolo uvjerio iz hrama ljudi-leoparda ne vodi nikakva staza kroz džunglu. Gotovo je kliktao od veselja, kada se kanu polako dovezao do ušća rukavca, i kada je pred sobom ugledao tamnu struju rijeke.

Tada je začuo pljusak vesala, i srce mu je skočilo u grlo. Naprežući sve svoje mišiće, okrenuo je pramac kanua prema desnoj obali nadajući se da će se sakriti u gustim sjenama, neprimijećen, dok drugi čamac ne prođe. Bilo je vrlo mračno, toliko mračno, da je vjerovao da će mu i to poći za rukom.

Iznenada se iz mraka pojavio kanu, u velikoj blizini. Vidio se samo kao tamna mrlja na pozadini tamne noći. Stari je zadržao dah. Djevojka se sagnula nisko kraj krme, da njena plava kosa i bijela koža ne bi bili vidljivi putnicima drugoga čamca, čak i u tami, koja zavija sve druge predmete. Kanu je prošao kraj njih uz struju.

Široka rijeka ležala je tik ispred njih, a na njoj će biti mnogo manje opasnosti da ih netko otkrije. Stari je spustio veslo i opet uputio kanu na prekinuto putovanje. Kad ga je struja zahvatila, čamac se počeo kretati brže. Izašli su na rijeku. Neki tamni predmet pojavio se ispred njih poput sablasti. Činilo se da se diže iz vode ravno pred pramcem njihova čamca. Stari je snažno zaveslao, da bi promijenio pramac kanua, ali bilo je prekasno. Začuo se prasak sudara, kad je čamac udario ono što je bilo pred njim, a Stari je već shvatio, da je to kanu pun ratnika.

Gotovo istovremeno još se jedan kanu približio s druge strane. Čula se uzbuđena galama bijesnih pitanja i zapovijedi. Stari je prepoznao Bobolov glas. Ratnici su skočili u kanu i zgrabili ga, šake su ga počele udarati, a snažni su ga prsti začas savladali. Oborili su ga i svezali.

— Požurimo, progone nas. Utenge dolaze — čuo je opet Bobolov glas.

Žilave su ruke zgrabile vesla. Stari je osjetio, kako je kanu poletio i trenutak kasnije, jurio je svom snagom uz uski rukavac prema hramu. Bijelčevo srce ohladilo se od užasa. Već je gotovo bio doveo djevojku na prag spasa. Ovakva se prilika više nikada neće ukazati. A sada im je sudbina zapečaćena. Nije mislio o vlastitoj sudbini, mislio je samo na djevojku. Potražio ju je očima kroz tamu, ali je nije mogao vidjeti. Obratio joj se riječima. Htio ju je utješiti. Neki novi osjećaj iznenada mu je obuzeo grudi. Mislio je samo na njenu sigurnost i udobnost. Više uopće nije mislio na sebe.

Viknuo je ponovo, ali ona nije odgovarala.

— Šuti — zarežao je ratnik blizu njega.

— Gdje je djevojka? — upitao je bijelac.

— Šuti — ponovio je ratnik. — Nema ovdje nikakve djevojke.

Kad je kanu, u kojem se vozio Bobolo prišao čamcu, kojim su djevojka i bijelac pokušavali pobjeći, Bobolo je bio toliko blizu da je čak i u mračnoj noći vidio bijelu kožu i plavu kosu djevojke. Smjesta je shvatio, da je to njegova prilika, i iskoristio ju je. Naginjući se preko bokova oba kanua, zgrabio ju je i povukao u svoj čamac, a zatim je dao znak za lažnu uzbunu, jer je znao, da će drugi čamci panično pobjeći.

Ratnici, koji su veslali s njim u čamcu, bili su sve njegovi ljudi. Njegovo je selo ležalo nešto niže na lijevoj obali rijeke. Tiha

zapovijed poslala je čamac u glavnu struju rijeke, a snažne su ga ruke velikom brzinom usmjerile prema njegovom selu.

Djevojka, koja je već toliko toga pretrpjela, i koja je već vidjela spas na dohvat ruke, bila je potištena iznenadnim preokretom sudbine. Taj preokret joj je oteo jedino stvorenje, od kojega je mogla očekivati pomoć, i iz njenih grudiju iščezla je svaka nada.

Za Staroga, svezanog i bespomoćnog, povratno putovanje prema hramu bilo je samo tupa patnja puna uzaludnog žaljenja. Bilo mu svejedno, što će s njim učiniti. Znao je da će ga ubiti. Nadao se da će kraj biti brz, ali opet je znao toliko o metodama ljudoždera, da je bio gotovo potpuno siguran, da će smrt biti polagana i strašna.

Kad su ga odvukli u hram, vidio je da po podu još uvijek leže tjelesa pijanih svećenika i svećenica. Buka njihova ulaska probudila je Imigega, velikog svećenika. Pospano je protrljao oči, a zatim je nesigurno stao na noge.

— Što se dogodilo? — upitao je.

U tom trenutku, u sobu je ušao Gato Mgungu jer je njegov kanu slijedio tik za onim, u kojemu su doveli Staroga natrag.

— Mnogo se stvari dogodilo, — viknuo je. — Dok ste svi vi bili pijani, bijelac je pobjegao. Utenge su ubili moje ratnike i spalili moje selo. Što je s tvojom medicinom, Irnigeg? Ništa ona ne valja!

Veliki svećenik se ogledao oko sebe, dok se u njegovim vodenastim očima zrcalilo tupo iznenađenje.

— Gdje je bijela svećenica? — viknuo je. — Je li i ona pobjegla?

— Vidio sam samo bijelca — odgovorio je Gato Mgungu.

— I bijela svećenica je bila tamo — dobrovoljno se javio jedan ratnik. — Bobolo ju je poveo svojim čamcem.

— Onda će sigurno uskoro doći — rekao je Gato Mgungu. Bobolov čamac nije mogao mnogo zaostati iza mog.

— Neće nam više pobjeći — rekao je Imigeg — a neće ni čovjek. Vežite ga dobro i stavite ga u malu sobu u stražnjem dijelu hrama.

— Ubijte ga — viknuo je Gato Mgungu. — Onda sigurno neće moći više pobjeći.

— Ubit ćemo ga kasnije — odgovorio je Imigeg, kojemu se nije sviđao Gato Mgunguov ton nepoštovanja, njegovo zanovijetanje ni njegova kritika, i prohtjelo mu se da učvrsti svoj autoritet.

— Ubijte ga sada — uporno je ponavljao poglavica, — ili će vam opet pobjeći. A ako pobjegne doći će bijelci sa svojim vojnicima, ubit će tebe i spalit će hram.

— Ja sam veliki svećenik — odgovorio je Imigeg naduveno. — Meni ne zapovijeda nitko osim boga-leoparda. Upitat ću njega. Što on kaže to ću i učiniti.

Okrenuo se prema usnulom leopardu i podbo ga jednom oštrom zašiljenom motkom. Velika mačka skočila je na noge, dok joj se njuška zgrčila u strašnom režanju.

— Bijelac je pobjegao — objasnio je Imigeg leopardu. — Ponovo smo ga uhvatili. Da li da noćas umre?

— Ne — odgovorio je leopard. — Čvrsto ga vežite i smjestite ga u malu sobu u stražnjem dijelu hrama. Ja nisam gladan.

— Gato Mgungu kaže da ga ubijemo odmah — nastavio je Imigeg.

— Reci Gato Mgungu, da ja govorim samo kroz Imigega, velikog svećenika. Ja ne govorim preko Gato Mgungua. Zato što je Gato Mgungu imao zle misli odredio sam da njegovi ratnici stradaju, i da mu selo bude razoreno. Ako opet bude mislio zle misli, bit će ubijen, da bi djeca boga-leoparda mogla jesti. Ja sam svoje rekao.

— Bog-leopard je svoje rekao rekao je Imigeg.

Gato Mgungu je bio duboko impresioniran i strahovito preplašen.

— Da ja odvedem zatvorenika u stražnji dio hrama i da se pobrinem da ga se dobro veže? — upitao je.

— Da — odgovorio je Imigeg — povedi ga i pazi da ga vežeš tako, da ne može pobjeći.

žrtva

Tarzane! Tarzane! — kriještao je Nyamwegijev duh sa stabla na rubu polja manioke. — Tarzane iz plemena Majmuna! Nkima se boji.

Bijeli div, koji je ležao na zemlji, otvorio je oči i pogledao oko sebe. Vidio je Oranda i mnoge ratnike, koji su se skupili oko njega. Zbunjeni izraz pojavio mu se na licu. Iznenada je skočio na noge.

— Nkima, Nkima — viknuo je jezikom velikih majmuna, — Gdje si, Nkima? Tarzan je ovdje.

Mali majmun skočio je sa stabla i skakutajući prešao preko polja manioke. S veselim povikom skočio je na rame bijelog čovjeka i zagrlivši ručicama njegov brončani vrat, pritisnuo je obraz uz lice svog gospodara, i tu je stajao priljubljen cvileći od radosti.

— Vidite li — objavio je Orando svojim drugovima, — Muzimo nije mrtav.

Bijelac se okrenuo Orandu.

— Ja nisam *muzimo* — rekao je — ja sam Tarzan iz plemena Majmuna. Zatim je dotakao majmuna. — Ovo nije Nyamwegijev duh, ovo je Nkima. Sada se svega sjećam. Već se dugo vremena pokušavam sjetiti, ali sve do sada to mi nije polazilo za rukom. Sve otkad mi je stablo palo na glavu.

Nije bilo ni jednog čovjeka među njima, koji nije čuo za Tarzana iz plemena Majmuna. On je bio legenda šuma i prašuma, koja je doprla sve do njihovog udaljenog kraja. Poput duhova i demona, koje nikada nisu vidjeli, nisu se nadali da će ga vidjeti. Orando je bio možda malo razočaran, ali sve u svemu za njih je bilo olakšanje, što su otkrili da je to čovjek od krvi i

mesa, kojim vladaju iste snage i želje kao i njima, podložan istim zakonima prirode koji vrijede i za njih. Bilo je uvijek pomalo strašno, što nisu znali kada i u kakvom će se čudnom obliku Orandov duh predaka pojaviti pred njima, niti su bili sigurni, da li se ipak neće iznenada pretvoriti od dobroćudne u kakvu zlokobnu snagu. I tako su ga sada prihvatili u njegovoj novoj ulozi, ali s jednom razlikom: dok je prije bio poput nekog Orandovog vlasništva, i činio ono što sluga čini na zapovijed gospodara, sada je iznenada bio pun dostojanstva, moći i autoriteta. Promjena u njemu dogodila se tako neprimjetno i na tako blag način, da je vjerojatno bila uzrokovana psihološkim efektom ponovo probuđene duševne snage bijelog čovjeka očito jače od snage njegovih crnih pratilaca.

Ulogorili su se kraj rijeke u blizini ruševina Gato Mgunguova sela, jer su se tu nalazila polja manioke, koja su, zajedno sa zaplijenjenim kozama i pilićima ljudi-leoparda, napunila želuce ratnika nakon mršave hrane u danima marša i borbe.

U toku tog dugog dana Tarzanov duh je bio zaokupljen mnogim mislima. Prisjetio se sada kako je došao u ovaj kraj, i divio se igri slučaja koja je u kasnijim događajima vodila njegov put onim istim pravcem, kojim je i namjeravao krenuti, prije nego što ga je nesretni slučaj lišio pamćenja. Sjećao se sada, da su zločini ljudi-leoparda iz dalekog kraja izazvali njegovu radoznalost i naveli ga da krene na samotno istraživanje s namjerom da otkrije njihovo legendarno uporište i hram. Da je u međuvremenu uspio da nađe oboje, a da jedno i razori, stvaralo je u njemu osjećaj zadovoljstva, i sada mu je bilo drago, što je upravo njegov nesretni slučaj posredovao u tom uspjehu.

Neke pojedinosti mu još uvijek nisu bile posve jasne, ali sada su mu se postepeno jedna po jedna vraćale u pamćenje, i kada se spustila noć i jela se večera iznenada se prisjetio bijelog čovjeka i djevojke, što ih je vidio u hramu boga-leoparda. Govorio je o njima s Orandom, ali ovaj nije o njima znao ništa.

— Ako su bili u hramu, vjerojatno su ih ubili — rekao je Orando.

Tarzan je dugo vremena sjedio zadubljen u misli. Nije poznavao ove ljude, ali ipak je osjećao obavezu da ih spasi, jer su pripadali njegovoj rasi. Naposljetku se podigao na noge i pozvao Nkimu, koji je žvakao bananu, koju je neki ratnik dijelio s njim.

— Kamo ćeš? — upitao je Orando.
— U hram boga-leoparda — odgovorio je Tarzan.

Stari je ležao cijeloga dana, čvrsto svezan, bez hrane i vode. Povremeno bi kakav svećenik ili svećenica provirili u sobu, da se uvjere da nije pobjegao ili se oslobodio veza, ali inače je bio sam. Stanovnici hrama nisu se u toku dana mnogo kretali, budući da je većina bila zauzeta time da prespava mamurluk prijašnje noći, ali kada se spustila noć, zatvorenik je čuo mnoge dokaze žive aktivnosti. Iz glavne sobe hrama čuli su se zvukovi pjevanja, a između drugih glasova i kreštavi glas velikog svećenika, kao i režanje leoparda. U tim dugim satima često je razmišljao o djevojci. Čuo je onog ratnika, koji je rekao Imigegu da ju je Bobolo zarobio, i pretpostavljao je, da je opet prisiljavaju da igra svoju ulogu na postolju s bogom-leopardom. Barem će je opet vidjeti; a i to je nešto. Ali nada da je može spasiti potpuno se izgubila jer bijelac nije vidio načina da se to ponovo izvede.

Pokušavao je da protiv svih izgleda pronađe neki izlaz, zaključujući da, kad je jednom uspio pobjeći iz hrama, može to ponovo. Neki svećenik ušao je u sobu noseći baklju. Bio je to neki stari čovjek, zlokobna izgleda, čije je obojeno lice naglašavalo divljinu njegove pojave. Bio je to Sobito, vrač Tambaia. Saginjući se, počeo je da razvezuje trake kojima su bili vezani bijelčevi gležnjevi.

— Što ćeš sa mnom učiniti? — upitao je Stari.

Na ogoljenim Sobitovim žutim zubima pojavio se zluradi smiješak.

— Što ti misliš, bijelče?

Stari je slegnuo ramenima.

— Pretpostavljam da će me ubiti.

— Ne previše brzo — objasnio je Sobito. — Meso onih koji umiru polako i s mnogo boli, nježno je i meko.

— Stari vraže — uzviknuo je zatvorenik.

Sobito je obliznuo usta. Uživao je u tome da zadaje patnje, bilo fizičke, bilo duševne. Ovdje je imao priliku, koju nije mogao propustiti.

— Prvo ćemo ti slomiti ruke i noge — objasnio je, — a onda ćeš biti uspravno zakopan u rupu u močvari, i privezan tako, da ne možeš zagnjuriti nos i usta pod površinu da se ne bi sam zadavio. Bit ćeš tamo tri dana, dok ti se meso ne smekša.

Zastao je.

— A tada? — upita bijelac. Glas mu je bio čvrst. Odlučio je da mu ne pruži dodatno zadovoljstvo, da uživa u njegovim duhovnim mukama, a kad dođe vrijeme da mora trpjeti fizičke, želio je samo da bude pri snazi da izdrži i tu patnju tako, da to služi na čast njegovoj rasi. Tri dana! O, kakva ga sudbina čeka!

— A tada? — ponovio je Sobito. — Tada će te odnijeti u hram, a djeca boga-leoparda raskidat će te na komade svojim čeličnim pandžama. Gledaj!

Pokazao je duge zakrivljene pandže, koje su visile s kraja labavih rukava njegove odjeće od leopardove kože.

— A nakon toga ćete me pojesti, je li?

— Da.

— Nadam se da će vam zapeti u grlu.

Sobito je odvezao čvorove, kojima su bile pričvršćene veze oko bijelčevih gležanja. Udario ga je nogom i naredio mu da ustane.

— Hoćete li ubiti i pojesti i bijelu djevojku? — upitao je Stari.

— Ona nije ovdje. Bobolo ju je ukrao. A zato što si joj pomogao da pobjegne, tvoje će muke biti veće. Već sam predložio Imigegu, da ti izvadi oči, nakon što ti polome ruke i noge. Zaboravio sam ti reći, da ćemo ti svaku ruku i nogu slomiti na dva ili tri mjesta.

— Popušta ti pamćenje — rekao je Stari, — ali nadam se da nisi još štogod zaboravio.

Sobito je zagunđao.

— Pođi sa mnom — naredio je i poveo bijelca kroz tamni hodnik do velike sobe, gdje su se skupili ljudi-leopardi.

Kad su ugledali zatvorenika, stotinu i pedeset ratnika kriknulo je divljačkim krikom, leopard je zarežao, a veliki svećenik zaplesao je na gornjem postolju, grozne su svećenice zavriskale i poletjele, kao da hoće razderati bijelca na komade. Sobito je gurnuo zatvorenika da se popne na niže postolje, i dovukao ga pred velikog svećenika.

— Evo žrtve! — viknuo je.

— Evo žrtve! — viknuo je Imigeg obraćajući se bogu-leopardu. — Što zapovijedaš da učinimo s njime, o, oče djece leoparda?

Nakostriješena njuška velike zvijeri nabrala se u režanju, kad ga je Imigeg podbo oštrom motkom, a činilo se da iz njegovog grla, kroz režanje, dolazi odgovor:

— Neka mu se polome ruke i noge, a treće noći nek bude gozba!

— A što ćemo s Bobolom i bijelom svećenicom? — upitao je Imigeg.

— Pošaljite ratnike da ih dovedu u hram, da bi se Bobola moglo smekšati za iduću gozbu. Bijelu djevojku dajem Imigegu, velikom svećeniku. Kad mu ona dodija, ponovo ćemo imati gozbu.

— Čuli ste riječ boga-leoparda — viknuo je Imigeg. — Što on zapovjedi, to se mora učiniti.

— Polomite bijelog čovjeka — zarežao je bog-leopard — a treće noći nek se moja djeca vrate da bi svaki od njih postao mudar jedući meso bijelog čovjeka. Kad ga budete jeli, oružje bijelca neće vam moći više ništa. Polomite kosti bijelog čovjeka!

— Polomite kosti bijelog čovjeka! — kriknuo je Imigeg.

Smjesta, je pola tuceta svećenika skočilo i zgrabilo zatvorenika bacajući ga grubo na glineni pod postolja, i ondje su ga pričvrstili, držeći mu ruke i noge, raskrečivši ga na sve četiri strane, a četiri su svećenice pritrčale naoružane teškim toljagama. Negdje u hramu počeo je udarati bubanj, sablasno i daleko, sve se više pojačavajući, a svećenice su u njegovom ritmu plesale oko raskrečenog tijela njihove žrtve.

Tada se jedna od njih zaletjela i zamahnula toljagom iznad zatvorenika, ali jedan svećenik se pravio kao da ga štiti, i žena je ponovo otplesala, da se pridruži ostalim svećenicama u luđačkoj vrtnji plesa. To se nekoliko puta ponavljalo, ali činilo se kao da svaki put svećenici imaju sve više muke da odbiju poludjele žene.

Bijelac je odmah shvatio, da je sve to igra — dio divljačkog ceremonijala — ali što je trebalo da ta igra prikazuje, nije mogao da zamisli. Ako su se nadali da iz njega izmame kakav znak straha, nisu u tome uspjeli. Ležeći na leđima, promatrao ih je s

jednakim zanimanjem, kakvim bi čovjek promatrao kakav običan ples.

Možda su upravo zbog te njegove naizgledne ravnodušnosti beskrajno razvlačili ples, sve glasnije urlali, i divljaštvo njihovih pokreta i krikova izmicalo je svakom opisu, ali kraj je, kako je on dobro znao, ipak bio neizbježan. Sudbina, koju mu je Sobito oslikao, nije bila samo isprazna prijetnja. Stari je davno čuo, da je u nekim ljudožderskim plemenima ovaj metod pripremanja ljudskog mesa prije pravilo nego iznimka.

Užas tog postupka grizao je poput nekog groznog štakora, temelje njegovog razuma. Pokušao je da ne misli o tome, da ne bi poludio.

Ratnici, dovedeni do ludila plesanjem i bubnjem, podsticali su svećenice. Nestrpljivo su očekivali klimaks okrutnog prizora. Veliki svećenik, kao kakav majstor pozornice, osjećao je raspoloženje svog gledališta. Dao je znak, i bubnjanje je prestalo. Ples se zaustavio. Slušateljstvo se iznenada umirilo. Tišina je bila još strašnija od buke, koja joj je prethodila, i cijela je odaja grobno šutjela. U tom trenutku svećenice su se s podignutim toljagama polako približavale bespomoćnoj žrtvi.

niz rijeku

Kali Bwana skutrila se na dnu kanua. Čula je ritmičko zabadanje vesala u vodu, dok su snažne ruke hitro tjerale čamac niz rijeku držeći se neprestano matice. Znala je da su usred velike rijeke, ali da se ne vraćaju niti u hram, a niti uz struju prema selu Gato Mgungua. Kamo, i prema kakvim novim iskušenjima ju je odvodila njena okrutna sudba? Babolo se nagnuo prema njoj i prošaptao:

— Ne boj se ništa, ja te odvodim od ljudi-leoparda. Razumjela je tek toliko plemenskog dijalekta, kojim je on govorio, da nasluti smisao onoga što je rekao.

— Tko si ti? — upitala je.

— Ja sam Bobolo, poglavica — odgovorio je on. Ona se odmah prisjetila, da se bijeli čovjek nadao pomoći od ovog čovjeka, za koju mu je namjeravao platiti slonovačom. Nada joj se probudila. Sada je mogla da kupi slobodu i za sebe i za njega.

— Je li bijeli čovjek u kanuu? — upitala je.

— Ne — odgovorio je Bobolo.

— Obećao si da ćeš ga spasiti — podsjetila ga je.

— Mogao sam spasiti samo jedno — odgovorio je Bobolo.

— Kamo me vodiš?

— U svoje selo. Tamo ćeš biti na sigurnom. Ništa ti se ne može dogoditi.

— A onda ćeš me odvesti niz rijeku do mog naroda? — upitala je.

— Možda hoću, nakon nekog vremena — odgovorio je. — Nema žurbe. Ostani s Bobolom. On će prema tebi biti dobar jer je Bobolo vrlo veliki poglavica, s mnogo koliba i mnogo ratnika. Imat ćeš mnogo hrane, mnogo robova, nećeš ništa raditi..

Djevojka je zadrhtala jer je znala što njegove riječi znače.

— Ne! — viknula je. — Ah, molim te pusti me da odem. Bijeli čovjek je rekao da si mu prijatelj. On će ti platiti. Ja ću ti platiti.

— Neće on nikada platiti — odgovorio je Bobolo. — Ako već nije mrtav, bit će mrtav za nekoliko dana.

— Ali ja mogu platiti — molila je ona. — Platit ću ti štogod tražiš, ako me dovedeš do mojih ljudi.

— Ne želim da mi platiš — zamumljao je Bobolo. — Hoću tebe.

Uvidjela je, da joj je položaj beznadan. U cijeloj ovoj groznoj zemlji jedina osoba, koja je znala za opasnost u kojoj se ona nalazi i koja bi joj mogla pomoći, bila je ili mrtva ili je uskoro trebala umrijeti, a ona nije mogla učiniti ništa za svoj spas. Ali postojao je jedan izlaz. Ideja joj je iznenada sinula u mozgu. Rijeka!

Nije smjela dopustiti samoj sebi da previše razmišlja o toj ideji — o hladnoj tamnoj vodi, o krokodilima, o opasnosti — da je snaga ne bi izdala. Morala je postupiti brzo bez misli. Skočila

je na noge, ali Bobolo je bio preblizu. On je trenutačno shvatio njenu namjeru i zgrabio ju je bacajući je nemilosrdno na dno kanua. Bio je vrlo bijesan i snažno ju je udario po licu, a onda ju je zavezao skupivši joj zapešća i gležnjeve.

— Neće ti to više pasti na pamet — zarežao je na nju.

— Pronaći ću onda neki drugi način — odgovorila je izazovno. — Nećeš ti mene imati! Bilo bi ti bolje, da prihvatiš moju ponudu jer inače nećeš imati ni mene, a nećeš dobiti ni pare.

— Zaveži, ženo — zapovijedio je Bobolo — dosta sam te slušao — i ponovo ju je zviznuo.

Četiri je sata kanu žurno plovio, a činilo se da su crni veslači, koji su se kretali u savršenom ritmu, neumorni. Podiglo se sunce, ali ležeći na dnu čamca, djevojka nije vidjela ništa nego tijela veslača koja su se kraj nje ljuljala, odvratno Bobolovo lice, i golo nebo znad sebe.

Napokon je začula neke glasove koji su dovikivali s obale. Momčad kanua uzvratila je uzvike, i trenutak kasnije, ona je osjetila kako je pramac kanua dotakao obalu. Bobolo joj je tada skinuo veze zapešća i gležnjeva, i pomogao joj da ustane. Pred sobom je na obali rijeke ugledala stotine divljaka; muškaraca, žena i djece. Iza njihovih leđa bilo je selo travom pokrivenih koliba, nalik košnicama, okruženo ogradom od debala, povezanih lijanama.

Kad su oči stanovnika sela ugledale bijelog zarobljenika, začule su se salve povika i pitanja, a kada je stupila na obalu, okružilo ju je tuce radoznalih divljaka, među kojima su žene pokazale vrlo neprijateljski odnos. Po njoj su udarali i pljuvali, a nanijeli bi joj i ozbiljnije ozljede, da se Bobolo nije među njih umiješao udarajući lijevo i desno drškom svog koplja.

Odveli su je u posebno ograđeni dio gdje je stajala poglavičina koliba, mnogo veća građevina od sela svih drugih okružena dvosobnim kolibama, a sve zajedno ograđene jednom nižom ogradom. Ovdje je stanovao poglavica i njegov harem, s robovima, koji su mu dodijeljeni. Na ulazu u poglavičin zabran, gomila se zaustavila, a Kali Bwana i Bobolo ušli su sami. Djevojku su smjesta opet okružile bijesne žene, brojne Bobolove supruge. Bilo ih je barem tuce, a po godinama, kretale su se od četrnaestogodišnjeg djeteta do prastare bezube vještice, koja je,

kako se činilo, bez obzira na svoju staračku slabost, dominirala nad ostalima.

I opet se Bobolo morao pouzdati u svoje koplje da bi spasio zarobljenicu od ozbiljnije nevolje. Najupornije žene nemilosrdno je mlatio, dok se nisu povukle izvan dosega njegova oružja, a tada se obratio starici.

Bobolu je ipak uspjelo da dopremi djevojku u selo. Kada je stupila na obalu, okružili su je divljaci, među kojima su žene pokazivale vrno neprijateljski odnos.

— Ubooga — rekao je, obraćajući joj se — ovo je moja nova žena. Povjeravam je tvojoj brizi. Pazi da joj se ništa ne dogodi. Daj joj dvije robinje. A ja ću poslati robove, da joj sagrade kolibu pokraj moje.

— Ti si budala — rekla je Ubooga. — Ona je bijela. Žene je neće ostaviti na miru, ako je i ostave na životu, a neće ni tebe puštati na miru, sve dok god je ne ubiju, ili dok je se ne otarasiš. Budala si, što si je doveo, ali s druge strane, oduvijek si bio budala.

— Zaveži, stara vještice! — viknuo je Bobolo. — Ja sam poglavica. Ako je žene budu napadale, sve ću ih poubijati. A i tebe! — dodao je.

— Možda ćeš poubijati druge — vrištala je stara ženetina — ali mene nećeš ubiti! Iskopat ću ti oči i pojest ću ti srce. Svinja si, i sin si krmače. Majka ti je bila hijena. Ti da si mi neki poglavica! Ti bi bio rob nekom robu, da nije bilo mene. Tko si ti uopće? Ni tvoja vlastita majka nije znala tko ti je otac. Ti si....

Ali Bobolo je već pobjegao.

S rukama na bokovima stara se nadžak-baba okrenula prema Kali Bwani i razgledala je, procjenjujući je od glave do pete. Primijetila je odjeću od leopardove kože i bogatstvo narukvica i nagležnjaka.

— Hajd' ovamo, ti jadna! — zakriještala je i povukla djevojku za kosu.

Bila je to posljednja kaplja, koja je prevršila mjeru. Najbolje bi bilo umrijeti sada, a ne produživati ovu patnju i podnositi surovo nasilje i gorke uvrede. Kali Bwana opalila je takav šamar Uboogi, da se ova zavrtjela oko svoje osovine. Druge su žene prasnule u glasan smijeh. Djevojka je očekivala da će je starica napasti i ubiti je, ali ova nije učinila ništa slično. Umjesto toga stajala je promatrajući je. Donja joj se čeljust spustila, a oči zaprepašteno razrogačile. Nekoliko trenutaka stajala je tako, a onda je primijetila smijeh i zavitlavanje drugih žena. S luđačkim vriskom zgrabila je neki štap i zaletjela se prema njima. One su se raspršile poput preplašenih zečeva, svaka na svoju stranu, ali ne prije nego što je štap nekoliko puta raspalio po njihovim leđima, dok im je Ubooga vrišteći i psujući prijetila Bobolovom nemilošću.

Kad se vratila bijeloj djevojci, samo je kimnula glavom u pravcu jedne od koliba i rekla:

— Hajde.

Ovoga puta rekla je to manje grubim glasom, a njeno se vladanje i u svakom drugom pogledu izmijenilo, i postalo manje neprijateljsko, ili bi možda bolje bilo reći, manje prijeteće. Da bi strašna starica mogla biti prema bilo kome naklona, činilo se posve nevjerojatnim.

Kad je smjestila djevojku u svoju vlastitu kolibu, pod zaštitu dviju robinja, Ubooga je odšepesala do glavnog ulaza poglavičina zabrana, nadajući se da će možda ugledati Bobola, jer joj je preostalo još mnogo stvari koje mu je željela reći. Ali Bobola nije bilo nigdje. Ugledala je mjesto toga jednog ratnika, koji je bio zajedno s poglavicom došao s rijeke, kako čuči kraj obližnje kolibe, dok mu žena priprema hranu.

Budući da je Ubooga bila u povlaštenom položaju, i kako joj se dopuštalo da izlazi iz svetog područja harema, prišla je ratniku i čučnula kraj njega.

— Tko je bijela djevojka? — zapitala je starica.

Ratnik je bio vrlo glup momak, a kako je nedavno bio jako pijan i nije spavao već dvije noći, njegova prirođena glupost bila je još veća. Osim toga, strašno se bojao Ubooge. Uostalom tko se nje nije bojao? Pogledao ju je tupo svojim crveno obrubljenim, krvlju podlivenim očima.

— Ona je nova bijela svećenica boga-leoparda — rekao je.

— Gdje ju je Bobolo našao? — uporno je ispitivala Ubooga.

— Upravo smo se vraćali iz bitke kod sela Gato Mgungua, gdje smo bili poraženi, i pošli smo s Gatom Mgunguom natrag u hram...

Iznenada je zastao.

— Ne znam gdje ju je Bobolo našao — završio je nadureno.

Zlokobni bezubi smiješak naborao je Uboogine ružne crte lica.

— To sam i mislila — zakokodakala je zagonetno, i podižući se odšepesala natrag u poglavičin zabran.

Ratnikova žena pogledala ga je s odvratnošću.

— Znači, i ti si čovjek-leopard — prošaptala je s optužbom u glasu.

— To je laž — viknuo je — nisam ja to rekao!

— Jesi — usprotivila se žena — a rekao si i Uboogi da je Bobolo čovjek-leopard. Neće to biti dobro ni za Bobola ni za tebe.

— Ženama, koje previše govore, često se odsijeca jezik, — podsjetio ju je.

— Ti si sam previše govorio — odvratila je ona. — Ja nisam ništa rekla. Neću ništa ni reći. Zar ti misliš da hoću da selo sazna, da je moj muž čovjek-leopard? — u njezinu glasu osjećala se duboka odvratnost.

Red ljudi-leoparda tajno je udruženje. Ima vrlo malo sela, a gotovo ni jedno čitavo pleme, koje bi se u cijelosti sastojalo od ljudi-leoparda, na koje svi gledaju s odvratnošću i užasom. To jest, svi koji nisu članovi tog reda, koga se plaši cijela džungla. Na njihove obrede i rituale gledaju s prezirom čak i najpokvarenija plemena, a kad bi se nekom dokazalo da je čovjek--leopard, značilo je to za njega isto kao da su ga osudili na smrt ili progonstvo u svakoj zajednici.

Ubooga je u sebi prežvakavala saznanje, do kojega je došla napeto razmišljajući, čučeći pred svojom kolibom, mrmljala je samoj sebi. Druge su žene iz hrama to, vidjele i preplašile se, jer su na Ubooginim usnama primijetile smiješak, a kada se Ubooga nasmiješi, to znači da će se nekome dogoditi nešto neugodno. Kad je Bobolo ušao u zabran, primijetile su da se ona nasmiješila još šire, i laknulo im je sa srca znajući da će nagrabusiti Bobolo, a ne one.

Gdje je bijela djevojka? — upitao je Bobolo, kad se zaustavio pred Uboogom. — Da joj se nije što dogodilo?

— Tvoja svećenica je živa i zdrava, čovječe-leoparde, — prosiktala je Ubooga, glasom tako tihim da ju je samo Bobolo mogao čuti.

— Što hoćeš time reći, stara vještice? — Bobolovo lice poplavilo je od bijesa.

— Odavno sam ja u to sumnjala — zakvocala je Ubooga. — A sada to znam.

Bobolo je zgrabio nož, a zatim je uhvatio ženu za kosu povlačeći je po zemlji.

— Rekla si, da te ne smijem ubiti, je li? — zarežao je.

— Niti ne smiješ! Slušaj. Ispričala sam to nekom drugom, tko neće ništa reći, ako mu ja ne zapovijedim, ili ako mi se nešto ne

desi. Ako ja umrem, cijelo će selo to saznati, a tebe će rastrgati na komade. A sad me ubij, ako se usuđuješ!

Bobolo je pustio da padne na tlo. Nije znao da mu je Ubooga lagala, i da to nije nikome rekla. Mogao je to možda i naslutiti, ali nije se usudio da riskira jer je znao da je Ubooga u pravu. Njegovi bi ga vlastiti ljudi razderali na komade, kad bi otkrili da je čovjek-leopard, a čak se ni drugi krivci u njegovom plemenu ne bi usudili da mu priskoče u pomoć. Da bi odvratili sumnju od sebe, oni bi se još i priključili njegovim krvnicima. Bobolo se jako zabrinuo.

— Tko ti je to rekao? — upitao je. — Tkogod da ti je rekao lagao je.

— Djevojka je velika svećenica boga-leoparda — zanovijetala je Ubooga. — Nakon što si otišao iz sela Gato Mgungua, one noći kada si bio poražen, vratio si se u hram sa Gato Mgunguom, za kojega cijeli svijet zna da je poglavica ljudi-leoparda. Tamo si došao do djevojke.

— To je laž. Ja sam je ukrao ljudima-leopardima. Ja nisam čovjek-leopard.

— Onda je vrati ljudima-leopardima, a ja neću ništa nikome reći. Neću nikome reći da si tako dobar prijatelj Gato Mgungua, da se čak s njim boriš protiv njegovih neprijatelja, jer bi onda svi doznali da ti mora da si čovjek-leopard.

— To je laž — ponovio je Bobolo, koji nije mogao smisliti ništa bolje.

— Istina ili laž, hoćeš li je se riješiti ili ne?

— Dobro onda — rekao je Bobolo — odvest ću je za nekoliko dana.

— Danas — zahtijevala je Ubooga. — Danas, ili ću je još noćas ubiti.

— Onda danas — pristao je Bobolo. Okrenuo se.

— Kamo ideš?

— Da nekoga pošaljem da je odvede do mjesta, gdje će je ljudi-leopardi naći.

— Zašto je ne ubiješ?

— Ljudi-leopardi bi ubili mene, kad bih to učinio. Ubili bi mnoge moje ljude. Prije svega, poubijali bi moje žene, kad bih ja ubio jednu njihovu.

— Hajde, naredi nekome da je odvede — rekla je Ubooga, — ali pazi da me ne pokušaš kako prevariti, krmačin sine, gade prljavi...

Bobolo nije htio da više sluša. Požurio je u selo. Bio je vrlo bijesan ali još se više plašio. Znao je da je istina ono što Ubooga govori, ali s druge strane njegova strast prema bijeloj djevojci bila je još uvijek vrlo snažna. Razbijao je glavu kako da nađe neki način, da je sačuva za sebe. U slučaju da mu to ne uspije, još uvijek je bilo mnogo načina na koji se mogao njome okoristiti. Takve su mu misli zaokupljale duh, dok je išao seoskom ulicom prema kolibi svog starog prijatelja, vrača Kapope, koji mu je više nego jednom prilikom bio koristan saveznik.

Zatekao je starca kako se upravo bavi nekom mušterijom, koja je kupovala čari da ubije majku jedne od svojih dviju žena, za što je Kapopa zahtijevao tri koze, isplativo unaprijed. Došlo je do znatnog natezanja i cjenjkanja, jer je mušterija uporno tvrdio da njegova punica nije vrijedna ni jedne jedine koze, ovako živa, a kad bude mrtva njena će vrijednost, tvrdio je mušterija, pasti niže od jedne kokoške, ali Kapopa je bio tvrdoglav i napokon je čovjek otišao da o toj stvari malo bolje promisli.

Bobolo je zagazio smjesta u stvar, koja ga je dovela do vrača.

— Kapopa zna — počeo je — da sam, kad sam se vratio s rijeke, doveo sa sobom bijelu ženu.

Kapopa je kimnuo glavom.

— Tko u selu to ne zna?

— To me je već do sada uvuklo u mnogo neprilika — nastavio je Bobolo.

— I sada je se želiš riješiti?

— Ne želim. Ubooga želi da mi je otjera.

— Hoćeš li neke čari, da ubiješ Uboogu.

— Već sam ti platio tri puta za takve čari — Bobolo ga je podsjetio — a Ubooga još uvijek živi. Ne treba mi više čari. Tvoja medicina nije tako jaka kao Ubooga.

— Što onda hoćeš?

— Reći ću ti. Budući da je bijela djevojka svećenica boga-leoparda, Ubooga kaže da ja mora da sam čovjek-leopard, ali to je laž. Ja sam ukrao od ljudi-leoparda. Svi znaju da ja nisam čovjek-leopard.

— Pa naravno — potvrdio je Kapopa.

— Ali Ubooga kaže, da će svima reći da sam čovjek-leopard, ako djevojku ne ubijem, ili je ne otjeram. Što mogu da učinim?

Kapopa je nekoliko časaka šutio, a zatim je počeo vršljati po torbi, koja je ležala kraj njega. Bobolo je bio nemiran. Znao je da kad god Kapopa počne kopati po torbi, to uvijek bude skupo. Napokon je vrač izvukao mali svežanj, umotan u prljavu krpu. Vrlo je pažljivo odvezao konop, kojim je bio vezan i prostro krpu po tlu otkrivajući njen sadržaj. Unutra se nalazilo nekoliko kratkih grančica i jedna figurica izrezbarena od kosti. Kapopa je postavio figuricu uspravno, nasuprot sebi, zatresao grančice među sklopljenim dlanovima i bacio ih pred idola. Pažljivo je promotrio položaj grančica, neko se vrijeme češao po glavi, a zatim ih sakupio da ih opet baci. Još jednom je šutke proučavao njihov položaj. Nakon nekog vremena podigao je oči.

— Sada imam plan — izjavio je.

— Koliko će to koštati? — upitao je Bobolo. — Prvo mi to reci.

— Ti imaš kćer — rekao je Kapopa.

— Imam mnogo kćeri — potvrdio je Bobolo. — Možeš izabrati koju hoćeš, ako mi kažeš, kako da zadržim bijelu djevojku, a da to Ubooga ne zna.

— To se može učiniti — rekao je Kapopa. — U selu malih ljudi nema vrača. Već dugo vremena oni dolaze Kapopi, da im dade medicine. Oni će učiniti sve što im Kapopa bude rekao.

— Ne razumijem — rekao je Bobolo.

— Selo malih ljudi nije daleko od Bobolova sela. Odvest ćemo tamo bijelu djevojku. Za malu plaću, nešto hrane i malo ribe, držat će je tamo i čuvati za Bobola sve dok Ubooga ne umre. Jednoga dana mora umrijeti. Već ionako živi predugo. U međuvremenu, Bobolo može posjećivati svoju ženu u selu malih ljudi.

— Možeš li to urediti s malim ljudima?

— Da. Poći ću s tobom i bijelom djevojkom i sve ćemo urediti.

— Dobro — uskliknuo je Bobolo. — Krenut ćemo odmah, a čim se vratimo možeš poći u Bobolov harem i izabrati koju god hoćeš Bobolovu kćer.

Kapopa je zavio grančice i idola i smjestio ih ponovo u zamotak, a zatim je uzeo svoje koplje i štit.

— Dovedi bijelu djevojku — rekao je.

sobitov povratak

Drhtavo svjetlo dimljivih baklji obasjavalo je unutrašnjost hrama boga-leoparda otkrivajući surovi divljački prizor koji se tu odigravao. Vani je bilo vrlo mračno toliko mračno da se na udaljenosti od nekoliko koraka jedva moglo i primijetiti obris čovjeka koji se žurno kretao uz obalu rijeke. Koračao je brzo i tiho između čamaca ljudi-leoparda gurajući ih jednog za drugim u maticu rijeke. Kad su svi zaplovili osim jednoga, on ga je premjestio malo više uz rijeku nešto podalje od hrama i djelimično ga navukao na obalu, a zatim je otrčao prema zgradi, uzverao se uz jedan stup verande, i trenutak kasnije zaustavio se na gredi tik ispod krova na prednjem dijelu zgrade, gdje je kroz jedan otvor mogao gledati na tragičnu scenu u hramu.

Stajao je tu samo nekoliko časaka, ali to mu je bilo dovoljno da vidi i shvati opasan položaj, u kojem se nalazi bijeli zatvorenik. Odmah je u glavi oblikovao plan, i brzo se spustio na riječnu obalu, da bi ga mogao smjesta provesti u djelo. Zatim se opet vratio, i bacivši pogled unutra, shvatio je da bi još nekoliko sekundi oklijevanja značilo zatvorenikovu smrt. Iznenadna tišina zavladala je u sobi ispod njega. Svećenice boga-leoparda polako su se prikradale ispruženoj žrtvi. Niži svećenici nisu više glumili obrednu predstavu pretvarajući se kao da ga zaštićuju. Došao je kraj.

Tarzan iz plemena Majmuna provukao se kroz otvor i ušao u unutrašnjost hrama. Skakao je od grede do grede, tih poput dima, koji se dizao s baklji ispod njega. Vidio je, da su svećenice stigle gotovo do bijelog zatvorenika, i da pored sve svoje brzine neće možda stići do čovjeka na vrijeme. Smioni, gotovo ludi plan bio je iskovao neprestano budni mozak čovjeka-majmuna, plan

koji ovisi ponajviše o smionosti. Sada se činilo, da je plan osuđen na neuspjeh, čak i prije nego ga čovjek-majmun počne provoditi.

Iznenadna šutnja, koja je uslijedila nakon buke bubnjeva, urlika i tapkanja nogu plesača, prenapregnula je već slabe živce o tlo prikovanog zatvorenika. Prevrtao je očima s lijeva na desno, i vidio kako se svećenice šuljaju prema njemu. Nešto mu je reklo, da će sada biti izložen konačnoj i groznoj sudbini. Stisnuo je zube, da čvrsto dočeka patnje, da njegovi mučitelji ne bi imali dodatni užitak da promatraju vidljive znakove njegovih muka. Nešto urođeno, bunilo se na pomisao, da bi mogao pokazati strah ili patnju pred ovim divljim ljudima.

Svećenice su se već gotovo bacile na njega, kad je jedan glas visoko iznad njihovih glava poremetio grobnu tišinu.

— Sobito, Sobito, Sobito, — odjekivalo je među šupljim gredama gornjeg dijela hrama. — Ja sam Orandov muzimo, a prijatelj Nyamwegija. Došao sam po tebe. S Nyamwegijevim duhom došao sam po tebe.

U istom Času je divovski bijelac, posve gol, s izuzetkom bedrene pregače, strčao niz jedan od stupova hrama, poput kakvog vještog majmuna, i skočio je na više postolje. Iznenadni prekid trenutno je paralizirao urođenike, djelimično zaprepaštenjem a djelimično strahom. Sobito je ostao bez riječi. Koljena su mu zadrhtala, a onda, sabravši se, vrišteći je pobjegao s postolja potraživši zaštitu ratničkog zbora u sobi hrama.

Stari, koji nije bio ništa manje zaprepašten od ljudoždera, zapanjeno je pogledao ovaj prizor. Očekivao je da će vidjeti kako čudni bijelac progoni Sobita, ali ovaj nije učinio ništa slično. Umjesto toga, obratio se zatvoreniku.

— Budi spreman da pođeš za mnom — zapovjedio je stranac. — Izaći ću kroz stražnji dio hrama.

Govorio je tihim glasom i na engleskom, a zatim je brzo prešao na lokalni dijalekt.

— Uhvatite Sobita i dovedite ga k meni — viknuo je ratnicima ispod postolja. — Sve dok mi ga ne dovedete, držat ću ovog bijelca kao taoca.

Prije nego što mu je itko mogao odgovoriti, ili mu se suprotstaviti, priskočio je Starome, odgurnuo preplašene svećenike od njega, i zgrabivši ga za ruku podigao ga je na noge.

Nije rekao više ni riječi, nego se okrenuo i potrčao brzo preko nižag postolja, skočio na više postolje, gdje se Imigeg povukao u stranu, dok su oni prolazili, i nestao s vida ljudima-leopardima kroz vrata u pozadini. Tu je na čas zastao i zaustavio Staroga.

— Gdje je bijela djevojka? — upitao je. — Moramo je povesti sa sobom.

— Nije ovdje — odgovorio je Stari — jedan ju je poglavica ukrao, i mislim da ju je odveo niz rijeku u svoje selo.

— Onda, ovuda, — uputio ga je Tarzan priskačući vratima na lijevoj strani.

Trenutak kasnije nalazili su se na verandi, s koje su se spustili na zemlju, niz jedan od stupova što su podupirali zgradu. Tada je čovjek-majmun žurno potrčao prema rijeci, a njemu za petama bio je Stari. Na obali rijeke Tarzan je stao pokraj čamca.

— Uđite u kanu — naredio je — to je jedini čamac koji je ovdje ostao. Oni vas ne mogu progoniti. Kad stignete do glavne matice, imat ćete toliku prednost, da vas ne mogu dostići.

— Zar vi nećete sa mnom?

— Ne — odgovorio je Tarzan i počeo gurati čamac u struju. — Znate li ime poglavice, koji je ukrao djevojku — upitao je.

— Bio je to Bobolo.

— Tarzan je odgurnuo čamac s obale.

— Ne znam kako da vam zahvalim, stari druže — rekao je Stari — naprosto ne znam ima li takvih riječi na našem jeziku.

Šutljiva pojava na riječnoj obali nije ništa odgovorila, i trenutak kasnije, kada je struja zahvatila kanu, nestala je u tami. Tada je Stari zgrabio veslo i pokušao da poveća brzinu čamca, da bi čim prije pobjegao s ove šutljive rijeke tajanstva i smrti.

Tek što je kanu nestao u tami, Tarzan iz plemena Majmuna okrenuo se natrag prema hramu. Još jednom se uzverao uz stup na verandu i ponovo ušao u stražnji dio zgrade. Čuo je vrištanje i pomicanje nogu u prednjem dijelu hrama i mrki je smiješak dotakao njegove usne, kada je prepoznao izvor tih zvukova. Prilazeći brzo vratima što su se otvarala na gornje postolje, vidio je nekoliko ratnika koji su vukli Sobita prema njemu. Sobito je udarao nogama i vrištao. U tom času Tarzan je stupio na postolje kraj boga-leoparda. Istoga časa, sve su se oči upravile

Tarzanu je ipak uspjelo da spasi Starog iz hrama boga-leoparda, samo je bio razočaran što nije pronašao i djevojku koju je Bobolo odveo. – Uđite u čamac – naredio je Starom – to je jedini čamac koji je ovdje ostao.

prema njemu, a na svim se licima ocrtavao strah. Smionost njegova ulaska u njihovo svetilište, drskost i lakoća kojom im je oteo zatvorenika, sve je to ostavilo na njih dubok dojam, dok ih je činjenica da je sam Sobito, vrač, pobjegao prestrašeno pred njim uvjerila da mu je porijeklo natprirodno.

— Zavežite mu ruke i noge — naredio je Tarzan — i dajte ga meni. Nyamwegijev duh vas promatra, i gleda koga da ubije; zato nemojte oklijevati.

Ratnici, koji su vukli Sobita, žurno su mu sputali ruke i noge, a zatim su ga podigli na ramena i odnijeli ga kroz vrata iza postolja do stražnjih soba hrama. Ovdje ih je Tarzan zaustavio.

— Sobita prepustite meni — naredio je.

— Gdje je bijeli zatvorenik, koga si oteo kao taoca? — upitao je jedan koji je bio nešto hrabriji od svojih drugova.

— Potražite ga u posljednjoj sobi na suprotnom kraju hrama — rekao je čovjek-majmun, ali im nije rekao da li će ga tamo i naći. Tada je podigao Sobita na rame i stupio u sobu, kroz koju je odveo Staroga na slobodu, i dok su ratnici tapkali kroz tamu tražeći svoju žrtvu, čovjek-majmun je odnio Sobita koji je vrištao od straha napolje u džunglu.

Dugo su vremena šutljivi, prestrašeni slušači u hramu boga-leoparda čuli sablasno zavijanje vrača iz Tumbaija, koje se sve više udaljavalo, a zatim su se vratili ratnici, koji su pretraživali hram izvijestivši da zatvorenika nigdje nema.

— Prevareni smo — viknuo je Imigeg, — *muzimo* Oranda, iz plemena Utenga, ukrao je našeg zatvorenika.

— Možda je pobjegao, dok je *muzimo* odnosio Sobita, — nagađao je Gato Mgungu.

— Pretražite otok — viknuo je drugi poglavica.

— U čamce — viknuo je treći.

Smjesta je nastala trka prema rijeci, i tek tada su ljudi-leopardi shvatili razmjere nesreće koja ih je zatekla, jer od onih čamaca koji su ih dovezli do hrama nije ostao ni jedan jedini. Njihov je položaj bio gori, nego što se to na prvi pogled moglo činiti. Selo im je bilo spaljeno, a oni njihovi prijatelji, koji ih nisu pratili do hrama, bili su ili mrtvi, ili raspršeni. Kroz isprepletenu mrežu džungle nije bilo nikakva puta, ali najgore od svega bilo je to, što im je vjerska predrasuda zabranjivala da uđu u neugodno područje prašume što se pružalo od ovog otoka do

najbližeg puta kojim bi se mogli koristiti. Močvare oko njih, kao i rijeka koja teče kraj otoka, pune su krokodila. Zaliha hrane na otoku nije dovoljna da ih uzdržava više od dva-tri dana. Bili su ljudožderi, i slabiji među njima su prvi shvatili značenje te činjenice.

Orandovi ratnici čučali su oko svojih vatri u logoru pokraj maniokina polja, što je pripadalo Gato Mgunguu. Želuci su im bili siti i osjećali su se sretnim. Sutradan će krenuti prema svojim kućama. Već su se veselili prijemu, kojim će dočekati ratnike pobjednike. Kad bi koji od njih uspio da dođe do riječi, ponovio bi po stoti put svoje herojske podvige, a neprestano ponavljanje tih dogodovština nije im nimalo oduzimalo dramatsku vrijednost. Da ih je čuo neki statističar, zaključio bi da broj pobijenih neprijatelja prelazi dvije tisuće.

Njihovo se prisjećanje iznenada prekinulo pojavom divovskog čovjeka. Činilo se kao da je među njih pao s neba. U jednom času na tom mjestu nije bilo nikoga, a narednog trenutka je bio tu. Bio je to čovjek, što su ga poznavali pod imenom Muzimo, a zapravo znali kao Tarzana iz plemena Majmuna. Na ramenu je nosio svezanog čovjeka.

— Tarzan iz plemena Majmuna — viknuli su jedni.

— Muzimo — povikali su drugi.

— Što si nam donio? — upitao je Orando.

Tarzan je bacio na zemlju svezanog čovjeka.

— Vratio sam vam vašeg vrača — odgovorio je. — Donio sam Sobita koji je također svećenik boga-leoparda.

— To je laž — vrisnuo je Sobito.

— Pogledajte, nosi leopardovu kožu — uskliknuo je jedan ratnik.

— I čelične pandže ljudi-leoparda — viknuo je drugi.

— Ne, nije Sobito čovjek-leopard — rugao se treći.

— Pronašao sam ga u hramu ljudi-leoparda — objasnio je Tarzan. — Mislio sam da će vam biti drago, da vam dovedem vašeg vrača, pa da vam on napravi jaku medicinu, koja će vas čuvati od ljudi-leoparda.

— Ubijmo ga! — vrisnuo je jedan ratnik.

— Ubij Sobita! Ubij Sobita! — prihvatilo je desetak glasova.

Bijesni su ljudi krenuli prema vraču.

— Čekajte — zapovjedio je Orando. — Bit će najbolje da Sobita odvedemo u Tumbai, jer će se tamo mnogi veseliti, da ga vide kako umire. To će mu dati vremena, da razmišlja o zločinima koje je počinio, i patit će dulje, kao što je on činio da drugi pate, a siguran sam da bi i Nyamwegijevi roditelji htjeli vidjeti kako umire Sobito.

— Ubijte me sada — molio je Sobito. — Ja se ne želim vratiti u Tumbai.

— Tarzan iz plemena Majmuna ga je uhvatio — predložio je jedan ratnik. — Neka nam on kaže što da učinimo sa Sobitom.

— Učinite što god hoćete — odgovorio je čovjek-majmun, — on nije moj vrač. Ja imam druga posla. Sada odlazim. Sjećajte se uvijek Tarzana iz plemena Majmuna, ako se ne budemo više vidjeli, i zbog njega postupajte prijateljski prema bijelcima, jer Tarzan je vaš prijatelj, a vi ste njegovi prijatelji.

Nestao je isto tako tiho kao što se i pojavio, a s njim je otišao i mali Nkima, kojeg su ratnici iz zemlje Watenga poznavali kao Nyamwegijeva duha.

pigmejci

Bobolo i Kapopa vukli su Kali Bwanu uskim prašumskim stazama sve dalje od velike rijeke, koja je bila životvorna žila tog područja, i odvukli je u gustu, neprijaznu dubinu džungle, gdje lutaju i vrebaju velike zvijeri, i gdje žive mali ljudi. Ovdje nije bilo čistina, ni otvorenih polja. Nisu prošli ni kraj jednog sela.

Putovi su bili uski, vidjelo se da se malo upotrebljavaju, a na mjestima gotovo neprohodni, zbog vrlo niskog raslinja, koje mali ljudi ne moraju čistiti do iste visine do koje to čine drugi.

Kapopa je išao prvi, jer je male ljude poznavao bolje od Bobola, premda su i jedan i drugi znali kako se oni vladaju, kako se skrivaju u niskom grmlju i kopljima probadaju neoprezne putnike, ili se opet penju u drveće i odande strijeljaju otrovnim strijelama. Prepoznat će Kapopu, pa ih neće ometati. Iza Kapope išla je Kali Bwana. Oko njenog lijepog vrata bilo je vezano pleteno uže. Posljednji je išao Bobolo držeći kraj užeta.

Djevojka nije imala pojma, kamo je vode, i kakva je sudbina tamo očekuje. Kretala se u potpuno tupom raspoloženju, sva očajna. Njen je položaj bio beznadan, i ona je samo žalila što čak nema ni sredstva, kojim bi mogla sama okončati svoje strašne patnje. Vidjela je nož na Kapopinu boku, i gledajući ga ispred sebe, često ga je poželjela. Pomišljala je na tamnu rijeku i krokodile žaleći što nije tamo. U svakom pogledu, njen joj se položaj činio gorim, nego što je ikada prije bio.

Možda je u tome igrao ulogu utisak mračne prašume, ili tajanstvo nepoznatog, kamo je vode, poput neke glupe životinje na klanje. Na klanje. Ta ju je riječ fascinirala. Znala je da je Bobolo ljudožder. Možda je odvode negdje u dubine mračne prašume, da bi je zaklali i pojeli. Pitala se, zašto se više ne

zgraža nad tom mišlju, a tada je pogodila istinu — to je značilo smrt. Smrt. Sada je željela smrt više od svega.

Nije znala koliko su već dugo putovali tim naizgled beskrajnim putem, ali nakon cijele vječnosti tupe patnje, neki ih je glas zaustavio. Kapopa je zastao.

— Što želite u zemlji Rebeginoj? — upitao je glas.

— Ja sam Kapopa, vrač, — odgovorio je Kapopa. — Sa mnom je poglavica Bobolo i njegova žena. Došli smo da posjetimo Rebegu.

— Ja te poznajem, Kapopa, — odgovorio je glas, i trenutak kasnije maljucni ratnik stupio je pred njih na stazu izvukavši se iz grmlja, što se nalazilo sa strane. Bio je visok oko jedan metar, i potpuno gol, osim što je na vratu nosio ogrlicu, i ukrasio se nagležnjacima i narukvicama od bakra i željeza.

Oči su mu bile male i blizu postavljene dajući njegovom neprijaznom licu prepredeni izgled. Izraz mu je označavao iznenađenje i radoznalost, kada je vidio bijelu djevojku, ali nije ništa pitao. Pokazao im je da ga slijede, i nastavio vijugavom stazom. Odmah zatim, dva su druga ratnika iznenada stupila na stazu iza njih, kao da su se stvorila ni od kuda, i tako su pod pratnjom došli do sela poglavice Rebege.

Bilo je to prljavo selo niskih koliba, nalik na presječene polulopte, koje su na dva kraja imale po jedna tek metar visoka vrata. Kolibe su bile poslagane u elipsu, usred koje se nalazila poglavičina koliba. Selo je okruživala gruba *borna* od zašiljenih štapova i oborenih stabala, i imala je sa svake strane po jedan otvor, koji je služio za ulaženje i izlaženje.

Rebega je bio star i naboran, čučao je pred ulazom u svoju kolibu okružen ženama i djecom. Kad su mu se posjetioci približili, ni jednim znakom nije pokazao da ih je prepoznao, a njegove su male oštre oči gledale u njih s očiglednom sumnjom i zlobom. Lice mu je bilo zaista odvratno.

Kapopa i Bobolo su ga pozdravili, ali on je samo jednom kimnuo glavom i nešto progunđao. Djevojci se njegovo vladanje učinilo neprijateljskim, i kada je vidjela male ratnike koji su izlazeći iz svih koliba opkolili njihovu grupu, vjerovala je da su Kapopa i Bobolo zašli u klopku iz koje će se teško, izvući. Ta ju je misao prilično zadovoljavala. Nije bilo važno, kakvim će to uroditi posljedicama za nju. Ništa nije moglo biti gore od

sudbine, koju joj je Bobolo namijenio. Nikada prije nije vidjela pigmeje, i bez obzira na teške okolnosti u kojima se nalazila, njen se inače aktivni duh živo zanimao time, da ih promotri. Žene su bile manje od muškaraca, i samo ih je nekoliko bilo viših od metra. Djeca su se činila nevjerojatno malenom. Ali, među svima njima, nije vidjela ni jednog jedinog pametnijeg lica, niti jednog komada odjeće i svi su bili očigledno prljavi i pokvareni.

Kada su stigli pred Rebegu, nastala je trenutačna šutnja, a zatim mu se Kapopa obratio:

— Rebega, ti nas poznaješ: ja sam Kapopa, vrač, a ovo je Bobolo, poglavica.

Rebega je kimnuo glavom.

— Što hoćete ovdje? — upitao je.

— Mi smo Rebegini prijatelji — nastavio je Kapopa, dodvoravajući se.

— Ruke su ti prazne, — primijetio je Pigmej. — Ne vidim da si donio neke darove Rebegi.

— Dobit ćeš darove, ako učiniš ono što od tebe tražimo — obećao je Bobolo.

— Što hoćete da Rebega učini?

— Bobolo ti je doveo svoju bijelu ženu — objasnio je Kapopa. — Čuvaj je ovdje u svom selu, da je nitko ne vidi, da nitko ne zna da je ovdje, i da joj se ništa ne desi.

— Kakve ćete mi dati darove?

— Meso, povrće, ribu. Svakog mjeseca dovoljno, da ti se svi u selu najedu — odgovorio je Bobolo.

— Nije to dosta — promrmljao je Rebega. — Ne želimo bijelu ženu u našem selu. Naše nam vlastite prave dovoljno neprilika.

Kapopa se približio poglavici i nešto mu žurno prošaptao u uho. Tvrdoglavi se izraz na Rebeginom licu još pojačao, ali iznenada se učinilo da je postao nervozan i plašljiv. Možda mu je Kapopa, vrač, zaprijetio kakvim zlokobnim duhovima i demonima, ako ne pristane na njihov zahtjev. Napokon je kapitulirao.

— Odmah nam pošaljite hranu — rekao je. — Nemamo dosta hrane čak ni za sebe, a ova će žena pojesti koliko dvojica naših.

— Sutra će doći hrana — obećao je Bobolo. Ja ću sam doći s hranom i ostati ovdje preko noći. A sada se moram vratiti u svoje selo. Već je vrlo kasno, i nije dobro biti vani, nakon što padne noć. Svuda ima ljudi-leoparda.

— Da — složio se Rebega — ljudi-leoparda ima svuda. Zadržat ću tvoju bijelu ženu, ako doneseš hranu. Ako je ne doneseš, poslat ću je natrag u tvoje selo.

— Nemoj to učiniti — uskliknuo je Bobolo. — Poslat ću ti hranu.

S osjećajem olakšanja Kali Bwana je gledala kako Bobolo i Kapopa odlaze. Za vrijeme razgovora s Rebegom, nitko joj se nije nijednom obratio, upravo kao što se ne bi nitko obratio kravi, koju namjerava negdje smjestiti u staju.

Kad su Bobolo i Kapopa nestali u šumi, Rebega je pozvao neku ženu, koja je za vrijeme kratkog razgovora između njega i njegovih posjetilaca sa zanimanjem pratila cjenkanje stojeći između ostalih gledalaca.

— Odvedi bijelu ženu u svoju kolibu — zapovjedio je. — Pazi da joj se ništa ne dogodi. Ni jedan je stranac ne smije vidjeti. Jesi li čula što sam ti rekao?

— Čime ću je hraniti? — upitala je žena. — Moga muža ubio je bizon, dok je bio u lovu i nemam dovoljno hrane ni za sebe.

— Neka onda bude gladna, sve dok Bobolo ne donese hranu koju je obećao. Vodi je.

Žena je zgrabila Kali Bwanu za ruku i odvela je prema jadnoj kolibi na suprotnoj strani sela. Djevojci se učinilo da je to najsiromašnija koliba u čitavom tom prljavom selu. Smeće i prljavština ležalo je u gomilama pred ulazom, kroz koji ju je žena uvela u mračnu unutrašnjost kolibe bez prozora.

Nekoliko je drugih žena slijedilo njenu čuvaricu i sada su sve one ušle za njima u kolibu. Uzbuđeno su blebetale i grubo je gurale opipavajući i razgledajući njenu odjeću i ukrase. Razumjela je tek nešto malo njihova jezika, jer je do sada dovoljno dugo živjela s urođenicima pa je pokupila priličan broj riječi, a Pigmejci ovog područja govorili su dijalekt sličan onome u selima Gato Mgungua i Bobola. Jedna od žena opipavajući njeno tijelo, primijetila je da je nježna i meka, i da njeno meso mora da je dobro za jelo, na što su se sve druge nasmijale pokazujući svoje zaoštrene žute zube.

— Ako joj Bobolo ne donese hrane, previše će omršavjeti, — rekla je Wlala, žena određena da je čuva.

— Ako ne donese hrane, morali bismo je pojesti prije nego što sasvim omršavi — savjetovala je druga. — Naši muškarci idu u lov, ali donose malo mesa. Kažu da je divljači nestalo. A mi moramo imati mesa.

Ostale su u maloj smrdljivoj kolibi sve dok im nije došlo vrijeme da pripremaju večeru za svoje ljude. Djevojka, iscrpljena fizičkim naporom i prenapregnutošću živaca, osjećajući mučninu u zagušljivom zraku i smradu u unutrašnjosti kolibe, legla je, nastojeći da zaspe, i da tako barem u potpunom zaboravu nađe mir, ali one su je podbadale štapovima, a neke su je čak i udarale od puke i okrutne želje za mučenjem. Kad su otišle, ona je ponovo legla, ali Wlala ju je smjesta žestoko udarila.

— Ne možeš ti spavati, bijela ženo, dok ja radim — viknula je. — Hajde na posao.

Gurnula je djevojci u ruke kameni tučak i pokazala joj veliki kamen što je stajao u jednom uglu kolibe. U obloj šupljini na kamenu nalazilo se nešto zrnja. Kali Bwana nije mogla shvatiti što joj žena kaže, ali po znakovima je razumjela da mora tucati zrnje u brašno. Umorno je počela raditi, dok je Wlala pred kolibom podložila vatru i pripremala večeru. Kad je večera bila gotova, žena ju je gladno progutala ne ponudivši ni zalogaja djevojci. Tada se vratila u kolibu.

— Gladna sam — rekla je Kali Bwana. — Zar mi nećeš dati ni malo hrane?

Wlala je pala u luđačko bjesnilo.

— Da ti dam hrane! — vrisnula je. — Nemam ni za sebe dosta! Ti si Bobolova žena, neka ti on donese hrane.

— Nisam ja njegova žena, — odgovorila je djevojka. — Ja sam njegov zarobljenik. Kad moji prijatelji saznaju kako si sa mnom postupala, sve će vas pokažnjavati.

Wlala se nasmijala. — Tvoji prijatelji neće ništa saznati — rugala joj se. — Nitko ne dolazi u našu zemlju. U cijelom svom životu vidjela sam samo još dva bjelokošca. Obojicu smo pojeli. Nitko nije došao da nas kazni. Nitko nas neće kazniti ni onda kad pojedemo tebe. Zašto te Bobolo nije zadržao u vlastitom selu? Jesu li mu žene bile bijesne? Jesu li te one istjerale?

— Valjda — odgovorila je djevojka.

— Onda te nikad više neće odvesti natrag. Od Bobolova sela dug je put do našeg sela. Bobolu će uskoro dodijati da ide tako daleko, da te posjećuje, dok ima mnogo žena u svom vlastitom selu. Onda će te dati nama.

Wlala je oblizala usne.

Djevojka je potišteno sjedila pred mlinskim kamenom. Bila je vrlo umorna. Ruke su joj pale.

— Radi, ne odmaraj se, lijena krmačo — viknula je Wlala i udarila je po glavi štapom, koji joj je uvijek stajao pri ruci. Umorno je Kali Bwana nastavila svoj monotoni posao.

— I pazi da brašno bude fino — dodala je Wlala, a onda je izašla da brblja s drugim seoskim ženama.

Čim je ona izašla, djevojka je prestala raditi. Bila je toliko umorna, da je jedva mogla podići kameni tučak, a bila je i vrlo gladna. Preplašeno gledajući kroz vrata kolibe, uvjerila se da nikoga nema u blizini da je vidi, i tada je hitro zgrabila pregršt sirova brašna i pojela ga. Nije se usuđivala da ga jede više da Wlala ne bi otkrila krađu, ali čak je i to bilo bolje nego ništa. Tada je dodala pregršt zrnja brašnu, smrvljenom na kamenu, i izmrvila ga do iste sitnoće.

Kad se Wlala vratila u kolibu, djevojka je čvrsto spavala pokraj kamena. Žena ju je probudila udarcem noge, ali kako je već bilo previše mračno za rad, i kako je i sama žena legla da spava, uspjela se i Kali Bwana prepustiti nesmetanom snu.

Bobolo se nije vratio sutradan, a niti prekosutra, pa čak ni trećega dana. Nije poslao hranu koju je obećao. Pigmeji su bih vrlo bijesni. Oni su se naslađivali unaprijed mišlju na gozbu. Možda je Wlala bila najljuća jer je bila najgladnija. Isto tako, počela je da sumnja, da joj zarobljenica krade brašno. Nije bila u to sigurna, ali za svaki slučaj nemilosrdno je izmlatila Kali Bwanu, kad ju je optužila za krađu. Kad ju je drugi put opet htjela tako tući, dogodilo se nešto posve neočekivano. Bijela je djevojka skočila na noge, zgrabila pigmejku, istrgnula joj štap iz ruke, i izudarala je njime, prije nego što je Wlala uspjela pobjeći iz kolibe. Nakon toga, Wlala se nije više usuđivala da udari Kali Bwanu. Počela je zapravo prema njoj postupati s obzirom, što je

nalikovao čak poštovanju, ali u selu njen se glas zvučno podizao protiv mrske strankinje i protiv vjerolomnog Bobola.

Pred Rebeginom kolibom održavao se savjet žena i ratnika. Svi su bili ljuti i gladni.

— Bobolo nam nije donio hrane — viknuo je jedan ponavljajući po stoti put nešto, što su već svi rekli.

— Što će nam brašno, povrće ili riba, kad ovdje ima mesa za sve nas? — govornik je pokazao palcem značajno u pravcu Wlaline kolibe.

— Bobolo bi doveo ratnike i poubijao nas, kad bismo učinili nešto njegovoj bijeloj ženi — upozorio je drugi.

— Kapopa bi nas urekao i mnogi bi od nas poumirali.

— Rekao je da će se vratiti s hranom idućeg dana.

— A sada su prošla već tri dana, i nije se vratio.

— Meso bijele djevojke je sada dobro — tvrdila je Wlala. — Jela je moje brašno, ali sam to spriječila. Iznijela sam brašno iz kolibe i sakrila ga. Ako joj uskoro ne damo hrane, njeno meso neće biti tako dobro, kao što je sada. Pojedimo je.

— Ja se bojim Kapope i Bobola — priznao je Rebega.

— Ne moramo mu reći da smo je pojeli — nagovarala je Wlala.

— Pogodit će on — uporno je govorio Rebega.

— Možemo im reći, da su došli ljudi-leopardi i da su je odveli — predložio je jedan ratnik štakorska lica — a ako nam ne vjeruju možemo odavde otići. I tako i onako, ovdje lov ne valja. Morali bismo otići negdje gdje možemo loviti.

Dugo vremena Rebegin strah bio je jači od njegove urođene sklonosti prema ljudskom mesu, ali najzad im je obećao da će ako prije mraka ne stigne hrana koju je Bobolo obećao, iste noći održati ples i gozbu.

U Wlalinoj kolibi, Kali Bwana čula je povike glasnog odobravanja, koji su pozdravljali Rebeginu objavu, i mislila je da je to stigla hrana što ju je Bobolo obećao. Nadala se, da će joj dati nešto te hrane jer je bila slaba od gladi. Kad je došla Wlala, upitala ju je da li je hrana stigla.

— Bobolo nije poslao hrane, ali ćemo ipak noćas jesti — odgovorila je žena cereći se. — Najest ćemo se do mile volje, a to neće biti ni brašno, ni povrće, ni riba.

Pristupila je djevojci i počela je pipati po tijelu štipajući joj nježno prstima meso.

— Da, jest ćemo — zaključila je.

Kali Bwana shvatila je šta to znači, ali ju je stanje njena duha na sreću spasilo od odvratnosti prema toj pomisli, koja bi joj tako teško i strašno pala još prije nekoliko tjedana. Nije ni mislila o onome što će s njom biti poslije. Mislila je samo na smrt, i od srca ju je pozdravljala.

Hrana od Bobola nije stizala, i te noći Pigmejci su se skupili ispred Rebegine kolibe. Žene su dovukle lonce za kuhanje i naložile vatre. Muškarci su kratko vrijeme plesali, ali ne baš usrdno, i brzo su svršili jer su već predugo živjeli na skromnim obrocima. Njihova energija imala je vrlo nizak vodostaj.

Najzad je nekolicina pošla do Wlaline kolibe i dovukla Kali Bwanu na mjesto, gdje se održava svečanost. Došlo je do male prepirke, tko će je ubiti. Rebega se zaista bojao Kapopina bijesa, mnogo više nego što se bojao Bobola. Bobolo je mogao samo da ih progoni sa svojim ratnicima, koje su mogli vidjeti i poubijati, ali Kapopa je mogao ostati u svojem selu, a za njima poslati demone i duhove. Napokon je odlučeno da je žene ubiju, a Wieda, prisjećajući se udaraca koje joj je bijela djevojka zadala, dobrovoljno se javila da obavi taj posao.

— Zavežite joj ruke i noge — rekla je — ja ću je ubiti.

Nije željela da se izloži ponovo onoj opasnosti, u kakvoj se našla, kada je onaj put u kolibi pokušala da tuče djevojku.

Kali Bwana je shvatila o čemu se radi, i kad su se ratnici pripremali da je zavežu, sama je prekrižila ruke, da bi im olakšala posao. Oborili su je na zemlju i zavezali joj noge. Ona je tada sklopila oči i čekala. Sjetila se svih onih koje je ostavila negdje daleko u domovini, i Jerryja.

trag

One noći kada je Tarzan doveo Sobita u njihov logor, Utenge su taj događaj proslavili pivom što su ga zaplijenili iz Gato Mgunguovog sela prije nego što će ga spasiti. Slavili su do kasno u noć zaustavivši se tek onda, kada je posljednje kapi piva nestalo, a zatim su svi čvrsto pozaspali. Čak su i stražari na svojim mjestima drijemali, jer kad se mnogo piva nalije u stomake, koji su već puni hrane, to u čovjeku stvara klonulost, protiv koje se teško boriti.

Ali dok su ratnici Utenga spavali, Sobito nije gubio vrijeme. On je povlačio i natezao veze, kojima su mu bili sputani udovi ne plašeći se mnogo da će njegovi prilično žestoki trzaji privući nečiju pažnju. Napokon je osjetio, kako veze postepeno popuštaju. Znoj se cijedio iz njegove čvrste stare kože, kapljice znoja su mu izbile po naboranom čelu. Dahtao je od žestine svojih napora. Polako je sve više i više izvlačio jednu ruku iz omče. Ruka se pomicala milimetar po milimetar, ali napokon je kliznula van, i on je bio slobodan.

Nekoliko trenutaka stari je vrač mirno ležao prikupljajući energiju, koju je izgubio u naporima da se riješi spona. Njegove su oči polako pregledavale logor. Nitko se nije ni pomako. Kroz tišinu noći pronosilo se samo hrkanje polupijanih ratnika. Sobito je privukao noge na doseg ruku i odvezao čvorove napola sagnut, kliznuo prema rijeci. Začas ga je progutala tama, dok je cijeli logor i dalje spavao.

Na obali je pronašao čamce, koje su Utenge zarobili od Gato Mgungua. S mnogo muke uspio je da odgura jedan manji kanu u rijeku, nakon što se uvjerio da se u njemu nalaze i vesla. Kad je skočio u čamac, i osjetio kako se ovaj kreće po struji, činilo

mu se kao da je nekim neočekivanim čudom izbjegao čeljustima same smrti.

Već je skovao plan. Imao je dovoljno vremena da ga stvori dok je ležao boreći se sa svojim vezama. Znao je jako dobro da se ne može vratiti u hram boga-leoparda, ali niže dolje niz rijeku ležalo je selo njegovog starog prijatelja Bobola, koji je krađom bijele svećenice bio bez svake sumnje isto tako trn u oku ljudi--leoparda, kao i on sam. Odlučio je zato da pođe u Bobolovo selo. Što će činiti poslije toga, ostaje, u rukama bogova.

Još jedan osamljeni lađar spuštao se širokom rijekom prema Bobolovom selu. Bio je to Stari. I on je isto tako odlučio da posjeti uporište svog starog prijatelja, ali njegova posjeta neće biti prijateljska. Zapravo, ako Starom pođe za rukom da provede svoje planove, Bobolo neće ni znati da mu je netko došao u posjete, da se njegova gostoljubivost ne bi iskazala u tolikoj mjeri, da gostu uopće više ne dopusti da ode. Na taj smioni pothvat Staroga nije mamio Bobolo, nego bijela djevojka. Nešto u njemu, snažnije od razuma, govorilo mu je da je mora spasiti, a on je znao, da u tome može uspjeti samo onda ako bude smjesta pošao tamo. Nije imao ni pojma kako će to izvesti, sve je ovisilo o tome što će pokazati njegovo izviđanje, i što će smisliti njegova snalažljivost.

Veslajući polako niz struju, bio je zaokupljen mislima o djevojci. U mašti ju je vidio onako, kako ju je prvi put ugledao, u njenom logoru. Odjeća joj je bila umrljana krvlju, prljavštinom i znojem, ali je njeno lijepo lice ipak blistalo, plava joj je kosa privlačno sjala, premda je bila neuređena, i padala joj je u valovitim kovrčicama na čelo i oko ušiju. Vidio ju je sada, kao što ju je vidio u hramu ljudi-leoparda, odjevenu u divljački raskošnu odjeću, ljepšu nego ikada. S uzbuđenjem je ponovno proživljavao trenutke, kada je s njom razgovarao ili je doticao.

Potpuno je zaboravio na onu drugu djevojku, koja ga je zbog svoje sebičnosti i gramzljivosti učinila izopačenikom, propalicom i skitnicom. Slika one, koju je stalno nosio već dvije godine u svom sjećanju, sada je izblijedila. Kad bi sada na nju i pomislio, nasmijao bi se, i umjesto da ju proklinje, što je prije tako često činio, blagosiljao ju je što ga je otjerala ovamo da se susretne i upozna s predivnim stvorenjem koje sada ispunja njegove snove.

Kad se vrač Sobito oslobodio stega, kliznuo je prema rijeci, pronašao čamac i otisnuo se prema Bobolovom selu.

Stari je dobro poznavao ovaj dio rijeke. Tačno je znao mjesto gdje se nalazi Bobolovo selo, i znao je da će dan svanuti prije nego što do tamo stigne. Da otvoreno priđe selu, bilo bi samoubistveno. Sada, kad Bobolo zna, da je bijelcu poznata njegova veza s ljudima-leopardima, njegov život neće biti siguran, ako padne u ruke prepredenom starom poglavici.

Nakon što je sunce izašlo, on se još neko vrijeme spuštao niz struju držeći se tik uz lijevu obalu, i malo prije nego što će naići na selo, upravio je pramac svog čamca prema obali. Nije znao, da li će mu kanu više trebati, ali za svaki slučaj privezao ga je uz neku granu na obali, a zatim se popeo u lisnato zaklonište jednog gigantskog stabla.

Odlučio je da se probije kroz prašumu prema selu, u nadi da će pronaći kakvo zgodno mjesto, odakle će moći da ga uhodi, ali je isto tako znao da mora čekati da padne mrak, prije nego se usudi da se približi selu, jer je namjeravao da se popne preko ograde i potraži djevojku u samom selu kad svi urođenici budu spavali. Namjera je bila luda, ali muškarci su se odvažavali i na luđe pothvate, kad ih je na to podsticala ljubav prema nekoj ženi.

Upravo kad je Stari namjeravao da siđe sa stabla i da krene prema Bobolovom selu, privukao mu je pažnju jedan kanu koji se pojavio iza okuke na rijeci. U njemu je bio jedan jedini urođenik. Bojeći se da bi svaki njegov pokret mogao privući pažnju osamljenog veslača, i želeći iznad svega da do sela stigne neprimiječen, ostao je nepomičan na stablu. Sve bliže i bliže dolazio je kanu, ali sve dok nije došao do njega, bijelac nije prepoznao veslača. Bio je to svećenik boga-leoparda, onaj isti, zbog kojega ga je njegov spasilac zahtijevao kao taoca.

Da, bio je to Sobito. Ali kako je Sobito dospio ovamo? Što to ima da znači? Stari je bio uvjeren da neobični bijeli div koji ga je spasio nije zahtijevao Sobita samo zato da bi ga kasnije oslobodio. Ovdje se krije neka tajna. Nije ju mogao objasniti, ali nije vidio da ga se to na bilo koji način tiče, i tako, nakon što je Sobito nestao iz vida oko narednog zaokreta rijeke, nije o tome više mislio.

Krećući se oprezno kroz džunglu, bijelac je najzad došao na dohvat Bobolova sela. Ovdje je skrenuo sa staze i popeo se na stablo, odakle je mogao promatrati selo, a da ga nitko ne primijeti. Nije se nimalo iznenadio što nije vidio djevojke, i vjerovao je i dalje da se nalazi u selu, znajući da mora biti zatvorena nesumnjivo u jednoj od koliba poglavičina zabrana. Nije mogao ništa drugo nego da čeka dok ne padne mrak, da čeka i da se nada.

Dva dana marša od druge obale rijeke ležao je njegov vlastiti logor. Isprva je mislio da prije svega krene tamo i da dovede upomoć svoga partnera, ali nije se usuđivao da riskira ta četiri dana odgađanja. Pitao se što radi Mali. U posljednja vrijeme nije imao mnogo vremena da o njemu misli, ali nadao se da Mali ima više uspjeha u lovu na slonovaču, nego on.

Stablo u kojem se smjestio Stari, nalazilo se na rubu čistine. Malo dalje ispod njega radile su žene, sadeći nešto raširenim štapovima. Blebetale su poput jata majmuna. Vidio je nekoliko ratnika, koji su izašli da pregledaju klopke i zamke. Prizor je bio idiličan i miran. Prepoznao je nekolicinu ratnika i većinu žena, jer je Stari vrlo dobro poznavao Bobolovo selo. Stanovnici sela su mu bili prijateljski naklonjeni, ali znao je da se više ne može usuditi da otvoreno dođe u selo, zato što mu je poznata Bobolova veza s ljudima-leopardima. Zbog toga, kao i zbog krađe bijele djevojke, poglavica nije mogao sebi dopustiti da ga ostavi na životu. Previše znade.

Prije je mnogo puta vidio selo, ali sada mu se činilo kao da ga vidi prvi put. Prije toga bilo je to samo još jedno urođeničko selo, u kojem stanuju divljaci ali sada je u njegovim očima dobivalo posebno značenje zbog prisutnosti djevojke, koja se u njemu nalazi. Tako mašta daje boju onome što gledamo. Koliko bi se drukčijim Bobolovo selo činilo očima tog promatrača, da je znao istinu; da je znao da se djevojka, za koju misli da mu je u tolikoj blizini, nalazi sada daleko u kolibi Wlale, pigmeja i da tamo pateći od gladi tuče brašno pod mržnjom ispunjenim očima njene okrutne gospodarice.

U selu je Bobolo imao svojih neprilika preko glave. Došao je Sobito. Poglavica nije znao ništa od onoga, što je zadesilo svećenika boga-leoparda. Nije znao, da je Sobito izgubio svoj ugled među članovima reda, a Sobito nije ni malo želio da mu to ispriča. Lukavi stari vrač nije stvorio nikakve određene planove. Nije se mogao vratiti u Tumbai, ali morao je da negdje živi. Barem je tako on mislio. A sada su mu bili potrebni saveznici, ako ne i prijatelji. U Bobolu je vidio mogućeg saveznika. Znao je da je poglavica ukrao bijelu svećenicu, i nadao se da će mu to znanje pomoći, ali nije rekao ni riječi o bijeloj djevojci. Vjerovao je da je ona u selu, i da će je prije ili kasnije vidjeti. Sve od njegovog dolaska, razgovarali su o mnogim stvarima, ali nisu

spominjali ni ljude-leoparde, a ni bijelu djevojku. Sobito je čekao, da ih neki događaj na to navede, da bi mogao stvar okrenuti u svoju korist.

Bobolo je bio nemiran. Toga je dana namjeravao da odnese hranu Rebegi i da posjeti svoju bijelu ženu. Sobito mu je poremetio planove. Bobolo je pokušavao da smisli neki način, kako da se riješi nepozvanog gosta. Palo mu je na pamet da upotrebi otrov, ali već je i tako predaleko otišao u stvaranju neprijateljstva sa strane ljudi-leoparda i znajući da u svom selu ima mnogo vjernih članova reda, bojao se da svim drugim svojim zločinima protiv boga-leoparda, ne pridoda još i trovanje svećenika.

Dan mu se činio neizmjerno dugačkim. Bobolo još uvijek nije saznao, zašto je Sobito došao u njegovo selo, a Sobito još uvijek nije vidio bijele djevojke. Stari je još uvijek sjedio na stablu promatrajući selo. Bio je gladan i žedan, ali nije se usuđivao da napusti svoj položaj da se u selu ne bi dogodilo, nešto čime bi se mogao okoristiti. Čitavog dana viđao je Bobola i Sobita. Uvijek su o nečem razgovarali. On se pitao ne razgovaraju li slučajno o sudbini bijele djevojke. Htio je da već dođe noć. Htio je da već jednom siđe sa stabla, protegne noge i da nešto popije. Žeđ mu je smetala više nego glad, ali iako je razmišljao o tome da napusti svoje mjesto da bi došao do vode, to se sada nije ni moglo izvesti. Žene na polju radile su blizu njegova stabla. Dvije su se nalazile tik ispod grana, koje su ih natkrivale. Zaustavile su se u sjeni da se odmore, dok su im jezici neprekidno blebetali.

Stari je čuo veliki broj krajnje intimnih pričica o pojedinim članovima plemena. Saznao je da ako žena ne bude malo više pazila, muž će je uhvatiti u nezgodnoj situaciji; da su neke čari mnogo efikasnije kad se miješaju s odsječenim noktima, da mladi sin neke druge žene ima u trbuhu demona koji mu stvara velike neprilike čim se prejede. Sve te stvari nisu zanimale Staroga, ali uskoro je jedna od žena postavila pitanje, koje je razbudilo njegovu pažnju.

— Što misliš, što je Bobolo učinio sa svojom bijelom ženom?

— Rekao je Uboogi da ju je poslao natrag ljudima-leoparda, od kojih ju je, kako kaže, ukrao — odgovorila je druga.

— Bobolo je lažljiva jezika — rekla je prva žena — nikad taj ne govori istinu.

— Znam ja što je on s njom učinio — javila se druga. — Čula sam što je Kapopa rekao svojoj ženi.

— Što joj je rekao?

— Rekao je da su je odveli u selo malih ljudi.

— Oni će je pojesti.

— Ne, Bobolo im je obećao da će im svakog mjeseca davati hrane, ako mu je čuvaju.

— Ne bih htjela biti u selu malih ljudi, ma što oni obećali. To su ljudožderi, uvijek su gladni, i veliki su lažljivci.

Žene su se radeći odmakle od stabla i Stari nije više ništa čuo. Ali ovo što je čuo do sada izmijenilo je njegove planove.

Bobolovo selo ga više nije zanimalo. Opet je pred njim bilo jedno obično malo urođeničko selo.

lavovi napadaju

Kad je Tarzan iz plemena Majmuna napustio logor Utenga, prisvojio je čamac poraženih ljudi-leoparda, kao što je i Sobito učinio nekoliko sati kasnije, i preveslao je preko široke rijeke na drugu obalu. Njegovo odredište bilo je Bobolovo selo, a njegova namjera da ispita poglavicu što zna o bijeloj djevojci. Nije imao nikakvog ličnog interesa da se za nju zanima, i postupio je tako samo zato što je bjelkinja. Ona je bijela žena, a on bijeli čovjek, ali to bi katkada zaboravljao, budući da je ipak i prije svega bio divlja zvijer.

Već je nekoliko dana i noći bio u pokretu i osjećao je veliki umor. I mali Nkima bio je isto tako umoran, a nije dopuštao Tarzanu da se to ma i za kratko vrijeme zaboravi. I tako, kad je čovjek-majmun skočio na obalu potražio je udobno mjesto u granama jednoga stabla, gdje bi mogli nekoliko sati prileći.

Sunce je već bilo visoko na nebu, kad se Tarzan probudio. Mali Nkima, koji mu se privio na grudi, bio bi još spavao, ali čovjek-majmun uhvatio ga je za kožu na vratu i protresao da se probudi.

— Ja sam gladan — rekao je Tarzan — nađimo hranu i jedimo.

— Ima mnogo hrane u prašumi — odgovorio je Nkima, — radije još malo spavajmo.

— Meni se ne jede voće ili orasi — rekao je čovjek-majmun. — Ja hoću mesa. Nkima može ostati ovdje da spava, ali Tarzan ide da ubije kakav plijen.

— Idem s tobom rekao je Nkima. — U ovoj prašumi jako se osjeća miris Šite, pantere. Bojim se da ostanem sam. I Šita je krenuo u lov. On lovi malog Nkimu.

Letimični smiješak pojavio se na usnama čovjeka-majmuna, jedan od onih rijetkih smiješaka, koje je vrlo malo ljudi ikad vidjelo.

— Hajdemo — rekao je — i dok Tarzan bude lovio meso, Nkima može da ukrade iz ptičjih gnijezda.

Lov nije bio dobar, jer premda je čovjek-majmun daleko krstario džunglom, njegove nozdrve što su njuškale posvuda nisu otkrile miris kakve životinje, čije meso voli. Miris Šite bio je neprestano jak, ali Tarzanu se nije sviđalo meso ove zvijeri. Kad bi ga na to natjerala krajnja glad, često je jeo i Šitu i Numu, i Sabor, ali mnogo mu je draže bilo meso biljoždera.

Znajući, da je lov mnogo bolji dalje od rijeke gdje ima manje ljudi, Tarzan je sve dublje i dublje prodirao u pretpotopnu džunglu, dok se nije udaljio mnogo milja od rijeke. Ovaj je kraj bio Tarzanu nepoznat, a nije mu se ni sviđao; divljači je bilo premalo. Upravo je o tome razmišljao, kad mu je do nozdrva dopro miris antilope. Miris je bio jedva primjetan, ali Tarzanu dovoljan. Tarzan iz plemena Majmuna krenuo je ravno uz vjetar, dok je miris antilope postojao neprestano sve jači u njegovim nozdrvama. S njime su se miješali drugi mirisi: miris zebre i Nume, zatim svježi miris otvorenih travnjaka.

Tarzan iz plemena Majmuna i mali Nkima napredovali su za mirisima. Sve jači je postajao miris žrtve u nozdrvama lovca, i sve jače gladno zavijanje u njegovom želucu. Njegov oštar njuh rekao mu je da se ispred njega ne nalazi jedna antilopa, već mnoge. Mora da se približava zaista dobrom lovištu. Tada je prašuma završila i valovita, travnata ravnica, na rijetko osuta stablima, pružala se ispred njega sve do plavih planina na horizontu.

Kad se zaustavio na rubu prašume, vidio je ispred sebe ravnicu bogatu sočnom travom. Otprilike milju daleko paslo je krdo antilopa, a još dalje, ravnica je bila mjestimično prošarana zebrama. Gotovo nečujno režanje razleglo se iz njegovog dubokog grudnog koša. Bilo je to zadovoljno režanje životinje u lovu, koja osjeća da će se uskoro najesti.

Isto tako jak bio je i miris Nume, U toj dubokoj travi bila je lavova, ali na ovako bogatom lovištu mora da su dobro uhranjeni, pa se mogao na njih i ne obazirati. Oni mu neće smetati, ako on ne bude smetao njih, što nije ni namjeravao.

Da uvreba antilopu, skriven ovako visokom travom, čovjeku-majmunu bila je posve laka stvar. Nije ih morao ni vidjeti, njegov će ga njuh dovesti ravno do njih. Prvo je pažljivo ispitao zemljište, smještaj svakoga stabla, gromade kamena,, koje su se izdizale iz trave. Najvjerojatnije je bilo, da lavovi leže tamo u sjenama kamenja.

Prstom je pozvao Nkimu, ali Nkima je ustuknuo.

— Tamo je Numa — jadikovao je majmunčić — sa svom svojom braćom i sestrama. Oni samo čekaju da pojedu malog Nkimu. Nkima se boji.

— Ostani onda ovdje gdje jesi, a ja ću se vratiti kad uhvatim plijen.

— Nkima se boji da ostane.

Tarzan je zatresao glavom.

— Nkima je velika kukavica — rekao je. — Neka radi što god hoće. Tarzan ide da ubije plijen.

Tiho je kliznuo u visoku travu, dok se Nkima skutrio visoko u velikom stablu, izabirući manje od dva zla. Majmunčić je promatrao Tarzana, kako izlazi na veliku ravnicu, gdje su lavovi, i zadrhtao je, premda je bilo vrlo toplo.

Tarzan je napravio veliki zaobilazak, da bi izbjegao klisure, ali čak i prilično daleko od njih, lavovski miris je bio tako jak, da je gotovo izgubio miris antilopa. Ipak nije osjećao bojazni. Tarzan nije poznavao straha. Već je prešao polovinu razdaljine, koja ga je dijelila od plijena, a antilope su još uvijek tiho pasle, nesvjesne opasnosti što im prijeti.

Iznenada s lijeve strane, Tarzan je začuo bijesno promuklo režanje lava. Bilo je to prijeteće režanje, koje je, kako je Tarzan znao, predskazivalo juriš. Tarzan nije želio sukoba s Numorn.

Htio je samo da ubije svoj plijen i da ode. Skrenuo je malo na desno. Pedeset koraka ispred njega nalazilo se stablo. Ako lav napadne, možda će biti potrebno da tamo potraži sklonište, ali nije vjerovao da će Numa napasti. Nije mu za to pružio nikakva razloga. Ali zatim jedna mu je struja vjetra donijela do nozdrva miris, koji ga je upozorio na pravu opasnost. Bio je to miris lavice. Sada je Tarzan razumio, da je gotovo nagazio na lava u parenju, što je značilo da je napad neizbježan jer će lav u parenju napasti sve što mu dođe na put, bez ikakva izazova.

Stablo je sada bilo daleko svega dvadeset i pet koraka. Iz visoke trave iza njega zagrmio je rik. Tarzan se hitro osvrnuo i vidio kako se vršci trave burno talasaju pokazujući mu blizinu opasnosti. Numa juriša!

Sve do tada nije vidio lava, ali sada se ogromna glava uokvirena tamnosmeđom grivom pojavila na vidiku. Tarzan iz plemena Majmuna bio je bijesan. Ljutio se što mora bježati. Dostojanstveno povlačenje, kao posljedica opreza, bilo je jedna stvar, ali bijedno kukavički pobjeći, druga. Malo ima stvorenja, koja se mogu kretati Tarzanovom brzinom, a on je sada imao prednost od dvadeset i pet koraka. Mogao je da stigne do stabla prije lava, ali nije ni pokušao da to učini — barem ne odmah. Umjesto toga okrenuo se i suprotstavio zelenookom čudovištu, koje je urlalo. Ruka kojom je držao koplje, povukla se unatrag a njegovo se mišićje poput rastopljenog čelika zatalasalo pod njegovom brončanom kožom, a tada je svom težinom svog snažnog tijela i snagom moćnih tetiva strelovito bacio koplje. Teško ratničko koplje Utenga izletjelo mu je iz ruke. Sve do tog časa, Tarzan iz plemena Majmuna nije se okrenuo da pobjegne, ali sada je utekao, i to ne pred lavom koji ga je gonio. Iza lava vidio je kako dolazi Sabor, a iza nje, trava se zanjihala na mnogim mjestima iznad tijela lavova, koji su napadali. Tarzan iz plemena Majmuna bježao je pred neminovnom i naglom smrću.

Koplje je na trenutak zaustavilo napad najbližeg lava, i u onom djeliću sekunde, koji je značio razliku između života i smrti, čovjek-majmun se uzverao na stablo, koje mu je bilo cilj dok su mu oštre pandže Nume tek neznatno ogreble petu.

Izvan dohvata pandži, Tarzan se okrenuo i pogledao. Ispod njega je veliki lav u samrtnim grčevima, pokušavao da šapom ukloni držak koplja, koje mu se zabilo u srce. Iza prvoga lava, pojavila se lavica i šest drugih mužjaka. Daleko na ravnici, antilope i zebre nestajale su u daljini bježeći preplašene rikom razbješnjelih lavova.

Ne zaustavljajući se u svom jurišu, lavica je ustrčala uz deblo sve do krošnje, nastojeći da uhvati čovjekoliku životinju. Uspjela, je čak da prebaci jednu prednju šapu preko niske grane, i nekoliko časaka je tako visila naprežući se da se uspne gore, ali nije mogla naći dovoljno oslonca stražnjim nogama, da bi podigla svoju ogromnu težinu, i uskoro je kliznula natrag na

zemlju. Onjušila je svog mrtvog mužjaka, i zatim je režeći stala kružiti oko stabla. Šest mužjaka koračalo je gore-dolje pridružujući svoju bijesnu riku režanju Sabor, dok je iznad njih čovjek-majmun promatrao krdo, i kroz iskešene usne režao svoje vlastito nezadovoljstvo i razočaranje. Pola milje daleko, u krošnji velikog stabla, majmunčić je vrištao i psovao.

Pola sata lavica je obilazila oko stabla gledajući Tarzana dok su njene žuto-zelene oči plamtjele od bijesa i mržnje. Tada je legla kraj tijela oborenog mužjaka, dok je šest mužjaka čučnulo uokolo i promatralo čas Sabor, čas Tarzana, a čas jedan drugoga.

Tarzan iz plemena Majmuna sa žaljenjem je gledao za iščezlim plijenom, i prema spasonosnoj prašumi. Sad je bio još gladniji nego prije. Čak i da lavovi odu i dopuste mu da siđe, još uvijek je bio jednako daleko od hrane, kao i jutros kada se probudio. Prelomio je nekoliko grančica sa stabla i bacao ih na Sabor pokušavajući da je otjera, znajući da će je mužjaci slijediti kamo god pošla, ali ona je samo krvožeđnije zarežala i ostajala na mjestu kraj mrtvoga lava.

Tako je prošao ostatak dana. Došla je noć a lavica je još uvijek ostajala kraj svog mrtvog lava. Tarzan je prekorijevao samoga sebe, što je u prašumi ostavio luk i strijele. S njima bi mogao poubijati lavicu i lavove i pobjeći. Bez strijela nije mogao učiniti ništa, osim da bespomoćno baca grančice i da čeka. Pitao se koliko će još morati da čeka. Kad lavica postane dovoljno gladna, ona će otići. Ali kad će to biti? Po opsegu njena trbuha i smradu njena daha, čovjek-zvijer, koji je čučao iznad nje, zaključio je da se nedavno i obilno nažderala.

Tarzan se već pomirio sa svojom sudbinom. Kad je vidio da bacanje grana na Sabor neće otjerati lavice odustao je od toga. Drukčiji od ostalih ljudi, on nije produžio da je draži, samo da bi dao oduška svome nezadovoljstvu. Umjesto toga, savio se u krošnji stabla i zaspao.

U prašumi na rubu ravnice, prestrašeni mali majmunčić sklupčao se, što je čvršće mogao u malu loptu i šutke je patio. Kad bi ostao u svojoj prirodnoj veličini, i kad bi se suviše glasao, mogao bi privući pažnju Šite, pantere. Bio je uvjeren, da će Šita ipak jednom doći i pojesti ga. Ah zašto ubrzavati taj zao čas?

Kad se sunce podiglo, a on još uvijek bio živ, Nkima se iznenadio, ali to ga nije ohrabrilo. Šita ga možda u mraku nije primijetila, ali po danjem svjetlu će ga svakako vidjeti. Ipak, malo ga je tješilo, što je znao da će i on vidjeti Šitu i da će joj barem moći pobjeći. S izlaskom sunca, raspoloženje mu se popravilo ali bio je još uvijek nesretan što se Tarzan nije vratio. Daleko u ravnici vidio ga je na stablu, i pitao se, zašto Tarzan ne silazi i ne vraća se malom Nkimi. Vidio je i lavove, ali nije mu palo na pamet, da upravo oni sprečavaju Tarzanov povratak. Nije mogao ni zamisliti da može postojati kakav stvor ili više stvorova, koje njegov moćni gospodar ne bi savladao.

Tarzan se ljutio. Lavica nije pokazivala ni znaka, da želi otići. Nekoliko mužjaka otišlo je u lov u toku noći, i jedan od njih, koji je nedaleko ubio svoj plijen, ležao je na žrtvi u velikoj blizini stabla. Tarzan se nadao da će miris žrtve privući Sabor, ali premda su nozdrve čovjeka-majmuna osjećale snažni miris krvi, lavicu to uopće nije mamilo.

Došlo je i podne. Tarzan je bio izgladnio, i grlo mu je bilo suho. Osjetio je poriv, da odsiječe jednu toljagu i da pokuša da se probije na slobodu, ali i previše dobro je znao, kakav će biti ishod takvog pokušaja. Čak ni on, Tarzan iz plemena Majmuna, nije se mogao nadati da ostane živ pred napadom svih ovih lavova, koji će sigurno čim on siđe sa drveta, krenuti na juriš istog časa, kad ga lavica napadne. A ona će ga svakako napasti, ako se približi njenom mrtvom mužjaku. Ništa se nije moglo učiniti, nego čekati. Ona će jednom otići, jer ne može zauvijek ostati ovdje.

Tako je zaista i bilo! Kratko nakon podneva, ona se podigla i krenula prema nekoj žrtvi, koju je ubio jedan od mužjaka. Kad je nestala u visokoj travi, mužjaci su je slijedili. Sretna okolnost za čovjeka-majmuna bila je, da se plijen nalazio daleko od stabla, u kojem se sklonio, i to ne prema džungli nego prema ravnici. Čim je posljednji mužjak nestao u zaljuljanoj travi, Tarzan nije više oklijevao, nego je skočio sa stabla, izvukao svoje koplje iz Numina leša i žurnim korakom krenuo prema šumi. Njegove oštre uši, osluškivale su svaki zvuk. Čak ni mekonogi Numa nije mogao da ga uvreba, a da on to ne primijeti, ali ni jedan ga lav nije slijedio.

Nkima je bio lud od veselja. Tarzan je bio samo gladan i žedan. Za kratko vrijeme pronašao je način kako da ugasi žeđu, ali dugo je vremena prošlo prije nego je pronašao plijen i zadovoljio glad. Tek tada su mu se misli vratile cilju njegova puta. Odlučio je da pođe u Bobolovo selo i da ga uhodi.

Zašao je u unutrašnjost daleko od rijeke, a njegov ga je lov odveo sve do one tačke u dolini, koja se, kako je on nagađao, nalazila tačno nasuprot selu, gdje se nadao pronaći djevojku.

Usput je prošao kraj krda velikih majmuna, koje je vodio Zutho. Nije znao zašto su se majmuni toliko udaljili iz svoga kraja, i zastao je da malo s njima porazgovori, ali niti veliki majmuni, a niti Tarzan, koji je među njima odgojen, nisu naročito razgovorljivi, pa ih je on uskoro ostavio, da bi dalje slijedio cilj prema kojem je krenuo. Sada se bacao sa stabla na stablo, ravno prema rijeci, gdje je znao da će pronaći orijentire, koji će mu reći gdje se nalazi.

Već je bilo mračno, pa se Nkima pripio uz zatiljak svoga gospodara, obgrlivši ručicama njegov brončani vrat. Po danu se bacao kroz stabla s Tarzanom, ali noću bi se pripijao uz njega, jer noću strašna stvorenja lutaju po džungli, a sva ona vrebaju upravo malog Nkimu.

Miris čovjeka postajao je sve jači u Tarzanovim nozdrvama, pa je znao da se približava selu Gomanganija. Bio je siguran, da to ne može biti Bobolovo selo, koje se ne nalazi tako daleko od rijeke. Osim toga, po mirisu je zaključio, da ljudi koji stanuju u ovom selu, ne pripadaju istom plemenu kao Bobolo. I sama prisutnost Gomanganija bila bi dovoljna da navede Tarzana na istraživanje jer je zadatak gospodara džungle da zna sve što se događa u njegovom ogromnom carstvu, ali među različitim smradovima, koji su dolazili iz sela, osjetio je jedva primjetljivi miris koji bi i sam bio dovoljan da ga skrene s njegova puta prema rijeci. Bila je to više slutnja mirisa, nego pravi miris, a ipak ga je čovjek-majmun smjesta prepoznao. Njuh mu je rekao, da se djevojka koju traži nalazi u blizini.

Tiho se približio selu, dok s nadvijenih grana velikog stabla nije ugledao pred sobom prizor pred kolibom poglavice Rebega.

strijele iz mraka

Mali se vratio u logor, nakon uzaludne potrage za slonovima. Nadao se da je bar Stari bio uspješniji. Isprva je mislio da dugo odsustvo njegova druga upravo to i pokazuje, ali što su dani više prolazili, a njegov se prijatelj nije vraćao, on se ozbiljno zabrinuo. Njegov položaj nije bio nimalo zavidan. Vjera i pouzdanje njegova tri pratioca bili su ozbiljno poljuljani. Samo istinska privrženost dvojici bijelaca zadržala ih je s njima u toku posljednjih mjeseci, punih razočaranja i loše sreće. Koliko će ih još moći zadržati uza se, nije znao. Jednako mu je bilo nemoguće da zamisli, što će učiniti, ako ga napuste, ali ipak njegova glavna briga nije bio on sam, nego njegov prijatelj.

Na sreću je uspijevao da snabdijeva logor svježim mesom i njegovi su urođenici prema tome bili razmjerno zadovoljni. Ali znao je, da čeznu da se vrate u rodno selo, naročito sada, kad su vidjeli da vjerojatno neće ništa profitirati svojom vezom s ovom dvojicom siromašnih bijelaca.

Takvim se mislima bavio jednog kasnog poslijepodneva, kad se vratio s uspješnog lova na meso. U tom trenutku njegove je misli prekinuo povik crnih pratilaca. Podižući oči, ugledao je dvojicu ljudi, koji su pratili Staroga, kako dolaze u logor. Skočivši na noge, pošao im je ususret, očekujući da vidi svog prijatelja i trećeg čovjeka, kako dolaze iza ove dvojice. Ali kad im se dovoljno približio i vidio izraz njihova lica, shvatio je da nešto nije u redu.

— Gdje je vaš bwana i Andereya? — upitao je.

— Obojica su mrtvi — odgovorio je jedan od urođenika, koji su se vratili.

— Mrtvi! — uzviknuo je Mali. Činilo se, da mu se tlo izmiče ispod nogu. Stari mrtav? Bilo je to nezamislivo. Sve do sada jedva je shvaćao, koliko mnogo ovisi o starijem čovjeku, koji ga je vodio i podsticao, i do kolike je mjere to prijateljstvo duboko u njega uraslo.

— Kako se to dogodio? — upitao je snuždeno. — Da li je to bio slon?

— Ljudi-leopardi, bwana — objasnio je urođenik;

— Ljudi-leopardi! Ispričaj kako se to dogodilo.

Opisujući najsitnije pojedinosti i s mnogo digresija dva su momka ispričala sve što su znala, i kada su završila, Mali je shvatio da ipak postoji tračak nade. Ipak nisu svojim očima vidjeli da je netko ubio Staroga. Možda je još uvijek zatvorenik u selu Gato Mgungua.

— On nam je rekao da ako se ne vrati k nama do časa kad sjena šume bude napustila ogradu idućeg jutra, to znači da je mrtav — uporno je govorio urođenik.

Mladić je u duhu prebrojao svoje snage: pet nezadovoljnih urođenika i sebe — dakle, šest ljudi koji treba da krenu na uporište ljudi-leoparda i da s njima obračunaju. A pet od te šestorice gledala su na ljude-leoparde sa takvim strahopoštovanjem da je znao da ga neće htjeti pratiti. Iznenada je podigao oči prema urođenicima koji su očekivali od njega riječ.

— Sutra ujutro budite spremni za pokret — naredio je.

Nastalo je trenutačno oklijevanje.

— Kamo marširamo? — upitao je jedan od njih sumnjičavo.

— Kamo vas budem vodio kratko je odgovorio, a onda se vratio u šator, zabavljen planovima za budućnost razmišljajući o tragičnoj priči što ju je čuo od dvojice momaka.

Pitao se, tko bi mogla biti ona bijela djevojka. Što je Starome trebalo da progoni nekakvu bijelu ženu? Da li je poludio, ili je već zaboravio da mrzi sve žene? Prirodno objasnio je samom sebi, što je drugo njegov prijatelj mogao i učiniti?

Djevojka se nalazila u opasnosti, i to je bilo dovoljno da navede Staroga da krene za njenim otimačima, ali kako je uopće došlo do toga da se s njom spetlja? Momci nisu mogli tu ništa pobliže da objasne. Vidio ih je kako sada razgovaraju sa svojim prijateljima. Činilo se, da su svi uzbuđeni. Uskoro su krenuli preko logora prema njegovu šatoru.

— Što je, što hoćete? — upitao je, kad su stali pred njim.

— Ako ideš u selo ljudi-leoparda, bwana, — izjavio je govornik — nećemo ići s tobom. Ima nas malo, i oni će nas ubiti i pojesti.

— Glupost! — uzviknuo je Mali. — Neće to učiniti. Neće se usuditi.

— To je rekao i stari bwana — rekao je govornik — ali nije se više vratio. On je mrtav.

— Ne vjerujem da je mrtav — odgovorio je Mali. — Idemo tamo da vidimo je li mrtav.

— Ti možda, ali mi ne — odgovorio je čovjek.

Mali je vidio da ih ne može poljuljati u toj čvrstoj odluci. Činilo se da je perspektiva mračna, ali on je odlučio da ide, makar morao ići i sam. Ali što može postići bez njih? Pala mu je na pamet jedna misao.

— Hoćete li ići barem dio puta sa mnom? — upitao je.

— Koliko daleko?

— Do Bobolova sela. Možda ću od njega dobiti pomoć.

Na trenutak urođenici su raspravljali tihim glasovima između sebe. Tada se njihov govornik ponovo obratio bijelom čovjeku:

— Ići ćemo s tobom do Bobolova sela — rekao je.

— Ali ne dalje — dodao je drugi.

Stari je čekao, dok žene koje su sadile polje, nisu otišle nešto dalje od stabla, u kojem se skrivao. Tada je oprezno skliznuo na zemlju s druge strane stabla, tako da ga žene ne vide.

Nikada nije bio u selu malih ljudi. Često je čuo kako urođenici Bobolova sela pričaju o njima, i znao je otprilike, gdje se nalazi pigmejsko selo, ali u tom dijelu šume bilo je mnogo staza i bogaza. Bilo je vrlo lako zalutati.

Dovoljno je poznavao pigmejce da bude svjestan, da će mu vrlo teško biti da uđe u njihovo selo. Bila je to divlja i ratoborna rasa pigmeja, o kojima se čak govorilo da su ljudožderi. Staze do njihova sela bile su dobro čuvane, i otrovno koplje moglo bi biti prvo upozorenje da je stigao do njih. A ipak, premda je znao da su te stvari istinite, nije mu ni na kraj pameti palo, da napusti

potragu za djevojkom. Nije oklijevao da donese odluku, ali i sama pomisao da se ona tamo nalazi još je više tu odluku ubrzala.

Uskoro ga je zatekao mrak i on se zaustavio samo zato što nije mogao vidjeti kamo ide. Čim je svanula zora, ponovo je krenuo. Prašuma je bila gusta i mračna. Nije vidio sunca, i neprestano ga je progonila bojazan, da je zalutao. Mora da je već prošla polovina poslijepodneva, kada se iznenada zaustavio, potpuno zbunjen. Na stazi ispred sebe, prepoznao je svoje vlastite stope. Hodao je znači u velikom krugu.

Potpuno izgubljen ne znajući kojim putem da krene, slijepo je pošao uskom i vijugavom stazom što je presijecala put, po kojem je do sada uzalud kružio. Nije znao kamo i u kojem pravcu vodi ova staza, čak ni da li vodi natrag prema rijeci ili dublje u unutrašnjost, ali je osjećao da se mora kretati, da mora dalje.

Sada je pažljivo ispitivao svaki trag, koji se križao ili granao s onim kojim je putovao. Mnoge od staza bile su dobro ugažene, tlo je bilo vlažno, a tragovi životinja jasno su se ocrtavali pred njegovim očima. Ali nije vidio nikakva znaka, koji bi mu pokazao put, sve dok već gotovo nije pao mrak. Tada je pažljivo pregledavajući jednu poprečnu stazu otkrio sićušnu stopu pigmeja. Stari je bio uzbuđen. Prvi put toga dana osjetio je neko zadovoljstvo od svih ovih dugih i teških napora. Počeo je mrziti prašumu. Mrak, u koji sunce nikada nije dopiralo svojim zrakama, stvarao je u njemu osjećaj potištenosti. Za njega je prašuma izgledala kao prijeteće utjelovljenje moćnog i nemilosrdnog neprijatelja, koji nije samo nastojao da omete njegove namjere, nego i da ga odmarni u neizbježnu smrt. Želio je više iznad svega da pobijedi taj mrak i da pokaže da je barem lukaviji, ako nije već jači od njega.

Pohitao je novom stazom, ali tama ga je sustigla prije nego što je saznao da li put vodi prema njegovom cilju ili ne. Ali ovoga puta nije stao, kao prethodne noći. Džungla ga je toliko poražavala i toliko mu se rugala, da je možda već bio malo lud. Katkada mu se činilo, da ga neki glas zove iz crnoga mraka ispred njega. Da li je to ženski glas? Znao je da je to samo privid, ali ipak je napeto osluškivao dok se tapkajući probijao kroz tamu.

Uskoro su njegove napete uši začule jedan zvuk. Nije to bio glas ženske, koja ga zove, ali ipak bio je to zvuk ljudskih glasova. Prigušeni i nejasni, dopirali su do njega iz crne praznine. Srce mu je brže zakucalo, i on se počeo kretati opreznije.

Kad je došao na domak sela, nije mogao vidjeti ništa s druge strane ograde, osim svjetla vatre koje je igralo po lišću stabala uokolo sela i po slamnatim krovovima koliba, ali znao je da to mora da je selo Pigmejaca. Tamo, iza te ograde nalazi se djevojka koju je toliko dugo tražio. Prohtjelo mu se da glasno zavikne, da joj uputi riječi ohrabrenja. Želio je da ona sazna da se nalazi kraj nje, da je došao da je spasi, ali nije izustio ni riječi.

Oprezno se prišuljao. Nije se vidjelo stražara. Mali ljudi ne trebaju stražare u mračnoj prašumi noću jer ima malo neprijatelja, koji bi se usudili da — usprkos opasnostima noćne džungle — upadnu u selo. Noću je sama džungla njihova straža.

Stupovi, zabodeni u zemlju da stvore ogradu, bili su labavo povezani lijanama. Između njih ostalo je praznog prostora, kroz koji je Stari mogao gledati prema vatrama. Stari se oprezno približio, sve dok nije stajao uz samu ogradu, kraj kapije, i prislanjajući oko jednom otvoru između stupova, gledao je u Rebegino selo. Nije vidio nikakav naročito zanimljiv prizor: grupa urođenika sakupila se pred središnjom kolibom, koja je očito poglavičina. Činilo se da se oko nečeg prepiru, a zatim su neki od ljudi zaplesali. Vidio je kako njihove glave iskaču iznad onih urođenika, koji su mu zaklanjah vidik.

Staroga nije zanimalo što rade mali ljudi. Barem je mislio da ga to ne zanima. Zanimala ga je samo djevojka, i on je pogledom pretraživao selo, ne bi li primijetio kakav znak njene prisutnosti, premda ga ni malo nije iznenađivalo da je ne vidi. Nesumnjivo je bila zatvorena u jednoj kolibi. Da je znao istinu, mnogo bi više obratio pažnje aktivnosti male grupice Pigmeja, čija su tijela skrivala njegovom pogledu svezanu djevojku, koja je između njih ležala.

Stari je pregledao kapiju, i otkrio, da je samo grubo zatvorena pletenim užetom. Iz džepa svojih hlača izvukao je džepni nož, kojega ljudi-leopardi nisu primijetili, i počeo je presijecati uže čestitajući samome sebi na tome, što su stanovnici sela isuviše zaokupljeni onim što se događa pred poglavičinom kolibom, i što može dovršiti svoj posao a da ga nitko ne otkrije.

Namjeravao je samo da pripremi put u selo, i da krene u potragu za djevojkom tek onda, kad se urođenici povuku na spavanje u svoje kolibe, i put natrag kad bude s njom izlazio. Zbog nekog neobjašnjivog razloga, raspoloženje mu je bilo dobro, i činilo mu se da mu je uspjeh već u šakama. Već je pomišljao na svoj ponovni sastanak s djevojkom i baš u tom trenutku krug urođenika pred poglavičinom kolibom razmaknuo se tačno na mjestu između njega i središta grupe, i kroz taj razmak ugledao je prizor od kojega mu se sledila krv u žilama.

Ugledao je djevojku, svezanih ruku i nogu, i nad njom jednu strašnu ženu, đavolskog lica, kako maše ogromnim nožem. Kad je Stari vidio taj grozni prizor, koji se u času pokazao njegovom užasnutom pogledu, žena je upravo zgrabila djevojku za kosu, i trgla joj je glavu unatrag, nož je bljesnuo na svjetlu vatre, koja je već spremno gorjela da se na njoj skuha hrana za skorašnju gozbu, i Stari je, naoružan tek malim džepnim nožem, provalio kroz kapiju i potrčao prema sceni umorstva, koja se tu pred njim upravo trebala odigrati.

S njegovih usta začuo se krik, koji je u ušima zaprepaštenih Pigmeja zaorio poput ratničkog pokliča kakvih urođenika koji napadaju, i u istom trenutku jedna je strijela prošla kroz Wlalino tijelo, straga, probivši joj srce.

Oči Staroga bile su u tom trenutku prikovane na krvnicu, kao i oči mnogih Pigmejaca, ali kao ni oni, nije imao pojma odakle je strijela došla, da li od prijatelja ih neprijatelja.

Na čas su Pigmejci zastali u glupom zaprepaštenju, no bijelac je shvatio, da će njihova nepokretnost biti kratka, čim otkriju da pred sobom imaju samo jednog jedinog i nenaoružanog čovjeka, i u tom trenutku u njegovom dosjetljivom mozgu bljesnula je zraka već gotovo izgubljene nade.

Napola se okrećući, viknuo je prema otvorenoj kapiji: — Okružite selo! Nitko ne smije pobjeći, ali ne ubijajte, ako ne ubiju mene.

Govorio je dijalektom, za kojeg je znao da će ga razumjeti jezikom Bobolova plemena. Opet se obratio stanovnicima sela:

— Razmaknite se! Pustite da uzmem bijelu ženu, i neće vam se ništa dogoditi.

Ali nije čekao na dopuštenje.

Starom je ipak uspjelo da ugrabi djevojku iz sela Pigmeja.
Pohitao je prema otvorenim vratima I nestao u prašumi.

Priskočio je djevojci i podigao je u naručaj, a tada se Rebega probudio iz obamrlosti. Vidio je samo jednog čovjeka. Možda ima i drugih, koji se nalaze izvan sela, ali zar i on nema ratnike koji se znaju boriti?

— Ubijte bijelog čovjeka — kriknuo je poskočivši naprijed.

Druga je strijela prošla kroz Rebegino tijelo, i kad je on klonuo na zemlju, još tri strijele, jedna za drugom, oborile su trojicu ratnika koji su poskočili da izvrše njegovu zapovijed. Užas je ispunio grudi preostalih Pigmejaca, koji su pohitali, da potraže zaklonište u svojim kolibama.

Prebacujući djevojku preko ramena, Stari je pohitao prema otvorenim vratima i nestao u prašumi. Čuo je lomljavu i prasak iza sebe, ah nije znao što se događa, niti mu je bilo mnogo stalo do toga da sazna.

»dolaze demoni!«

Kad je Tarzan iz plemena Majmuna pogledao sa stabla u selo Rebege, poglavice Beteta, vidio je prizor, koji ga je vrlo iznenadio. Ugledao je, kako vežu bijelu djevojku. Vidio je lonce za kuhanje i vatre, i odmah je pogodio, što se dešava. On je bio na putu prema Bobolovom selu tražeći bijelu djevojku, koja je ovdje zarobljena. Zar je u ovom istom području moglo biti dvije bijele zarobljenice, koje su urođenici uhvatili? Činilo se to jedva vjerojatnim. Znači, da ovo mora da je bijela djevojka, za koju je mislio da je u Bobolovom selu, ali kako li je samo ovamo dospjela?

Pitanje je bilo manje važno od činjenice da je ona zaista ovdje, i da je mora spasiti. Skočivši na zemlju, popeo se na ogradu i ušuljao se u selo sa stražnje strane krećući se neprestano u sjeni koliba. Mali Nkima ostao je u stablu, kojega je čovjek-majmun napustio jer ga je njegova hrabrost dovela tačno do granice do koje se usuđivao ići.

Kad su Pigmejci krčili čistinu za svoje selo, ostavili su nekoliko stabala unutar ograde, da bi imali sjene, i jedno od tih stabala raslo je pred Rebeginom kolibom. Tarzan se uputio prema tom stablu zaklanjajući se deblom od urođenika, koji su se skupili oko vatri. Popeo se u krošnju stabla upravo u času, kada je Wlala zgrabila djevojku za kosu i podigla oštricu noža.

Nije bilo vremena za razmišljanje, jedva da se što i učini. Mišići čovjeka-majmuna reagirali su gotovo automatski, na prizor, koji je vidio. U desetinki sekunde napeo je luk i odapeo strijelu. U istom trenutku čuo je buku na kapiji sela, i vidio bijelog čovjeka kako trči i viče. Čak i da ga nije prepoznao, instinktivno bi znao, da je taj čovjek došao ovamo samo s je-

dnom svrhom — da spasi djevojku. I kada je začuo Rebeginu zapovijed, znajući opasnost u kojoj se bijelac nalazi, odapeo je još nekoliko strijela, oborivši one koji su bijelcu najviše prijetili i prestrašivši ostale Pigmejce, na kratko vrijeme koliko je bilo potrebno, da bijelac iznese zarobljenicu iz sela.

Tarzan iz plemena Majmuna nije želio da se hvata u koštac s Pigmejcima. Izvršio je ono po što je došao i bio je spreman da se povuče, ali upravo kad se okrenuo da siđe sa stabla, čulo se lomljenje drveta, i grana na kojoj je stajao iznenada se odlomila od debla i srušila na zemlju povukavši sa sobom i čovjeka-majmuna.

Pad ga je za kratko omamio, i kada je ponovo došao k svijesti, vidio je kako mu po tijelu vrve pigmejski ratnici, koji su upravo dovršavali vezivanje njegovih ruku i nogu. Ne znajući, da li su vezanje dovršili, ni koliko su ga dobro vezali, čovjek-majmun se svom snagom napeo da prekine veze, i njegov je trzaj rastjerao Pigmejce na sve strane, ali veze su bile čvrste, i gospodar džungle je shvatio da je pao u šake najokrutnijem i najnemilosrdnijem narodu prašume, u ovom dijelu velikog riječnog bazena.

Pigmejci su još uvijek bili nemirni i plašljivi. Ponovo su zatvorili vrata, koja je Stari otvorio, i odredi ratnika stražarili su na tom ulazu, kao i na onom, što se nalazi na suprotnoj strani sela. Otrovana koplja i strijele, bile su u pripravnosti za svakog neprijatelja koji bi se usudio da priđe, ali ipak je čitavo selo bilo u nemirnom strahu, koji graniči s panikom. Poglavica im je bio mrtav, bijela djevojka, koju su upravo namjeravali pojesti, nestala je, a divovski bijelac koji je pao s neba u njihovo selo, sada im je zarobljenik. Sve su se te stvari dogodile u nekoliko trenutaka. Nije bilo čudo što su se toliko uznemirili. Došlo je do prepirke. Nisu se mogli odlučiti što da učine s novim zarobljenikom. Neki su mislili da ga se mora smjesta ubiti, da ne bi pobjegao. Drugi, na koje je snažan utisak ostavio tajanstveni način njegova ulaska u selo, bili su skloni da se čeka plašeći se, u svom neznanju i sujevjerju, da bi mogao biti natprirodnog porijekla.

Odgodi smrti čovjeka-majmuna najviše je pridonijela mogućnost neprijateljskog napada izvana, jer se Pigmeji nisu usudili da se posvete orgijama i gozbi, dok ne budu sigurni da ih

nitko neće napasti. Njihovi vođe su odlučili da će biti bolje da ga pojedu sutra navečer i tako je tucet ratnika napola nosilo napola vuklo veliko tijelo svog zatvorenika prema nekoj nenastanjenoj kolibi. Dvojica su ostala pred vratima, da drže stražu.

Ljuljajući se na visokoj grani jednoga stabla, Nkima se udarao po grudima od žalosti i straha, ali ponajviše zbog straha, jer je u svakom pogledu bio vrlo nalik svima nama, koji smo zajedno s Nkimom potekli od istih predaka. Njegove vlastite muke ticale su ga više nego muke drugih, čak i ako su ti drugi oni koje voli.

Malom Nkimi činilo se da je svijet zaista okrutan. Tek što bi izašao iz jedne neprilike, već je upadao u drugu, premda za sve te muke gotovo nikada nije bio sam kriv. Ovoga puta, na primjer, vladao se savršeno — ponajviše zato što ga je u ovoj nepoznatoj prašumi hvatao veliki strah — nije uvrijedio nijednog stvora cijeloga dana, nikoga nije gađao voćem, a ipak je ostavljen sâm u mraku, gdje osjeća miris Šite, dok je Tarzan zarobljenik u rukama malih Gomanganija.

Poželio je, da su ovdje Muviro i drugi Waziri, ili Jad-bal-ja, zlatni lav. Oni bi sigurno priskočili u pomoć Tarzanu i spasili ga, ali oni su bili daleko. Bili su toliko daleko da je Nkima izgubio svaku nadu, da će ih ikada više vidjeti. Htio je da sâm pođe u selo malih Gomanganija, da bi mogao biti kraj svog gospodara, ali nije se usuđivao. Mogao je samo da čuči na stablu i da čeka na Šitu, ili Kudu. Ako dođe prvo Šita, kao što on očekuje, bit će to posljednja noć malog Nkime. Ali možda će Kudu, sunce, ipak doći prije, u kom slučaju, pred njim će biti još jedan dan, koji će provesti razmjerno bezopasno, prije nego se grozna noć ponovo spusti na ovaj nesretni svijet.

Dok su se njegove misli bavile tim mračnim proročanstvima, iz sela se začulo sablasno glasanje neobičnog urlika. Urođenici su bili zaprepašteni i užasnuti, jer su samo napola pogodili što bi to moglo biti. Čitavog svog života čuli su taj krik povremeno i izdaleka, kako zvuči tajanstveno i strašno iz tamne dubine džungle, ali ga nikada prije nisu čuli iz takve blizine. Činilo se da je krik u samom selu. Jedva su imali vremena da to promisle, kad su saznali da strasni urlik dolazi iz jedne od njihovih koliba.

O tome su ih obavijestila dva prestrašena ratnika, i to ona dvojica, koja su bila određena da čuvaju divovskog zarobljenika.

Razrogačenih očiju i bez daha, oni su pobjegli sa stražarskog mjesta.

— Naš zarobljenik nije čovjek — kriknuo je jedan od njih — nego demon. On se pretvorio u velikog majmuna. Zar niste čuli?

I drugi su se urođenici jednako ustrašili. Nisu imali poglavice, nitko im nije zapovijedao, na nikoga se nisu mogli obratiti za savjet i zaštitu, u ovakvom slučaju.

— Jeste li ga pogledali? — upitali su jednoga stražara. — Kako izgleda?

— Nismo ga vidjeli, al' smo ga čuli.

— Ako ga niste vidjeli, kako znate da se pretvorio u velikog majmuna?

— Zar nisam rekao da smo ga čuli? — upitao je stražar.

— Kada lav riče zar čovjek mora poći u šumu da ga vidi, da bi znao da je lav?

Skeptici su se češali po glavama. Ovdje je bila neoboriva logika. Ipak, osjećali su da moraju imati posljednju riječ.

— Da ste pogledali, znali biste potpuno sigurno — rekao je netko. — Da sam ja bio na straži pogledao bih u kolibu. Ne bih pobjegao odande kao kakva stara žena.

— Pođi onda, i sam pogledaj — rekao je jedan od stražara. Nevjerni Toma je zašutio.

Nkima je čuo sablasni krik iz sela malih ljudi. I njega je taj krik uzbudio, ali ga nije preplašio. Pažljivo je slušao, ali nijedan zvuk nije poremetio tišinu velike džungle. Postao je nemiran. I on je želio da podigne glas, ali nije se usuđivao, znajući da bi ga Šita čuo. Poželio je da pođe k svom gospodaru, ali strah je bio jači od ljubavi. Preostalo mu je jedino da čeka i drhti, a nije se usuđivao čak ni cviliti od straha pred Šitom.

Pet minuta je prošlo, pet minuta za vrijeme kojih su Pigmejci govorili što su više mogli, a mislili što su manje stigli. Ipak je nekolicina među njima gotovo uspjela da sakupi u sebi toliko hrabrosti, da se usude poviriti u kolibu u kojoj je zatvorenik, kad se ponovo tajanstveni urlik razlegao kroz noćnu tišinu, na što je, na općeniti pristanak sviju, istraživanje odgođeno do daljnjega.

A ovoga puta, iz velike daljine dopro je jedva čujni rik lava, a trenutak kasnije kao da odgovara ovome iz kolibe, daleki, jezivi, tajanstveni urlik, odazvao se iz mrke džungle. Nakon toga, tišina

se ponovo spustila na prašumu, ali samo za kratko vrijeme. Uskoro su Rebegine žene, kao i žene ubijenih ratnika počele svoje jadikovanje. Naricale su, urlale i posipale se pepelom.

Prošao je cijeli sat, i ratnici su za to vrijeme održali savjetovanje i izabrali privremenog poglavicu. Bio je to Nyalwa, koji je svima bio poznat kao hrabar ratnik. Mali su se ljudi nešto oraspoložili, hrabrost im se djelomično vratila. Nyalwa je to primijetio i shvatio, da to treba iskoristiti, dok još traje. Isto tako osjećao je da kao poglavica mora učiniti nešto važno.

— Pođimo da ubijemo bijelog čovjeka — rekao je. — Bit ćemo sigurniji, kad bude mrtav.

— I trbusi će nam biti puniji — primijetio je jedan ratnik — Moj je sada zaista prazan.

— Ali što ako on nije čovjek nego demon? — upitao je drugi.

To je otpočelo prepirku, koja je trajala još jedan sat, ali napokon se odlučio da će ih nekoliko poći u kolibu i ubiti zatvorenika. Tada se opet utrošilo mnogo vremena na to, da se odluči tko da ide. Za to vrijeme, mali je Nkima prikupio dovoljno hrabrosti. Neprestano je promatrao selo, i primijetio da se nitko ne približava kolibi, u kojoj je Tarzan zatvoren, i da nitko od urođenika ne zalazi u taj kraj sela, budući da su se svi sakupili na otvorenom prostoru ispred kolibe mrtvog poglavice.

Nkima je plašljivo sišao sa stabla, i došuljao se do ograde, popevši se na nju na suprotnom kraju sela, gdje nije bilo malih ljudi, jer su čak i oni koji su čuvah stražnja vrata napustili svoja mjesta, kad su čuli prvi zatvorenikov krik. Trebalo mu je samo nekoliko časaka da dođe do kolibe, gdje se nalazi Tarzan. Na ulazu se zaustavio i zavirio u mračnu unutrašnjost, ali nije ništa vidio. Opet ga je uhvatio veliki strah.

— Ja sam, mali Nkima — rekao je. — Šita je bio u prašumi i vrebao na mene. Pokušao me je spriječiti, ali ja se nisam plašio. Došao sam da pomognem Tarzanu.

Tama je sakrila smiješak koji se pojavio na ustima čovjeka-majmuna. Poznavao je malog Nkimu. Znao je, da se on, kad bi Šita bio na kilometar uokolo, ne bi ni maknuo s najtanje i najviše grane, gdje ga Šita ne može slijediti. Ali rekao je samo:

— Nkima je vrlo hrabar.

Mali majmun ušao je u kolibu i skočio na široke grudi čovjeka-majmuna.

— Došao sam da pregrizem veze, kojima si sputan — najavio je.

— To ne možeš učiniti — odgovorio je Tarzan — da možeš, odavno bih te već pozvao.

— Zašto ne mogu? — upitao je Nkima. — Zubi su mi vrlo oštri.

— Kad su me mali ljudi vezali konopima — objasnio je Tarzan, — zavezali su i bakrenu žicu oko mojih ruku i nogu. Nkima ne može pregristi bakrenu žicu.

— Mogu pregristi konop — uporno će Nkima — a zatim mogu skinuti žicu prstima.

— Možeš pokušati odgovorio je Tarzan, — ali mislim da nećeš uspjeti.

Nyalwa je najzad uspio da nađe petoricu ratnika, koji će ga pratiti do kolibe i ubiti zatvorenika. Sada je žalio, što je predložio taj plan jer je smatrao nužnim, kao kandidat za poglavicu, da se dragovoljno stavi na čelo malog odreda.

Dok su se polako približavali kolibi, Tarzan je podigao glavu.

— Dolaze — prošaputao je Nkimi. — Izađi i dočekaj ih. Požuri!

Nkima se oprezno izvukao kroz vrata. Ugledao je šest ratnika, koji su se polako i oprezno šuljah prema njemu.

— Oni dolaze! — vrisnuo je Tarzanu. — Mali Gomangani dolaze!

I tada je utekao glavom bezobzirce.

Pigmejci su ga vidjeli i zaprepastili se. Njih nije bilo ništa manje strah.

— Demon se pretvorio u malog majmuna i pobjegao — viknuo je jedan ratnik.

Nyalwa se nadao da je tako, ali mu se to učinilo previše dobrim da bi to bila istina. Ipak, prihvatio se i za tu slamku.

— Onda se možemo vratiti — rekao je. — Ako je otišao, ne možemo ga ubiti.

— Morali bismo pogledati u kolibu — predložio je jedan ratnik, koji se nadao da će biti poglavica, i kojemu bi bilo drago da može pokazati kako je hrabriji od Nyalwe.

— Možemo pogledati u kolibu kad svane jutro — tvrdio je Nyalwa. — Sada je vrlo mračno. Ne bismo mogli ništa vidjeti.

— Idem da donesem suk s vatre — rekao je ratnik — a onda, ako se Nyalwa boji, ja ću poći u kolibu. Ja se ne bojim.

— Ni ja se ne bojim — viknuo je Nyalwa. — Ja ću ući bez ikakvog svjetla.

Ali tek što je to rekao, već je i požalio. Zašto uvijek prvo nešto kaže, a tek onda o tome razmisli?

— Zašto onda stojiš na mjesta? — upitao ga je ratnik. — Ne možeš ući u kolibu, ako stojiš na mjestu.

— Ne stojim na mjestu bunio se Nyalwa prikradajući se kolibi vrlo polako.

Dok su se oni svađali, Nkima se popeo na ogradu i pobjegao u tamnu prašumu. Jako se preplašio, ali kad se dohvatio sitnijeg granja u stablima, daleko iznad zemlje, osjetio se nešto bolje. Nije se tu zaustavio, nego je krenuo dalje kroz tamu, jer je u mozgu malog Nkime bila određena svrha. Čak i njegov strah pred Šitom izgubio se u uzbuđenju njegove namjere.

Nyalwa se privukao vratima kolibe i zavirio unutra. Nije ništa vidio. Bodući pred sobom kopljem, stupio je unutra. Pet ratnika skupilo mu se iza leđa na ulazu u kolibu. Iznenada, Nyalwine prestravljene uši probio je isti sablasni krik, koji ih je sve malo prije prestrašio. Nyalwa se okrenuo i poletio glavačke van, ali petorica na ulazu su mu spriječila izlazak. Sudario se s njima i pokušao je da se probije kroz njih ili preko njih, Bio je prestrašen, ali ni više ni manje nego ostala petorica. Oni mu nisu namjerno prepriječili put, nego samo zato što se nisu pomakli tako brzo kao on. U gužvi su se srušili na zemlju, i iskoprcavši se poletjeli su svi zajedno prema suprotnom kraju sela.

— Još uvijek je tamo — izjavio je Nyalwa, kad je došao do daha. — Zbog toga sam i pošao u kolibu, da to saznam. Izvršio sam ono što sam rekao da ću učiniti.

— Namjeravali smo da ga ubijemo — rekao je ratnik koji je htio biti poglavica. — Zašto ga nisi ubio? Bio si s njim u kolibi i imao si svoje koplje. On je svezan i bespomoćan. Da si pustio mene da uđem, ja bih ga ubio.

— Onda hajde, ubij ga — zarežao je Nyalwa.

— Znam bolji način — rekao je neki drugi ratnik.

— Što? — upitao je Nyalwa spreman da prihvati bilo kakav prijedlog.

— Pođimo svi zajedno i opkolimo kolibu, i kad ti budeš dao zapovijed, svi ćemo zabiti koplja kroz zidove. Na taj način ćemo sigurno ubiti bijelca.

— Upravo sam i ja to namjeravao predložiti rekao je Nyalwa. — Hajdemo svi! Za mnom!

Mali su se ljudi počeli opet oprezno prikradati kolibi. Sada im je davalo hrabrost to, što ih je mnogo. Opkolili su kolibu čekajući signal od Nyalwe. Koplja otrovnih vrhova stajala su pripravna. Život čovjeka-majmuna visio je o tankoj niti, kada je zbor bijesnog režanja tik iza ograde prigušio zapovijed na Nyalwinim ustima.

— Što je to? — povikao je.

Mali ljudi pogledali su prema ogradi i vidjeli neke tamne oblike, koji se preko nje penju.

— Dolaze demoni — vrisnuo je jedan.

— Kosmati ljudi iz prašume — viknuo je drugi. Ogromni mračni obrisi verali su se preko ograde i skakali u selo. Mali je majmun stajao na krovu jedne kolibe vrišteći i psujući.

— Ovuda! — vikao je. — Ovuda, Zutho! Ovdje se nalazi Tarzan iz plemena Majmuna, u ovom gnijezdu Gomanganija.

Ogromna pognuta prilika širokih pleća i dugih ruku odgegala je prema kolibi. Iza njega išlo je pola tuceta ogromnih mužjaka. Pigmejci su se povukli sve do pred poglavičinu kolibu.

— Ovamo — viknuo je Tarzan. — Tarzan je ovdje, Zutho! Veliki majmun se sagnuo i zavirio u mračnu unutrašnjost kolibe. Njegovo ogromno tijelo bilo je preveliko za mala vrata. Svojim ogromnim rukama, zgrabio je kolibu za vratnice i istrgnuo je iz zemlje prevrćući je na krov, dok je mali Nkima vrišteći skočio na krov susjedne kolibe.

— Odnesi me u prašumu — naredio je čovjek-majmun. Zutho je podigao bijelog čovejka u naručaj i odnio ga do ograde, dok su se Pigmejci skutrili iza poglavičine kolibe ne znajući što se događa u drugom dijelu njihova sela. Drugi su mužjaci pošli za njim režeći bijesno. Oni nisu voljeli miris čovjekolike životinje. Željeli su da odavde odu. Kao što su došli, tako su i otišli. Trenutak kasnije progutale su ih tamne sjene džungle.

»ja te mrzim«!

Kad je Stari iznio djevojku iz sela u prašumu, svaka žilica njegova bića bila je potresena dodirom s njenim mekim toplim tijelom. Napokon ju je držao u rukama. U ekstazi svoje radosti na trenutak je zaboravio čak i opasnost njihova položaja. On ju je pronašao. On ju je spasio. Čak i u tom trenutku punom uzbuđenja shvatio je da nijedna druga žena nije u njemu probudila tako snažnu plimu osjećaja.

Ona nije progovorila ni riječi, nije čak ni povikala. Zapravo, ona nije ni znala, u čije je sada pala ruke. Njena reakcija na spas nije bila naročito radosna jer je mislila da je i opet oteta iz pandža milosrdne smrti samo zato da bi se na životu suočila s nekim novim užasom. Najvjerojatnije objašnjenje bilo je, da je Bobolo stigao na vrijeme da je otme iz ruku Pigmejaca, a smrt joj je bila draža nego Bobolo.

Nedaleko sela, Stari ju je položio na zemlju i počeo da joj presijeca spone. Ni on nije progovorio ni riječi. Nije se pouzdavao u svoj glas jer mu je srce glasno i uzbuđeno tuklo u grudima. Kad je presjekao posljednji konop, pomogao joj je da se digne na noge. Želio je, da je zagrli i da je privije uza se, ali nešto ga je zadržavalo. Iznenada je pred njom osjetio gotovo strah. Tada je opet došao do glasa.

— Hvala bogu da sam došao na vrijeme — rekao je.

Djevojka je iznenađeno uskliknula.

— Vi ste bijeli čovjek — viknula je. — Tko ste vi?

— Što ste mislili tko sam?

— Bobolo.

On se nasmijao.

— Ja sam čovjek, koji vam se ne sviđa — objasnio je.

Nedaleko sela Stari je položio djevojku na zemlju i počeo da joj presijeca veze. Kad je presjekao posljednji konop, pomogao joj je da ustane. Želio je da je zagrli, ali nešto ga je zadržavalo…

— Ah, a izložili ste svoj život opasnosti, da me spasite. Zašto ste to učinili? Bilo mi je jasno da vam se ne sviđam. Možda je to razlog, zbog kojeg se vi meni niste sviđali.

— Zaboravimo sve to i počnimo iz početka.

— Pa, naravno — složila se ona — ali mora da ste prešli veliki put i preživjeli mnoge opasnosti, da bi me spasili. Zašto ste to učinili?

— Zato što..., oklijevao je. — Zato što nisam mogao dopustiti da bijela žena padne u ruke ovih đavola.

— Što ćemo sada činiti? Kamo možemo ići?

— Ne možemo mnogo, prije nego svane — odgovorio je. — Volio bih, kad bismo mogli otići još dalje od sela, ali do jutra se moramo odmoriti. Nakon toga pokušat ćemo da stignemo do mog logora. Nalazi se dva dana marša od suprotne strane rijeke. Ako budem mogao pronaći rijeku. Danas sam se izgubio, dok sam tražio ovo selo.

Polako su se probijali kroz tamu. Znao je da su krenuli dobrim pravcem, jer dok je bio na čistini, gdje je stajalo selo, razmotrio je smještaj zvijezda na nebu, ali koliko će dugo uspjeti da drže pravac u tami prašumske noći, odakle se nisu vidjele zvijezde, nije se moglo znati.

— Što se dogodilo s vama, nakon što me je Bobolo izvukao iz čamca na ušću one strašne rijeke? — upitala je.

— Odveli su me natrag u hram.

Djevojka je zadrhtala.

— U ono strašno mjesto!

— Namjeravali su da me pripreme, mislim, skuhaju, za svoju gozbu — nastavio je. — Mislim da nikada više u životu neću biti tako blizu smrti a da stvarno ne umrem. Svećenice su upravo namjeravale da me smekšaju svojim toljagama.

— Kako ste pobjegli?

— Bilo je to pravo pravcato čudo — odgovorio je. — Čak ga ni sada ne mogu objasniti. Iz greda na krovu hrama začuo se jedan glas, koji je govorio da je on *muzimo* nekog urođenika. *Muzimo,* znate, neka je vrsta duha. Mislim da svaki Crnac ima svog *muzima,* koji se o njemu brine. Tada je najljepši bijelac, što sam ga vidio u životu, munjevito kliznuo niz jedan od stupova, pograbio me pred nosom svećenika i svećenica i ispratio me do rijeke, gdje mi je već pripremio kanu.

— Zar ga nikada prije niste vidjeli?

— Ne. Kažem vam da je to bilo pravo suvremeno čudo, vrlo nalik ovome, koje se dogodilo u pigmejskom selu, upravo kad sam provalio unutra da spriječim onu krvožednu staru vješticu, koja je namjeravala da vas zakolje nožem.

— Jedino čudo, koje znam, bio je vaš dolazak, i to baš u pravom času. Ako je bilo još kakvog čuda, ja ga nisam vidjela. Shvaćate, bila sam sklopila oči i čekala da Wlala upotrebi svoj nož, kad ste je vi spriječili.

— Nisam je ja spriječio.

— Što?

— To je bilo čudo.

— Ja vas ne razumijem.

— Upravo kad vas je žena zgrabila za kosu i podigla nož da vas ubije, jedna joj je strijela naskroz probila tijelo, i ona je pala mrtva. Tada, kad sam provalio među ratnike, i oni pokušali da me zaustave, trojica ili četvorica su također nastradala od strelica, ali ja nemam ni pojma odakle su strelice mogle doći. Nisam vidio nikoga, tko ih je mogao odapeti. Ne znam ni da li je to netko pokušavao da nam pomogne, ili su neki urođenici napadali selo.

— Ili se netko treći spremao da me ukrade — nagađala je djevojka. — Mene su u posljednje vrijeme toliko puta krali, da mi je to već svakodnevni događaj. Ali nadam se da nije bilo to, jer bi nas inače ti isti mogli sada progoniti.

— Bilo bi to nezgodno — rekao je Stari — ali nadam se da nemate pravo. Mislim da nemate pravo jer kad bi nas slijedili zato da otmu vas već bi nas prije bili stigli. Nema nikakva razloga da toliko čekaju.

Još pola sata nastavili su se polako probijati kroz tamu, a onda je čovjek stao.

— Mislim da će najbolje biti da se do jutra odmorimo — rekao je — premda ne znam kako ćemo u tome uspjeti. Nigdje se ne može leći, osim na stazu, a budući da se noću tim putem koriste leopardi, to nije baš najsigurniji ležaj.

— Da se pokušamo uzverati na kakvo stablo? — rekla je ona.

— Ništa nam drugo ne preostaje. Šikarje je ovdje previše gusto, i u njemu ne bismo mogli naći dovoljno prostora da legnemo. Možete li se penjati?

— Možda ćete mi morati malo pomoći.

— Ja ću se popeti prvi i pružiti vam ruku — predložio je.

Čas kasnije pronašao je nisku granu i uzverao se.

— Evo — rekao je pružajući joj ruku — dajte mi ruku. — Bez poteškoća privukao ju je do sebe. — Ostanite ovdje dok ne nađem neko udobnije mjesto.

Čula ga je kako se nekoliko časaka vere kroz krošnju stabla, a zatim se vratio.

— Našao sam prikladno mjesto — rekao je. — Ne bi moglo biti bolje, čak ni da smo ga naručili.

Pomogao joj je da se digne, a zatim ju je obgrlio rukom i pomogao joj je da se od grane do grane uzvere prema skloništu što ga je pronašao.

Bile su to velike rašlje, gdje su se odvajale tri grane, dvije od njih vodoravno i gotovo paralelno.

— Ovo mogu urediti kao spavaća kola — dodao je. — Samo pričekajte čas, dok nakidam nekoliko manjih grana. Nije mi uopće jasno kako sam uspio da u ovakvom mraku nabasam na ovo mjesto.

— Možda je opet neko čudo — rekla je ona.

Svud oko njih rasle su brojne manje grane, i Starome nije dugo trebalo da nakida grana koliko mu treba. To je granje nablizu poslagao preko one dvije paralelne grane. Po njemu je zatim nasuo lišća.

— Pokušajte — rekao joj je. — Možda nije krevet od perja, ali je bolje nego ništa.

— Predivno!

Ona se ispružila prvi put potpuno opuštena osjećajući se prvi put nakon dugog vremena komotnom — komotnom u duhu i živcima, čak više nego u tijelu. Prvi put u posljednjih nekoliko dana nije legla da spava s užasom.

Samo ju je nejasno mogao vidjeti u tami, ali u mašti je zamišljao obrise njenog savršenog tijela, čvrste grudi, vitki struk, oble bokove, i opet se razbudila strast u njemu kao bujica rastopljenog zlata.

— A gdje ćete vi spavati? — upitala je ona.

— Pronaći ću neko mjesto — odgovorio je promuklo. Nastojao je da joj se što više primakne; želja da je zagrli postala je u njemu gotovo luđačka.

— Toliko sam sretna — prošaptala je pospano. — Nisam se nadala da ću ikada više biti tako sretna. Mora da je to zato što se s vama osjećam tako sigurnom.

Čovjek nije ništa odgovorio. Iznenada se osjetio vrlo hladnim, kao da mu se krv pretvorila u vodu, a zatim mu se vrelo crvenilo popelo u lice.

— Koga je vraga morala to reći? — govorio je u sebi. To ga je ljutilo. Osjećao se, prevarenim. Kakvog ona ima prava da tako nešto kaže? Ona s njim nije sigurna. Zbog toga je ono što je namjeravao učiniti postalo samo mnogo težim — gubio je time dio užitka. Zar joj on nije spasio život izlažući opasnosti svoj vlastiti? Zar mu ona nešto ne duguje? Zar mu sve žene ne duguju za ono što mu je jedna žena učinila?

— Sve je to tako čudno — rekla je ona pospano.

— Što? — upitao je.

— Toliko sam vas se bojala, kad ste došli u moj logor, a sada bih se bojala da niste ovdje. To samo pokazuje da ja baš nisam naročito sposobna da procijenim nečiji karakter, ali vi onda niste bili baš pristojni. Čini mi se da ste se promijenili.

Nije rekao ništa, već je tapkao okolo u tami, dok nije našao mjesto, gdje se može ispružiti, ne udobno, ali da se ipak koliko-toliko odmori. Osjećao je, da je slab od gladi i umora. Odlučio je da čeka do sutra. Mislio je da će mu sutradan biti lakše, kad mu njeno pouzdanje u njegovu zaštitu ne bude tako svježe u pameti, ali nije odustao od svoje namjere.

Zasjeo je u rašlje, gdje se jedna velika grana odvajala od glavnog debla. Tu mu je bilo vrlo neudobno, ali barem nije bilo opasno da će pasti, ako zadrijema. Djevojka se nalazila nedaleko njega. Činilo se da iz nje zrači neki utjecaj, koji ga je obavijao istovremeno bolnim i lijepim osjećajima. Bio je predaleko, da je dotakne, ali je stalno osjećao njeno prisustvo. Uskoro se začulo njeno pravilno disanje, koje je pokazivalo da je zaspala. Podsjećala ga je nekako na dijete — nevina, povjerljiva, oslanjala se na njega. Poželio je, da se ne pouzdaje toliko u njega. Zašto je tako dražesna? Zašto ima takvu kosu? Zašto joj je priroda dala takve oči i usne? Zašto... Ali nije mogao dalje da se odupire potrebama umornog tijela. Zaspao je.

Stari je bio sav ukočen kad se probudio, i sve ga je boljelo. Već je bio dan. Pogledao je prema djevojci. Ona je sjedila i

gledala ga. Kad su im se oči susrele, ona se nasmiješila. Male i beznačajne stvari često uzrokuju velike posljedice u našim životima. Da se Kali Bwana u tom času nije nasmiješila upravo ovako, kako se nasmiješila, životi bi to dvoje ljudi mogli ispasti potpuno drukčije.

— Dobro jutro — doviknula je, a Stari joj je uzvratio smiješak. — Zar ste cijele noći spavali u tom strašnom položaju?

— Nije bilo tako loše — uvjeravao ju je on — ipak sam spavao.

— Za mene ste napravili tako zgodno mjesto. Zašto niste napravili i za sebe?

— Jeste li dobro spavali? — upitao je.

— Cijele noći. Mora da sam bila mrtva umorna, ali možda je tu najviše pridonijelo olakšanje i oslobođenje od straha. Ovo je prva noć, sve otkad su me moji pratioci napustili, da sam bez straha zaspala.

— Drago mi je — rekao je on — a sada moramo krenuti. Moramo izaći iz ovog područja.

— Kamo ćemo poći?

— Moramo ići prvo na zapad, da zaobiđemo Bobolovo područje, a zatim ćemo skrenuti prema sjeveru, da pronađemo rijeku. Neće nam biti lako da je pređemo, ali nekako ćemo se snaći. U ovom času više me zabrinjavaju Pigmejci nego Bobolo. Njegovo pleme pripada riječnim plemenima. Oni love i postavljaju zamke samo u blizini rijeke, dok Pigmejci zalaze prilično duboko u prašumu. Sretna je okolnost za nas, da se ne udaljuju daleko prema zapadu.

Pomogao joj je da siđe na zemlju i uskoro su pronašli stazu što vodi prema zapadu. On bi povremeno nalazio voće, za koje je znao da je jestivo, pa ga je ubrao. Jeli su, dok su se polako probijali kroz džunglu. Nisu se mogli kretati vrlo brzo jer su oboje bili fizički slabi zbog nedostatka jače hrane, ali ih je nužda gonila, pa su, premda prisiljeni da se često odmaraju, ustrajno nastavljali napredovati.

U znatnoj mjeri mučila ih je žeđa, ali onda su naišli na neki potočić, gdje su se napili i odmorili. Stari je pažljivo pregledavao stazu, kojom su putovali, ne bi li ugledao kakav znak Pigmeja, ali nije otkrio nijedan trag ljudske noge, pa se tako uvjerio da ovu stazu Pigmejci rijetko upotrebljavaju.

Djevojka je sjedila oslonivši se leđima o jedno malo stablo, dok je Stari legao tako da može potajno promatrati njen profil. Sve od onog jutarnjeg smiješka, on ju je promatrao novim očima, iz kojih je nestalo sebičnosti i pohote. Sada je iza sjajnog oklopa njene fizičke ljepote vidio i ljepotu karaktera, koja je još mnogo veća. Sada je mogao da ocijeni hrabrost i snagu, kojom se uspjela suočiti s opasnostima ovog divljeg svijeta za... za koga?

To pitanje je naglo prekinulo njegove lijepe snove. Zbilja, za koga? Pa za Jerry Jeroma, naravno. Stari nikada nije vidio Jerry Jeroma. Sve što je znao o tom čovjeku bilo je njegovo ime, a ipak je mrzio tog čovjeka svom žestinom svoje slijepe ljubomore. Naglo je sjeo.

— Jeste li udati? — izvalio je te riječi, kao da je opalio iz pištolja.

Djevojka ga iznenađeno pogleda.

— Ne, nisam, — odgovorila je.

— Jeste li zaručeni?

— Nisu li vaša pitanja pomalo lična? U njenom glasu osjetio se prizvuk potpune hladnoće, koja je obilježavala njen razgovor s njim i onoga dana kada je nabasao na njen logor.

Zašto ne bi bila lična, mislio je. Zar joj nije spasio život? Zar mu ona ipak toliko ne duguje? Ali zatim je shvatio sitničavost svog odnosa.

— Žao mi je — rekao je.

Dugo je vremena sjedio gledajući u zemlju, prekriživši ruke na koljenima, i položivši na njih bradu. Djevojka ga je napeta promatrala. Činilo se da ga njene mirne sive oči procjenjuju. Prvi put otkad ga je vidjela, pažljivo je promotrila njegovo lice. Kroz neurednu bradu primijetila je snažne i pravilne crte lica, i vidjela da je čovjek zgodan unatoč prljavštini i odrpanosti, unatoč umoru i tjeskobi. Čak nije bio niti toliko star, koliko je mislila. Prosudila je, da vjerojatno nema još ni trideset.

— Znate li, — primijetila je uskoro, — da ne znam čak ni vaše ime?

On je trenutak oklijevao, prije nego što će odgovoriti, a onda je rekao:

— Moj partner me zove Stari.

— To nije ime — bunila se ona — a niste ni star.

— Hvala na komplimentu — rekao je — ali ako je čovjek star onoliko koliko se osjeća, ja sam onda najstariji živi čovjek na svijetu.

— Vi ste umorni — rekla je ona tješeći ga, dok joj je glas bio mek poput draganja majčinske ruke — proživjeli ste toliko toga, i sve zbog mene.

Možda se sjetila i načina, na koji je odgovorila na njegovo nedavno pitanje i požalila.

— Mislim da biste se morali odmoriti koliko god možete dulje.

— Meni je dobro — rekao je on — vi biste se morali odmarati, ali ovdje nije sigurno. Moramo dalje, bez obzira koliko smo umorni, sve dok se ne iskobeljamo iz zemlje Pigmejaca.

Polako je ustao na noge i pružio joj ruku da joj pomogne.

Prenio ju je preko potoka, unatoč njenom protivljenju i primjedbe da on ne smije previše trošiti svoju snagu, a kad su prešli, naišli su na širu stazu, kojom su mogli ići uporedo. Ovdje je on još jednom zastao da odreže dva štapa.

— Pomoći će nam da dalje šepesamo — primijetio je sa smiješkom prilično smo ostarili, kako vidite.

Ali štap koji je za sebe odrezao bio je težak i na jednom kraju kvrgav. Nalikovao je više kakvom oružju nego štapu za hodanje.

Ponovo su se dali na svoj zamorni put, rame uz rame. Kad bi osjetio kako ga njena ruka povremeno dotiče, svaka bi mu žilica u tijelu zadrhtala, ali sjećanje na Jerry Jeroma uvijek bi ga ohladilo. Neko vrijeme nisu govorili, i svako je bilo zabavljen svojim mislima. Djevojka je prva prekinula šutnju.

— Stari nije ime — rekla je ona. — Ne mogu vas tako zvati; glupo je.

— Nije mnogo gore od mog pravog imena — uvjeravao ju je on. — Dali su mi ime po mom pradjedu, a pradjedovi obično imaju čudna imena.

— Znam — složila se ona — ali uvijek su to dobra stara solidna imena. Moj se djed zvao Abner.

— Što, imali ste samo jednog djeda? — upitao je on.

— Samo jednog koji se zvao Abner. Kako se zvao vaš, onaj po kojem su vam dali ime?

— Hiram, ali moji me prijatelji zovu Hi žurno je dodao.

— Ali vaše prezime? Ne mogu vas zvati Hi.

— Zašto da ne? Nadam se da smo prijatelji.

— U redu, onda da pređemo na ti — složila se ona — ali nisi mi rekao svoje prezime.

— Zovi me naprosti Hi — rekao je kratko.

— Ali zamisli da te moram nekome predstaviti?

— Na primjer, kome?

— Ah, recimo Bobolu — rekla je ona smijući se.

— S tim sam se gospodinom već upoznao, ali kad već govorimo o imenima — rekao je — kako se ti zoveš?

— Urođenici me zovu Kali Bwana.

— Ali ja nisam urođenik — podsjetio ju je on.

— Sviđa mi se Kali — rekla je ona — zovi me Kali.

— To znači žena. Dobro, ženo.

— Ako me budeš tako zvao, neću ti odgovarati.

— Kako god ti hoćeš, Kali, — zatim je nakon časka razmišljanja dodao. — I meni se sviđa, zaista je zgodno ime za djevojku.

Što su dalje umorno putovali, prašuma je postajala rjeđa, šikarje nije bilo toliko isprepleteno, i razmaci između stabala postajali su veći. Na jednoj čistini, Stari se zaustavio i pogledao u sunce. Zatim je zatresao glavom.

— Kretali smo se prema istoku, umjesto prema jugu — rekao je.

— Strašno!

— Žao mi je, glupo je s moje strane, ali nisam vidio sunce zbog tog prokletog drveća. Često se čini kao da neživi predmeti postupaju kao kakvi zli duhovi, koji pokušavaju da ti se zapletu pod noge na svakom koraku, a onda uživaju u tvojoj nesreći.

— Ah, pa nisi ti kriv — povikala je ona brzo. — Nisam to htjela reći. Ti si učinio sve što si mogao.

— Reći ću ti što možemo učiniti — rekao je on.

— Da, što?

— Možemo ići dalje do narednog potoka, i zatim ga slijediti do rijeke. Potok mora negdje da utječe u rijeku. Previše je opasno da se vraćamo k onome, preko kojega smo malo prije prošli. U međuvremenu, možemo biti načistu s tim, da je pred nama dugo i teško putovanje, i moramo se za njega pripremiti.

— Kako? Što možemo učiniti?

— Moramo jesti, a ne možemo nikako doći do hrane, osim da uberemo povremeno kakvo voće, i tu i tamo iskopamo kakvo korijenje, što nije dovoljno jaka hrana za ovakvo putovanje.

Moramo imati mesa, ali nemamo čime da do njega dođemo. Treba nam oružje.

— A u blizini nema željezarije, niti trgovine sportskih rekvizita.

Njene povremene i neočekivane duhovitosti podizali su njegovo raspoloženje. Ona nije uzdisala niti se žalila. Bila je često ozbiljna, kao i položaj u kojem se nalaze, ali čak ni nesreća, povezana sa svim naporima i iskušenjima koje već tjednima trpi nije mogla da joj potišti duh, ni da joj uništi osjećaj za humor.

— Morat ćemo sami biti oružari — objasnio je on. — Morat ćemo načiniti vlastito oružje.

— Počnimo time da konstruiramo dva mitraljeza — predložila je ona. — Osjećala bih se mnogo sigurnije, kad bismo ih imali.

— Bilo bi nam dovoljno da imamo luk i strijele, i dva koplja, — uvjeravao ju je on.

— Eto, čak ni mitraljez ne bih znala napraviti — priznala je ona. — Kako su beskorisne ove moderne žene!

— Ne bih to rekao. Ne znam što bih bez tebe činio.

Nehotično priznanje omaklo mu se tako naglo, da je jedva shvatio što je rekao. I to on, poznati ženomrzac! Ali djevojka je shvatila i nasmiješila se.

— Mislila sam da ne voliš žene — primijetila je ona ozbiljno. — Čini mi se, da se posve jasno sjećam da si mi to stavio do znanja onog poslijepodneva kad si došao u moj logor.

— Molim te, nemoj, — molio je on. — Onda te još nisam poznavao.

— Kako zgodno govoriš! To uopće ne zvuči ni slično starom medvjedu, kojega sam onda upoznala.

— Ja više nisam isti čovjek, Kali. — Izgovorio je te riječi tihim glasom i ozbiljno.

Djevojci se to pričinilo kao priznanje i molba da mu se oprosti. Instinktivno je stavila ruku na njegovo rame. Njen meki i topli dodir bio je poput iskre, koja je pala u barut. On se okrenuo i zgrabio je privijajući je čvrsto uza se svom snagom

stiskajući njeno tijelo uz svoje, kao da ih želi stopiti u jedno, i u istom času prije nego što je ona to mogla spriječiti, njegove su usne pokrile njene u kratkom i vrelom strastvenom poljupcu.

Ona ga je udarila i pokušala odgurnuti.

— Kako ste se usudili — viknula je —- ja vas mrzim!

On ju je pustio, i oni su stajali gledajući jedno drugo, teško dišući od napora i uzbuđenja.

— Ja vas mrzim! — ponovila je ona.

On je gledao u njene plamteće oči nekoliko trenutaka, čvrsto i uporno.

— Ja te volim, Kali, — rekao je — moja Kali.

zašto je nsenene voljela

Zutho, veliki majmun, svađao se sa Tojatom, kraljem. Svaki od njih želio je mladu ženku, koja je upravo sazrela. Tojat je bio snažan mužjak, najjači u plemenu, zbog kojega razloga je bio i kralj, i stoga je Zutho oklijevao da se s njim upusti u borbu na život i smrt. Ipak, to nije smanjilo njegovu želju za lijepom ženkom, pa je on s njom pobjegao nagovarajući nekoliko mlađih mužjaka, koji su nezadovoljni vladavinom Tojata, da ga prate. Oni su pošli i poveli svoje ženke. Tako su se stvarala nova plemena. Uvijek je u pozadini bila ženka.

Želeći mir, Zutho se povukao na nova lovišta da bi bio što dalje od opasnosti, da se slučajno sretne sa Tojatom. Gajat, njegov dugogodišnji prijatelj, bio je među onima, koji su s njim pošli. Gajat je bio snažan mužjak, možda čak jači od samog Tojata, ali Gajat je bio lijen i neambiciozan. Bilo mu je svejedno, tko je kralj, dok god ima dovoljno da jede i dok ga netko ne smeta da uzme ženku koja mu se svidi, što se i tako i onako nitko nije usuđivao činiti zbog njegovih ogromnih razmjera i velike snage.

Gajat i Zutho bili su Tarzanovi dobri prijatelji. Gajat je možda to bio čak i više, jer je općenito bio prijateljskije prirode, i tako, kad su ugledali Tarzana u novoj džungli, koju su izabrali kao svoj dom i lovište, bilo im je drago, a kada su začuli njegov poziv u pomoć, pohitali su k njemu vodeći gotovo sve mužjake osim dvojice, koje je Zutho ostavio da čuvaju ženke i djecu.

Odnijeli su Tarzana daleko od sela Gomanganija, do male čistine pokraj potoka. Ovdje su ga položili na meku travu u sjeni jednoga stabla, ali nisu mogli odvezati žicu, koja je bila omotana oko njegovih ruku i nogu. Pokušavali su, a i Nkima je pokuša-

vao, ali bez uspjeha. Mali je majmun barem pregrizao konope, koji su stezali gležnjeve i zapešće čovjeka-majmuna.

Nkima i Gajat donosili su hranu i vodu Tarzanu, a veliki su ga majmuni štitili od vrebanja divljih zvijeri, ali čovjek-majmun je znao da to ne može dugo trajati. Uskoro će oni krenuti u neki drugi dio džungle, kako su obično postupali, i u tome ih neće moći zadržati nikakvi obziri, milosrđe, ni prijateljstvo. O obzirima nisu znali gotovo ništa, a prijateljstvo nije bilo dovoljno da u njima probudi samoprijegor.

Nkima će ostati s njim, donosit će mu hranu i vodu, ali neće moći da mu pruži zaštitu. Čim ugleda Danga, hijenu ili Šitu panteru, mali Nkima će pobjeći na stablo. Tarzan je razbijao glavu, kako da riješi ovaj problem. Mislio je na svog velikog i dobrog prijatelja, slona Tantora, ali je bio prisiljen da odbaci tu mogućnost za bijeg, jer Tantor isto tako kao ni majmuni nije mogao skinuti njegove veze. On ga je mogao nositi, ali kamo? Nigdje u blizini nije bilo prijatelja, koji bi mogao razrezati žicu. Tantor bi ga štitio, ali kakva je korist od zaštite, ako mora ležati svezan i bespomoćan. Bolje smrt nego to.

Uskoro, sjetio se jednoga rješenja i pozvao je Gajata. Veliki je mužjak dogegao do njega.

— Ja sam Gajat — najavio je, kao što veliki majmuni obično čine. Bio je to kraći način da se kaže: »Pozvao si me i ja sam ovdje. Što hoćeš?«

— Gajat se ničega ne boji —- rekao je Tarzan, zaobilazno pristupajući onome što je namjeravao.

— Gajat se ne boji — zarežao je mužjak. — Gajat ubija.

— Gajat se ne boji Gomanganija — nastavio je čovjek majmun.

— Gajat se ne boji — ponovio je veliki mužjak.

— Samo Tarmangani ili Gomangani mogu skinuti žicu, koja veže Tarzana.

— Gajat ubija Tarmanganije i Gomanganije.

— Ne — usprotivio se Tarzan. — Gajat će otići i donijeti jednoga, da skine žice sa Tarzana. Nemoj ubiti. Donesi ovamo.

— Gajat razumije — rekao je mužjak nakon što je nekoliko časaka promislio.

— Hajde sada — uputio ga je čovjek-majmun, i bez riječi Gajat je odgegao i čas kasnije izgubio se u prašumi.

Nkima i Gajat donosili su hranu i vodu svezanom Tarzanu dok su ga čovjekoliki majmuni štitili od divljih zvijeri, ali Tarzan je znao da će oni uskoro otići...

Mali i njegovih pet pratilaca stigli su na sjevernu obalu rijeke, nasuprot Bobolova sela, gdje su lako privukli pažnju urođenika s druge obale i znakovima im objasnili da bi htjeli preći preko.

Usknuo je nekoliko čamaca isplovilo iz sela i zaveslalo uz struju da prijeđe rijeku. Čamci su bili puni ratnika, jer Bobolo nije znao tko su i koliko je njegovih posjetilaca, i nije htio ništa da riskira. Sobito je još uvijek bio kod njega, a još mu nije spomenuo, da li ljudi-leopardi naslućuju tko im je ukrao bijelu svećenicu, ali ipak, postojala je uvijek opasnost, da bi Gato Mgungu mogao krenuti na ratni pohod protiv njega.

Kad je prvi kanu došao blizu mjestu, gdje je stajao Mali, nekoliko ga je ratnika prepoznalo, jer je on često dolazio u Bobolovo selo. Uskoro su njega i njegove ljude ukrcali u čamce i prevezli na drugu obalu.

Dočekali su ga s malo ceremonija, jer je on bio samo siromašni krivolovac na slonovaču, s jadnom pratnjom od pet Crnaca, ali konačno se Bobolo udostojao da ga primi, i njega su odveli pred poglavičinu kolibu, gdje su Bobolo i Sobito sjedili u sjeni s nekoliko starijih stanovnika sela.

Na prijateljski pozdrav Maloga odgovorili su mrzovoljnim kimanjem glave.

— Što hoće bijeli čovjek? -— upitao je Bobolo.

Mladić je odmah primijetio izmijenjeno držanje poglavice. Prije je uvijek bio prijateljski raspoložen. Nije mu baš bilo drago, što je poglavičin pozdrav neuljudan, budući da je iz njega izostavio riječ bwana, koja se daje iz poštovanja. Ali što je mogao učiniti? Shvaćao je potpuno svoju nemoć, i premda ga je to ljutilo, bio je prisiljen da se pretvara, kao da nije primijetio uvredljivi prizvuk što ga je Bobolo dao riječima »bijeli čovjek«.

— Došao sam do tebe, da mi pomogneš da nađem moga prijatelja, starog bwanu, — rekao je. — Moji mi momci kažu da je otišao u selo Gato Mgungua, ali da se odande nije vratio.

— Zašto onda dolaziš k meni — upitao je Bobolo, — zašto ne ideš u selo Gato Mgungua?

— Zato što si nam ti prijatelj — odgovorio je Mali. — Mislio sam, da ćeš ti htjeti da nam pomogneš.

— Kako da ti pomognem? Ne znam ništa o tvom prijatelju.

— Možeš poslati svoje ljude sa mnom, da idemo u selo Gato Mgungua — odgovorio je Mali, —- a ja ću tamo zahtijevati da puste starog bwanu.

— Koliko ćeš mi platiti? — upitao je Bobolo.

— Sada ti ne mogu ništa platiti. Kad nabavim slonovaču, platit ću ti.

Bobolo se iscerio.

— Nemam ljudi, koje bih mogao s tobom poslati — rekao je. — Ti dolaziš velikom poglavici i ne donosiš darove. Pitaš ga da ti dade ratnike, a nemaš čime da ih platiš.

Mali je izgubio strpljenje.

— Prljavi stari lopove — viknuo je. — Ne možeš ti sa mnom ovako razgovarati, a da ti to ne prisjedne. Dajem ti vremena do sutra ujutro, da dođeš k pameti.

Okrenuo se odlučno i krenuo niz seosku ulicu, a njegovih pet pratilaca je pošlo za njim. Tada je čuo kako Bobolo uzbuđeno viče svojim ljudima da ga uhvate. Smjesta je mladić shvatio položaj, u koji ga je dovela njegova naglost. Brzo je promislio, i prije nego što su ratnici imali prilike da ga uhvate, okrenuo se prema Bobolovoj kolibi.

— I još jedna stvar — rekao je stojeći pred poglavicom. — Već sam poslao glasnika niz rijeku prema željezničkoj postaji, koji će javiti sve o ovom pothvatu i o mojim sumnjama. Rekao sam im da ću biti ovdje i da ću ih čekati dok ne dođu s vojnicima. Ako ti je slučajno palo na pamet, Bobolo, da me se riješiš, pripremi dobru priču jer sam im rekao da posebno sumnjam u tebe.

Nije čekao odgovora, nego se opet okrenuo i otišao prema vratima sela, a nijedna ruka se nije podigla da ga zaustavi. U sebi se nasmijao izlazeći iz sela, jer nije poslao glasnika i nije se mogao nadati nikakvim vojnicima.

Da bi pokazao prezir prema Bobolovim prijetnjama, Mali se ulogorio u blizini sela, ali njegovi pratioci su bili prilično u strahu. Neki od stanovnika sela došli su s hranom i iz svojih gotovo iscrpljenih zaliha bijelac je izvadio dovoljno tkanine da njome kupi hranu za taj dan, za sebe i svoje ljude. Među posjetiocima nalazila se i djevojka, koju je već dulje vremena poznavao. Bilo je to veselo dobroćudno stvorenje, i Maloga je uvijek zabavljalo da s njom razgovara. Prije joj je uvijek davao male darove, koji su veselili njeno jednostavno srce, kao i neobični komplimenti, koje joj je Mali govorio zabavljajući se.

Kad čovjek često poklanja djevojci darove, i govori joj da je ona najljepša u selu, on možda udara temelje nečemu, što mu u

budućnosti može biti vrlo neugodno. Čovjek se možda šali, ali djevojka može da to ozbiljno shvati. Ova je to shvatila ozbiljno. Možda je Maloga trebala da zateče kazna za njegovu nepromišljenost, ali iako se ona zaljubila u njega, ipak nije ispalo tako.

U sumrak se djevojka vratila, potajno se prikradajući kroz sjene. Maloga je iznenadio njen nagli dolazak pred šator, gdje je sjedio pušeći.

— Gle, to si ti, Nsenene — uskliknuo je. — Što te dovodi ovamo?

Na njega je ostavilo dojam, što je djevojka neobično ozbiljna i što je očigledno uzbuđena.

— Pst — upozorila je djevojka. — Ne izgovaraj moje ime. Oni bi me ubili kad bi znah da sam došla ovamo.

— Što se dogodilo?

— Mnogo toga. Bobolo će sutra poslati s tobom ljude. On će ti reći, da idu s tobom u selo Gato Mgungua, ali oni neće ići.

Kad budu s tobom izašli na rijeku, daleko od sela, oni će te ubiti, kao i sve tvoje ljude, i baciti te krokodilima. Ali kad bijelci dođu, on će im reći da su te ostavili u selu Gato Mgungua. Bijelci će ići tamo i neće naći selo, zato što su ga Utenge spalili. Nitko im tamo neće moći reći, da je Bobolo lagao.

— Zar je spaljeno selo Gato Mgungua? Što se dogodilo sa starim bwanom?

— O njemu ne znam ništa, ali nije u selu Gato Mgungua jer sela više nema. Mislim da je mrtav. Čula sam da se priča, da su ga ljudi-leopardi ubili. Bobolo se boji ljudi-leoparda, jer im je ukrao bijelu svećenicu.

— Bijelu svećenicu? Koga time misliš? upitao je Mali.

— Imali su bijelu svećenicu. Vidjela sam je ovdje, kad ju je Bobolo doveo, da mu bude žena, ali Ubooga nije dopustila da ona ostane u selu i prisililа je Bobola da je otjera. Bila je to bijela žena, vrlo bijela, i imala je kosu boje mjeseca.

— Kada se to dogodilo? — upitao je iznenađeni mladić.

— Prije tri dana, možda četiri. Ne sjećam se.

— Gdje je ona sada? Htio bih je vidjeti.

— Nećeš je više vidjeti — odgovorila je Nsenene — nitko je više neće vidjeti.

— Zašto ne?

— Zato što su je poslali u selo malih ljudi.

— Misliš li Pigmejce?

— Da, Pigmejce. Oni su ljudožderi.

— Gdje je njihovo selo — upitao je Mali.

— Zar hoćeš da odeš tamo i da nađeš bijelu ženu? — sumnjičavo je upitala Nsenene.

Po načinu na koji je djevojka postavila to pitanje, Mali je prvi puta primijetio, da su njeni postupci motivirani nečim višim od prijateljstva jer je u njenom glasu osjetio neosporno prizvuk ljubomore. On joj se približio s prstom na ustima.

— Nemoj nikome to reći, Nsenene — upozorio ju je šapatom — ali bijela žena mi je sestra. Moram poći da je spasim. Sada mi reci, gdje je to selo, i kad budem opet došao, donijet ću ti lijepi poklon.

Da je i osjećao kakvu grižnju savjesti zato što je lagao djevojci — a savjest ga nije pekla — lako se mogao umiriti time, da joj laže s dobrom namjerom, jer ako je bilo imala istine u priči o bijeloj svećenici, koja je zarobljena kod Pigmejaca, tada može i mora učiniti samo jedno, budući da je jedini bijeli čovjek u ovom području, koji zna u kakvoj se nevolji ona nalazi. Pomislio je u prvi čas da kaže da mu je ta žena majka ili kćerka, ali se konačno odlučio za sestru, budući da mu se to činilo uvjerljivijim.

— Tvoja sestra — uskliknula je Nsenene. — Da, sada se sjećam, vrlo ti je slična. Oči i nos su baš kao tvoji.

Mali je zaklonio smiješak. Sugestija i mašta bile su vrla snažne.

— Mi smo zaista slični — priznao je — ali reci mi, gdje je to selo?

Nsenene je opisala smještaj Rebegina sela, kako je znala i umjela.

— Poći ću s tobom, ako me hoćeš povesti — predložila je. — Ne želim više ovdje ostati. Moj me otac namjerava prodati jednom starcu koji mi se ne sviđa. Poći ću s tobom, da ti kuham. Kuhat ću ti sve dok ne umrem.

— Ne mogu te sada povesti — odgovorio je Mali. — Jednoga dana možda, ali ovog puta bi moglo doći do borbe.

— Onda drugi put — rekla je djevojka. — Sada se moram vratiti u selo, prije nego zatvore kapiju.

Čim je svanula zora, Mali je krenuo u potragu za Rebeginim selom. Rekao je svojim ljudima, da je napustio namjeru da ide u selo Gato Mgungua, ali kad su već ovdje, namjerava da potraži slonovaču na ovoj strani rijeke. Da im je rekao istinu, oni ga ne bi bili pratili.

u pandžama opasnosti

Dugo su vremena Stari i djevojka šutke hodali. Više nisu prijateljski razgovarali kao prije. Atmosfera je bila hladna. Kali Bwana hodala je nekoliko koraka iza čovjeka. Često ga je promatrala. Ozbiljno je razmišljala, ali oko čega su se kretale njene misli, nije davala do znanja.

Kada su stigli do jedne ugodne čistine, kroz koju je vijugao mali potok, Stari se zaustavio pod velikim stablom, koje je raslo na obali vode.

— Ovdje ćemo neko vrijeme ostati — rekao je.

Djevojka nije ništa rekla, a on je nije ni pogledao, nego je odmah počeo pripremati logor. Prvo je prikupio suho granje prikladne veličine, da bi sagradio sklonište, i nasjekao nekoliko zelenih grana, da ga njima pojača. Složio je grane tako, da su podsjećale na indijanski šator i pokrivao sve to lišćem i travom.

Dok je radio, djevojka mu je pomagala, slijedeći njegov primjer, a da nije tražila ni riječi upute. Radili su tako neko vrijeme šuteći. Kad je sklonište bilo gotovo, sakupio je drva da naloži vatru. I u tom poslu mu je pomagala.

— Morat ćemo škrtariti s hranom — rekao je on, — dok ne napravim luk i nekoliko strijela.

To iz djevojke nije izmamilo nikakva odgovora, i on je krenuo svojim putem, tražeći pogodan materijal da napravi oružje. Nije odlazio daleko i nije puštao logor iz vida. Uskoro se vratio s onim što je našao. Nožem je oblikovao luk, prilično grubo izrađen, ali je ipak mogao poslužiti svrsi. Tada ga je napeo korijenom vitke puzavice, jer je vidio da urođenici to isto čine, kad ih nužda natjera. Obavivši to, počeo je praviti strijele. Radio je vrlo brzo, i djevojka je primijetila vještinu njegovih jakih prstiju. Promatrala

bi mu katkada lice, ali kad bi on slučajno podigao oči, ona bi žurno pogledala u stranu, prije nego bi im se pogledi mogli sresti.

I neke druge oči promatrale su ih s ruba džungle, malo dalje uz potok, na blizu postavljene oči, crveno obrubljene i divlje pod nakostriješenim obrvama, ali oni ih nisu bili svjesni, i čovjek je nastavljao svoj rad, dok je djevojka zamišljeno proučavala njegovo lice. Činilo joj se da još uvijek osjeća njegov zagrljaj, i vrelinu njegovih usana. Kako je snažan! Osjetila je u onom kratkom trenutku, da ju je mogao smrviti poput ljuske od jajeta, a ipak je u svojoj divljoj naglosti bio nježan i blag.

Pokušavala je da odagna te misli iz glave, i da se sjeti da je on samo grubijan i drznik. Promatrala je njegovu odjeću, koja više i nije nalikovala na odjeću, budući da je bila samo niz krpa, što ih samo nekoliko konaca i čisti slučaj drži na okupu. Kakav se samo to stvor usudio da je zagrli! Kakva propalica se usudila da je poljubi! Prisjećajući se toga, ponovo se zacrvenjela. A tada bi joj oči opet odlutale do njegova lica. Pokušavala je da vidi samo neurednu bradu, ali njene su oči i nehotice primjećivale obrise i crte tog lijepog muškaračkog lica. Gotovo se ljutila na samu sebe, i skrenula je pogled ustranu, da se više ne bi bavila takvim mislima, i kad je to učinila, skočila je na noge i kriknula.

— Bože — uzviknula je, — gledaj!

Na njen prvi krik, čovjek je podigao oči. Tada je i on skočio na noge.

— Trči — doviknuo je djevojci. — Zaboga, Kali, trči.

Ali ona nije pobjegla. Stajala je čekajući, držeći u ruci beskorisni štap, kojeg joj je on odrezao, što ga je zgrabila, kad se podigla na noge. Muškarac je isto tako čekao pripravivši u ruci svoju toljagu.

Gegajući se prema njima na svojim nespretnim nogama, prilazio im je ogromni mužjak majmun, najveći, što ga je Stari vidio u životu. Čovjek je žurno pogledao ustranu i vidio s užasom, da djevojka još uvijek stoji kraj njega.

Životinja je zgrabila čovjekovo oružje, istrgla mu ga iz ruke i bacila u stranu. Drugom rukom udarila je Kali Bwanu, zgrabila Starog, kao kakvu krpenu lutku i odgegala u džunglu.

— Molim te, Kali, bježi, — molio je. — Ja ga ne mogu zaustaviti, ali mogu ga bar na časak zadržati, i ti moraš pobjeći, prije nego te uhvati. Zar ne razumiješ, Kali? On tebe hoće.

Ali djevojka se nije ni pomakla, a velika se životinja brzo približavala.

— Molim te — zaklinjao je čovjek.

— Ti nisi pobjegao, kad sam ja bila u opasnosti — podsjetila ga je ona.

Htio je nešto da odgovori, ali nije više dospio, jer je u tom času veliki majmun navalio. Stari je zamahnuo svojom toljagom, a djevojka je pritrčala i udarila ga svojim štapom. Ali potpuno uzalud. Životinja je zgrabila čovjekovo oružje, istrgla ga iz njegove ruke i bacila ga u stranu. Drugom rukom udarila je Kali Bwanu tako snažno, da bi taj udarac i vola oborio, da ga muškarac nije zadržao hvatajući se za dlakavu ruku. Tada je životinja zgrabila Staroga, kao kakvu krpenu lutku i odgegala u džunglu.

Kad se djevojka, još napola omamljena od posljedica udaraca, popela na noge, bila je sama. Čovjek i životinja su nestali. Glasno je dozivala, ali odgovora nije bilo. Činilo joj je, da je dugo bila u nesvijesti, ali nije znala da li je tako pa nije mogla ni znati koliko je vremena prošlo otkad je životinja odnijela čovjeka. Htjela je da pođe za njima, ali nije znala u kojem su pravcu otišli. Htjela je da krene za njima i da se bori za čovjeka — svoga čovjeka. Riječi su se oblikovale u njenom duhu, i njeni se osjećati nisu protiv toga bunili. Zar je on nije nazvao »moja Kali« — moja žena?

Kakvu su promjenu izazvali u njoj ovi kratki događaji! Trenutak prije, ona je svom snagom nastojala da ga mrzi, nalazila mu mnogobrojne zamjerke — njegovu odrpanu odjeću, neurednu bradu, prljavštinu koja ga pokrivala. A sada bi dala cijeli svijet, da joj se vrati, i čeznula je za njegovom zaštitom. Možda je shvaćala i pravu istinu, ali ako i jest, nije se zbog toga stidjela. Ona ga voli, voli tog bezimenog odrpanca i propalicu.

Tarzan iz plemena Majmuna stoički je očekivao svoju sudbinu, kakva bila da bila. Nije uzalud razbacivao snagu u beskorisnim naporima da prekine spone za koje je već utvrdio da se

ne daju prekinuti. Naprosto je mirno ležao. Nesretni Nkima čučao je kraj njega. Uvijek je nešto na svijetu bilo kako ne treba, i Nkima se već trebao na to privići, ali sviđalo mu se da žali sama sebe. Danas je bio još nesretniji nego inače. Jedva da je mogao biti jadniji, da ga je i sam Šita progonio.

Već se polako spuštao mrak, kad su Tarzanove oštre uši čule zvuk stopa, koje se približavaju. Čuo ih je prije nego Nkima, i prije nego veliki majmuni, i on je tiho zarežao, da bi upozorio druge. Odmah su velike dlakave životinje naćulile uši. Ženke i djeca stisle su se uz mužjake, i svi su osluškivali u potpunoj tišini. Njuškali su zrak, ali vjetar je puhao od njih prema onome što se približava, tako da nisu mogli osjetiti mirisa. Mužjaci su bili nemirni i pripremali su se za bitku ili za bijeg.

Tiho, bez obzira na svoju ogromnu težinu, jedna snažna pojava izišla je iz prašume. Bio je to Gajat. Pod jednom rukom nosio je jednog čovjekolikog stvora. Zutho je zarežao. Vidio je Gajata, ali nije ga mogao još nanjušiti, a zna se da oči i uši mogu prevariti, a nos nikada.

— Ja sam Zutho — zarežao je, iskesivši svoje velike ubojite zube. — Ja ubijam.

— Ja sam Gajat — odgovorio je drugi gegajući se prema Tarzanu.

Uskoro su ostali osjetili njegov miris, i time se zadovoljili, ali miris čovjekolikog stvora ih je uznemirivao i ljutio. Približili su se režeći.

— Ubij Tarmanganija — rekli su mnogi.

Gajat je donio Staroga do mjesta gdje je Tarzan ležao i bez mnogo ceremonija tresnuo njime o zemlju.

— Ja sam Gajat — rekao je — evo Tarmanganija. Gajat nije vidio ni jednog Gomanganija.

Drugi su se mužjaci gurali sve bliže želeći da se bace na čovjekoliku životinju. Stari nije nikada vidio u životu takav zbor velikih majmuna, niti je znao da mogu narasti do takve veličine. Bilo mu je očigledno, da to nisu gorile, i nalikovali su više čovjeku od svih majmuna, koje je do tada vidio. Sjećao se urođeničkih priča o kosmatim ljudima prašume, priča u koje nije vjerovao. Vidio je jednoga bijelca, kako leži svezan i bespomoćan među njima, i isprva ga nije prepoznao. Pomislio je, da je i on zatvorenik ovih groznih čovjekolikih zvijeri. Kako su to

strašna stvorenja! Bilo mu je drago, što su otmičari poveli njega, a ne njegovu Kali. Jadna Kali! Što će sada s njome biti?

Mužjaci su se sve više stiskali oko njega. Čovjek je jasno vidio njihove namjere. Pomislio je, da mu je smrt blizu. Tada, na svoje zaprepaštenje, čuo je divlje režanje s ustiju čovjeka, koji je ležao kraj njega, vidio je kako su mu se usne iskezile otkrivajući jake bijele zube.

— Tarmangani pripada Tarzanu — zarežao je čovjek-majmun. — Nemojte dirati ono što je Tarzanovo.

Gajat i Zutho okrenuli su se prema drugim mužjacima i potjerali ih nešto dalje, dok je Stari zaprepašteno gledao razrogačenim očima. Nije razumio što je Tarzan rekao, jedva da je vjerovao svojim očima, da netko razgovara s majmunima, a ipak bio je unatoč tome uvjeren, da je neko saopćenje prešlo s čovjekovih usta do majmuna. Ležao je, zureći u ogromna dlakava stvorenja, koja su se polako od njega odmicala. Čak i ona su mu se činila nestvarnim.

— Tek što se izvučete iz jedne neprilike, već upadate drugu — rekao je duboki tihi glas na engleskom.

Stari je okrenuo oči prema govorniku. Glas mu je bio po znat. Tada je prepoznao i čovjeka.

— Vi ste čovjek, koji me je spasio iz one gužve u hramu uzviknuo je.

— A sada sam ja u gužvi — rekao je drugi.

— Obojica smo u gužvi — dodao je Stari. — Što mislite što će s nama učiniti?

— Ništa — odgovorio je čovjek-majmun.

— Zašto su me onda ovamo donijeli?

— Rekao sam jednom od njih da mi donese čovjeka — odgovorio je Tarzan — Očigledno se tako desilo, da ste vi prvi čovjek na kojega je naišao. Nisam očekivao da će donijeti bijelca.

— Što, vi ste poslali tu veliku živinu, koja me donijela? Zar oni rade što im vi kažete? Tko ste vi, i zašto ste poslali po čovjeka?

— Ja sam Tarzan iz plemena Majmuna, i poslao sam po nekoga, tko može odmotati žicu, kojom su mi vezane ruke. Ni majmuni ni Nkima ne mogu to učiniti.

— Tarzan iz plemena Majmuna — uzviknuo je Stari. — Mislio sam da ste vi samo lice iz urođeničkog folklora.

Govoreći, on je već počeo da odmata žicu, koja je sputavala ruke čovjeka-majmuna. Žica je bila od bakra i lako se odmotavala.

— Što se desilo s bijelom djevojkom? — upitao je Tarzan. — Vi ste je iznijeli iz sela Pigmejaca, ali nisam mogao poći za vama jer su me oni mali vragovi zgrabili.

— Vi ste bili tamo? Ah, sada shvaćam. Vi ste znači gađali onim strijelama.

— Da.

— Kako su vas uhvatili, i kako ste uspjeli pobjeći?

— Bio sam na stablu iznad njih. Slomila se grana, kad sam pao onesvijestio sam se. Tada su me zavezali.

— To je znači bila ona lomljava, koju sam čuo kad sam izlazio iz sela.

— Nesumnjivo — složio se čovjek-majmun. — Pozvao sam velike majmune, i oni su došli i donijeli me ovamo. Gdje je bijela djevojka?

— Ona i ja smo se upravo uputili prema logoru, kad me je majmun zgrabio. — objasnio je stari. — Ostala je sama u džungli. Kad vam skinem ovu žicu, mogu li joj se vratiti?

— Poći ću s vama. Gdje je sada ona? Mislite li, da je možete opet pronaći?

— Mora da nije daleko, tek nekoliko milja, ali ću ju možda ipak naći.

— Ja ću ju sigurno naći — rekao je Tarzan.

— Kako? — upitao je Stari.

— Po Gajatovom tragu. Još uvijek je svjež.

Bijeli je čovjek kimnuo glavom, ali nije baš mnogo vjerovao u to. Pomislio je, kako će vrlo dugo trajati, dok se budu tražile stope zvijeri cijelim putem sve do mjesta gdje ga je zvijer ugrabila. Skinuo je žice s Tarzanovih ruku, a zatim odvezao i one na gležnjevima, i čas kasnije, čovjek-majmun je bio slobodan. Skočio je na noge.

— Hajdemo — naredio je i krenuo kasom prema mjestu, odakle je Gajat izašao iz džungle.

Stari je pokušao da drži korak s njim, ali je uvidio da je slab od gladi i umora.

— Pođite vi naprijed — doviknuo je čovjeku-majmunu. — Ne mogu držati s vama korak, a ne smijemo gubiti vrijeme. Ona je tamo sama.

— Ako vas ostavim, vi ćete se izgubiti — usprotivio se Tarzan. — Čekajte, sjetio sam se.

Pozvao je Nkimu, koji se bacao s grane na granu kroz krošnje iznad njihovih glava, i majmun mu se spustio na rame.

— Ostani kraj Tarmanganija — naredio mu je — i pokaži mu put, kojim Tarzan ide.

Nkima se bunio, njega Tarmangani nije nimalo zanimao, ali je onda ipak shvatio da mora činiti ono što Tarzan želi. Stari ih je promatrao kako međusobno brbljaju. Činilo mu se nevjerojatnim, da oni vode pravi razgovor, ali u svakom pogledu razgovor je izgledao savršeno.

— Slijedite Nkimu — rekao je Tarzan — on će vas voditi u tačnom pravcu.

Zatim se žurnim korakom uputio tragom, koji Stari nije mogao vidjeti.

Kali Bwana je bila naprosto ošamućena beznadnošću svoga položaja. Nakon kratkotrajnog osjećaja sigurnosti, koju je uživala otkad ju je čovjek oslobodio iz pigmejskog sela, njena se sadašnja situacija činila dvostruko nepodnošljivom, a osim toga, činilo joj se kao da je pretrpjela lični gubitak. Teretima njenih, opasnosti, pridodao se još i lični bol.

Gledala je grubo skrovište, koje je on za nju sagradio, i dvije su se suze skotrljale niz njene obraze. Uzela je luk, koji je on načinio, i pritisla usne na neosjetljivo drvo. Znala je da ga nikada više neće vidjeti, i ta je misao izazvala u njenom grlu prigušeni jecaj. Kali Bwana već odavno nije plakala. Bila je hrabra pred licem opasnosti, neprijatelja, i oskudice, ali sada se zavukla u sklonište i predala se neodoljivom bolu.

Imala je osjećaj da je ona svemu kriva, i da je sve zabrljala. Oko toga su se vrtjele njene misli. Njena loše zamišljena potraga za Jerryjem završila je bez uspjeha, ali što je još gore, uplela je u to potpuno nepoznata čovjeka i odvela ga u smrt. Osim toga, taj neće biti prvi, koji će zbog nje umrijeti. Sjetila se vjernog

Andereye, koga su ljudi-leopardi ubili, kad su je zarobili, zatim Wlale i Rebege i njegova tri ratnika — svi su se ti životi ugasili zbog njene tvrdoglavosti i nesposobnosti da shvati granice vlastite mogućnosti. Bijeli oficiri i civili na donjem toku rijeke pokušavali su da je u to uvjere, ali ona nije htjela ni da ih čuje. Izvela je ono što je htjela, ali kakvu cijenu za to plaća. Plaćala je sada vlastitom bijedom i kajanjem.

Neko je vrijeme tako ležala, kao žrtva uzaludnog kajanja, a onda je shvatila besmislenost svojih jadikovki i s naporom volje nadvladala je potresene živce. Rekla je samoj sebi, da ne smije dići ruke, i da je čak ni ovaj posljednji strašni udarac ne smije zaustaviti. Još uvijek je živa, još uvijek nije našla Jerryja. Nastavit će dalje. Pokušat će da dopre do rijeke, smislit će neki način kako da je pređe, pronaći će logor Staroga i pozvat će u pomoć njegovog partnera. Ali mora da nađe hrane, i to mesa, koje će joj dati snage. Nije mogla dalje u ovako slabom stanju. Luk, kojega joj je on napravio, i kojega je pritiskivala na grudi, dok je ležala u skloništu, bit će sredstvo s pomoću kojega će doći do mesa. S tom namjerom ustala je i izašla da skupi strijele, koje je on izdjeljao. Još uvijek nije bilo prekasno da se krene u lov.

Izašavši iz slabe kolibe, vidjela je jedno stvorenje, kojega se već odavno potajno pribojavala, znajući da ga u ovoj prašumi ima u velikom broju, — ugledala je leoparda. Zvijer je stajala na rubu džungle gledajući prema njoj. Kad su njene žute oči primijetile, zvijer se spustila na trbuh, a njuška joj se strašno iscerila. Leopard se počeo oprezno šuljati prema njoj, dok mu se rep ukočeno njihao. Leopard ju je mogao začas dohvatiti i ubiti i bez te predigre, ali se činilo da se s njome igra, kao što se mačka igra s mišem.

Leopard je dolazio sve bliže i bliže. Djevojka je zapela strijelu na luk. Znala je kako je besmisleno strijeljati ovim sićušnim oružjem tu strašnu i snažnu zvijer, ali je bila hrabra i nije htjela da proda svoj život, a da ga ne brani do posljednjeg dana.

Zvijer se približavala. Pitala se, u kojem će trenutku krenuti na juriš. Mnoge su stvari prošle kroz njenu glavu, ali najjasnije se isticala između sviju slika čovjeka u poderanoj i prljavoj odjeći. A tada je, tik iza leoparda, ugledala pojavu, koja je izašla,

— divovskog bijelca, gotovo posve golog, osim pregače koju je nosio oko bedara.

On nije oklijevao. Vidjela je kako brzo trči prema leopardu. Zvijer ga nije vidjela jer su joj oči bile upravljene na žrtvu. Čovjek nije pravio ni najmanji šum dok je skakao lakonogo preko meke ledine. Iznenada, na svoj užas, ona je primijetila da je nenaoružan.

Leopard je neznatno podigao tijelo od zemlje. Skupio je stražnje noge, spremajući se za skok. Bilo je očito, da se sprema na munjeviti napad, koji će za nju značiti smrt. Tada je vidjela čovjeka, koji se u trku bacio kroz zrak ravno na leđa strašne zvijeri. Htjela je sklopiti oči pred strašnim prizorom, koji mora uslijediti, kad se leopard okrene i razdere na komadiće ovog do ludila smionog protivnika.

Ali, nije mogla vjerovati vlastitim očima, kada je vidjela što se događa. Brončano se tijelo bijelca uhvatilo u koštac s velikom mačkom. Pjegavo krzno i brončana koža, ruke i noge, pandže i zubi, sve se to ispremiješalo, a iznad svega čulo se grozno režanje dviju krvožednih zvijeri. Na svoj užas, ona je shvatila da ne proizvodi samo leopard te zvukove. Režanje je čovjeka bilo isto tako divlje, kao i režanje zvijeri.

Iz te zakovitlane mase, vidjela je kako se čovjek iznenada diže na noge, povlačeći za sobom leoparda. Njegovi su snažni prsti stegnuli iza leđa vrat mesoždera. Leopard je udarao i trzao se, nastojeći da se oslobodi iz samrtnog stiska, ali više nije režao. Njegovi su trzaji postajali sve slabiji, i konačno se mlohavo opustio. Tada je čovjek odmaknuo jednu ruku i zavrtao vratom zvijeri, dok kičma nije pukla, nakon čega je lešinu bacio na zemlju. Jedan čas stajao je iznad pobijeđene zvijeri. Činilo se da je potpuno zaboravio djevojku. A tada je postavio nogu na lešinu, i praštana je odjeknula pobjedničkim urlikom velikih majmuna.

Kali Bwana je zadrhtala. Osjećala je, kako se sledila od užasa. U prvi čas je mislila da pobjegne od ovog strašnog divljeg čovjeka prašume, ali on se u tom trenutku okrenuo prema njoj, i ona je shvatila da je za bijeg već prekasno. Još uvijek je držala luk i strijelu u rukama. Pitala se, da li će se moći — time od njega obraniti. Nije baš izgledalo, kao da je tog čovjeka lako zaplašiti.

U tom trenutku on joj se obratio.

— Čini mi se da sam stigao u pravi čas — rekao je mirno. — Vaš će prijatelj stići za kratko vrijeme — dodao je, jer je vidio da ga se ona boji. Za Tarzana iz plemena Majmuna nije bila novost da ga se netko boji. Mnogi su ga se plašili i možda upravo zbog tog razloga očekivao je to od svakog stranca.

— Možete odložiti vaš luk — rekao je. — Ja vam neću ništa.

Ona je spustila oružje.

— Moj prijatelj — ponovila je. — Tko? Na koga mislite?

— Ne znam kako se zove. Zar imate ovdje mnogo prijatelja?

— Samo jednog, ali mislila sam da je mrtav. Jedan ogromni majmun ga je odnio.

— Živ je i zdrav — uvjerio ju je čovjek-majmun. — On dolazi za mnom.

Kali Bwana je nemoćno klonula na zemlju.

— To je dobro — promrmljala je.

Tarzan je stajao i promatrao je prekriženih ruku. Kako je mala i krhka. Pitao se, kako je mogla da preživi sve ono što ju je zadesilo. Gospodar džungle uvijek se divio hrabrosti, i znao je koliko ova vitka djevojka mora da je hrabra da, nakon što je prošla sve te patnje, stane, licem u lice prema leopardu, sa smiješnim oružjem, koje leži na travi pokraj nje.

Uskoro je začuo, da se netko približava, i znao je da je to čovjek. Kad se pridošlica pojavio, teško je disao od napora, ali ugledavši djevojku brzo joj je pritrčao.

— Nije vam ništa? — viknuo je još izdaleka. Vidio je mrtvog leoparda, koji kraj nje leži.

— Da — odgovorila je ona.

Tarzanu se učinilo, da je njeno vladanje suzdržano, kao i ponašanje čovjeka. Nije znao što se među njima zbilo, prije nego što su se razdvojili. Nije mogao pogoditi što je u njihovim srcima, a Stari nije mogao naslutiti što je u srcu djevojke. Budući da je žensko, sad kad je čovjek živ i zdrav, ona je pokušala da pred njim sakrije svoje prave osjećaje. Stari se osjećao nelagodno. U njegovu su mozgu još uvijek bili svježi događaji toga poslijepodneva. U njegovim je ušima još uvijek odjekivao krik: »Ja vas mrzim«.

On joj je ukratko ispričao sve što se dogodilo od časa, kad ga je majmun odvukao, a tada su se s Tarzanom ukratko dogovorili

što će dalje. On im je rekao da će ostati s njima dok ne dospiju do čovjekova logora, ili da će ih pratiti niz rijeku sve do prve stanice, ali na iznenađenje Staroga djevojka je rekla da bi htjela poći s njim u njegov logor i da odande pokuša da organizira novi safari, bilo da je otprati niz rijeku, bilo da krene u daljnju potragu za Jerry Jeromom.

Prije nego se spustila noć, Tarzan je donio u logor meso, upotrijebivši luk i strijele koje je Stari napravio, i čovjek i djevojka kuhali su svoju večeru na vatri, dok je čovjek-majmun sjedio po strani derući sirovo meso svojim jakim bijelim zubima. Mali Nkima čučao mu je na ramenu i pospano kimao glavom.

putovi se sastaju

Sutradan rano ujutro krenuli su prema rijeci, ali nisu daleko došli, kad je vjetar skrenuo sa sjevera, i Tarzan se zaustavio. Njegove osjetljive nozdrve ispitivale su izdajnički lahor.

— Pred nama se nalazi neki logor — najavio je. — U njemu ima bijelih ljudi.

Stari je napregnuto gledao u prašumu.

— Ne vidim ništa — rekao je.

— Ni ja — priznao je Tarzan — ali imam nos.

— Možete li ih nanjušiti? — upitala je Kali.

— Sigurno. A budući da mi nos kaže, da su u tom logoru bijeli ljudi, pretpostavljam da imamo posla s prijateljima, ali morat ćemo ipak pogledati, prije nego dođemo preblizu. Pričekajte me ovdje.

Bacio se u stabla i nestao ostavljajući čovjeka i djevojku na samo, ali ni sada oni nisu govorili što im je na srcima. Jučerašnja napetost još je uvijek trajala među njima. On je želio da je zamoli za oproštenje, zato što ju je zagrlio i što se usudio da je poljubi. Ona je željela da je ponovo zagrli i poljubi. Ali samo su šutke, stajali kao dva stranca, sve dok se Tarzan nije vratio.

— Možemo slobodno dalje — najavio je čovjek-majmun. — To je četa vojnika, s bijelim oficirima i jednim civilom. Hajdemo. Možda će baš oni biti rješenje za sve vaše teškoće.

Vojnici su upravo podizali logor, kad su Tarzan i njegovi pratioci stigli. Iznenađeni povici crnih vojnika privukli su pažnju bijelaca, — dva oficira i jednog civila, koji su im krenuli ususret. Kad je ugledao civila, Stari je s iznenađenjem uskliknuo.

— Mali — viknuo je, a djevojka je istrčala kraj njega s veselim povikom na usnama.

Vojnici su upravo podizali logor, kad su Tarzan i njegovi pratioci stigli. Kad su se pozdravili, ubrzo su se objasnile sve okolnosti koje sui h dovele sve na okup.

— Jerry, Jerry — viknula je bacivši se u zagrljaj Maloga.

Stari je osjetio kako mu je srce prestalo kucati. Jerry! Znači, Jerry Jerome je njegov najbolji prijatelj. Kako se sudbina zna okrutno poigrati s čovjekom!

Kad su se ispozdravljali i međusobno upoznali, malo pomalo objasnila se čudna kombinacija okolnosti, koja ih je ovako

neočekivano dovela sve na okup, i svako je do najsitnijih pojedinosti pričao događaje, koje je proživio.

— Nedavno — rekao je poručnik koji je zapovijedao ekspedicijom objašnjavajući Kali — čuli smo glasine o tome da su vaši ljudi dezertirali. Uhapsili smo neke u njihovim selima i od njih saznali što se dogodilo. Meni je bilo naređeno, da pođem za vama u potragu. Jučer smo došli sve do Bobolova sela, kad nam je neka djevojka, koja se zove Nsenene, rekla gdje bi se otprilike mogli nalaziti. Smjesta smo krenuh prema selu Pigmejaca i susreli ovog mladića, koji je lutao po prašumi, potpuno izgubljen, upravo kad smo se ovdje namjeravali ulogoriti. Ali kako ste vi sada ovdje, ne moram dalje, jer sam obavio svoju dužnost i moja je misija završena. Ne preostaje mi ništa drugo nego da vas odvedem u civilizaciju.

— Ima još jedna stvar koju možete učiniti kad ste već ovdje — rekao je Stari.

— A što to? — upitao je poručnik.

— U Bobolovom selu nalaze se dva poznata čovjeka-leoparda. Nas troje smo ih vidjeli u hramu boga-leoparda, gdje su uzeli aktivno učešće u njihovim obredima. Ako ih želite uhapsiti, to se može lako izvesti.

— Naravno da hoću — odgovorio je oficir. — Hoćete li ih prepoznati, kad ih vidte?

— Svakako — rekao je Stari. — Jedan od njih je stari vrač, koji se zove Sobito, a drugi je sam Bobolo.

— Sobito — uskliknuo je Tarzan. — Jeste li sigurni?

— To je isti onaj čovjek, kojeg ste odnijeli iz hrama, vrač koji se zove Sobito. Onog jutra, nakon što sam pobjegao, vidio sam ga kako se spušta čamcem niz rijeku.

— Uhapsit ćemo obojicu — rekao je oficir — a sada, kako su ljudi spremni za pokret, možemo krenuti.

— Ja ću vas ovdje ostaviti — rekao je čovjek-majmun. — Sada ćete biti sigurni — dodao je obraćajući se djevojci. — Izađite iz džungle s ovim ljudima i nemojte se više vraćati. Ovo nije mjesto za bijelu djevojku bez zaštite.

— Nemojte još otići — uskliknuo je oficir. — Bit ćete mi potrebni da identificirate Sobita.

— Nitko vam neće biti potreban da identificirate Sobita odgovorio je čovjek-majmun, i bacivši se u stablo izgubio im se s očiju.

— I šta se sad tu može? — upitao je Mali.

Na maršu prema Bobolovu selu djevojka i Mali hodali su zajedno, dok ih je Stari potišteno slijedio. Napokon se Mali okrenuo i obratio mu se.

— Priđi bliže, stari druže, i hodaj s nama. Upravo sam pričao Jessi o čudnoj koincidenciji nečega, što sam sinoć rekao u Bobolovom selu. Tamo živi djevojka, koja se zove Nsenene. Ti je se vjerojatno sjećaš, Stari. E, ona mi je ispričala o bijeloj djevojci koja je zarobljena u pigmejskom selu i kad sam se ja zainteresirao za nju i pitao je gdje je selo, da bih mogao djevojku spasiti, mala je nevaljalica postala ljubomorna. Saznao sam tako, da na mene grize, pa sam morao nešto brzo smisliti da bih joj objasnio svoje zanimanje za bijelu djevojku, i prvo što mi je palo na pamet, bilo je da joj kažem, da je djevojka moja sestra. Zar to nije zaista najčudnija slučajnost?

— Ne vidim gdje je tu slučajnost? — rekao je Stari.

Mali ga je bijelo pogledao.

— Pa, zar ne znaš? — uskliknuo je. Jessi je zaista moja sestra.

Stari je zinuo od čuda.

— Tvoja sestra — rekao je, i činilo mu se da sunce opet sija i ptice opet pjevaju. — Zašto mi nisi rekla, da tražiš svoga brata? — pitao je Kali.

— Zašto mi ti nisi rekao da poznaješ Jerry Jeroma? — odvratila mu je ona.

— Nisam ni znao da ga poznajem — objasnio je on. — Nisam znao ime Maloga. On mi ga nije rekao, a ja nisam nikada pitao.

— Bilo je razloga, zbog kojih ti nisam mogao reći kako se zovem — rekao je Mali, — ah sada je sve u redu. Jessi mi je sve ispričala.

— Znaš li... — zastala je.

— Hi, — pomogao joj je Stari.

Djevojka se nasmiješila i lako pocrvenila.

— Znaš li, Hi, — počela je opet — Jerry je mislio da je ubio čovjeka. Ispričat ću ti cijelu pripovijest jer smo ti i ja ipak tako bliski prijatelji. Dakle, Jerry se zaljubio u neku djevojku u

našem gradu. Jedne je noći saznao, da ju je neki stariji čovjek, koji je inače na zlu glasu, namamio u svoj stan. Jerry je pošao tamo i provalio unutra. Čovjek je bio bijesan i u borbi koja je nastala, Jerry ga je ustrijelio. Tada je odveo djevojku kući naredivši joj da šuti o svom učešću u tom događaju. Iste noći on je pobjegao ostavljajući cedulju, u kojoj objašnjava, da je ustrijelio Sama Bergera, ali nije naveo nikakav razlog. Berger nije umro, ali nije ni tužio sudu, i tako je slučaj zataškan. Znali smo, da je Jerry pobjegao da bi spasio djevojku od povlačenja po sudovima i novinama, a ne zbog straha pred kaznom. Ali nismo znali kamo je otišao. Nisam znala dugo vremena, kamo da ga pođem tražiti. Tada je Bergera ustrijelila jedna druga djevojka, a u međuvremenu ja sam od jednog starog školskog druga saznala, da je Jerry otišao u Afriku. Više nije bilo nikakva razloga, da se ne vrati kući, pa sam krenula da ga tražim.

— I našla si ga — rekao je Stari.

— Našla sam još nešto — rekla je djevojka, ali on nije shvatio što time misli.

Bilo je već kasno, kad su stigli u Bobolovo selo, koje su zatekli u vrlo uzbuđenom stanju. Oficir je umarširao sa svojim ljudima ravno u selo i razmjestio ih tako, da u svakoj situaciji gospodare najvažnijim položajima.

Kad je ugledao Maloga, Staroga i djevojku, Bobolo se preplašio. Pokušao je da pobjegne iz sela, ali vojnici su ga zaustavili, i jedan mu je oficir saopćio da je uhapšen. Bobolo nije ni pitao zašto. Znao je.

— Gdje je vrač, koji se zove Sobito? — upitao je oficir.

Bobolo je zadrhtao.

— Otišao je — rekao je.

— Kamo? — upitao je oficir.

— U Tumbai — odgovorio je Bobolo. — Malo prije došao je jedan demon i odnio ga. Pao je s neba u selo i zgrabio Sobita, kao da je malo dijete. Tada nam je viknuo »Sobito se vraća u selo Tumbai«, i otrčao je kroz kapiju, nestao u prašumi, prije nego ga je itko mogao zaustaviti.

— Da li je itko pokušao? — upitao je Stari sa smiješkom.

— Ne — prizna Bobolo. — Tko bi mogao zaustaviti duha?

Sunce je zapadalo za prašumu na zapadu, a njegovo je svjetlo igralo po struji velike rijeke, koja je tekla kraj Bobolova

sela. Čovjek i žena stajali su na obali gledajući preko vode, koja hita na zapad u svom dugom putovanju prema moru, sve dolje do trgovišnih stanica, gradova i brodova, koje su sve slabašne karike u lancu, koji povezuje mračnu prašumu sa civilizacijom.

— Sutra ćemo krenuti — rekao je čovjek. — Za šest ili osam tjedana, ti ćeš biti kod kuće. Kod kuće!

U toj jednostavnoj i domaćoj riječi nalazilo se cijelo more nostalgičnih osjećaja. Čovjek je uzdahnuo.

— Drago mi je zbog tebe i zbog Maloga.

Ona mu priđe i stane pred nj gledajući ga ravno u oči.

— Ti se vraćaš s nama — rekla je ona.

— Na osnovu čega to zaključuješ? — upitao je on.

— Ako ti kažem da te volim, znam da ćeš ići.

Izdaje
»EPOHA«
izdavačko, Štamparsko i knjižarsko poduzeće
Zagreb, Dolac 8.

Za izdavača
LJUBO GRUBOR

Tisak
GRAFIČKI ZAVOD HRVATSKE
Zagreb, Frankopanska 26

Tarzan je mnogo slušao o zločinima ljudi-leoparda koji su hvatali ljude i prinosili ih kao žrtve svojim bogovima, pa je odlučio da ih uništi. Međutim na putu prema njihovom selu jedna grana oborila je Tarzana za vrijeme oluje i on je izgubio pamćenje. U međuvremenu ljudi-leopardi zarobili su Kalu Bwanu, djevojku koja je došla u Afriku da nađe izgubljenog brata, kao i lovokradicu Starog. Na kraju Tarzanu uspijeva da ih oslobodi iz hrama ljudi-leoparda, no uskoro Babolo, nekadašnji pripadnik udruženja ljudi-leoparda, ugrabi Kalu i skriva je u selu ljudoždera — Pigmejaca. Stari i Tarzan navale na Pigmejce, Stari spasava Kalu, a Tarzana Pigmejci zarobljavaju. U posljednjem času Tarzana spasavaju čovjekoliki majmuni.

